

Inhoudsopgave

217. RE Projectgroep 1DYK verslag en agenda 25102024	4
218. RE Projectgroep 1DYK verslag intern 28102024	5
219. Verslag 14 oktober 2024	6
220. RE Projectgroep 1DYK 29102024	8
221. Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024 28102024	9
222. RE Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024	11
223. RE Voorzet memo inzet IIP onderhandeling 30102024	14
224. RE Voorzet memo inzet IIP onderhandeling 04112024	16
225. FW Annotatie stuurgroep 1 DYK 4 november 1 30102024	20
226. Voorzet geannoteerde agenda Stuurgroep 1DYK 30102024	21
227. Noard Fryslân Bûtendyks 30102024	22
228. Memo Inzet IIP NF 1 november 2024 31102024	24
229. Memo Inzet IIP NF 1 november 2024 ..., ...,	25
230. 2024.11.04 - Annotatie Stuurgroepoverleg 1 Dyk (DEF)	35
231. Presentatie gezamenlijke werkplaats 1Dyk - 23 oktober 2024 01112024	40
232. Voorzet terugkoppeling 23 okt __ _...	41
233. Kaarten presentatie Gebiedsplan 1DYK 06112024	42
234. FW Klutenplas juridisch 11112024	43
235. FW Speerpunten PAGW 07112024	46
236. FW Notitie 1Dyk - Dongeradielen 07112024	50
237. Notitie IIP 1Dyk - gebiedsplan Dongeradielen	52
238. FW Antwoord mondelinge vraag VVD 07112024	58
239. FW 1DYK IIP Informatie 1112 november 08112024 1	60
240. FW 1DYK IIP Informatie 1112 november 08112024	63
241. Re 12 november bezoek ecolana 10112024	68
242. Moarn mei nei DYK 10112024	70
243. FW Nieuwsbericht 3 11 november 2024 21112024	71
244. nieuwsbericht 1 28 juni 2024	76
245. Zoetwater IIP 1DYK opdracht	79
246. 1. Gebiedsdocument Koehool-Lauwersmeer 29 november 2022	
247. SALTA - Zoet-Zout tweedaagse Programma	81
248. Nieuwsbericht 2 19 juli 2024	83
249. PVA versie 1, gebruik document Mieden op zijn Mooist	87
250. Bespreken memo 1DYK - Integraal Inrichingsplan 12112024	110
251. Re Ecolana 15112024	111
252. FW wat is nu PAGW Een factsheet op hoofdlijnen. 14112024 1	112
253. Wat is nu PAGW 14112024	113
254. RE wat is nu PAGW Een factsheet op hoofdlijnen. 14112024	115
255. FW IIP 1DYK Terugkoppeling PT tweedaagse 1112november 18112024	117

256. FW IIP 1DYK Voorbereiding PT tweedaagse 2526november 24112024	121
257. 2024 11 22 1DYK IIP maatregelen matrix PT Masterfile	126
258. Shortlist wat mist in initiatieven_PF	370
259. Redeneerlijn IIP november 2024	372
260. FW Inzet IIP onderhandeling GV financieel 28112024	373
261. Presentatie college BW 17112024	375
262. Wat is nu PAGW RWS 14112024	376
263. Dijkversterking_Koehool-Lauwersmeer_2024-11-19_v3	377
264. FW Notulen Stuurgroep 4 november en 11 november 19112024	394
265. RE Idee voor presentatie voor de komende 2-daagse 1Dyk IIP 21112024	403
266. Bijlage 2 Memo stand van zaken landbouw 22082024	406
267. Bijlage 1 Notitie Moat ús lânbou ynskikke 04112024	415
268. RE Wetterskip op grondjacht 21112024 0	421
269. RE Wetterskip op grondjacht 21112024	424
270. FW Wetterskip op grondjacht NEF 22112024	427
271. RE Wetterskip op grondjacht Waadhoeke	431
272. BBB bijeenkomst 22112024 1Dyk-proces	436
273. Presentatie 2-daagse NF 1Dyk 2526 november 25112024	438
274. RE IIP 1DYK Acties en stukken PT tweedaagse 2526november ..	439
275. Re IIP 1DYK Acties en stukken PT tweedaagse 2526november 02122024	443
276. RE IIP 1DYK Acties en stukken PT tweedaagse 2526november	446
277. Re IIP 1DYK Acties en stukken PT tweedaagse 2526november 06122024	449
278. FW IIP 1DYK Acties en stukken PT tweedaagse 2526november	453
279. Agenda intern 1Dyk-overleg.	459
280. RE Verslag 1Dyk IIP overlegronde II 1516 november 2024	461
281. RE GBDA financieringsmogelijkheden NOF	464
282. vervanging	468
283. 1DykIIP maatregelen	470
284. RE Vragen halfuurtje raad 04122024	473
285. FW Ontwikkelingen Wetterskip Fryslan tav grondverwerving 1DYK	475
286. IIP 1DYK Agenda en actielijst PT tweedaagse 1617 december 09122024	476
287. Aantekeningen 2-daagse 2526 november jl.	478
288. RE Verslag overleg 9122024	481
289. Reacties Verslag overleg 9122024	487
290. 1DykIIP verslag telefonisch overleg 1Dyk IIP 11122024	491
291. RE Agenda en stukken stuurgroepvergadering 19 december a.s. annotatie	493
292. Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 19 december 2024_annotatie	495
293. Hoogwatervluchtplaats - planologische mogelijkhedenonmogelijkheden	497
294. Agenda en stukken stuurgroepvergadering 19 december a.s.	498
295. RE Update 1DykIIP	500
296. Update 1DykIIP - deel 2	504
297. input voor terugkoppeling terugblik en vooruitblik 17122024	508
298. input voor terugkoppeling terugblik en vooruitblik RWS	510

299. Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 19 december 2024	511
300. Bijlage A 20241104 Verslag stuurgroep 1DYK	513
301. Bijlage A1 241104 IIP 1DYK Toelichting Stuurgroep	522
302. Bijlage B 20241111 Verslag stuurgroep 1DYK	570
303. 1DYK IIP Terugkoppeling 17dec24	572
304. 241217 IIP 1DYK - Ambtelijk uitwisseling VERTROUWELIJK	573
305. 1DYK IIP SG 19dec2024 - slides 18122024	579
306. 241219 IIP 1DYK SG Presentatie ..-.. - final	580
307. Re 1DYK IIP SG 19dec2024 - slides	592
308. QA aanvullend op Redeneerlijn IIP deadline donderdag 12 uur	594
309. Q&A december 2024	596
310. Concept nieuwsbrief Kerstflits 1Dyk	598
311. 1DYK kerstflits 2024	599
312. RE Redeneerlijn + QA gebiedsplan 1DYK	600
313. FW 1DykIIP i.r.t. Noard Fryslân Bûtendyks	602
314. Memo 1Dyk en IIP i.r.t. Noard Fryslân Butendyks 20122024	603
315. Memo Noard Fryslân Bûtendyks i.r.t. 1DykIIP	609
316. FW Verslag overleg 9122024	611
317. Agenda overleg Kuststrook NEF woensdag 8-1	614
318. RE Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 15 januari 2025	615

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:25:57

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 25 Oct 2024 12:50:52

Aan: [Secretariaat Omjouwing & Ekonomy Noardeast-Fryslan](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Projectgroep 1DYK

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Agenda 28 oktober 2024.docx](#); [Verslag overleg Dijkversterking Ternaard Peazens Moddergat Wierum 17 oktober 2024.docx](#); [1DYK IIP _ Documentatie PT overleg 16okt2024.msg](#); [1DYK IIP _ Aanvullende namen deelname tweedaagses_.msg](#); [Agenda en stukken Stuurgroepvergadering 1DYK 4 november 2024.msg](#);

Beste collega's,

Hierbij de agenda en stukken voor ons 1DYK overleg volgende week maandag.

Fijn weekend!

Hartelijke groet,

[REDACTED]

Hartelijke groet,

Verslag

Overleg kuststrook gemeente NF (4-wekelijks)

Datum: 14 oktober 2024

Tijd: 14:00 – 15:30

Locatie: Zie outlookagenda + teams

Genodigden: [redacted], [redacted] en [redacted] - [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted]

		Actie door:
1.	Opening	
2.	Vaststelling agenda	
3.	Mededelingen	
	- Afwezig: [redacted], [redacted] en [redacted], [redacted], [redacted] - Besluit project Holwerd aan Zee op 17 oktober. Het is rustig (nog geen moties/amendementen). Met de kennis van nu valt er weinig te verwachten. [redacted] is fysiek aanwezig bij de raadsvergadering de rest zo mogelijk digitaal	
5.	Deelgebied TPM	
	- Vervolgoverleg 17 oktober - Mail naar bewoners de Oere afspraken 3 september 2024. [redacted] gaat deze mail checken - Mail [redacted]. Voorstel is een rondje te doen binnen de gemeente zodat we projecten kunnen stapelen (zodat we voldoende volume hebben) => erfgoeddeal [redacted] vraagt [redacted] M.b.t Archeologie. [redacted] vraagt [redacted]	
6.	IKW-aanvraag vlootschouw 17 oktober	
	- Fries Programma Waddenkust - Holwerd aan Zee => alternatief Inzet wordt zoetwaterbeschikbaarheid voor gehele kuststrook	
7.	Integraal Inrichtingsplan (IIP)	
	- Initiatievenlijst uitbreiden met financiën (kostenraming en dekking) Een ieder vult de excellist in met de beschikbare informatie. Daarna volgt een breed overleg. [redacted] plant een breed overleg.	
8.	Programmteam 16 oktober 2024 (zie agenda)	
	- Zorgpunten: planning <=> Communicatie en participatie IIP - Koppelkansen WF? Er wordt beleden dat we in dit proces als 1 overheid zullen opereren, maar in de praktijk zien we dit nog niet terug . [redacted] zal deze zorg overbrengen bij het Wetterskip.Hoe komt het IIP eruit te zien? - Planning	

	Er wordt een concept-IIP gecommuniceerd wat misschien minder draagvlak heeft bij het gebied.	
9.	Extra Stuurgroep 1DYK 4 november 2024	
	- Voorbereiden annotatie	
10.	Rondvraag w.v.t.t.k.	
11.	Volgende vergadering 28 oktober	
12.	Sluiting	

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:25:42

Van: [redacted]

Verzonden: Tue, 29 Oct 2024 07:25:57

Aan: [redacted] [Secretariaat Omjouwring & Ekonomy Noardeast-Fryslan](#) [redacted] [redacted] [redacted]

Onderwerp: RE: Projectgroep 1DYK

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Verslag 28 oktober 2024.docx](#);

Hierbij het verslag met actielijst. Groeten, [redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 25 oktober 2024 14:51

Aan: Secretariaat Omjouwring & Ekonomy Noardeast-Fryslan ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted]

Onderwerp: RE: Projectgroep 1DYK

Beste collega's,

Hierbij de agenda en stukken voor ons 1DYK overleg volgende week maandag.

Fijn weekend!

Hartelijke groet,

[redacted]

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:18:06

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 28 oktober 2024 13:00:25

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] @visieagri.nl 'info@koelhuisbergmans.nl' [REDACTED]

[REDACTED] [| Agrarisch Collectief Waadrâne Tineke de Vries](#) [REDACTED] [REDACTED]

Cc: [Braaksma, Pieter](#) [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[2024 10 23 PRES Naar een Gebiedsplan 1DYK lores.pdf](#);

Beste mensen,

Zie bijlage voor de presentatie 1Dyk/IIP (dijkverhoging en bijbehorende concept/idee gebiedsplan) van afgelopen woensdag. De presentatie mag gedeeld worden maar de inhoud is nog wel een concept zo is ons medegedeeld. Toch geeft de presentatie een indruk met mogelijke gevolgen voor de landbouw voor zowel gemeente Waadhoeke als Noardeast-Fryslân. Verkweldering van de buitendijkse zomerpolders en het aanleggen van een klutenplas (Westhoek gemeente Waadhoeke en nabij Wierum gemeente Noardeast-Fryslân) zijn de meest opvallende zaken. [REDACTED] (NAV) stelde tijdens de bijeenkomst een terechte vraag: zijn deze plannen/ideeën ook bekeken op technische/logische haalbaarheid en draagvlak in het gebied? Uit het antwoord (en geluiden uit het veld) blijkt dat dit niet het geval is. Het zijn vooral RWS, Wetterskip en de IFG die deze ideeën omarmen.

Het is wenselijk om jullie als landbouw beter te verenigen om de landbouwbelangen in het gebied te behartigen. LTO Noord heeft, zo goed als ik het begrepen heb, aangegeven niet de capaciteit beschikbaar te hebben om het proces rondom 1Dyk/IIP in detail te kunnen volgen en daarbij de achterban voldoende mee te nemen. [REDACTED] was vorige week overigens wel aanwezig. Bij de NAV hoor ik dezelfde geluiden. Uit het gebied begrijpen we dat veel boeren niet op de hoogte zijn van de hoge druk en plannen van 1Dyk/IIP. Bij 1Dyk/IIP zijn ze helder: de zeven gebiedspartijen, waaronder LTO voor landbouw, moeten hun eigen achterban raadplegen en meenemen. Dit is tot op heden onvoldoende gebeurt waardoor er vooral over het gebied wordt gesproken in plaats van met het gebied.

Gezien de mogelijke impact op de landbouw, naast andere gebiedsprocessen, potentiële grondclaims en diverse opgaven, is het wenselijk dat er op zeer korte termijn een gesprek plaatsvindt met de verschillende landbouwpartijen en grondeigenaren. Gezien de grote druk (eind 2024 ligt er een concept IIP waar de gebiedspartners al dan niet Q1 2025 mee in gaan stemmen) is het advies om snel te handelen. Een aantal mensen, waaronder de vereniging van grondeigenaren Noard Fryslân Bûtendyks, is inmiddels bezig met lobbyen richting Wetterskip, provincie, gemeente en andere stakeholders. Het is naar mijn idee raadzaam om als gezamenlijke landbouw op te trekken om een krachtig signaal af te geven.

De dijk verhoogd, randen verzacht en gebied verrijkt gaat alleen op als er ook draagvlak en waarde creatie in het gebied zelf is. Daar lijkt het op dit moment niet op.

Ik hoor graag jullie ideeën m.b.t. bovenstaande.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

t niet weg dat de boeren in het gebied zelf ook

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:24:47

Van: [REDACTED]

Aan: 'Tineke de Vries' [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] @visieagri.nl 'info@koelhuisbergmans.nl'

[REDACTED] | [Agrarisch Collectief Waadrâne](#) [REDACTED]

Cc: [Braaksma, Pieter](#) [REDACTED]

Onderwerp: RE: Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Middei Tineke,

Dank voor je vlotte reactie. Goed om te horen dat er door de landbouw aandacht is voor 1Dyk/IIP. Hopelijk houden jullie ons als gemeenten op de hoogte zodat wij jullie bedenkingen, wensen en behoeften kennen.

Groet en een fijne avond toegewenst,

[REDACTED]

Van: Tineke de Vries

Verzonden: maandag 28 oktober 2024 15:28

Aan: [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] @visieagri.nl ;

''info@koelhuisbergmans.nl' ; [REDACTED] ; [REDACTED] | [Agrarisch Collectief Waadrâne](#) ; [REDACTED] ; [REDACTED]

[REDACTED]

CC: Braaksma, Pieter ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: Re: Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024

Dag [REDACTED],

Bedankt voor je update. De zorg m.b.t. landbouw is terecht, maar daar wordt aan gewerkt. Komende donderdag hebben wij de betrokken landbouw partijen uitgenodigd om bij ons op kantoor te bespreken wat landbouw zal inbrengen in dit proces. Voldoende zoet water is de kern daarvan. Maar ook de kaders willen wij scherp hebben, waarbij je kunt denken aan: agrarische grond blijft agrarische grond, geen verkweldering van de zomerpolders (NL heeft ook nog een opgave mbt weidevogels) etc.

Daar gaan wij het donderdag dan over hebben. Daarna gaan we ook de betrokken agrariërs bijpraten.

Het tekort aan capaciteit bij LTO heeft m.n. te maken met het inplannen van 3 x een twee daagse, waar we alvast 2 dagen besteden aan "gedeelde normen en waarden" etc. Bij de tot stand koming van het gebiedsdocument hebben we het hier al uitgebreid over gehad, daar hoeven we niet weer 2 dagen voor op de "hei" te zitten. Voor procesmanagers, verander managers ed. vast een mooie uitdaging, maar we houden elkaar wel bezig zo. Ook iets voor jullie om eens over na te denken! We tuigen wel een heel groot en duur circus op, waar voor natuur (uiteraard) wel PAGW geldt is, maar voor de rest is dat nog niet het geval.

Met vriendelijke groet,

Tineke de Vries

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: maandag 28 oktober 2024 13:00

Aan: [redacted] <[redacted]@hetnet.nl>; [redacted] <[redacted]@ahn.nl>; [redacted]
<[redacted]@icloud.com>; [redacted] <[redacted]@visieagri.nl>; [redacted] <[redacted]@visieagri.nl>; 'info@koelhuisbergmans.nl'
<info@koelhuisbergmans.nl>; [redacted] <[redacted]@hotmail.com>; [redacted] | Agrarisch Collectief
Waadrâne <[redacted]@waadrane.fr>; Tineke de Vries <tdvries@ltonoord.nl>; [redacted]
<[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>

CC: Braaksma, Pieter <p.braaksma@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
[redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Presentatie 1Dyk 23 oktober 2024

Beste mensen,

Zie bijlage voor de presentatie 1Dyk/IIP (dijkverhoging en bijbehorende concept/idee gebiedsplan) van afgelopen woensdag. De presentatie mag gedeeld worden maar de inhoud is nog wel een concept zo is ons medegedeeld. Toch geeft de presentatie een indruk met mogelijke gevolgen voor de landbouw voor zowel gemeente Waadhoeke als Noardeast-Fryslân. Verkweldering van de buitendijkse zomerpolders en het aanleggen van een klutenplas (Westhoek gemeente Waadhoeke en nabij Wierum gemeente Noardeast-Fryslân) zijn de meest opvallende zaken. [redacted] (NAV) stelde tijdens de bijeenkomst een terechte vraag: zijn deze plannen/ideeën ook bekeken op technische/logische haalbaarheid en draagvlak in het gebied? Uit het antwoord (en geluiden uit het veld) blijkt dat dit niet het geval is. Het zijn vooral RWS, Wetterskip en de IFG die deze ideeën omarmen.

Het is wenselijk om jullie als landbouw beter te verenigen om de landbouwbelangen in het gebied te behartigen. LTO Noord heeft, zo goed als ik het begrepen heb, aangegeven niet de capaciteit beschikbaar te hebben om het proces rondom 1Dyk/IIP in detail te kunnen volgen en daarbij de achterban voldoende mee te nemen. [redacted] was vorige week overigens wel aanwezig. Bij de NAV hoor ik dezelfde geluiden. Uit het gebied begrijpen we dat veel boeren niet op de hoogte zijn van de hoge druk en plannen van 1Dyk/IIP. Bij 1Dyk/IIP zijn ze helder: de zeven gebiedspartijen, waaronder LTO voor landbouw, moeten hun eigen achterban raadplegen en meenemen. Dit is tot op heden onvoldoende gebeurt waardoor er vooral over het gebied wordt gesproken in plaats van met het gebied.

Gezien de mogelijke impact op de landbouw, naast andere gebiedsprocessen, potentiële grondclaims en diverse opgaven, is het wenselijk dat er op zeer korte termijn een gesprek plaatsvindt met de verschillende landbouwpartijen en grondeigenaren. Gezien de grote druk (eind 2024 ligt er een concept IIP waar de gebiedspartners al dan niet Q1 2025 mee in gaan stemmen) is het advies om snel te handelen. Een aantal mensen, waaronder de vereniging van grondeigenaren Noard Fryslân Bûtendyks, is inmiddels bezig met lobbyen richting Wetterskip, provincie, gemeente en andere stakeholders. Het is naar mijn idee raadzaam om als gezamenlijke landbouw op te trekken om een krachtig signaal af te geven.

De dijk verhoogd, randen verzacht en gebied verrijkt gaat alleen op als er ook draagvlak en waarde creatie in het gebied zelf is. Daar lijkt het op dit moment niet op.

Ik hoor graag jullie ideeën m.b.t. bovenstaande.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[redacted]

[redacted]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [redacted]@noardeast-fryslan.nl

■ (06) [redacted]

 werkdagen:

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

t niet weg dat de boeren in het gebied zelf ook

✉ [@noardeast-fryslan.nl](mailto:info@noardeast-fryslan.nl)

👤 werkdagen:

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:28:22

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 4 Nov 2024 14:03:10

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Voorzet memo inzet IIP onderhandeling

Urgentie: Normal

Precisie: None

Goedemiddag,

Hier zijn enkele risico's die niet expliciet in het concept memo van het Integraal Inrichtingsplan (IIP) worden genoemd, maar wel relevant zijn vanuit risicobeheersing:

1. Hoewel het memo het belang van participatie noemt, worden de financiële risico's van een gebrek aan draagvlak niet benoemd. Zonder voldoende participatie en communicatie kunnen weerstand en juridische bezwaren ontstaan, wat kan leiden tot vertragingen en budgetoverschrijding.
2. Voor de bescherming van landbouwgrond en ecologische projecten zijn de benodigde reserves voor onvoorziene kosten (bijvoorbeeld door stijgende materiaal- en arbeidskosten of natuurschade) niet expliciet in kaart gebracht. Dit kan budgetten overschrijden als deze niet goed worden gepland.
3. Hoewel er aandacht is voor klimaatadaptatie en waterbeheer, zijn er geen specifieke risicoanalyses over de effecten van toenemende klimaatveranderingen, zoals versnelde verzilting of extreme weersomstandigheden. Dit kan extra maatregelen vereisen die financiële druk opleveren.
4. Het plan rekent deels op externe bijdragen van onder andere provincie en Waddenfonds, maar het memo gaat niet in op de risico's van vertraagde of tegenvallende financiering. Dit kan tot financieringstekorten leiden en de uitvoering van projecten vertragen.
5. Hoewel het plan zich richt op behoud van landbouw en versterking van brede welvaart, worden de potentiële negatieve effecten op de lokale economie en woningmarkt niet besproken, zoals een mogelijke stijging van de huizenprijzen door beperkte beschikbare ruimte of verminderde landbouwopbrengsten die de economie schaden.

Daarnaast zie ik ook nog de volgende risico's:

- Het plan voorziet in aanzienlijke infrastructuur- en waterbeheeraanpassingen, zoals ondergrondse wateropslag en blauwgroene dooradering. De lange termijn onderhoudskosten hiervoor worden niet volledig besproken, wat kan leiden tot financiële lasten voor de gemeente na voltooiing van het project.
- Er wordt ingezet op ecologische doelen, maar de mogelijkheid dat bepaalde ingrepen leiden tot verlies aan biodiversiteit of onvoldoende ecologische compensatie is niet belicht. Dit kan juridische en financiële risico's opleveren, zeker als dit in strijd blijkt met nationale of Europese wetgeving.
- De plannen kunnen op de lange termijn te maken krijgen met nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld rond stikstofuitstoot of waterkwaliteitseisen. Dit kan onverwachte aanpassingen vereisen, wat extra kosten of projectvertragingen met zich mee kan brengen.

- Gezien de huidige volatiele markt kunnen materiaal- en arbeidskosten fors stijgen. Dit risico op budgetoverschrijding is niet expliciet besproken in het plan en zou een buffer of strategie vereisen om hiermee om te gaan.
- Het uitvoeren van een complex en multidisciplinair project zoals het IIP vereist specifieke expertise en een voldoende grote projectorganisatie. Als er onvoldoende interne capaciteit is of als er een tekort aan expertise optreedt, kan dit leiden tot projectvertragingen of extra kosten door externe inhuur.
- Het memo vermeldt het belang van subsidies, maar niet de kans dat aanvragen afgewezen worden of dat de voorwaarden veranderen. Dit risico kan de financiële haalbaarheid van sommige projecten bedreigen als er geen alternatieve financieringsbronnen beschikbaar zijn.

Het opnemen van deze risico's in het memo kan bijdragen aan een vollediger beeld van mogelijke risico's alsmede scenario's om de risico's te beheersen voor het IIP.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

Cluster Yntern Advys en Stipe

☎ (06) [Redacted]

👤 werkdagen: [Redacted]

Van: [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: donderdag 31 oktober 2024 12:28

Aan: [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
 <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
 <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
 <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
 <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Voorzet memo inzet IIP onderhandeling

Hoi,

Hierbij mijn opmerkingen: ik heb wat zaken toegevoegd die tijdens de raadsbijeenkomsten zijn benoemd en natuurlijk iets over participatie/communicatie 🤔🤔

Ik hoop oprecht dat dit proces leert van HaZ: ik krijg nog niet echt een gevoel van 'samen met zijn allen voor het gebied' tijdens de overvloed van mails over 1 DIJK.

Dit gaat ongetwijfeld langzaamaan beter vorm krijgen.

groet

[Redacted]

Van: [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: woensdag 30 oktober 2024 15:03

Aan: [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted] <[Redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [Redacted]

<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Voorzet memo inzet IIP onderhandeling

Hoi collega's,

Bedankt voor de input die jullie hebben geleverd.

Ik heb alles erin gezet en de structuur wat aangepast.

Er moet nog een slag over heen maar mochten jullie weer aanpassingen hebben dan graag.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 28 oktober 2024 20:35

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>;
[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Voorzet memo inzet IIP onderhandeling

Hoi collega's,

Hierbij een voorzet voor de memo.

De oude tekst van HaZ staat nog onderaan. Misschien kunnen we er nog stukken uit gebruiken.

Graag zsm aanvullen!

Geef je aangevulde tekst een kleurtje met je naam erbij.

Dan houden we het overzichtelijk.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Cluster Omjouwing en Ekonomy

✉ [redacted]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [redacted]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:09:20

Van: [REDACTED]

Verzonden: Wed, 30 Oct 2024 09:24:51

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Annotatie stuurgroep 1 DYK 4 november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[2024.11.04 - Annotatie Stuurgroepoverleg 1 Dyk \(DEF\).docx](#);

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 29 oktober 2024 22:12

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Annotatie stuurgroep 1 DYK 4 november

[REDACTED],

Zie bijgevoegde annotatie voor Jan voor komende maandag. We zouden het vandaag mondeling bespreken maar collegevergadering liep uit. Dus heb het iets uitvoeriger uitgeschreven, hoop dat het overkomt. [REDACTED] vandaag ook nog even hierover gesproken.

Groeten [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 29 oktober 2024 22:11

Aan: Dijkstra, Jan <j.dijkstra@waadhoeke.nl>

CC: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@waadhoeke.nl](mailto:[REDACTED]@waadhoeke.nl)>; Bestuur Waadhoeke <bestuur@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@waadhoeke.nl](mailto:[REDACTED]@waadhoeke.nl)>

Onderwerp: Annotatie stuurgroep 1 DYK 4 november

Hallo [REDACTED],

Hierbij de annotatie voor stuurgroep 1 DYK. Deze is ook afgestemd met [REDACTED] en [REDACTED] van NEF (en afgelopen donderdag ook mondeling met [REDACTED] van NEF).

@ [REDACTED]: wil jij de annotatie voor Jan in Ibabs zetten? Dank alvast!

Mvg [REDACTED]

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:02:02

Van: [REDACTED]

Verzonden: Wed, 30 Oct 2024 13:50:41

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Voorzet geannoteerde agenda Stuurgroep 1DYK

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 4 november 2024 - geannoteerd.docx;](#)

Hoi collega's,

Hierbij een opzet voor de geannoteerde agenda.

Ik kreeg gister de annotatie van [REDACTED] van Waadhoeke.

Daar heb ik dankbaar gebruik van gemaakt 💎💎

Graag zsm jullie reactie, met wijzigingen bijhouden (voor het overzicht).

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning en Ekonomy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:17:46

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED] [Braaksma, Pieter](#)

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Noard Fryslân Bûtendyks

Urgentie: Normal

Precisie: None

Moarn [REDACTED],

Ik heb gisteren nog weer wat aanwijzingen gekregen m.b.t. tot beleid rondom NFB. Zie onderstaande waar het e.e.a. is te vinden m.b.t. bestemming en gebruik landbouw NFB. Graag je aandacht hiervoor.

-Waddenagenda 2025

-gemeentelijke omgevingsvisie

-beheers verordening NFB

-diverse moties en amendementen tegen verkweldering NEF

-landschapsbiografie NEF

Ook staat in het 1Dyk gebiedsdocument het volgende:

Verschillende onderwerpen die belangrijk zijn in het gebied als functie, als economische factor, of die zichtbaar zijn als verschijningsvorm, zijn in dit document niet als afzonderlijke bouwsteen verwerkt. We hebben ons gericht op processen en ontwikkelingen die van invloed zijn op het maken van *inhoudelijke* en *kwantitatieve* afwegingen. Deze keuze is in het proces gemaakt omdat veel thema's, zoals bijvoorbeeld landbouw, vervlochten zijn met alle bovenstaande bouwstenen.

Tegelijkertijd is in de redactie naar voren gekomen dat waarden als landbouw en agrarisch landschap nog meer aandacht mogen hebben. Voorstel is om dit inhoudelijk meer uit te werken in de volgende fase, in het gesprek met (agro-)grondeigenaren. Het is dan logisch gekoppeld aan de verkenning van andere onderwerpen.

Bovenstaande toont aan dat het proces niet is verlopen zoals in het gebiedsdocument overeengekomen is. Gisteren is mij ter ore gekomen dat de boeren woest zijn over de gang van zaken en het stelselmatig negeren van hun belangen en inbreng. Ook heeft LTO verzaakt om de brede landbouw en grondeigenaren in het gebied te betrekken. Maar het is te kort door de bocht om als 1Dyk-ontwerpteam te roepen dat dit de eigen verantwoordelijkheid van LTO is geweest als partner. Dit is nimmer zo letterlijk afgesproken volgens mij. Ten tweede is het ontwerpteam/Wetterskip eindverantwoordelijke om te zorgen dat het gebied is en blijft aangehaakt. Saillant detail is dat de vereniging NFB-grondeigenaren in detail bij het gebiedsdocument zijn betrokken en vervolgens tijdens het ontwerpproces nooit meer zijn uitgenodigd om mee te praten. Vorige week (23-10) is door [REDACTED] duidelijk erkent dat de landbouw niet is betrokken geweest bij het concept IIP wat er inmiddels ligt. De week ervoor tijdens het 1DYK/Dongeradielen-overleg wist [REDACTED] nog te vertellen dat LTO nergens op reageerde richting het ontwerpteam. Het is dus al langer bekend dat de landbouw niet goed is aangehaakt.

Ik heb dit concept IIP doorgestuurd naar verschillende landbouwpartijen. Zoals het concept nu is zet dit kwaad bloed. Vooral omdat verkweldering van de zomerpolders en de klutenplas al in een beginstadium van 1Dyk als een no-go van tafel zijn 'geveegd'. Nu staan deze ideeën plots weer in het IIP. Welke belangen spelen hier een rol? De vraag is nu of wij als gemeente(n) dit laten gebeuren of dat we hiervoor gaan liggen?

Het is goed om te weten dat de spanningen in de landbouw om diverse redenen behoorlijk beginnen op te lopen. Alleen al

van NFB zijn ongeveer 40 boeren afhankelijk met hun bedrijfsvoering. Deze bedrijven zullen waarschijnlijk allemaal kapotgaan als dit plan wordt doorgezet. Tel daarbij op dat we behoorlijk wat PAS-melders hebben en er diverse andere opgaven voor de landbouw liggen. Als ik de verhalen zo hoor dan schat ik dat tenminste 50% van onze veehouders op dit moment overweegt om te gaan stoppen! Vooral de kleinere familiebedrijven zien zo langzamerhand weinig toekomst meer. Melkfabrieken zijn op dit moment letterlijk langs de boeren om te vragen of ze voor hen (door) willen blijven leveren. De loonwerkers zijn de voorlopers geweest, velen hebben hun agrarische tak geliquideerd. Je ziet dat de landbouw-keten als een kaartenhuis in elkaar begint te zakken.

De akkerbouw komt met de KRW en afbouw gewasbeschermingsmiddelen aan de beurt. En dan hebben we het nog niet over eventuele klutenplassen binnendijks en alle potentiële grondclaims door diverse partijen in onze gemeente. Het zou goed zijn dat we ons als gemeente gaan realiseren dat dit geen kinderspel meer is en dat onze economie, werkgelegenheid en daarmee samenhangend leefbaarheid (lees Mienskip) hard geraakt wordt als we nu niet de juiste afwegingen en keuzes gaan maken. De spelletjes van 1Dyk/IIP zijn dan ook onacceptabel wat mij betreft.

Ik verwacht dat we binnen gemeente NEF hierover gaan praten, de realiteit op de juiste waarde schatten, opkomen voor de belangen van onze Mienskip en samen aan oplossingen gaan werken. Als gemeente(n) hebben wij invloed en kunnen we bepalen wat wij belangrijk vinden voor onze Mienskip. En soms moet je een streep in het zand zetten! Het is 1 voor 12 voor onze landbouw. Gaan we erbij zitten en naar kijken of gaan we actief aan de slag. Ik kies voor het laatste, ik hoop jullie ook.

Ik hoor natuurlijk graag jullie ideeën. ❓❓

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Cluster Omjouwing en Economy (OenE)

✉ [Redacted]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [Redacted]

👤 werkdagen: [Redacted]

GEMEENTE
NOARDEAST
FRYS
LÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:16:44

Van: [redacted]

Aan: [redacted]

Onderwerp: Memo Inzet IIP NF 1 november 2024 [redacted]

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Memo Inzet IIP NF 1 november 2024](#) [redacted].docx;

Nog kleine toevoeging gedaan ??

Memo

Aan : Pieter Braaksma

Van : [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED]

CC : College van B&W

Datum : 4 november 2024

Betreft : Inzet onderhandeling Integraal Inrichtingsplan (IIP) gemeente Noardeast-Fryslân

Bijlage : -

Zaaknr. : -

1 Aanleiding

Naar aanleiding van de dijkversterking werken Wetterskip Fryslân, de provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, gemeenten Noardeast-Fryslân en Waadhoeke, It Fryske Gea (namens natuur en terrein beherende organisaties) en LTO-Noord (namens landbouworganisaties) samen in 1DYK.

De doelstelling van 1DYK waarin we samenwerken aan de Waddenkust:

- De dijk versterkt
- De randen verzacht
- Het gebied verrijkt

Het Gebiedsdocument (bijlage 1) is opgesteld om deze doelstelling concreter vorm te geven. Er wordt uitgegaan van 3 pijlers:

1. Het vergroten van de brede welvaart, economische ontwikkeling, toerisme en leefbaarheid
2. Toekomstbestendige landbouw en zoetwaterbeschikbaarheid
3. Ecologische plus

Het Gebiedsdocument vormt het kader waaraan de ingebrachte opgaven en kansen worden getoetst. Het uiteindelijke doel is om te komen tot een lijst met uitvoerbare, betaalbare en onderhoudbare projecten.

2 Proces: van Gebiedsdocument naar Gebiedsplan (Integraal Inrichtingsplan)

Proces IIP

3 Uitgangspunten

- Het college heeft op XX ingestemd met het Gebiedsdocument (zie CV Deelname in gebiedsproces 1DYK).
- In de Stuurgroep van 14 februari 2024 is ingestemd met het procesplan voor het Integraal Inrichtingsplan (IIP).
- De gemeenteraad heeft op 17 oktober 2024 besloten om de deelname van de gemeente aan het project Holwerd aan Zee te beëindigen. Het gereserveerde bedrag van € 4,9 miljoen wordt beschikbaar gehouden in een Ontwikkelfonds voor gebiedsgerichte ontwikkeling in de kuststrook van onze gemeente. Het college heeft de opdracht gekregen om uiterlijk in het derde kwartaal van 2025 met een voorstel te komen voor gebiedsgerichte ontwikkeling. Van de 4,9 miljoen is een bedrag van € 250.000,- beschikbaar gesteld voor de uitwerking van het voorstel.

We willen de gereserveerde middelen inzetten voor gebiedsgerichte ontwikkeling langs de kuststrook in onze gemeente.

De sociaal-economische ontwikkeling van onze dorpen en van de omliggende gebieden staat centraal, met de volgende pijlers:

1. Het vergroten van de brede welvaart, economische ontwikkeling, toerisme en leefbaarheid
2. Toekomstbestendige landbouw en zoetwaterbeschikbaarheid
3. Ecologische plus

Nog wat punten noemen die de gemeenteraad heeft genoemd, 3 en 17 oktober?

■: door een aantal partijen zijn onderstaande zaken genoemd:

- Holwert moet worden betrokken bij de plannen;
- Natuurontwikkeling;
- Begrenzing kustgebied.

4 Randvoorwaarden niet onderhandelbaar

Wat zijn bij ons zaken waar we geen concessies op willen doen?

Op basis van vastgesteld beleid, bv Omgevingsvisie etc.

Coalitieakkoord

■. 29102024

- Geen verkweldering zomerpolders NFB;
- Geen klutenplas binnendijks

Er staan een aantal maatregelen in het concept IIP, zoals verkweldering zomerpolders Noard Fryslân Bûtendyks en de aanleg van een klutenplas nabij Wierum, die onwenselijk zijn voor Mienskip, ondernemers (R&T), gemeente en landbouw. Ze raken direct de belangen van mensen in het gebied. In het bijzonder grondeigenaren en -gebruikers. Uit diverse gesprekken met het ontwerpteam 1Dyk/IIP blijkt dat de hiervoor genoemde maatregelen niet zijn opgesteld en afgestemd met de Mienskip, ondernemers en de landbouw in het gebied. Van participatie en overeenstemming is dan ook geenszins sprake.

Argumenten

Zowel de voorgestelde verkweldering als de klutenplas zullen verzilting en zoutintrusie binnendijks versterken. Ook de zoetwaterbeschikbaarheid wordt hierdoor bedreigd. Noard Fryslân Bûtendyks is juist een gewenste bufferzone tegen verzilting van de binnendijkse akkerbouwgronden en een aangewezen gebied voor de diverse partijen gewenste zoet-/zoutovergang. Ook zijn er initiatieven van boeren met betrekking tot proeven en onderzoek zilte teelten. Noard Fryslân Bûtendyks is een uniek en het enige gebied in de wereld waar natuurlijke verziltingsomstandigheden voorkomen. Naast de veehouderij heeft ook de akkerbouw dit gebied nodig om proeven en onderzoeken te doen naar zouttolerante aardappel en groente rassen en gewassen. Dit is niet alleen belangrijk voor de voedselproductie in het binnendijkse gebied maar ook voor de voedselvoorziening in Europa en de wereld.

Onlangs is door de stuurgroep van het project Holwerd aan Zee unaniem besloten dat het project onhaalbaar was. De externe- en schaduwwerking van dergelijke initiatieven heeft veel impact op landbouw en omgeving. Zowel de voorgestelde verkweldering als de klutenplas vallen onder dezelfde categorie projecten. Het zou vreemd zijn als we als gemeente dit soort initiatieven nu wel gaan ondersteunen.

Toelichting

Omgevingsvisie en coalitieakkoord geven prioriteit aan landbouw. Landbouw is een belangrijke economische en sociaalmaatschappelijke drijver in onze gemeente. Onze gemeente is door de innovatieve en hoogproductieve landbouw een belangrijke speler in de voedselvoorziening in Europa.

Er ligt op dit moment voor honderden hectares (500-1.000 hectare) aan (potentiële) claims (Defensie, VBA, 1Dyk, Dongeradielen) op landbouwgrond in onze gemeente. Dit is nog buiten ruimtebehoefte voor extensivering van de landbouw, agrarisch natuurbeheer, energietransitie en woningbouw. Zowel binnen- als buitendijks land is onmisbaar voor onze boeren, akkerbouwers en veehouders. Met name door het verlies

van derogatie kunnen veehouders geen gronden 'verliezen'. Er zijn ongeveer 40 boeren afhankelijk van de landbouwbestemming van Noard Fryslân Bûtendyks. Wanneer boeren deze landbouwbestemming en gronden kwijtraken hebben de meeste van deze bedrijven geen levensvatbaarheid meer.

Het vizier van diverse partijen is ook gericht op onze vruchtbare akkerbouwgronden langs de Waddenkust. Akkerbouwers kunnen deze gronden niet missen vanwege de extensivering (ruimere gewasrotaties, minder kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen) en stijgende vraag naar voedsel vanwege een groeiende (wereld)bevolking. Er is dus meer landbouwgrond nodig in plaats van minder.

- Is er (deels) geld voor gereserveerd?
- Obstatelvrij qua proces

Wat willen we wel?

1. Op Paad lâns It Waad
2. **De natuurontwikkeling die de raad vraagt zien wij via:** Blauwgroene dooradering van het gebied/herstel opvaarten => verbreden in combinatie met natuurberm en verdiepen bestaande watergangen/opvaarten
=> doelen:
 - o zoetwaterbeschikbaarheid in gebied vergroten voor landbouw
 - o recreatie => brede welvaart
 - o biodiversiteit vergroten zonder dat dit schaduwwerking- en externe werking heeft
3. Swiet Wetter Wierum Ternaard: combinatie met blauwgroene dooradering maar dan ook vismigratie (vishevel)
4. Inzetten op grote maatregelen watersysteem
 - o Ondergrondse Wateropslag (is geen taak voor de gemeente, kunnen we wel stimuleren)
 - o Maatregelen voor tegengaan verzilting zoals plaatsen van kwelschermen langs de kust op plekken waar ondergrondse kwelstromen zijn (geen taak voor de gemeente, kunnen we wel stimuleren)
 - o Antiverziltende drainage en peil-gestuurde drainage (geen taak voor gemeente, kunnen we wel stimuleren) **Deze graag toevoegen PRE**
 - o ~~Waterberging vergroten op plekken die landbouwtechnisch niet het beste zijn~~ Dit is inmiddels geen optie meer omdat ook mindere gronden waardevol zijn als je praat over mestboekhouding van onze veehouders. Is ook helemaal niet nodig omdat er alternatieven zijn zoals bovenstaande GBDA, ondergrondse wateropslag etc. PRE Het gaat om twee verschillende dingen: het gaat over waterberging (het bergen van water in tijden van wateroverschot). En wateropvang (water vasthouden dat gebruikt kan worden in tijden van droogte). In onze provincie is behoefte aan beide (zie BOVI). Door de aard van beide, kunnen ze niet op één locatie worden gecombineerd.
Wat XXXX bedoeld is wateropvang. Dat kunnen we beter onder de grond doen. Maar waterberging is ook belangrijk om de landbouwgronden begaanbaar te houden in tijden van veel neerslag. Maar ook om in de dorpen droge voeten te houden en onze wegen en belangrijke infrastructuur als energie, internet, enz te beschermen. Dit is een onderdeel van de blauwe omgevingsvisie van WF.
- 5.

Wat willen we niet?

1. ~~Klutenplas staat al bij "Niet onderhandelbaar"~~
2. ~~Verkweldering zomerpolders Noard Fryslân Bûtendyks en uitkopen particuliere grondeigenaren.~~
Staat al bij "Niet onderhandelbaar"
Landbouwbestemming moet WEL blijven PRE
3. Geen verlies van landbouwgrond Is dat wel zo rigide vol te houden? Helemaal niet ? of daar waar het om wat voor reden dan ook van uit gemeentelijk oogpunt ook noodzakelijk is wel mee werken? Nee, dit is niet vol te houden. Onze provincie staat voor grote opgaven wat betreft het nemen van klimaatadaptieve maatregelen (realiseren waterberging en wateropvang). Maar ook de bescherming van de Veenweide, het herstel van de beekdalen en de hoge zandgronden. In alle delen van Fryslân

zullen daarmee te maken krijgen. Het kleigebied is het best beschermd tegen verdroging omdat de klei relatief lang water kan vasthouden. Waardoor gewassen ook minder snel last krijgen van verdroging. Maar uiteindelijk zal ook de kleistreek de gevolgen merken van klimaatverandering. De verzilting zet wel door. De lange termijn toekomst voor de landbouw is dan ook onzeker. En daarom stimuleren faciliteren wij als gemeente projecten m.b.t. zowel ondergrondse als bovengrondse zoetwaterberging. Door het water onder de grond op te slaan en later weer te gebruiken voor de landbouw verbeter je de kwaliteit van het oppervlakte water (KRW). Het water wordt namelijk gefilterd waardoor gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten eruit gefilterd worden. Ook bruinrot heeft op deze wijze geen kans (onderzoek WUR). Als we als gemeente dan ook nog eens innovatieve technologieën stimuleren en faciliteren om ondergrondse kwelstromen in te dammen, dan dragen we als gemeente bij aan een toekomstbestendige landbouw. De gemeente staat hier misschien niet voor aan de lat, alleen daar kun je wel discussie over voeren: landbouw is in onze gemeente een van de grootste economische en sociaalmaatschappelijke dragers. De lange termijn toekomst van de landbouw wordt alleen onzeker als we als gemeente niet actief hieraan bijdragen. PRE 31102024

4. Schaduwwerking- en externe werking door creëren van binnendijkse natuur => geen negatieve en/of beperkende effecten op de bestaande en toekomstige functies, waaronder landbouw, recreatie, wonen, parkeren en bedrijvigheid.
5. Geen versnelde verzilting landbouwgebied Versnelde verzilting, wordt hier bedoeld extra verzilting veroorzaakt door dit plan? Dit plan zorgt niet voor extra verzilting. Het graven van diepe watergangen/plassen zorgt wel voor een versnelde verzilting. Diepe sloten/plassen doorgraven de water afsluitende lagen waardoor verzilting sneller optreedt dan de "autonome" verzilting. In de BOVI wordt voorgesteld minder diepe sloten, maar breder. Dit voorkomt versnelde verzilting, en de waterberging wordt vergroot. Dit sluit naadloos aan bij het herinrichten van de gemeentelijke bermen, oevers en overhoeken. PRE 310102024
6. Iets over EBO? De

Ieder vanuit eigen vakgebied aanvullen

5 Welke zaken zijn onderhandelbaar?

Eens met onderstaande opmerking van [REDACTED].

Dit onderwerp splitsen in:

- a. Wat is niet onderhandelbaar
- b. Wat is onderhandelbaar
- c. Wat is wel uitvoerbaar

Het proces

Het proces verloopt in sneltreinvaart en daarmee wordt het station participatie, betrokkenheid Mienskip, eigenaren, gebruikers gepasseerd. Aan die aspecten wordt op gemeentelijk niveau veel waarde gehecht. Het gebrek aan participatie gaat in het verdere proces vermoedelijk tegen het plan werken en dan wordt het tegendeel bereikt. Niet voor niets stonden de trekkers van de gebruikers Ferwert Butendyks enige jaren geleden op de stoep van het gemeentehuis bij de besluitvorming over de Waddenagenda. Daar waar de presentaties "hoog over zijn" gaan kaartbeelden en teksten een eigen leven leiden en voor de deelnemers tot nu toe te begrijpen zijn, worden die door de burger als bedreigend ervaren. Dat moet worden voorkomen. Ik vind dat het ook goed is om het IIP proces zelf voor wat betreft het vervolg in beeld te brengen. Daarnaast een zorgvuldige organisatorische en bestuurlijke "dekking" ook van belang.

Ieder vanuit eigen vakgebied aanvullen

Groenblauwe dooradering --> bermen en overhoeken herinrichten

6 Samenvatting

VERTROUWELIJK

Onderstaande komt uit de oude memo "Alternatief HaZ"

Informatie valt buiten de reikwijdte van het verzoek

Informatie valt buiten de reikwijdte van het verzoek

Informatie valt buiten de reikwijdte van het verzoek

Informatie valt buiten de reikwijdte van het verzoek

Informatie valt buiten de reikwijdte van het verzoek

VERTROUWELIJK

Agenda 26^e Stuurgroepoverleg 1Dyk

Datum: Maandag 4 november 2024
Tijd: 16.30 – 18.00 uur
Locatie: Kantoor WF, zaal Heegermeer

1. **Opening - [REDACTED]**
[REDACTED] kan alleen het eerste uur van de bijeenkomst aanwezig zijn.
2. **Actualiteiten en mededelingen**
3. **Ingekomen stukken**
4. **Verslag Stuurgroepvergadering 1Dyk, 5 sep jl. (bijlage A, 1, 2 en 3)**
[Besluitvorming]
5. **Integraal Inrichtingsplan 1DYK – toelichting [REDACTED]**
[Beeldvorming] + [Oordeelsvorming]

Presentatie met stand van zaken IIP op verschillende onderwerpen.

Terugblik op afgelopen periode

- Het ambtelijk programmateam heeft zich de afgelopen maanden voorbereid op de waarde-verdeling fase. Er is uitgewisseld over hoe de achterban goed te betrekken, welke onderdelen in een akkoord moeten terugkomen en hoe we de juiste mate van concreetheid bereiken.
 - Het ontwerpteam heeft gesprekken gevoerd met partijen in een tweede ronde werkplaatsen (bilateraal en plenair).
 - De dialoogstructuur is bijgewerkt op basis van voortschrijdend inzicht.
- Tijdens de inhoudelijke bijeenkomst (werkplaats) afgelopen donderdag in Burdaard werd er plenair gezegd dat gemeenten nu aan zet zijn. Wij moeten het gebied in voor de communitatie/participatie. Tevens werd later concreet aan mij de vraag gesteld hoe wij dit als gemeente gaan doen? Maw hadden we al een plan..... Ik was hierover verrast. Na er nog eens goed over nagedacht te hebben en het te hebben besproken met Noardeast; komen [REDACTED], ik en de collega's van de Noardeast tot de volgende conclusie:

De gemeenten zijn voor wat betreft communicatie en participatie in het gebied niet in de lead wanneer het initiatieven betreft waarvoor andere organisaties aan de lat staan. Uiteraard willen wij met onze kennis van het gebied, de ondernemers en de inwoners hierbij betrokken en geïnformeerd worden (denk aan gesprek grondeigenaren) maar de trekker van het betreffende initiatief danwel de trekker

van het gehele gebiedsproces (Wetterskip Fryslan) moet nadrukkelijk die handschoen oppakken. Wij haken aan wanneer nodig. Hierbij zie ik een belangrijke rol voor de werkgroep communicatie Waddenkust (█, zit daarin namens Waadhoeke).

- Er is afstemming met andere opgaves in het gebied.
Afstemming met opgaven vanuit op paad lans it Waad verloopt stroef en stroekt niet met bovenstaande. Recent vond er een gesprek plaats tussen Op paad lans it Waad en Wetterskip Fryslan, hierin werd te kennen gegeven dat het koppelen van een tijdelijke opgang voor de werkzaamheden voor de dijkversterking en een gewenste definitieve opgang vanuit Noardeast waarschijnlijk niet mogelijk is. In hetzelfde gesprek werd geïnsinueerd dat een integrale natuur toets en gezamenlijk aanbesteden niet aan de orde is. Als je het hebt over een integraal gebiedsproces was dit bij uitstek een kans om dat toe te passen. Inmiddels lijkt Wetterskip weer wat terug te krabbelen op hun eerdere opmerkingen. Maar dit doet de samenwerking geen goed.

Ik verwacht dat Noardeast bovenstaande in gaat brengen in stuurgroep. Aangezien wij ook partner in Op paad lans it Waad zijn, zou het goed zijn als █ laat weten zich hier bij aan te sluiten namens Waadhoeke.

- Vanuit WF vinden er verkennende gesprekken plaats rondom het grond dossier.
Zowel Noardeast als Waadhoeke zijn niet op de hoogte gesteld van deze gesprekken met grondeigenaren in onze gemeenten. In het kader van afstemming, de beoogde integrale werkwijze, gewenste transparantie tussen de partners en het daarmee gepaard gaande onderlinge vertrouwen onderling is dit geen goede ontwikkeling.

Oproep is dan ook om gemeenten op de hoogte te stellen van de betreffende gesprekken en aan te geven om welke grondeigenaren het gaat. Beide gemeenten kunnen informatie hebben die nodig kan zijn in deze gesprekken. Maar belangrijker nog, wij willen niet verrast worden en mogelijke commotie voor zijn.

- Het proces is voor waarde-verdeling is volledig uitgewerkt.
Proces betreft 6 volledige dagen (intensieve overlegsessies) in een tijdsbestek van een week of 6.

Dag 1 en 2: █ aanwezig met █ (proces/inhoudelijk)

Dag 3 en 4: █ aanwezig met █ (inhoudelijk)

Dag 5 en 6: K █ aanwezig met █ (voorbereiden besluitvorming)

Goed om bij stil te staan: gezien het feit dat Waadhoeke geen visie heeft voor de Waddenkust, alleen bunker Koehool (lastig om planning te halen van dijkversterking) en Op paad lans it Waad nog staan genoteerd als concrete meekoppelkansen waarvoor wij aan de lat staan, is dit een forse belasting. Voor andere initiatieven staan we zelf niet aan de lat.

Zoals ik het zie hebben wij ambtelijk geen mandaat tijdens deze sessies. Zowel inhoudelijk als procesmatig. Kortom, dat moet mijn inziens plaatsvinden in de stuurgroep.

Tussentijdse resultaten in het ontwerpproces

- Het ontwerpteam heeft o.l.v. [REDACTED] de afgelopen maanden toegewerkt naar oplossingsrichtingen die kunnen landen in het IIP. Voor de zomer zijn brede werkplaatsen georganiseerd langs de themalijnen zoetwater, brede welvaart en ecologie. In sep/okt heeft het ontwerpteam bilaterale gesprekken gevoerd met verschillende partijen.
Gemiste kans dat landbouw dit niet heeft gedaan. Organisatie landbouw is versplinterd. Maakt het ingewikkeld. Slechts een constatering.
- Op 23 okt jl. is teruggekoppeld aan de partijen die hebben deelgenomen aan de eerste werkgroep rondes. Het ontwerpteam heeft naar het systeem van het gebied gekeken, de opgaven en de kansen. Tijdens de terugkoppeling heeft het ontwerpteam gepresenteerd aan welke verschillende oplossingsrichtingen gedacht kan worden om integraal kansen te koppelen. Hierbij zijn twee denkwijzen aan bod gekomen: kansen in clusters koppelen of breed langs de kust. Per deelgebied is vervolgens een kaart gepresenteerd waarop de deelnemers hebben gereflecteerd. Het ontwerpteam gebruikt deze reflecties om tot een aanbod te komen voor de waarde-verdelingsfase.
- Wat opvalt is het verschil in de mate van concreetheid op ingediende onderwerpen en oplossingen. Dit compliceert de bundeling van maatregelen.

Vooruitblik op Q4 2024/Q1 2025

- Er breekt een intensieve periode voor het programmteam aan. In de periode november/december zijn drie tweedaagse ingepland om van de oplossingsrichtingen uit de waarde-creatiefase tot een concept akkoord te komen dat richting een Stuurgroep overleg kan.

Lastig te overzien wat er voor ons dan in dat conceptakkoord komt te staan. Is dat ook ons belang in de IKW-aanvraag? Veel initiatieven in ons gebied nog niet rijp genoeg als concrete meekoppelkans maar mogelijk wel voor de IKW-aanvraag (bijvoorbeeld Regiodeal projecten landbouw, duurzaamheid, mobiliteit, 1+1=3). Dat is zeker een grote kans voor ons die we mijn inziens in ieder geval zouden moeten verkennen. Ga namens Waadhoeke in werkgroep, samen met [REDACTED] van Noardeast en [REDACTED] van Provincie.

- Belangrijk aandachtspunt is het mandaat van het programmteam tijdens de tweedaagse, en het betrekken van eenieders achterban.
Vraag: wat wordt er bedoeld met achterban? Is dat intern? Bestuurlijk en ambtelijke adviseurs? Of zijn dat externe organisatie en inwoners?

Tijdens de tweedaagse is er geen mandaat. Dan moeten daar bestuurders zitten. Temeer omdat er geen waddenkustvisie ligt. We hebben alleen de eerdere opbrengst die op een sheet staat (zie hieronder). Maar dat is te weinig legitimatie om gegronde keuzes te maken over bijvoorbeeld een initiatief als een klutenplas.

- Uitvoering geven aan het Coalitieakkoord Sun Werkje oan 'e Takomst (2022-2026). Vanuit UP 21-26 rol in R&T.
 - Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat met een landschap dat uitnodigt om te wandelen, te fietsen en te sporten.
 - Een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem voor iedereen en voor alle vervoersmiddelen.
 - Ondernemers krijgen ruimte en kansen voor duurzame ontwikkeling waar mogelijk met maatwerk.
 - Een wettelijke taak bij het verlenen van vergunningen in het kader van de Omgevingswet.
 - Verbeteren van de bereikbaarheid en de toeristische voorzieningen in de kuststrook.
 - Versterken samenwerking agrariërs en verbeteren biodiversiteit in gemeente.
 - Wil beter gebruik maken van het Waddenfonds en de eventuele opvolger daarvan.
- Na de tweedaagse breekt een periode aan waarbij we toewerken naar een conceptakkoord. Hoe ziet de periode tussen december en maart eruit? En hoe ziet de fase eruit ná maart 2025, waarin we aan de slag gaan met de afspraken uit het akkoord.

Kunnen ze dit grijpbaarder maken door middel van concrete voorbeelden? Wat komt er in zo'n conceptakkoord te staan?

6. Stand van zaken dijkversterkingsprojecten [Beeldvorming]

Presentatie met enkele relevante updates over de dijktrajecten.

7. Capaciteit en beschikbaarheid aanbreekende fase [Oordeelsvorming] + [Besluitvorming]

Is de capaciteit afdoende beschikbaar voor deelname aan waarde-verdelingfase en consulteren achterban?

- De aankomende periode van waarde-verdeling in nov/dec en voorbereiding op besluitvorming in jan/feb vraagt capaciteit van alle 1DYK partijen.
Het betreft een forse vraag op capaciteit, gezien de magere opbrengst voor Waadhoeke. Vooralsnog voor Waadhoeke dus wel capaciteit beschikbaar (zie hierboven). Zij het beperkt. Hangt er ook vanaf of de opvolgende IKW-aanvraag ook onderdeel wordt de werksessies en van het uiteindelijke conceptakkoord (bijvoorbeeld procesmatige afspraken, inhoudelijk zal nog niet lukken). IN dat geval hebben wij wel een belang.
- Om de ambitie van een overwinningsspeech voor alle partijen waar te maken is het essentieel dat alle belangen een volwaardige stem hebben tijdens de onderhandelingen voor het pakketakkoord.

Nogmaals, volgens mij hebben wij tijdens die onderhandelingen ambtelijk geen mandaat [REDACTED]. Ben jij het daarmee eens? Dan moeten we dat signaal afgeven. Noardeast is ook voornemens dat signaal af te geven.

- Het is een gezamenlijk belang om er met elkaar uit te komen.
Voor Waadhoeke vraag ik mij dat soms af. Zoals collega van Noardeast suggereerde. Zitten we inmiddels niet met zijn allen in een integraal gebiedsproces enkel om de groene dijk vergund te krijgen voor Wetterskip Fryslân, met als concreet voorbeeld de Klutenplas. Noardeast is geen voorstander van de klutenplassen, wil liever inzetten op groenblauwe dooradering in het gebied.

8. Rondvraag

Volgend overleg wordt gepland in december.

Wat was de aanleiding voor een extra stuurgroep vergadering?
Wanneer worden de volksvertegenwoordigers geïnformeerd?

9. Sluiting

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:18:29

Van: [Waddenzeekust](#)

Verzonden: Fri, 1 Nov 2024 15:26:38

Aan: [Waddenzeekust](#)

Cc: [REDACTED] [@fryslan.fr](mailto:[REDACTED]@fryslan.fr) [REDACTED] [mail \[REDACTED\]](mailto:[REDACTED]) (Gast - Wesselink van Zijst) [REDACTED]

Onderwerp: Presentatie gezamenlijke werkplaats 1Dyk - 23 oktober 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[2024 10 23 PRES Naar een Gebiedsplan 1DYK.pdf](#); [Voorzet terugkoppeling 23 okt \[REDACTED\].pdf](#);

Goedemiddag,

Hierbij ontvangt u terugkoppeling en presentatie van de bevindingen van het ontwerpteam aan de 1DYK partners, zoals gepresenteerd tijdens de plenaire werkplaats van 23 oktober in Burdaard.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED],

Programmateam Gebiedsplan 1DYK

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Onderwerp: Terugkoppeling gezamenlijke werkplaats 1DYK 23 oktober

Beste genodigde,

Vorige week op 23 oktober vond in Burdaard een gezamenlijke werkplaats over het Gebiedsplan 1DYK plaats. Vanuit het onafhankelijk ontwerpteam gaven we een toelichting op de werkplaatsen die afgelopen zomer hebben plaatsgevonden en welke denkrichtingen we nu in beeld hebben voor het Gebiedsplan. Hierbij sturen we de presentatie van de middag.

Samenwerking 1DYK

Onder de naam 1DYK wordt al enkele jaren samengewerkt aan de ontwikkeling van de Friese Waddenkust. De motor voor deze samenwerking is de verbetering van de Waddenzeedijk tussen Koehool en Lauwersmeer. De 1DYK-partners werken aan een gezamenlijke ambitie onder het motto 'dijk versterkt, randen verzacht, gebied verrijkt', zoals eerder al vastgelegd in het gebiedsdocument. Nu is het zaak de ambities te concretiseren en verder uit te werken in een gebiedsplan.

Toewerken naar een gebiedsplan

Jullie hebben de afgelopen maanden in verschillende werkplaatsen input geleverd voor het Gebiedsplan. Op 23 oktober zijn hiervan de resultaten gepresenteerd. Na een toelichting op het proces en een presentatie over de oogst, de bouwstenen, koppelkansen en kwesties gingen we met elkaar in gesprek. We vroegen jullie om reacties op de denkrichtingen en de in kaart gebrachte kansen per deelgebied. Bij de kaarten zijn goede gesprekken gevoerd en is een groot aantal reacties opgehaald.

Jullie inbreng nemen we mee richting de uitwerking van het Gebiedsplan. Het ontwerpteam brengt de opgehaalde reacties in kaart en werkt bouwstenen en koppelkansen de komende tijd verder uit. De 1DYK partners gaan hierover verder met elkaar in gesprek. Het concreet maken van de ambitie en het bereiken van een akkoord in maart 2025 vraagt om afwegingen en het maken van keuzes. Waar kunnen we samenhang vinden en synergie bereiken? Welke dilemma's liggen er voor en welke keuzes maken we daarin? Wat kan er op korte termijn en wat heeft er meer tijd nodig? Gezamenlijk gaan we hier mee aan de slag om de komende maanden vorm en inhoud te geven aan het Gebiedsplan.

Namens het hele team en de 1DYK partners willen we jullie danken voor jullie aanwezigheid en inbreng. We houden jullie op de hoogte van de vorderingen,

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Programmateam Gebiedsplan 1DYK

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:16:33
Van: [REDACTED]
Verzonden: Wed, 6 Nov 2024 17:42:38
Aan: [Braaksma, Pieter](#)
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Kaarten presentatie Gebiedsplan 1DYK
Urgentie: Normal
Precisie: None
Bijlagen:
[2024 10 23 PRES Naar een Gebiedsplan 1DYK lores.pdf](#)

Jûn Pieter,

Maandag in de Stuurgroep gaf Tineke de Vries aan dat de landbouw is overvallen door kaartmateriaal.

Het gaat om de kaarten in bijgaande presentatie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
**NOARD
EAST** FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:12:08

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 11 november 2024 12:59:44

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: FW: Klutenplas

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hallo collega's,

Onderstaande een uitgebreide reactie van [REDACTED] op de vraag of een klutenplas (of we die nu wel of niet willen) past binnen het bestemmingsplan.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 8 november 2024 09:49

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Klutenplas

[REDACTED]

Ik heb je vraag over de Klutenplas besproken met mijn collega's van romtelik belied en plannen. Hierbij onze eerste reactie:

Je geeft aan dat de exacte locatie niet bekend is, maar dat het waarschijnlijk zal gaan om een perceel ten oosten of west van Wierum.

Dan zitten we in bp Bûtengebied Dongeradeel. Rondom Wierum zit veel grond met de bestemming '**Agrarisch**'.

Die gronden zijn o.a. bestemd voor:

- i. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen
- x. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer (ondergeschikt)

Gelet op hetgeen hierboven staat onder 'i' zou een klutenplas in beginsel passen onder de bestemmingsomschrijving. De omschrijving spreekt echter wel van kleine natuur- en landschapselementen. Voordat we echt een uitspraak kunnen doen, moeten we meer informatie hebben over de omvang van het initiatief en exacte locatie.

Mocht het initiatief te groot zijn om onder 'i' te vallen dan moet nader worden beoordeeld of van het omgevingsplan kan worden afgeweken middels een wijziging of BOPA.

Met name ten oosten van Wierum zijn de gronden overwegend voorzien van de dubbelbestemming **waarde-reliëf**. Deze gronden zijn bestemd voor het behoud, het herstel en de uitbouw van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de reliëfrijke gronden van terpen en kruinige percelen en de reliëfrijke verhoogde boerderijplaatsen.

Het aanleggen van een waterpartij wordt aange merkt als strijdig gebruik. Hier van kan worden afgeweken voor eeni ngree ten behoefte van een landbouwkundige en/of bedrijfstechnische noodzaak dan wel voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs waterlopen.

De aanleg van een klutenplas kan op basis van de beschikbare informatie niet worden aange merkt als ee natuurvriendelijke oever langs een waterloop. Het verlenen van een vergunning voor een klutenplas is op basis van de afwijkmogelijkheid in het omgevingsplan daarom niet mogelijk.

Het mogelijk maken van het initiatief op een perceel met de best e mi ng agrarisch en dubbel best e mi ng waarde – rd i

vraagt om een
wijziging van het omgevingsplan / BOPA. Die beoordeling vraagt eveneens om meer informatie en nodige onderzoek voor da
daarover een uitspraak kan worden gedaan.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>
Verzonden: woensdag 6 november 2024 08:44
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>
Onderwerp: Klutenplas

Hallo [REDACTED],

Wetterskip, Provincie, gemeenten Waadhoeke en Noardeast-Fryslân, Rijkswaterstaat, LTO (namens de landbouwkoepels) en It Fryske Gea (namens natuurpartijen in het gebied) werken samen aan de versterking van de Waddenzeedijk tussen Koehool (Waadhoeke) en Lauwersmeer. Het Rijk heeft de opdracht meegegeven dat bij de dijkversterking de randen van het Wad verzacht moeten worden. Dat betekent dat de buitendijkse natuur verboden moet worden met de binnendijkse natuur. Dat gebeurt onder de vlag van Programmatische Aanpak Grotere Wateren (PAGW). Dit is een onderdeel van Rijkswaterstaat. PAGW heeft daar € 37 miljoen voor beschikbaar.

PAGW (RWS) en de natuurpartijen willen een vluchtplaats/broedplaats voor kluten, een zogenaamde klutenplas, in onze gemeente realiseren. Het zoekgebied voor een klutenplas is oostelijk en westelijk van Wierum.

De landbouworganisaties en gemeente Noardeast-Fryslân zijn geen voorstander voor het aanleggen van een klutenplas in het zoekgebied. De reden daarvan is dat het in dat gebied gaat om waardevolle akkerbouwgrond die nodig is voor de voedselvoorziening. Als er dan toch een klutenplas moet komen zien gemeente en LTO die het liefst gerealiseerd tegen het Lauwersmeer aan. Dat is toch al een natuurgebied en daar zit ook geen hoogwaardige landbouwgrond.

Het doemscenario voor de gemeente is dat wanneer er met geld van PAGW landbouwgrond wordt aangekocht van een boer die wil stoppen en dat zij op die grond een klutenplas willen realiseren. De vragen die wij daarbij hebben is:

- Past een klutenplas binnen de bestemming “Landbouw” (of hoe dat ook maar mag heten)?
- Zo niet, wat moet er dan gebeuren om de aanleg van een klutenplas wel mogelijk te maken?
- Als het middels een bestemmingsplan wijziging moet, kan de gemeente weigeren om daaraan medewerking te verlenen?
- Kortom: wat zijn onze machtsmiddelen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Omjouwing en Ekonomy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

Postbus 13, 9290 AA Kollum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:14:15

Van: [redacted]

Verzonden: Thu, 7 Nov 2024 13:52:28

Aan: [redacted]
[redacted]

Onderwerp: FW: Speerpunten PAGW

Urgentie: Normal

Precisie: None

Ter info

Van: [redacted] (RWS NN)

Verzonden: donderdag 7 november 2024 13:55

Aan: [redacted]

CC: [redacted] (RWS NN)

Onderwerp: RE: Speerpunten PAGW

Dag [redacted]

Goed dat je deze vraag stelt. Ben ik blij mee. Hieronder een toelichting, mogelijk helpt om het iets beter te begrijpen. Ik probeer straks ook nog even te bellen. Indien nodig kan iets meer toelichten. En je kunt vragen stellen als je het niet begrijpt ;-)

Groet

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Afdeling [redacted]
06-[redacted]
[redacted]@rws.nl

ik werk op [redacted]

PAGW:

- In opdracht van min IenW en LVVN
- Landelijke beleidsopdracht, in alle grote wateren van NL.
- Uitgevoerd door RWS/SBB/RVO en regionale partijen als provincie en waterschappen.
- Doelen van KRW en N2000 blijven achter, instandhouding in gevaar.
- PAGW is tbv N2000 en KRW (wettelijke verplichtingen).

- We hebben NL waterveilig gemaakt maar daarin de natuur vergeten (harde en abrupte overgangen, door dijken en polders te klein gebied om als natuurgebied te functioneren).
- Systeem is uit balans. Daardoor gaat het niet goed met de onderwaternatuur, vogels en vissen (en dus N2000 en KRW)
- Daarom zijn tav de PAGW herstelopgaven nodig die vooral iets doen aan de inrichting van de grote wateren, waardoor de ecologische waterkwaliteit herstelt.
- De herstel opgaven bestaan uit:
 - o (i) versterken en handhaven natuurlijke dynamiek (geen ingrepen in het systeem zelf, en zoveel mogelijk de natuur zijn gang laten gaan);
 - o (ii) herstellen/optimaliseren van verbindingen met achterland (denk aan vispassages);
 - o (iii) aanleggen van nieuwe leefgebieden (binnendijks) of deze behouden/optimaliseren (buitendijks).
- Vanuit de ministeries ligt er een opdracht om gekoppeld aan de dijkversterking KLM (incl HaZ) systeemherstelmaatregelen (= + voor de natuur) te verkennen en bij een akkoord uiteindelijk te realiseren (beschikbaar budget 37,5 miljoen).
- We hebben tbv de beleidsopdracht afgelopen jaren een verkenning uitgevoerd en daarvan de resultaten gepresenteerd aan de SG 1Dyk. Verkenning is begin dit jaar formeel opgeleverd. Daartoe hebben we meerdere documenten opgeleverd en gepresenteerd (en goed bevonden door de SG 1Dyk). Ik kan je al die documenten sturen maar ik denk dat hier en daar dan wat verwarring ontstaat omdat we tbv de duidelijkheid maatregelen hebben herbenoemd of hebben samengevoegd.
- De in de verkenning genoemde maatregelen staan ook in het gebiedsdocument. Dit document is het vertrekpunt voor het IIP en onderstaand rijtje van natuurmaatregelen tbv PAGW, KRW en N2000 doelbereik.
- De maatregelen waar PAGW in KLM op inzet zijn:
 - o Klutenplas op het traject Koehool-Zwarte Haan en Ternaard-PM:
 - Voorbeeld Utopia Texel
 - Klutenplas is een werknaam, en niet een plas voor alleen de Kluut.
 - Klutenplas is plek waar vogels kunnen rusten (HVP) en broeden (30 hectare qua omvang)
 - Het moet op bovengenoemde locaties omdat op die plekken veel voedsel in zee zit (dit eten de vogels van de Klutenplas), en er op die plekken onvoldoende plekken zijn voor vogels om te rusten bij hoogwater
 - Moet aan de dijk omdat de jonge vogels lopend over de dijk de WZ moeten bereiken. Bovendien is het streven een integrale dijkversterking. Een vogelpas ver van de dijk heeft weinig meer te maken met een integrale dijkversterking
 - Moet compact/mozaïek vorm hebben (dijkspuiten groter maken bijvoorbeeld).
 - Belangrijk: klutenplas kan ontstaan als er grond voor de dijk nodig is, hierdoor ontstaat er een gat/put die ingericht kan worden voor vogels, zoetwater maar ook kleinschalige recreatie (denk aan een ommetje, informatiebord, rustplek, vogelkijkhut). Belangrijk en randvoorwaardelijk is dat de functies elkaar niet bijten.
 - o Holwerd aan Zee.
 - Holwerd aan Zee is ook een plek waar vogels kunnen rusten en broeden (zie verder vorige punt)
 - o (Optimaliseren en eventueel nieuwe) visverbinding
 - Verbeteren van de visverbinding bij de Heining en Zwarte Haan (klein schalig, raakt geen andere functies)
 - Eventueel een nieuwe verbinding nabij Wierum. Wel is voldoende zoetwater hier randvoorwaardelijk, dit lijkt erg lastig.
 - Let wel een visverbinding is geen zoet-zout overgang. De overgang kan prima aan de Waddenzee kant blijven.

- Belang vis bij Lauwersmeer is groter.

o Optimaliseren van de kwaliteit van de zomerpolders en kwelders

- Vooral een beheervraagstuk.
- Ook de vraag of de (uitvoering) van de maatregel thuishoort in het IIP, omdat er ook andere trajecten zijn die aan dit vraagstuk werken obv het kwelder totaalbeeld en de voorziene maatregelen qua inrichting klein zijn.
- IIP (1dyk partijen) kan wel zorgen voor een hefboom (katalysator) richting het genoemde proces, dat al jaren loopt en maar niet echt concreet verder komt.

o Ondersteunen van kruidenrijke dijk en natuurvriendelijke dijkbekleding (is HWBP op gave)

- **NB.** Er staan best veel natuurmaatregelen ingetekend. Het is niet zo dat alle natuurmaatregelen uit de koker van PAGW komen. Ook andere partijen hebben maatregelen op de kaart gezet. Het is misschien ook beter om te spreken over natuurmaatregelen.

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: donderdag 7 november 2024 11:04

Aan: [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>

Onderwerp: Speerpunten PAGW

Hoi [REDACTED],

Even een vraagje.

Heb jij ook een overzicht van de speerpunten voor de PAGW?

Dus de maatregelen die jullie willen inbrengen voor het IIP?

Die hebben jullie vast wel eerder gecommuniceerd maar ik mis wat achtergrondinformatie.

Alvast hartelijk dank!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:13:11

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 7 Nov 2024 15:09:18

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]@gmail.com [REDACTED]

Onderwerp: FW: Notitie 1Dyk - Dongeradielen

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Notitie IIP 1Dyk - gebiedsplan Dongeradielen.docx](#);

Beste [REDACTED], goedemiddag,

Wanneer ik goed geïnformeerd ben heb jij komende maandag in overleg met 1Dyk over een aantal zaken.

In de bijlage zit een notitie die in afstemming met de projectgroep Dongeradielen tot stand is gekomen.

Zie ook toelichting in onderstaande mail, met de kanttekening “gemeente geen reactie ontvangen”. De notitie is wel aangepast met de gemeentelijke aanmerkingen die tijdens het overleg zijn gemaakt.

Voor aanvullende vragen kun je mij altijd bellen/mailen.

Kun jij ons op de hoogte houden van het verloop, beslismomenten en/of verslaglegging.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

T+31 [REDACTED] | M+31 6 [REDACTED] | E [REDACTED]@rhdhv.com | W www.royalhaskoningdhv.com

HaskoningDHV Nederland B.V. a company of Royal HaskoningDHV | Postbus 8064, 9702 KB Groningen | Euvelgunnerweg 25a, 9723 CV Groningen

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 7 november 2024 11:03

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]@infram-hydren.nl; [REDACTED]@gmail.com; [REDACTED]

Onderwerp: Notitie 1Dyk - Dongeradielen

Heren,

Zie onderstaand mijn mail aan de ‘onderhandelaars’ namens de provincie voor het IIP.

■■■■, ■■■■/■■■■, brengen jullie dit intern bij jullie collega’s onder de aandacht?

Groet, ■■■■

Van: ■■■■

Verzonden: donderdag 7 november 2024 10:50

Aan: ■■■■ <■■■■@fryslan.fr>; ■■■■ <■■■■@fryslan.fr>

Onderwerp: RE: Verzoek: Intern advies 1DYK per specialisme n.a.v. adviesgroep FPW

Hallo ■■■■, ■■■■,

In de bijlage vinden jullie een notitie over de raakvlakken tussen de bouwstenen voor het IIP en de opgaven in het gebiedsproces Dongeradielen.

Ik heb deze notitie voorgelegd aan de projectgroep Dongeradielen, met de ambitie om ambtelijk vanuit het gebiedsproces Dongeradielen één beeld te hebben van die raakvlakken. Het is niet afgestemd in de gebiedscommissie.

In de projectgroep Dongeradielen zitten:

- Gemeente Noardeast-Fryslân (■■■■ en ■■■■, projectmanagers)
- Wetterskip (■■■■, projectmanager)
- Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân (■■■■ is secretaris van CBAF)

In de notitie zijn opmerkingen van ■■■■ en ■■■■ verwerkt. Van de gemeente heb ik nog geen reactie ontvangen.

Het stuk pretendeert niet dat daarin de standpunten van PF, WF en gemeente volledig zijn afgestemd. Het geeft jullie denk ik wel een goed beeld hoe er ambtelijk vanuit Dongeradielen naar de raakvlakken wordt gekeken. Ik ga ervan uit dat dit jullie dit richting geeft in de onderhandelingen.

Ik hoop dat het stuk voor zich spreekt, anders weten jullie me te vinden.

Vriendelijke groet, ■■■■

<< Disclaimer >>

Persoansgegevens en privacy

De provinsje Fryslân giet sekuer mei jo persoonsgegevens om en hannelet neffens de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lês [hjiir](#) ús Privacyferklearring.

Persoansgegevens en privacy

De provincie Fryslân gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en handelt overeenkomstig de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lees [hier](#) onze Privacyverklaring.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

Gebiedsontwikkeling Dongeradielen

Inhoudelijk afstemming 1DYK - Dongeradielen

Versie: 7 november 2024

In het samenwerkingsverband 1Dyk wordt gewerkt aan de dijkversterking tussen Koehool en Lauwersmeer. Daarbij wordt ook onderzocht of de randen van de dijk kunnen worden verzacht en het aangrenzende gebied kan worden verrijkt. Voor deze integrale benadering wordt een Integraal Inrichtingsplan opgesteld.

Geografisch en thematisch is er overlap tussen de opgaven van 1Dyk en het gebiedsproces Dongeradielen. Dat vraagt om afstemming. Doel van deze notitie is om vanuit het gebiedsproces Dongeradielen ambtelijk een standpunt te vormen voor de uitgangspunten van deze inhoudelijke afstemming en hoe deze doorvertaald kunnen worden naar de bouwstenen die 1Dyk voor het IIP heeft gedefinieerd.

Aanleiding voor deze notitie is dat de komende weken ‘onderhandelingen’ worden gevoerd tussen de zeven 1Dyk-partners, om voor het eind van het jaar te komen tot een akkoord over de inhoud van het IIP. Gemeente Noardeast, wetterskip en provincie zijn drie van die partijen. Dit zal waarschijnlijk een akkoord op hoofdlijnen zijn, waarin partijen commitment afspreken over het opnemen van onderdelen in het IIP. De uitwerking van die onderdelen volgt dan in 2025.

In de bijlage zijn de opgaven voor 1Dyk en bouwstenen voor het IIP samengevat. De wateropgaven voor Dongeradielen zijn vastgelegd in de Bouwsteen Water.

Uitgangspunten inhoudelijke afstemming (voorstel)

- Kernopgave voor 1Dyk is het versterken van de zeedijk. Maatregelen die onlosmakelijk verbonden zijn met deze opgave landen in het IIP. Voor deze maatregelen moet, waar nodig, afstemming georganiseerd worden met Dongeradielen.
- Kernopgave voor Dongeradielen is het herstellen / compenseren van de effecten van bodemdaling door gaswinning op het watersysteem Dongeradielen. Maatregelen die onlosmakelijk verbonden zijn met deze opgave landen in het gebiedsplan Dongeradielen. Voor deze maatregelen moet, waar nodig, afstemming georganiseerd worden met 1Dyk.
- In beide gebiedsprocessen worden koppelkansen onderzocht die mogelijk aan de respectievelijke kernopgaven verbonden kunnen worden. Voor deze kansen geldt dat afgestemd moet worden waar deze het beste kunnen landen: in het IIP of in het gebiedsplan Dongeradielen, of wellicht in beide. Voor de betrokken overheden betekent dat, dat ze moeten bepalen in welk gebiedsproces zij haar ambities in willen brengen. Ieder voor zich en - bij gedeelde ambities – ook gezamenlijk.

Onderstaand zijn de opgaven en bouwstenen die voor 1Dyk zijn verzameld samengevat. Relaties met Dongeradielen zijn gemarkeerd:

- Geen markering: geen opgave Dongeradielen, naar verwachting geen raakvlak met Dongeradielen
⇒ Blijft bij 1Dyk
- **Groen**: geen opgave Dongeradielen, potentieel wel een raakvlak met Dongeradielen
⇒ Blijft bij 1Dyk, raakvlak afstemmen met DD
- **Rood**: kernopgave Dongeradielen
⇒ Blijft bij DD, raakvlak afstemmen met 1Dyk.
⇒ In beginsel niet in IIP, tenzij als 'bijvangst' bij maatregelen (zoals waterberging in hoogwatervluchtplaats)
- **Blauw**: koppelkans die (mogelijk) ook door Dongeradielen wordt onderzocht
⇒ Bespreken waar deze het beste kunnen landen (1Dyk, Dongeradielen, of elders).
⇒ Te beschouwen aspecten:
 - Inhoudelijke verbondenheid met kernopgave
 - Geografische ligging
 - Financierbaarheid
 - Planning
 - ...

Bouwstenen		 Dijk
Dijkversterking	Kleiwinning	
 Harde dijk		Buitendijks: kwelder
 Groene dijk		Buitendijks: zomerpolder
		<u>Binnendijks: put</u>
		<u>Binnendijks: slib uit watergangen</u>

Toelichting:

- Het graven van putten of baggeren van watergangen is geen opgave voor Dongeradielen, maar kan effect hebben op het watersysteem en daarmee op de maatregelen in het gebiedsplan Dongeradielen. Dat vraagt om afstemming.
- Als met het graven kleiputten binnendijks waterberging wordt gecreëerd, is die extra bergingsruimte mogelijk te benutten door Dongeradielen (bodemdalingsopgave en/of klimaatadaptatie).

Buitendijks

Verbeteren kwaliteit kwelder

Verkwelderen zomerpolders

Kwelders ontwikkelen

Realisatie NNN-opgave

Vergroten buitendijks areaal

Dijk

Bloem- en kruidenrijke dijk

Natuurvriendelijke harde buitenbekleding

Natuurvriendelijke oevers teensloot

Optimaliseren vispassages

Nieuwe vispassages

Binnendijks

Hoogwatervluchtplaatsen en broedeilanden

Natuurvriendelijke oevers (gbd)

Bloem- en kruidenrijke bermen (gbd)

Toelichting:

- Natuurvriendelijke oevers teensloot: mogelijk raakvlak met oplossen van kleine, lokale knelpunten wateroverlast direct aan de dijk.
- Vispassages: hiervoor is een lokstroom nodig van zoet water. Dit heeft effect op het watersysteem en is daarmee een raakvlak
- Hoogwatervluchtplaats: een van de twee zoekgebieden is langs de dijk in het plangebied Dongeradielen. Dongeradielen heeft geen opgave voor een dergelijke maatregel. Wel kan het effect hebben op het watersysteem Dongeradielen.
- Natuurvriendelijke oevers: dit is een mogelijke koppelkans in Dongeradielen bij verbreding van watergangen
- Bloem- en kruidenrijke bermen: een mogelijke koppelkans bij het benutten van bermen t.b.v. waterberging. In Dongeradielen onderzoeken we in hoeverre bermen benut kunnen worden voor waterberging. De koppelkans om bermen beter te benutten voor ecologie is nog niet ingebracht, maar licht voor de hand.

Zoetwater - systeem

Verbreden
watergangen

Waterberging t.b.v.
zoetwater

Peilverhoging

Zoetwater - perceel

Verbeteren
bodemkwaliteit

Anti-verziltingsdrainage
(pilot)

Water op perceel
vasthouden (pilot)

Zoetwater - lokaal

Verticale drainage
(pilot)

Ondergrondse
wateropslag (pilot)

Waterafvoer

Waterberging ter
voorkoming overlast

Toelichting:

- Het verbreden van watergangen is één van de potentiële maatregelen tbv de kernopgave Dongeradielen en voor de koppelkans klimaatadaptatie. Het verbreden van watergangen voor klimaatadaptatie heeft een sterke relatie met het verbreden van watergangen voor de kernopgave en daarom bij voorkeur in samenhang ontworpen.
- Dongeradielen onderzoek kansen voor het vasthouden/bergen van zoet water in het watersysteem. (tijdelijke) peilverhoging lijkt de enige effectieve maatregel in het watersysteem om meer zoet water vast te houden, m.n. omdat het doorwerkt in grondwaterstanden. Dat geldt ook voor het tegengaan van verzilting in het oppervlaktewater. Peilverhoging heeft grote invloed op het watersysteem en heeft een sterke relatie met de kernopgave.
- Een van de (mogelijke) effecten van bodemdaling door gaswinning is het versterken van verzilting in percelen. Als mogelijke maatregel wordt in Dongeradielen gedacht aan een bijdrageregeling voor het aanleggen van anti-verziltingsdrainage. Een pilot voor anti-verziltingsdrainage zit niet in de scope van DD.
- (Pilots voor) water vasthouden op het perceel, verticale drainage en ondergronds wateropslag zitten niet in de scope van DD. Dongeradielen richt zich op het oppervlaktewater, uitgezonderd het oplossen van effecten van bodemdaling door gaswinning in percelen (afname ontwateringsdiepte, toename van verzilting in percelen).
- Waterberging / verbeteren waterafvoer ter voorkoming van wateroverlast: dit zijn maatregelen voor het oplossen van de kernopgave en klimaatadaptatie, die een sterke relatie met elkaar hebben en daarom bij voorkeur in samenhang ontworpen. NB: “waterberging” onder het kopje “waterafvoer” is wat vreemd.

Recreatief routenetwerk

Op Paad lans it Waad

Dorpsommetjes,
verbonden met dijk &
wad

Vaarroutes

Opvaarten
Wierum-Ternaard

Rondje
St. Annaparochie

Overige opvaarten

Belevingsplekken & voorzieningen

Bunker Koehool

Verblijfsrecreatie Holwerd

Kromme Horne

Dijksplein Wierum

Belevingsplek Fiskerhuske

P - Garnalenfabriekje

Opgang reddingsboot

Div. R&T voorzieningen

Toelichting

- Dorpsommetjes zijn mogelijk een koppelkans in Dongeradielen, maar nog niet aangedragen. Mogelijk biedt grondruil t.b.v. de kernopgave kansen voor dorpsommetjes.
- Opvaarten zijn mogelijk een koppelkans in Dongeradielen. Het levert bij verbreding extra berging op. Pas als dit aangedragen wordt door de gemeente en/of provincie (bevaarbaar maken opvaarten), wordt dit een koppelkans voor Dongeradielen.

Conclusie:

1. Bouwstenen die als oplossing voorzien zijn voor de kernopgave Dongeradielen:

- a. Verbreden watergangen
- b. Waterberging / waterafvoer t.b.v. voorkomen overlast

Advies: deze beide niet als bouwsteen opnemen in het IIP, voor zover gelegen in het plangebied Dongeradielen

2. Bouwstenen als (mogelijke) koppelkansen voor beide gebiedsprocessen zijn:

- a. Natuurvriendelijke oevers

Advies: kan potentieel in beide plannen meedoen. Raakvlakken afstemmen. Hoe verder van de dijk, des te minder logisch bij 1Dyk, ook qua communicatie. Financieel wellicht interessanter om bij 1Dyk te beleggen?

- b. Bloem- en kruidenrijke bermen

Advies: niet als bouwsteen opnemen in het IIP, voor zover gelegen in het plangebied Dongeradielen. Als koppelkans onderzoeken bij het benutten van bermen voor waterberging in het kader van Dongeradielen.

- c. Waterberging t.b.v. zoet water

Advies: waterberging (t.b.v. droogte) in het oppervlaktewater heeft een sterke relatie met de (kern)opgave Dongeradielen. Dit niet als bouwsteen opnemen in het IIP, maar

in het plangebied Dongeradielen. Water vasthouden in percelen zit nu niet in de scope van Dongeradielen. Maatregelen daarvoor vanuit 1Dyk hebben potentieel een raakvlak met Dongeradielen.

d. Peilverhoging

Advies: vanwege de potentieel sterke relatie met de (kern)opgave Dongeradielen, dit niet als bouwsteen opnemen in het IIP, maar in het plangebied Dongeradielen.

e. Dorpsommetjes

Advies: Kunnen wellicht in beide plannen meedoen. Ommetjes zijn mogelijk een koppelkans in Dongeradielen, maar nog niet aangedragen. Participatie hierover volgt later in het planproces. Tot die tijd niet in scope DD. Hoe verder van de dijk, des te minder logisch bij 1Dyk, ook qua communicatie. Financieel wellicht interessanter om bij 1Dyk te beleggen?

f. Opvaarten

Advies: Kunnen wellicht in beide plannen meedoen. Opvaarten zijn mogelijk een koppelkans in Dongeradielen, maar nog niet aangedragen. Participatie hierover volgt later in het planproces. Tot die tijd niet in scope DD. Hoe verder van de dijk, des te minder logisch bij 1Dyk, ook qua communicatie. Financieel wellicht interessanter om bij 1Dyk te beleggen?

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:09:26

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Antwoord mondelinge vraag VVD

Urgentie: Normal

Precisie: None

Ter informatie.

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 7 november 2024 10:45

Aan: [REDACTED]; Braaksma, Pieter

CC: [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: Antwoord mondelinge vraag VVD

Moarn [REDACTED],

Ik heb met [REDACTED] overlegd. Zie onderstaande het antwoord waarvan wij denken dat het de lading dekt. Kijk maar even of je hiermee uit de voeten kunt. Mochten er nog vragen zijn, laat het me dan even weten.

Groet,

[REDACTED]

Mondelinge vraag

- De VVD Noardeast-Fryslân heeft vernomen dat landbouw uit het overleg over de dijksverzwaring Koehool-Lauwersoog is gestapt omdat zij niet zouden zijn meegenomen in dit proces.
- De VVD heeft gegrepen dat de landbouw de afgelopen 10 vergaderingen niet is uitgenodigd om over dit proces mee te praten
- Aangezien de landbouw een van de belangrijkste pijlers is van onze economie in de gemeente Noardeast-Fryslân bevreemd ons dit zeer.

Vraag aan onze wethouder die lid is van de stuurgroep:

Hoe is dit mogelijk? En wat heeft u eraan gedaan om dit te voorkomen?

Antwoord:

Naar aanleiding van de dijkversterking werken Wetterskip Fryslân, de provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, gemeenten Noardeast-Fryslân en Waadhoeke, It Fryske Gea (namens natuur en terrein beherende organisaties) en LTO-Noord (namens landbouworganisaties) samen in 1DYK.

LTO heeft net als de overige partijen zitting in de projectgroep en de stuurgroep en zit dus aan tafel.

Tijdens de Stuurgroepvergadering van afgelopen maandag 4 november heeft LTO aangegeven om zich terug te trekken uit het proces.

Daarop hebben de andere deelnemende partijen in de stuurgroep benadrukt dat de inbreng van de landbouw essentieel is.

Ik (Pieter) heb ook aangegeven dat wij het ook zeer belangrijk vinden dat de landbouw volledig meedraait in het proces.

Vanwege deze kwestie is volgende week een extra stuurgroep ingepland.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:08:34

Van: [redacted]

Verzonden: Fri, 8 Nov 2024 09:49:39

Aan: [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Onderwerp: FW: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 7 november 2024 22:21

Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@fryslan.frl; [redacted] (Gast - It Fryske Gea); [redacted]@ltonoord.nl;

CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]@fryslan.frl; [redacted]; [redacted]

Onderwerp: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

Beste 1DYK partners,

Volgende week is het zover: we gaan met elkaar verder de diepte in op het IIP en nemen de tijd om door te praten waar dat nodig is. Niet stoppen na een uurtje vergaderen, maar de tijd nemen om opties af te wegen, elkaar echt te bevragen, ambities bij te stellen en (een eerste) puzzel te leggen voor een integraal gebiedsplan.

GROEN LICHT

Afgelopen maandag hadden we een pittige Stuurgroep waarin bestuurders echt even de klokken gelijk moesten zetten en constateerden dat ze verder wilden met elkaar op basis van de in februari gedeelde ambities. LTO heeft aangegeven na te willen denken of en hoe de landbouw aan tafel kan zitten. De landbouw is net zo belangrijk als de andere bloedgroepen aan tafel en iedereen sprak de wens uit hen er graag bij te hebben. Hierover wordt nog een terugkoppeling verwacht. Op mijn vraag of we ambtelijk wel met elkaar door mochten werd unaniem groen licht gegeven. Alle 1DYK bestuurders willen dat we graag het IIP-proces verder met elkaar doorlopen.

BALANS HOUDEN

Er is bestuurlijk een oproep gedaan om bij te dragen aan het succes van de ander. Uiteindelijk hebben de partijen elkaar nodig om hier een succes van te maken. Daarnaast werden we ook opgeroepen om kritisch te zijn over de haalbaarheid van plannen, maatregelen, ideeën en opties. Dat vraagt om concreetheid en eerlijke keuzes. We hebben met het IIP uiteindelijk een perspectief te schetsen, een gebied door te ontwikkelen en concreet een lijst met maatregelen te creëren.

Er is nog eens duidelijk vastgesteld dat geen enkele partij aan tafel gelegitimeerd is om te spreken namens individuele grondeigenaren. Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een 1DYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken. 1DYK partijen willen samen het signaal geven naar de buitenwereld (en dus ook grondeigenaren): we nemen geen beslissingen over mensen/gronden/bedrijven, maar moeten wel kijken waar we elkaar bestuurlijk kunnen vinden. We lopen niet weg voor de verantwoordelijkheid om concreet te worden. Uiteindelijk delen we het perspectief wat we zien natuurlijk met de buitenwereld

Dit is dus een koorddans-act. Het is rand voorwaardelijk om grondeigenaren te betrekken bij de concretisering van een eindproduct, maar we krijgen ook te horen dat we niet met vage plannen bij partijen kunt aankloppen.

De verschillende tweedaagse gaan helpen om maatregelen concreet te maken en samen te bepalen waarmee we naar buiten moeten.

LOCATIES

We zijn maandag 11 en dinsdag 12 te gast bij:

Het Lage Noorden

Zeedijk 8

9073 TN Marrum

Op maandag werken we van 09.00-17.00u. Op dinsdag van 09.30-16.00u

Diner vindt op maandag plaats bij:

Café Restaurant De Zwarte Haan

Nieuwebildtdijk 428

9079 PG, St. Jacobiparochie

Er is in aantallen rekening gehouden met alle 1DYK vertegenwoordigers in deze mail. Het is echter geen enkele probleem om nog een collega aan te laten schuiven op de dag zelf.

PROGRAMMA

Het heeft geen zin om de agenda voor de 11e en 12e tot op de minuut uit te kauwen. Uiteindelijk bepalen jullie tenslotte zelf hoe grondig, zorgvuldig en snel het gaat. In grote lijnen hebben we het volgende programma voor ogen:

11 november 2024

- 09.00 Digitale Stuurgroep
- 09.30 Koffie
- 09.45 Op pad samen: onder begeleiding van [REDACTED] bekijken we een deel van het gebied
- 11.00 Een nieuwe fase: werkafspraken, mandaat en representatie
- 12.00 Op gave, scope, belangen en standpunten
- 13.00 Lunch
- 13.45 Bestuurlijke ambities en de winnaarsspeech voor iedereen
- 15.00 Fundamentele keuzes
- 16.00 Een kijkje achter de Zeedijk
- 17.00 Diner bij Zwarte Haan
- 20.00 Afsluiting

12 november 2024

- 09.30 Opening
- 10.00 De inhoud in o.b.v. behoeftes en afstemming
- 13.00 Lunch
- 13.45 De inhoud in o.b.v. behoeftes en afstemming
- 15.30 Acties bepalen
- 16.00 Afsluiting

PRAKTISCHE ZAKEN

-Op maandag is er van 09.00-09.30u een Digitale Stuurgroep sessie. Als je ambtelijk ondersteuner bent of een bestuurder vervangt heb je hiervoor een uitnodiging gekregen. Wij zorgen ervoor dat we om 08.55u op locatie een stabiele videoverbinding hebben en dit overleg samen kunnen bijwonen.

-We gaan het gebied. Houd rekening met het landschap en het weer. Wij adviseren laarzen mee te nemen. Een alternatief zijn stevige wandelschoenen. Denk ook aan warme kleding.

-Het programma is dagvullend. Heb je (zakelijk of privé) verplichtingen dan hebben we daar alle begrip voor, maar waarderen we het als je aangeeft wanneer je wel/niet kan

-Voor de wandeling en het diner moeten we ons als groep verplaatsen. We stimuleren jullie om te carpoolen. Zo houden we onze impact laag en reizen we efficiënt.

-Vanuit het Programmabureau nemen we alle praktische zaken mee: kaarten/bronmateriaal/brainstorm spullen. Denk zelf aan je eigen materialen, ideeën, opgaves etc.

TOT SLOT

Het zal de komende weken echt niet vanzelf gaan. Anders was het in de afgelopen 5 jaren van praten, overleggen en brainstormen al wel gelukt. Het zal dus soms zoeken worden naar voldoende waarde voor alle partijen aan tafel. Dat geeft naar verwachting discussie en wrijving. Maar ik heb de Friese pragmatiek en mentaliteit van aanpassen en doorgaan hoog zitten. Dan zeggen we gewoon met elkaar "As it net kin sa't it moat, dan moat it mar sa't it kin" 💡💡

Goed weekend alvast en tot maandag!

Groet,

■

■ | WesselinkVanZijst BV

■
O: +31 ■
M: +31 6 ■
E: ■@wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:08:45

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 8 Nov 2024 17:08:12

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: FW: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi collega's,

Zie onderstaande mail van [REDACTED].

De landbouw is flink in beweging....

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 8 november 2024 18:05

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea); [REDACTED]@ltonoord.nl; [REDACTED]; [REDACTED]@gmail.com; [REDACTED] ([REDACTED]@nav.nl)

CC: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED]

Onderwerp: Re: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

.. Hopelijk mijn laatste bericht in een turbulente 1DYK-week ...

Beste mensen,

Ik heb aan het einde van de middag via [REDACTED] te horen gekregen dat de landbouw op 11 november aanwezig kan zijn in de personen van [REDACTED] (NAV) en [REDACTED] (landbouw verbinder LTO/Provincie). Tineke de Vries zal natuurlijk zelf bestuurlijk de beweegredenen en overwegingen vanuit de landbouw toelichten op maandagochtend, maar we weten dus nu wel dat het landbouwbelang die dag op tafel ligt en aan tafel zit.

In aanvulling op het bovenstaande is gevraagd of buitendijkse pachters [REDACTED] en [REDACTED] evenals ondernemer en NAVer [REDACTED] aan mogen sluiten bij de buitenactiviteit van maandagmorgen. Omdat ik het heel vervelend zou vinden als mensen zich hier op de dag zelf door overvallen zouden voelen stuur ik nu deze Email en heb ik afstemming gehad met [REDACTED]. De insteek is om het bezoek aan het buitendijkse gebied een verrijking te laten zijn voor onze gesprekken later op de dag. Het staat iedereen vrij om zijn/haar associaties met het gebied te delen als we daarbuiten staan, maar het is dus vooral een blikverruimend bezoek (en frisse neus) voor we inhoudelijk aan de slag gaan.

Ik heb zowel via [REDACTED] als [REDACTED] een suggestie gekregen voor een bezoek aan een landbouwer op de 12e en we zijn aan het kijken of we iets kunnen accommoderen in het programma. Dank aan allebei in ieder geval voor het meedenken 💡💡

Rest mij nog jullie allemaal een heel fijn weekend te wensen!

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>

Verzonden: vrijdag 8 november 2024 11:30

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@rws.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@ltonoord.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@mail@[redacted].nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>

Onderwerp: Re: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

Beste mensen,

Ik werd er vandaag op gewezen dat het onderstaande programma geïnterpreteerd zou kunnen worden als stap in een gebiedsproces dat bovengemiddeld veel aandacht heeft voor Natuur en de andere thema's zoals Landbouw vergeet.

Laat ik heel duidelijk zijn: Alle belangen en belanghebbenden zijn ons als Programmabureau even lief. Wij dienen de opgave en leunen niet één specifieke kant op.

Ik heb al weken terug contact gezocht met meerdere mensen om een veldtrip te organiseren. [redacted] heeft daar bijv. positief op gereageerd en dat zien we terug op maandagochtend. Er zou ook bijv. een landbouwbezoek mogelijk zijn op de dinsdag. Buitendijks, binnendijks en met een eigenaar of pachter? De agenda van dinsdag 12 november biedt hier voldoende ruimte voor. We kunnen heel goed de verhalen, ervaringen en belangen van pachters/eigenaren gebruiken.

Wil je meedenken en heb je contacten voor een excursie op de dinsdag? Leg dan zelf het contact en doe een voorstel. Ik accommodeer het vervolgens graag.

Hartelijke groet, goed weekend en tot volgende week,

[redacted]

Ps: Dit verhaal geldt ook gelijk voor dinsdag 26 november. We zouden daar aandacht kunnen vestigen op recreatie, toerisme of een ander welzijns/welvaarts thema bijvoorbeeld.

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 7 november 2024 22:20

Aan: T [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@rws.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@ltonoord.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@[redacted]>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>

Onderwerp: 1DYK IIP | Informatie 11&12 november

Beste 1DYK partners,

Volgende week is het zover: we gaan met elkaar verder de diepte in op het IIP en nemen de tijd om door te praten waar dat nodig is. Niet stoppen na een uurtje vergaderen, maar de tijd nemen om opties af te wegen, elkaar echt te bevragen, ambities bij te stellen en (een eerste) puzzel te leggen voor een integraal gebiedsplan.

GROEN LICHT

Afgelopen maandag hadden we een pittige Stuurgroep waarin bestuurders echt even de klokken gelijk moesten zetten en constateerden dat ze verder wilden met elkaar op basis van de in februari gedeelde ambities. LTO heeft aangegeven na te willen denken of en hoe de landbouw aan tafel kan zitten. De landbouw is net zo belangrijk als de andere bloedgroepen aan tafel en iedereen sprak de wens uit hen er graag bij te hebben. Hierover wordt nog een terugkoppeling verwacht. Op mijn vraag of we ambtelijk wel met elkaar door mochten werd unaniem groen licht gegeven. Alle 1DYK bestuurders willen dat we graag het IIP-proces verder met elkaar doorlopen.

BALANS HOUDEN

Er is bestuurlijk een oproep gedaan om bij te dragen aan het succes van de ander. Uiteindelijk hebben de partijen elkaar nodig om hier een succes van te maken. Daarnaast werden we ook opgeroepen om kritisch te zijn over de haalbaarheid van plannen, maatregelen, ideeën en opties. Dat vraagt om concreetheid en eerlijke keuzes. We hebben met het IIP uiteindelijk een perspectief te schetsen, een gebied door te ontwikkelen en concreet een lijst met maatregelen te creëren.

Er is nog eens duidelijk vastgesteld dat geen enkele partij aan tafel gelegitimeerd is om te spreken namens individuele grondeigenaren. Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een IDYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken. IDYK partijen willen samen het signaal geven naar de buitenwereld (en dus ook grondeigenaren): we nemen geen beslissingen over mensen/gronden/bedrijven, maar moeten wel kijken waar we elkaar bestuurlijk kunnen vinden. We lopen niet weg voor de verantwoordelijkheid om concreet te worden. Uiteindelijk delen we het perspectief wat we zien natuurlijk met de buitenwereld

Dit is dus een koorddans-act. Het is randvoorwaardelijk om grondeigenaren te betrekken bij de concretisering van een eindproduct, maar we krijgen ook te horen dat we niet met vage plannen bij partijen kunt aankloppen.

De verschillende tweedaagse gaan helpen om maatregelen concreet te maken en samen te bepalen waarmee we naar buiten moeten.

LOCATIES

We zijn maandag 11 en dinsdag 12 te gast bij:

Het Lage Noorden

Zeedijk 8

9073 TN Marrum

Op maandag werken we van 09.00-17.00u. Op dinsdag van 09.30-16.00u

Diner vindt op maandag plaats bij:

Café Restaurant De Zwarte Haan

Nieuwebildtdijk 428

9079 PG, St. Jacobiparochie

Er is in aantallen rekening gehouden met alle IDYK vertegenwoordigers in deze mail. Het is echter geen enkele probleem om nog een collega aan te laten schuiven op de dag zelf.

PROGRAMMA

Het heeft geen zin om de agenda voor de 11e en 12e tot op de minuut uit te kauwen. Uiteindelijk bepalen jullie tenslotte zelf hoe grondig, zorgvuldig en snel het gaat. In grote lijnen hebben we het volgende programma voor ogen:

11 november 2024

09.00 Digitale Stuurgroep

09.30 Koffie

09.45 Op pad samen: onder begeleiding van [REDACTED] bekijken we een deel van het gebied

11.00 Een nieuwe fase: werkafspraken, mandaat en representatie

12.00 Opgave, scope, belangen en standpunten

13.00 Lunch

13.45 Bestuurlijke ambities en de winnaarsspeech voor iedereen

15.00 Fundamentele keuzes

16.00 Een kijkje achter de Zeedijk

17.00 Diner bij Zwarte Haan

20.00 Afsluiting

12 november 2024

09.30 Opening

10.00 De inhoud in o.b.v. behoeftes en afstemming

13.00 Lunch

13.45 De inhoud in o.b.v. behoeftes en afstemming

15.30 Acties bepalen

16.00 Afsluiting

PRAKTISCHE ZAKEN

-Op maandag is er van 09.00-09.30u een Digitale Stuurgroep sessie. Als je ambtelijk ondersteuner bent of een bestuurder vervangt heb je hiervoor een uitnodiging gekregen. Wij zorgen ervoor dat we om 08.55u op locatie een stabiele videoverbinding hebben en dit overleg samen kunnen bijwonen.

-We gaan het gebied. Houd rekening met het landschap en het weer. Wij adviseren laarzen mee te nemen. Een alternatief zijn stevige wandelschoenen. Denk ook aan warme kleding.

-Het programma is dagvullend. Heb je (zakelijk of privé) verplichtingen dan hebben we daar alle begrip voor, maar waarderen we het als je aangeeft wanneer je wel/niet kan

-Voor de wandeling en het diner moeten we ons als groep verplaatsen. We stimuleren jullie om te carpoolen. Zo houden we onze impact laag en reizen we efficiënt.

-Vanuit het Programmabureau nemen we alle praktische zaken mee: kaarten/bronmateriaal/brainstorm spullen. Denk zelf aan je eigen materialen, ideeën, opgaves etc.

TOT SLOT

Het zal de komende weken echt niet vanzelf gaan. Anders was het in de afgelopen 5 jaren van praten, overleggen en brainstormen al wel gelukt. Het zal dus soms zoeken worden naar voldoende waarde voor alle partijen aan tafel. Dat geeft naar verwachting discussie en wrijving. Maar ik heb de Friese pragmatiek en mentaliteit van aanpassen en doorgaan hoog zitten. Dan zeggen we gewoon met elkaar "As it net kin sa't it moat, dan moat it mar sa't it kin" ♦♦

Goed weekend alvast en tot maandag!

Groet,

■

■ | WesselinkVanZijst BV

■

O: +31

M: +31 6

E: ■ [@wesselinkvanzijst.nl](mailto:■@wesselinkvanzijst.nl)

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:20:45

Van: [REDACTED]

Verzonden: Sun, 10 Nov 2024 07:18:48

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Re: 12 november

Urgentie: Normal

Precisie: None

U ontvangt niet vaak e-mail van [REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Beste [REDACTED]

Hartelijk dank voor het meedenken en de mail die je stuurde in je vrije weekend. Ik begrijp je voorstel en ga het maandagochtend bespreken.

Het beeld wat je schetst, dat dingen lastminute moeten zit me wel dwars. Dat ligt niet aan jou, maar toch even voor de duidelijkheid: we werken al maanden aan dit programma en op de vraag of we ook langs konden in het gebied kreeg ik lange tijd van niemand uit de landbouwhoek gehoor. Alleen vanuit de natuurorganisaties kwam een aanbod. Toen we de agenda vervolgens deelden kwam de klacht dat er te weinig aandacht was voor landbouw, dat heb ik toen teruggelegd bij LTO.

We gaan nu ons stinkende best doen om nog wat in het programma te wijzigen, maar ik kan geen ijzer met handen breken.

Nogmaals dank voor jouw betrokkenheid. Ik begrijp je ergernis en dat je hier uitstapt. Dat signaal ga dit ook inbrengen bij de 1DYK partners.

Groet en goed weekend.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: zaterdag 9 november 2024 11:30

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: 12 november

Moarn [REDACTED] en [REDACTED],

Ik heb even met [REDACTED] gebeld. Hij is van mening dat andere partijen moeten beslissen of iets wel of niet doorgaat m.b.t. het bezoek aan een boer. Zijn beeld is een soort van bliksembezoek aan een boer om daar wat op het erf of landerijen rond te 'sneupen'. Ik heb meer een beeld van een goed georganiseerde bijeenkomst waar de boer een goede presentatie kan geven en waar inhoudelijk een mooie discussie kan ontstaan.

[REDACTED] wil dat [REDACTED] naar de 26^e verschoven wordt. Dat moet dan wel passen in de agenda van deze mensen. Ik heb nog even gebeld met [REDACTED] en je raad het al: hij heeft de 26^e wat anders in de agenda. We mogen ons wel eens gaan realiseren wat we van mensen vragen om iets te gaan regelen: eten/drinken, voorbereiding presentatie en locatie etc. Dit kost allemaal tijd en moet tussen de bedrijven (land bewerken en aardappel sorteren) door gedaan worden. Als je met overheden wat wilt regelen kost dit minimaal een paar weken tijd. Wij vragen nu van mensen om dit in een paar dagen te doen. Dan moet je wel doorpakken zoals zij ook doen.

Ik snap dat er meerdere partijen het met elkaar eens moeten zijn. Maar als je op een dergelijke korte termijn een goed georganiseerde bijeenkomst wilt hebben dan kun je niet al te veel polderen en moet je beslissingen nemen.

[REDACTED] kan de 26^e dus niet. Hij gaf aan dat hij met alle liefde de 12^e zoals voorgesteld openhoudt in zijn agenda. Hij ziet namelijk ook het belang van een goede informatievoorziening. Dit waardeer ik zeer. Ik hoop dan ook dat er maandagochtendvroeg duidelijkheid richting [REDACTED] kan worden gegeven. Onderstaande vind je zijn gegevens. Ik heb besloten om mij hieruit terug te trekken omdat dit te veel tijd en ergernis kost. Daarnaast wordt de naam van de gemeente en mij persoonlijk door dit soort fratsen negatief beïnvloed, en dat wil ik niet.

[REDACTED]
Telefoon: 06 [REDACTED]

Ps. Ik heb de presentatie van de 23^e ter informatie naar [REDACTED] gestuurd. Hier blijkt wederom dat de agrarische sector helemaal van niks weet anders dan dat er een dijkverhoging plaats gaat vinden. Ik merk dat er in het gebied steeds meer mensen wakker worden en niet echt blij zijn met de gang van zaken. Er is dus behoorlijk veel werk aan de winkel om het sentiment onder de boeren op een juist spoor te krijgen.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE

NOARDEAST
FRYS LÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum

(0519) 29 88 88

(06) 120 830 46 | WhatsApp

info@noardeast-fryslan.nl

www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:17:06

Van: [REDACTED]

Verzonden: Sun, 10 Nov 2024 19:25:42

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Moarn mei nei DYK

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi [REDACTED],

Soesto moarn mei kinne nei 1DYK?

De lanbou sit moarn oan tafel dus it sil der fêst oer gear.

Dan it is misskyn better datsto mei giest yn plak fan [REDACTED].

Litst it efkes witte?

Ik stoer dy de útnoeging fêst troch.

Groetnis,

[REDACTED]

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:12:23

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 21 Nov 2024 07:42:42

Aan: [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) [REDACTED]

[REDACTED] NAV [REDACTED] (NN)

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Nieuwsbericht 3 11 november 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[niewsbericht 1 28 juni 2024.msg](#); [Nieuwsbericht 2 19 juli 2024.msg](#);

Beste deelnemers aan de tweedaags 1DYK van 11 en 12 nov,

Zoals afgesproken zou ik jullie het nieuwsbericht doorsturen welke mijn collega [REDACTED] heeft opgesteld. Met [REDACTED] heb ik afgesproken dat -mocht er aanleiding zijn voor een volgende nieuwbericht - ik samen met hem kijk hoe het zich verhoudt tot 1DYK.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

provinsje fryslân
provincie fryslân

06 [REDACTED] | [REDACTED]@fryslan.fr

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 11 november 2024 18:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Nieuwsbericht 3 11 november 2024

Hoi Allemaal,

Het is al even geleden dat ik mijn tweede nieuwsbericht schreef. 19 juli om precies te zijn. Nieuwsbericht 1 van 28 juni en 2 bijgevoegd. Ik heb niet stil gezeten ondertussen. Ik vond het nu tijd om jullie eens mee te nemen in de ontwikkelingen. Dat geeft ook aanleiding om weer een aantal nieuwe contactpersonen aan de maillijst toe te voegen met wie ik heb gesproken en heb afgesproken ook hen op de hoogte te houden. De contactlijst heb ik deze keer anoniem gehouden i.v.m. de AGV. Het bericht gaat ook naar personen met wie ik een afspraak heb gemaakt of met wie ik nog wil spreken. Het bericht is aan 53 personen verstuurd.

Het derde nieuwsbericht borduurt voort op de eerdere twee waarin ik mijn opdracht en aanpak uitlegde om te komen tot een zoetwaterlijn ten behoeve van het Integraal Inrichtingsplan 1DYK en het Fries Programma Waddenkust (FPW) met als doel om voor concrete projecten te komen tot een aanvraag van subsidie vanuit onder andere het Investeringskader Waddengebied (IKW). Als uitvloeisel daarvan ben ik met een verkenning begonnen om te komen tot een Landbouwportaal voor Friesland. Ook daarover hieronder meer.

1DYK / FPW

In onderstaande toelichting geef ik mijn beeld op de mogelijke ingrediënten voor de zoetwaterlijn. Hierbij probeer ik bewust even los te komen van het huidige proces dat nu binnen 1DYK loopt. De keuzes die men binnenkort binnen dit project bestuurlijk gaat maken staan onder invloed van een krap tijdsplan. Een concept voor het IIP 1DYK en de ingrediënten voor de IKW-aanvraag (subsidie Investeringskader Waddengebied) moet er namelijk in maart 2025 liggen.

Dat geldt niet voor het FPW. Het tijdsplan om de inhoud daarvan vorm te geven loopt nog zeker tot eind van 2025 door. Correct me if i'm wrong. Dat wat binnen het proces en tijdsplan 1DYK onvoldoende concreet gemaakt kan worden, kan indien er voldoende perspectief is mee naar de uitwerking van het FPW.

Daarom gelijk door naar de inhoud. Welke projecten en ontwikkelingen zijn interessant voor de Noordelijke Kleischil waar het gaat om zoetwaterbeschikbaarheid of adaptatie en mitigatie van verzilting? Bij mijn analyse werkte ik volgens de aanpak Onderzoek, Bewustwording, Maatregelen in respectievelijk Hoofdwatersysteem, Polders en op Percelen. In een bericht als dit strekt het te ver om de details weer te geven. Daarom hieronder de belangrijkste bevindingen.

Maatregelen op perceelsniveau

Het beleid van de overheden zoals wetterskip en provincie is vooral om grondeigenaren te adviseren maatregelen te treffen op eigen bedrijven en percelen. Diverse personen waarmee ik sprak, benadrukken dat die urgentie daar nog niet overal zo sterk wordt gevoeld. Dit zal met name ook worden veroorzaakt door het feit dat er veel (poot)aardappelteelt plaatsvindt en dat daar geen berekening mag worden toegepast. Voor mij en velen met mij is duidelijk dat er aan bewustwording en kennisoverdracht moet worden gewerkt. Want de verzilting van de bodems zet in ieder geval wel door en als we straks een keer een extreem droog jaar hebben, droger dan in 2018, dan is de kans groot dat er veel oogst verloren gaat.

Een van de meest belangrijke aspecten is kennis en bewustwording over de invloed van een gezonde bodem en het behoud van zoetwaterlenzen binnen de percelen. Daar beginnen de eerste maatregelen. Dergelijke maatregelen en investeringen daarvoor helpen niet alleen het risico op gewasschade als gevolg van verdroging en verzilting te voorkomen, maar helpen ook om onder normale omstandigheden een nog betere opbrengst te verkrijgen. Het zijn dus investeringen die vermoedelijk altijd een positief effect hebben.

Het gaat om de volgende ontwikkelingen en maatregelen die voor 1DYK en FPW zeer interessant zijn om mee te nemen als onderdeel van het Inrichtingsplan.

- Bodemverbetering
- Monitoring en kennisdeling via studiegroepen (o.a. Boeren Meten Water)
- Experimenteer en leerruimte bieden (risico's mede dekken)
- FreshEM (in kaart brengen ondergrond)
- Aanleg anti-verziltingsdrainage (al dan niet inclusief sub-irrigatie)
- Ondergrondse opslag
- Zoete stuwen

Het is belangrijk ook te beseffen dat de overheden niets voorschrijven, maar de rol hebben om de kennis over dit soort maatregelen verder te brengen en het gebruik daarvan te stimuleren. De provincie heeft in samenwerking met andere organisaties reeds voorzien in een Kenniscentrum Verzilting genaamd SALTA. Neem eens een kijkje op de website [SALTA: Kenniscluster verzilting - Salta Cluster](#). Het spreekt voor zich dat de samenwerking tussen de gebiedsprocessen (waaronder 1DYK en FPW) en SALTA waar het gaat om het verder uitwerken van de zoetwaterlijn op perceel/bedrijfsniveau een speerpunt zou kunnen en wellicht zou moeten zijn. Enkele lopende initiatieven van derden in samenwerking met de overheid en SALTA zijn inmiddels bekend en worden verder uitgewerkt onder andere als onderdeel van Living Labs.

Klutenplas

Een maatregel die binnen het gebiedsproces 1DYK veel van zich doet spreken is de zogenaamde Klutenplas. Op het gebied van zoetwaterbeschikbaarheid en verziltingsbestrijding wellicht een keuze die passend te maken is. Laag gelegen plekken en plekken waar verzilting nu reeds een rol speelt en naar de toekomst toeneemt komen als zoekgebied in aanmerking. Toch zijn draagvlak en een goede ligging voor de vogels een net zo belangrijk criteria. In de volgende fase zal in goed overleg met de boeren gekeken moeten worden naar de meest geschikte locatie, waarbij de wens van de agrariërs en ook de omgeving voorop zou moeten staan.

Opvaarten

Het idee om binnen het gebied van 1DYK en Swiet Wetter Wierum Ternaard opvaarten te herstellen voor zowel de recreatievaart, groen blauwe dooradering, als zoetwateropslag/toevoer is zondermeer interessant. Het is een idee dat bij de verdere uitwerking van de zoetwaterlijn prioriteit zou mogen krijgen wat mij betreft.

Overige onderwerpen

Onderwerpen waar goed naar gekeken moet worden vanuit nut, noodzaak en effecten zijn:

- Aanleggen en optimaliseren van vispassages
- Oplossingen vinden door het op elkaar leggen van een knelpuntenkaart wateroverlast en een kansenkaart zoetwater vasthouden
- Omslagkaart, wanneer en waar slaat een zoetwater gestuurd systeem om in een zoutgestuurd systeem
- Pilot verticale dijkdrainage
- Vergroten peilmarges, zowel in de polders als op het IJsselmeer
- Scheiden van zoete en zoute stromen

Landbouwportaal

Anti-verziltingsdrainage en andere maatregelen om water op perceel vast te houden, maar ook het verbeteren van de bodemkwaliteit zijn voorbeelden van stimuleringsmaatregelen op perceelsniveau die via een toekomstig landbouwportaal zouden kunnen worden gesubsidieerd. Kijk voor inspiratie eens op www.landbouwportaalnoordholland.nl Kies bij waterschappen even Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (mijn vorige werkgever).

Binnen dit portaal bevinden zich diverse thema's en binnen deze thema's verschillende maatregelen met subsidiepercentages en drempelbedragen.

Financiering

Om een soortgelijk landbouwportaal in te richten en te laten functioneren zijn veel financiële middelen en fte's nodig. De vraag is of een deel van de financiering vanuit IKW kan komen. Voorbeelden van andere financieringsmogelijkheden zijn Regiodeal Noard-West Fryslân/ gelden Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)/ Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Eigen begrotingen van Provincie en Wetterskip. Het Wetterskip Fryslân heeft nu reeds een dergelijke regeling om zoetwaterbeschikbaarheid in percelen te bevorderen. Deze kan in een toekomstig landbouwportaal worden opgenomen/overgenomen. Datzelfde geldt voor de collectieven die eigen regelingen hebben en waarmee overlegd kan worden of een landbouwportaal een vorm kan zijn om gelden beschikbaar te stellen. Ook andere fondsen die eraan zitten te komen zouden op deze wijze kunnen werken.

Coach op het bedrijf

Voor de overheden kan een initiatief leiden tot een mogelijkheid om maatregelen met subsidies te stimuleren en daarbij tegelijk kennis over te brengen indien we ervoor kiezen om voor de meeste maatregelen een coachbezoek als voorwaarde in te kleden in het proces om subsidie te kunnen verkrijgen. Daarbij kunnen de praktijkcoaches van SALTA dan weer van pas komen. Maar

denk ook eens aan het potentiaal wat rondloopt bij de reeds enige jaren functionerende Landbouwadvisepool (LAP). Een portaal zoals deze biedt ook weer een mogelijkheid om de bestaande kennis te koppelen aan subsidiestromen om de impact van het advies te vergroten en ook meer vraag gestuurd te werk te gaan.

Perspectief

Over dit alles is zeer zeker nog niets beslist en persoonlijk ben ik nog volop in de verkenning met steun van het management. Ik kan alleen wel zeggen dat een dergelijk initiatief voor onze inwoners kan leiden tot zeer laagdrempelige wijze om te experimenteren met bovenwettelijke maatregelen en om met elkaar en van elkaar te leren.

Vervolg

Voor mij breekt er een mooie en bijzondere periode aan.

- Gaan we al dan niet verder met het landbouwportaal en welke rol kan ik vervullen? In ieder geval heb ik mijn oud-collega en bedenker van het landbouwportaal bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in de coulissen warm lopen. Hij wil ons op weg helpen en inspireren om het landbouwportaal hier in Friesland op te zetten. Regelingen (staatssteuntoetsen), teksten (ook voor het bestuur), leerpunten en alles wat verder van nut kan zijn, kunnen worden gebruikt.
- Hoe gaat mijn rol er verder uitzien bij het verder concretiseren van de maatregelen in de zoetwaterlijn binnen 1DYK en FPW?
- Hoe dan ook kan ik voorlopig nog wel even verder met het inspireren en kennis en ontwikkelingen ophalen. Zo ga ik nog met diverse collega's van binnen en buiten de provincie in gesprek over het IKG, FPLG, de Bodemagenda, GLB, staatssteun, HORIZON EU | SOILCRATES, Bio Regio, SALTA en diverse initiatieven waaronder het opschalen van ondergrondse opslag in samenwerking met INVEST-NL, Regiodeal Noord West Fryslân, diverse Collectieven, gebiedsproces Dongeradielen, initiatief Acacia binnen de opmaling Nes, NBRACER-project, Friesland Buitendijks (i.v.m zilte teelt en natuurontwikkeling), Aardappelconcern HZPC, Stichting Proefboererijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA), Deltaplan Agrarisch Water.
- Verder werk ik samen met [REDACTED] en [REDACTED] die vanuit het regionaal waterprogramma 2022 – 2027 onder andere bezig zijn met het thema zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting.

Mijn droom tot slot?

Vandaag had ik nog een boeiende gesprek met [REDACTED] [REDACTED] over het landbouwportaal. Er loopt zoveel en de kunst is om het overzicht te bewaren en te bekijken hoe een landbouwportaal al het bestaande en datgene wat in oprichting is kan verbinden. Voor de burger zou het wel fijn zijn. 1 portaal in Friesland waar je als ondernemer op het platteland terecht kan met al je vragen over subsidies en subsidies kan aanvragen of doorverwezen kan worden naar het platform waar dat wel kan.

Verder begreep ik dat er voldoende haakjes binnen ons beleid aanwezig moeten zijn om de ontwikkeling van een dergelijk portaal aan op te kunnen hangen. Na met diverse mensen binnen de provincie te hebben gesproken lijken die er op zich wel voldoende te zijn of kunnen ze nog worden gecreëerd. Daarop lopen reeds acties.

Voor wie mij verder kan helpen of opmerkingen of vragen heeft of anderzijds contact met mij wil over de Zoetwaterlijn of het Landbouwportaal. Voel je welkom.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted]

Tweebaksmarkt 52 (besikersadres)

058-[Redacted]/06-[Redacted]

Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
(058) 292 5925 / provincie@fryslan.frl
WhatsApp: 06 10 26 88 31

[Redacted] [@fryslan.frl](mailto:[Redacted]@fryslan.frl)

www.fryslan.frl

Bereikbaar op [Redacted]

Folgje ús op social media!

.....
Tink oan it miljeu foar't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen.
.....

<< Disclaimer >>

Persoansgegevens en privacy
De provinsje Fryslân giet sekuer mei jo persoonsgegevens om en hannelet neffens de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lês [hjiir](#) ús Privacyferklearring.

Persoonsgegevens en privacy
De provincie Fryslân gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en handelt overeenkomstig de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lees [hier](#) onze Privacyverklaring.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:17:12

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 28 Jun 2024 10:51:56

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: nieuwsbericht 1 28 juni 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Zoetwater IIP 1DYK opdracht.docx](#); [1. Gebiedsdocument Koehool-Lauwersmeer 29 november 2022.pdf](#); [SALTA - Zoet-Zout tweedaagse Programma.docx](#);

Hoi allemaal,

De afgelopen weken ben ik met mijn opdracht gestart om voor het project IDYK een zoetwaterprogramma op te zetten. Ik ben van plan om nieuwsberichten te schrijven en daarin informatie, voortgang en dilemma's van gebeurtenissen van de afgelopen week terug te koppelen. Ook hoop ik op deze wijze goed georganiseerd te blijven en documenten vast te leggen. Bovendien bied ik jullie hiermee de mogelijkheid om mij te voeden en op mijn dilemma's te reageren, aan te vullen of te corrigeren. De verzendlijst zal de komende periode wel groeien denk ik. Ik wil dit bericht beginnen door mijn opdracht nog even te verduidelijken en hoe ik deze denk in te gaan vullen. Daarna deel ik de ervaringen die ik deze week op deed. Belangrijke onderdelen daarin zijn de werkplaats Zoetwater te Burdaard en de Salta-tweedaagse. Ik sluit af met een doorkijk naar volgende week.

Mijn opdracht

Ik heb de volledige tekst van mijn opdracht bijgevoegd. Hoofdpijn om vast te houden:

- Opzetten programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor het gebiedsproces IDYK.
- De wijze waarop ligt niet in beton gegoten, maar voorbeelden welke worden genoemd zijn:
 - onderzoek naar verzilting,
 - het opzetten van pilots en projecten
 - koppelingen zoeken met al bestaande onderzoeken en projecten.

Ik denk dat de opdracht goed aansluit bij mijn ervaring en kennis die ik verwierf bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Ik was toen ik daar vertrok begin 2022 kennishouder Verzilting en Zoetwaterbeschikbaarheid en hield mij met het onderwerp bezig vanaf 2018. Zo was ik betrokken bij Boeren Meten Water, de opzet van het Zoet Zout Knooppunt dat nu bekend staat als SALTA, FresEM, pilot ondergrondse Zoetwaterberging op Texel, adviseur Landbouwportaal (subsidies) voor zoetwatermaatregelen, pilot zoetwaterbeschikbaarheid Oostpolder (ten zuiden van Amstelmeer) Dit is tevens de polder waar het zoetwaterinitiatief van [REDACTED] is opgestart als gevolg van deze pilot. Hij demonstreert op zijn bedrijf diverse maatregelen die werken tegen verzilting en zoetwater besparend werken.

Mijn aanpak was om aan te sluiten bij het kennisniveau van de agrariërs binnen de gebieden en samen te werken aan vergroten kennis, vergroten bewustwording en het opzetten van kleinschalige projecten waar behoefte en draagvlak was. [REDACTED] was zo iemand. Precies dat ben ik nu weer van plan, maar in mijn opdracht gaat het er om deze kansen en behoeftes eerst in beeld te brengen binnen een uitvoeringsprogramma. Om tot uitvoering te komen worden eerst de benodigde financiële middelen gezocht.

Lopende initiatieven

Waar het gaat om dit laatste puntje in bovenstaande opsomming heb ik afgelopen week reeds contact gezocht met de mensen van Holwerd (aan Zee) ([REDACTED]) en Dongeradielen ([REDACTED]). In die overleggen kwam het gebiedsfonds Ternaard ook al even langs. In mijn Plan van Aanpak dat ik nog voor de zomervakantie wil opleveren zal ik beschrijven hoe ik met deze initiatieven om wil gaan binnen mijn opdracht.

Werkplaats Zoetwater te Burdaard

Afgelopen dinsdagmorgen nam ik deel aan een werkatelier Zoetwater en het doel was om ideeën die in het gebiedsdocument genoemd staan (bijgevoegd) te concretiseren. Zoet water is een van de drie dragers onder het landschapsinpassingsplan 1DYK. De andere dragers zijn brede welvaart en ecologische plus. Het gezelschap bestond uit 24 deelnemers vanuit diverse gelederen. Ik noem een aantal soorten organisaties; Provincie, Wetterskip, Gemeenten, Rijkswaterstaat, It Fryske Gea, LTO-Noord, Waddenvereniging en nog enkele.

Het gesprek plenair ging over de werking van het watersysteem en een groot deel van de groep was het eens over de constatering dat we nog onvoldoende weten van de huidige en toekomstige knelpunten rondom zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting en dat dit een steeds urgenter onderwerp voor onderzoek aan het worden is. Waar kunnen we in de toekomst nu precies problemen in de kleischil verwachten? Hoe groot zijn deze dan? Welke systeemveranderingen zijn dan nodig? De mening is dat je zonder deze kennis het gesprek met de ondernemers in de kern niet scherp kan voeren. Eens! Maar we kunnen het gesprek wel opstarten. Zie ook het onderdeel Salta.

In twee groepen werd vervolgens verder verkend. De groep die energie stak in het concreet maken van de in het gebiedsdocument verkende kansen en initiatieven om verzilting te bestrijden en zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten was vrij klein, maar bracht voor mijn opdracht het meest bruikbare resultaat. Ik wacht de uitwerking af en deel deze zo snel mogelijk, maar om een paar voorbeelden te benoemen; er werden plekken aangewezen waar verzilting nu reeds ervaren wordt en ook werden plekken genoemd waar we mogelijk kunnen werken met een gescheiden zoet/zout watersysteem.

Ik heb de ochtend verder ervaren als een bijeenkomst die grotendeels nodig was om iedereen weer even op de juiste vlieghoogte te krijgen en miste de mensen die het gebied echt goed kennen vanuit de dagelijkse praktijk/gebiedsniveau. Maar goed, het is een start en was hoognodig, want na de totstandbrenging van het gebiedsdocument in 2022 was het lang stil geweest rondom dit onderwerp. Nu doorzetten en uitbouwen. Ik draag daar graag aan bij. Volgende week zijn er wellicht volop kansen, zie verderop in dit bericht.

Zoet-zout tweedaagse 26 en 27 juni SALTA

Afgelopen woensdag en donderdag was ik op de zoet-zout tweedaagse. Salta heeft als doel om te werken aan het vraagstuk van verzilting en zoetwatervoorzienig van de Nederlandse Kust. Beschikbare kennis ontsluiten, delen praktijkervaringen en innovaties en nieuwe projecten ontwikkelen. Ik denk dat er zo'n 40 deelnemers aanwezig waren bij de start in Zuidhorn. Het programma heb ik bijgevoegd en ik ga de informatie hier niet delen, want dan wordt dit bericht te lang. Voor vragen kun je mij bereiken. Wat ik belangrijk vind om met jullie te delen is wat ik voor mijn opdracht heb opgehaald en waar ik denk mee verder te kunnen. Naast het feit dat ik contacten heb opgedaan en waar ik de komende weken mee ga afspreken. Ik breng de volgende punten even onder de aandacht:

- Salta werkt met twee praktijkcoaches [REDACTED] en [REDACTED] die agrariërs helpen om een beter beeld te krijgen van verzilting en zoetwaterbeschikbaarheid in het perceel. Een belangrijk punt is ook dat zij kunnen adviseren welke maatregelen kunnen helpen. Nog belangrijker voor mijn opdracht is dat zij een heel goed beeld hebben van de agrariërs die iets willen, die reeds vragen hebben gesteld, die zich verdiepen en waar enthousiasme aanwezig is om pilots op te zetten. Jullie zullen begrijpen dat ik met [REDACTED] en [REDACTED] binnenkort wat bakjes koffie ga drinken☞☞
- Het klinkt heel logisch, maar in Noord-Holland werd het mij ook heel duidelijk. "Een boer kan niet in iets investeren dat hij niet kan terugverdienen". Wij als overheden en onderzoekers zullen het enthousiasme moeten laten ontstaan vanuit een verdienmodel. Investeren in een ondergrondse wateropslag bijvoorbeeld. Bij een bedrijf in Termunten gaat geïnvesteerd worden in ondergrondse opslag en een sub irrigatiesysteem om daarmee pootaardappelen van water te voorzien. Dat doen zij omdat zij verwachten te kunnen groeien van een opbrengst die normaal 20 tot 45 ton is naar 30 tot 55 ton. Ze zijn dus in beginsel opbrengst gestuurd en worden nog niet direct geprikkeld door verhalen dat het mogelijk zouter wordt of dat er in perioden van droogte tekorten ontstaan. Dat is ook niet het haakje om bij de ondernemer binnen te komen. Je moet direct iets te bieden hebben.
- Verder werd maar weer eens duidelijk vanuit de lezingen, veldbezoeken, gesprekken en discussies dat we de ondernemers kunnen helpen om te begrijpen dat zij hun bodem (beter) in kaart brengen. Daarbij gaat het om vochthoudend vermogen, zoutgehalte bodemvocht in relatie tot zoute kweldruk en grondwaterstanden, de aanwezigheid en wijze van opbouw zoetwaterlenzen. Als de ondernemers dat in kaart hebben gebracht volgen adviezen voor maatregelen op perceelsniveau. Slechts in beperkte mate zullen deze kunnen worden ondersteund door maatregelen op watersysteemniveau (waterschapsmaatregelen).

Volgende week

Naast het feit dat ik volgende week afspraken in zal plannen met mensen die dicht tegen de praktijk functioneren en het gebied goed kennen, ben ik uitgenodigd voor de Lokale Konsulten voor het gebiedsplan van 1DYK in 't Beerdhuus in Sint Jacobiparochie (3 juli) en de Theaterkerk in Nes (4 juli). Het zijn inloopbijeenkomsten en die lijken mij een uitgesproken kans om met mensen uit het gebied in gesprek te gaan, kennis te delen en

kansen in kaart te brengen.

Tot zover maar even dit eerste bericht.

Ik wens jullie een goed weekend!

Groeten

Opdracht: Projectleider Programmalijn Zoetwater – 1DYK

Uren: ca. 16 u/pw – in ieder geval tot december 2024 met uitloop naar maart 2025

Resultaat: Programmalijn zoetwater t.b.v. Integraal Inrichtingsplan 1DYK

Waarom

Langs de Friese Waddenkust zijn zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting belangrijke opgaven voor een volhoudbare toekomst. Provincie Fryslân werkt samen met partners aan de kustontwikkeling vanuit het Fries Programma Waddenkust. In het gebiedsproces 1DYK (vanuit dijkversterking Koehool-Lauwersmeer) is zoetwaterbeschikbaarheid als één van de dragers benoemd voor een succesvolle gebiedsontwikkeling, naast ecologie en brede welvaart. Komende tijd (tot maart 2025) werken we voor 1DYK aan een integraal inrichtingsplan waarbij we voor deze drie dragers kansen en initiatieven op de kaart zetten.

We zoeken we een projectleider die aan de slag gaat met een programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor het gebiedsproces 1DYK. Er zijn verschillende manieren om met deze programmalijn aan de slag te gaan, bijvoorbeeld door middel van onderzoek naar verzilting, het opzetten van pilots en projecten maar ook koppelingen zoeken met al bestaande onderzoeken en projecten. Denk hierbij aan de provinciale opgave om groen-blauwe dooradering te verbeteren en uit te breiden, of de waterbergingsopgave die in gebiedsproces Dongeradielen aangepakt wordt. Daarnaast willen we, in samenwerking met kennisinstellingen zoals Salta, kijken wat de mogelijkheden zijn voor het opzetten van pilots en projecten voor zoet water vasthouden, in het bijzonder voor de landbouw in dit gebied.

Je werkt aan deze opdracht met een klein team vanuit het Fries Programma Waddenkust. Het FPW valt onder team Gebiedsontwikkeling in het domein Provinciale Omgeving. Daarnaast werken we met ca. 15 collega's aan de Wadden vanuit verschillende domeinen, en natuurlijk met mede-overheden en gebiedspartners.

Opdracht

- Uitwerken programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor integraal inrichtingsplan 1DYK

Resultaat: In maart 2025 leveren we met 1DYK-partijen een akkoord op een integraal inrichtingsplan. Daar zitten kansen voor zoetwater, ecologie, verrijking van het gebied in. De projectleider is verantwoordelijk voor de inbreng voor de programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid. Dat kan gaan om:

- Pilots binnen onderzoeksgebieden 1DYK/Koehool-Lauwersmeer/Dongeradielen. Denk aan maatregelen op perceelsniveau om zelfvoorzienendheid te vergroten. Bijv. antiverziltingsdrainage, water efficiënte irrigatie, bodemverbetering en gebruik van alternatieve waterbronnen.
- Kansen vanuit groen-blauwe dooradering in kaart brengen.
- Zoetwaterkansen in beeld brengen bij project Swiet Wetter Wierum-Ternaard. Dit is een initiatief vanuit de omgeving waarbij meerdere opgaven worden gecombineerd: herstel opvaarten, groenblauwe dooradering en waterberging. Gesprekken met grondeigenaren moeten gevoerd worden waarbij het belang voor de eigenaren helder wordt. Mogelijk

daarom een interessant zoekgebied voor pilots en onderzoeken ter bevordering van zoetwater.

- Verbetering zoetwatersysteem: waterberging vergroten in samenwerking met gebiedsproces Dongeradielen. Tussen Koehool en Zwarte-Haen bestaat ook een zoekgebied, mogelijk met een vergelijkbare aanpak als Swiet Wetter Wierum Ternaard waarin doelen voor waterberging, watersport, ecologie en waterrecreatie gekoppeld worden.
- Kansen voor zoetwater zoeken in relatie tot ecologische maatregelen en recreatieve functies. Vanuit de ecologische drager wordt onder andere gekeken naar het realiseren van een vishevel, verbeteren vismigratie en dijkspuiten. Uitgezocht moet worden wat het effect hiervan is op zoetwater in naastgelegen percelen en hoe natuurmaatregelen kunnen worden gerealiseerd zonder negatieve gevolgen (liever met positieve gevolgen) voor de zoetwaterbeschikbaarheid.
- Samenwerking intensiveren met kennisinstellingen zoals Salta, HZPC (welke kennisvragen kunnen we naar dit gebied halen? Hoe kunnen we bijdragen en aanhaken bij netwerk kennisontwikkeling Lauwersmeer, Franeker etc.?)
- Verkennen pilot verticale drainage. Gekeken wordt naar locatie Roptasyl

- In kaart brengen kansen en verbindingen vanuit (Friese) Waddenbrede opgave.

Vanuit de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Uitvoeringsprogramma 2021-26 wordt aan een Waddenbrede zoetwaterstrategie gewerkt. Daarnaast is recentelijk de ontwerpvisie Fryslân Klimaatbestendig 2050+ vastgesteld, welke invulling krijgt in het aankomend FPLG. Ook zijn er de huidige zoetwaterstrategie voor Noord-Nederland (Deltaprogramma Zoetwater), het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer, de Friese Klimaatadaptatiestrategie en projecten als Zoet op Zout en Boeren Meten Water.

Achtergrond

Gebiedsproces 1DYK Koehool-Lauwersmeer

In de komende jaren versterkt Wetterskip Fryslân de dijk in het traject Koehool – Lauwersmeer (ca. 47 km). Hierbij komen veel kansen en opgaven naar voren die we integraal willen verbinden in een integraal inrichtingsplan (IIP) met als eindresultaat 'Dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt'. Samen met overheden en gebiedspartners werken we hieraan onder de noemer '1DYK'. Dit samenwerkingsverband streeft naar de totstandkoming van een integraal gebiedsplan dat richting geeft aan de wijze waarop de opgaven en belangen die in het gebied spelen, met elkaar worden gecombineerd. Dit is een complex proces, omdat opgaven en belangen met elkaar kunnen conflicteren (natuur versus landbouw, natuur versus recreatie en toerisme, leefbaarheid versus recreatie en toerisme, etc. etc.). Er zijn omvangrijke investeringen gemoeid met een deel van de opgaven, maar aanvullende financiering voor gebiedsverrijking, waaronder de zoetwater drager is nog in ontwikkeling.

PROGRAMMA

Zoet-Zout 2-Daagse 2024 SALTA: informele kennisuitwisseling centraal

Wanneer: woensdag 26 juni en donderdag 27 juni 2024

Waar: provincie Groningen

Doelen:

- Kennisuitwisseling over actuele inzichten verzilting en zoetwatervoorziening kustregio, gericht op handelingsperspectief voor gebruikers (land- en tuinbouw, waterbeheerders, terreinbeheerders etc).
- Uitbouwen actief netwerk
- Versterken functie SALTA als Kenniscluster voor Verziltingsvraagstukken (bundeling van kennis private en publieke partijen binnen Nederland). Op dit moment zijn 45 partijen verbonden aan SALTA.

Doelgroep: Experts en ervaringsdeskundigen die beroepsmatig bij het thema zijn betrokken.

Programma

Extra sprekers als intermezzo

Er zijn extra sprekers toegevoegd aan het programma. Deze zullen als een intermezzo op verschillende momenten programma extra betekenis geven. Heb jij ook een ervaring die je graag met het netwerk wilt delen? Laat het ons weten. We geven je graag gelegenheid tijdens ons evenement.

- Is nou verzilting het probleem of droogte? Een beschouwing door [REDACTED] (Provincie Zeeland);
- Bodemverzilting in de praktijk: Praktijkcoaches [REDACTED] en [REDACTED] van SALTA laten zien hoe zij werken met telers;
- Irrigatie in de teelt pootgoed: Ontstaat er nieuw perspectief met de ondergrondse opslag van water? Met toelichting door specialisten van Acacia Water.

Woensdag 26 juni 2024

09.45	Vertrek bus vanaf transferium A7 Hoogkerk
10.00 - 10.30	Ontvangst in Bistro Het Oude Raadhuis, Zuidhorn (let op: de locatie is gewijzigd tov eerdere versies van het programma!)
10.30 - 10.45	Welkom door [REDACTED], algemeen directeur SALTA
10.45 - 11.00	Video-boodschap van de heer Henk Emmens, lid van het College van Gedeputeerde Staten van Groningen
11.00 - 11.20	Verzilting en zoetwatervoorziening in het beleid: Deltaprogramma Zoetwater Introductie door [REDACTED] (Ministerie I&W)

- 11.20 - 11.40 Verzilting in een veranderende toekomst, waar krijgen we mee te maken?
Inleiding door [REDACTED], Deltares
- 11.40 – 12.00 De Kennisagenda van SALTA: handelingsperspectief voor gebruikers
Introductie door [REDACTED], wetenschappelijk directeur SALTA.
- 12.00 – 12.15 Vragen
- 12.15 - 13.30 Lunch (als het weer goed is kan dat buiten op het terras!)
- 13.30 Vertrek per bus naar [SPNA](#) (Munnekezijl)
- 14.30- 17.00 Bezoek Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw.
- Introductie SPNA
 - Rondleidingen (in groepen)
 - o Introductie en veldbezoek Verziltingsonderzoek SPNA met [REDACTED]
 - o Introductie [REDACTED] (Waterschap Noorderzijlvest): beheer Lauwersmeer, monitoring verzilting omgeving, emissie-onderzoek.
- 17.00- 17.30 Vertrek naar [Piloersemaborg](#) (Den Ham)
- 18.00 Diner. Chef-kok [REDACTED] zal een heerlijk 4-gangen menu met lokale producten prepareren
- 21.00 Vertrek bus naar Zuidhorn (station en parkeerterrein bij Bistro Het Oude Raadhuis) en transferium A7 Hoogkerk

Donderdag 27 juni 2024

- 8.30 Vertrek bus vanaf transferium A7 Hoogkerk
- 9.30 - 10.45 Bezoek [Dubbele Dijk](#) (Bierum). Het project Dubbele Dijk geeft onderzoekers en ondernemers een unieke faciliteit om wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek rond verzilting en aquacultuur te doen.
Toelichting en terreinbezoek onder begeleiding van [REDACTED] (RUG), [REDACTED], [REDACTED] (Hanzehogeschool) en [REDACTED] (Greenfinch)
- 10.45 Vertrek
- 11:45 – 12:45 Bezoek projecten Waterschap Hunze en Aa's: [Brede Groene Dijk](#) en [Ophogen Landbouwgrond](#). Wat zijn de toepassingsmogelijkheden zoute baggerspecie? Kan een dijk worden versterkt met zoute baggerspecie? En hoe kan baggerslib uit de haven worden gebruikt voor het verbeteren van landbouwgrond om een antwoord te geven op veenoxidatie en verzilting? Toelichting door [REDACTED] en [REDACTED]
[REDACTED] (Waterschap Hunze en Aa's)
- 12.45 Vertrek naar [Graanrepubliek](#), Bad Nieuweschans
- 13.30 Lunch en introductie Coöperatie De Graanrepubliek, een uniek project waar een bijzondere coöperatie het graan uit het Oldambt verwerkt tot heerlijke producten, in historisch erfgoed. Ruimte voor laatste 'pitches'.
- 15.00 Afsluiting. Terug naar Groningen. OV-reizigers kunnen worden afgezet op station Nieuweschans (ivm werkzaamheden ringweg Groningen)
- 16.00 Bus rijdt via station Nieuweschans terug naar transferium A7 Hoogkerk

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:17:28

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 19 Jul 2024 09:38:57

Aan: [REDACTED]

[REDACTED] [@acaciawater.com](mailto:[REDACTED]@acaciawater.com)

[REDACTED] [@acaciawater.com](mailto:[REDACTED]@acaciawater.com)

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: Nieuwsbericht 2 19 juli 2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[PVA versie 1, gebruik document Mieden op zijn Mooist.docx](#);

Hoi allemaal,

Zo op de valreep van mijn vakantie (22 juli-16 augustus) mijn tweede nieuwsbericht. Het eerste nieuwsbericht van 28 juni is onderaan nog even meegenomen voor de nieuwe geadresseerden. Daarin beschreef ik reeds mijn opdracht voor het samenstellen van een zoetwaterlijn ten behoeve van het Integraal Inrichtingsplan IDYK. Tussen 28 juni en nu heb ik vooral gewerkt aan het PVA en daarvoor verschillende gesprekken gevoerd. In dit nieuwsbericht gaat daar dan ook de meeste aandacht naar uit.

PVA

Het is een relatief eenvoudig PVA waarin ik de huidige situatie (lopende gebiedsprocessen en initiatieven) met betrekking tot zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting op een rijtje heb gezet. Het valt dan op dat de onderwerpen waar het om gaat relatief beperkt zijn, maar dat veel gebiedsprocessen en initiatieven werken aan hetzelfde doel namelijk komen tot concrete toepassing van veelal innovatieve oplossingen en maatregelen ter bevordering van zoetwaterbeschikbaarheid en het tegengaan van verzilting, alsmede bewustwording bij agrariërs dat er werk aan de winkel is.

Het valt mij na mijn analyse op dat er al best veel loopt in Friesland en ook valt op dat Acacia en Fixeau in veel trajecten betrokken zijn. Voor mij is dat verder geen issue. Acacia is een van de weinige ondernemingen die zich in Nederland richt op bewustwording bij agrariërs en helpen om handelingsperspectief te bieden. Dat is ook waar ik denk dat de zoetwaterlijn voor IDYK zich op zou moeten richten. Daarbij zullen we moeten waken voor overlap met Spaarwater 3, een nieuw initiatief van Acacia.

Verzoek: Ik zou jullie willen vragen om het concept-PVA eens door te nemen. Ik nodig jullie daarbij uit om aanvullingen te doen, met suggesties te komen, correcties door te voeren of alles aan te geven wat verder maar in jullie opkomt ter bevordering van een snel proces na de vakantie.

Spaarwater 3

Vorige week ontving ik via [REDACTED] een door Acacia opgesteld concept voor een projectbeschrijving voor Spaarwater 3. Ook had ik daarover deze week een gesprek met [REDACTED] en [REDACTED] van Acacia. Financiële middelen zijn nog niet geregeld, maar een aanvraag voor het Waddenfonds is in voorbereiding en gesprekken met medefinanciers zijn opgestart. Het sluit aan op Spaarwater 1 en 2 waar de technieken voor anti-verziltingsdrainage en ondergrondse opslag op pilotschaal zijn getest en ontwikkeld. De ambitie van Spaarwater 3 is om bewustzijn, kennis en handelingsperspectief te creëren voor het probleem en de oplossingen aan te dragen.

In Spaarwater 3 worden de eerder onder Zoet op Zout in Friesland opgezette pilots voor anti-verziltingsdrainage, toekomstbestendig regionaal waterbeheer in de opmaling Nes en het zouttolerant bouwplan bij SPNA voortgezet waarbij de focus komt te liggen op monitoring en doorontwikkeling. Ook wil men anti-verziltingsdrainage uitbreiden op circa 3 andere locaties en onder andere condities.

- Opzetten programma lijn zoetwaterbeschikbaarheid voor het gebiedsproces IDYK.
- De wijze waarop ligt niet in beton gegoten, maar voorbeelden welke worden genoemd zijn:
 - onderzoek naar verzilting,
 - het opzetten van pilots en projecten

- koppelingen zoeken met al bestaande onderzoeken en projecten.

Ik denk dat de opdracht goed aansluit bij mijn ervaring en kennis die ik verwierf bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Ik was toen ik daar vertrok begin 2022 kennishouder Verzilting en Zoetwaterbeschikbaarheid en hield mij met het onderwerp bezig vanaf 2018. Zo was ik betrokken bij Boeren Meten Water, de opzet van het Zoet Zout Knooppunt dat nu bekend staat als SALTA, FresEM, pilot ondergrondse Zoetwaterberging op Texel, adviseur Landbouwportaal (subsidies) voor zoetwatermaatregelen, pilot zoetwaterbeschikbaarheid Oostpolder (ten zuiden van Amstelmeer) Dit is tevens de polder waar het zoetwaterinitiatief van [REDACTED] is opgestart als gevolg van deze pilot. Hij demonstreert op zijn bedrijf diverse maatregelen die werken tegen verzilting en zoetwater besparend werken.

Mijn aanpak was om aan te sluiten bij het kennisniveau van de agrariërs binnen de gebieden en samen te werken aan vergroten kennis, vergroten bewustwording en het opzetten van kleinschalige projecten waar behoefte en draagvlak was. [REDACTED] was zo iemand. Precies dat ben ik nu weer van plan, maar in mijn opdracht gaat het er om deze kansen en behoeftes eerst in beeld te brengen binnen een uitvoeringsprogramma. Om tot uitvoering te komen worden eerst de benodigde financiële middelen gezocht.

Lopende initiatieven

Waar het gaat om dit laatste puntje in bovenstaande opsomming heb ik afgelopen week reeds contact gezocht met de mensen van Holwerd (aan Zee) ([REDACTED]) en Dongeradielen ([REDACTED]). In die overleggen kwam het gebiedsfonds Ternaard ook al even langs. In mijn Plan van Aanpak dat ik nog voor de zomervakantie wil opleveren zal ik beschrijven hoe ik met deze initiatieven om wil gaan binnen mijn opdracht.

Werkplaats Zoetwater te Burdaard

Afgelopen dinsdagmorgen nam ik deel aan een werkatelier Zoetwater en het doel was om ideeën die in het gebiedsdocument genoemd staan (bijgevoegd) te concretiseren. Zoet water is een van de drie dragers onder het landschapsinpassingsplan IDYK. De andere dragers zijn brede welvaart en ecologische plus. Het gezelschap bestond uit 24 deelnemers vanuit diverse gelederen. Ik noem een aantal soorten organisaties; Provincie, Wetterskip, Gemeenten, Rijkswaterstaat, It Fryske Gea, LTO-Noord, Waddenvereniging en nog enkele.

Het gesprek plenair ging over de werking van het watersysteem en een groot deel van de groep was het eens over de constatering dat we nog onvoldoende weten van de huidige en toekomstige knelpunten rondom zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting en dat dit een steeds urgenter onderwerp voor onderzoek aan het worden is. Waar kunnen we in de toekomst nu precies problemen in de kleischil verwachten? Hoe groot zijn deze dan? Welke systeemveranderingen zijn dan nodig? De mening is dat je zonder deze kennis het gesprek met de ondernemers in de kern niet scherp kan voeren. Eens! Maar we kunnen het gesprek wel opstarten. Zie ook het onderdeel Salta.

In twee groepen werd vervolgens verder verkend. De groep die energie stak in het concreet maken van de in het gebiedsdocument verkende kansen en initiatieven om verzilting te bestrijden en zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten was vrij klein, maar bracht voor mijn opdracht het meest bruikbare resultaat. Ik wacht de uitwerking af en deel deze zo snel mogelijk, maar om een paar voorbeelden te benoemen; er werden plekken aangewezen waar verzilting nu reeds ervaren wordt en ook werden plekken genoemd waar we mogelijk kunnen werken met een gescheiden zoet/zout watersysteem.

Ik heb de ochtend verder ervaren als een bijeenkomst die grotendeels nodig was om iedereen weer even op de juiste vlieghoogte te krijgen en miste de mensen die het gebied echt goed kennen vanuit de dagelijkse praktijk/gebiedsniveau. Maar goed, het is een start en was hoognodig, want na de totstandbrenging van het gebiedsdocument in 2022 was het lang stil geweest rondom dit onderwerp. Nu doorzetten en uitbouwen. Ik draag daar graag aan bij. Volgende week zijn er wellicht volop kansen, zie verderop in dit bericht.

Zoet-zout tweedaagse 26 en 27 juni SALTA

Afgelopen woensdag en donderdag was ik op de zoet-zout tweedaagse. Salta heeft als doel om te werken aan het vraagstuk van verzilting en zoetwatervoorzienig van de Nederlandse Kust. Beschikbare kennis ontsluiten, delen praktijkervaringen en innovaties en nieuwe projecten ontwikkelen. Ik denk dat er zo'n 40 deelnemers aanwezig waren bij de start in Zuidhorn. Het programma heb ik bijgevoegd en ik ga de informatie hier niet delen, want dan wordt dit bericht te lang. Voor vragen kun je mij bereiken. Wat ik belangrijk vind om met jullie te delen is wat ik voor mijn opdracht heb opgehaald en waar ik denk mee verder te kunnen. Naast het feit dat ik contacten heb opgedaan en waar ik de komende weken mee ga afspreken. Ik breng de volgende punten even onder de aandacht:

- Salta werkt met twee praktijkcoaches [REDACTED] en [REDACTED] die agrariërs helpen om een beter beeld te krijgen van verzilting en zoetwaterbeschikbaarheid in het perceel. Een belangrijk punt is ook dat zij kunnen adviseren welke maatregelen kunnen helpen. Nog belangrijker voor mijn opdracht is dat zij een heel goed beeld hebben van de agrariërs die iets willen, die reeds vragen hebben gesteld, die zich verdiepen en waar enthousiasme aanwezig is om pilots op te zetten. Jullie zullen begrijpen dat ik met [REDACTED] en [REDACTED] binnenkort wat bakjes koffie ga drinken💎💎
- Het klinkt heel logisch, maar in Noord-Holland werd het mij ook heel duidelijk. "Een boer kan niet in iets investeren dat hij niet kan

terugverdienen”. Wij als overheden en onderzoekers zullen het enthousiasme moeten laten ontstaan vanuit een verdienmodel. Investeren in een ondergrondse wateropslag bijvoorbeeld. Bij een bedrijf in Termunten gaat geïnvesteerd worden in ondergrondse opslag en een sub irrigatiesysteem om daarmee pootaardappelen van water te voorzien. Dat doen zij omdat zij verwachten te kunnen groeien van een opbrengst die normaal 20 tot 45 ton is naar 30 tot 55 ton. Ze zijn dus in beginsel opbrengst gestuurd en worden nog niet direct geprikkeld door verhalen dat het mogelijk zou worden of dat er in perioden van droogte tekorten ontstaan. Dat is ook niet het haakje om bij de ondernemer binnen te komen. Je moet direct iets te bieden hebben.

- Verder werd maar weer eens duidelijk vanuit de lezingen, veldbezoeken, gesprekken en discussies dat we de ondernemers kunnen helpen om te begrijpen dat zij hun bodem (beter) in kaart brengen. Daarbij gaat het om vochthoudend vermogen, zoutgehalte bodemvocht in relatie tot zoute kweldruk en grondwaterstanden, de aanwezigheid en wijze van opbouw zoetwaterlenzen. Als de ondernemers dat in kaart hebben gebracht volgen adviezen voor maatregelen op perceelsniveau. Slechts in beperkte mate zullen deze kunnen worden ondersteund door maatregelen op watersysteemniveau (waterschapsmaatregelen).

Volgende week

Naast het feit dat ik volgende week afspraken in zal plannen met mensen die dicht tegen de praktijk functioneren en het gebied goed kennen, ben ik uitgenodigd voor de Lokale Konsulten voor het gebiedsplan van IDYK in ‘t Beerdhuus in Sint Jacobiparochie (3 juli) en de Theaterkerk in Nes (4 juli). Het zijn inloopbijeenkomsten en die lijken mij een uitgesproken kans om met mensen uit het gebied in gesprek te gaan, kennis te delen en kansen in kaart te brengen.

Tot zover maar even dit eerste bericht.

Ik wens jullie een goed weekend!

Groeten

Plan van aanpak

Programmalijn Zoetwaterbeschikbaarheid

1DYK

Opgesteld door	
Datum	19 juli 2024
Domein	Provinciale Omgeving
Team	Gebiedsontwikkeling
Teamleider	
Programmamanager	

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1. Opdracht	1
1.2. Aanleiding, afbakening en opbouw PVA.....	2
Hoofdstuk 2 Lopende gebiedsprocessen, projecten en initiatieven	3
2.1. 1DYK.....	3
2.2. Gebiedsproces Dongeradielen	4
2.2.1 Gebied	4
2.2.2 Het project.....	4
2.2.3 Opgave en stand van zaken in relatie tot zoetwater en verzilting	4
2.2.4 Planning	5
2.2.5 Watersysteem gerelateerd aan zoetwater/verzilting.....	5
2.3. Swiet Wetter Wierum Ternaard	7
2.3.1 Gebied	7
2.3.2 Het project/initiatief	7
2.3.3 Stand van zaken initiatieven in relatie tot zoetwater en verzilting	7
2.3.4 Planning	8
2.4. Omgevingsproces Ternaard	9
2.4.1 Gebied	9
2.4.2 Het project/initiatief	9
2.4.3 Planning	9
2.5 Salta (Kenniscluster Verzilting).....	10
2.5.1 Het project/initiatief	10
2.6 Initiatieven onder aansturing van Acacia Water	10
2.6.1 Boeren meten water en studiegroepen.....	10
2.6.2 Zoet op zout	10
2.6.3 Spaarwater 3 (initiatiefase)	12
2.7 Overige initiatieven buiten het gebied 1DYK	12
2.7.1 Terschelling.....	12
2.7.2 Schiermonnikoog	13
Hoofdstuk 3 Werkwijze en uit te voeren acties	14
Bijlage 1 Opdracht	18
Waarom	18
Opdracht	18
Achtergrond	19
Gebiedsproces 1DYK Koehool-Lauwersmeer	19

Hoofdstuk 1 Inleiding

Zoetwater is een levensbehoefte van mens en dier en cruciaal voor de teelt van gewassen. Hoewel het zoetwatersysteem in de Noordelijke Kleischil momenteel optimaal is ingericht, veroorzaken verziltings- en bodemdalingsprocessen uitdagingen voor de toekomst. Nu wordt er nog zoetwater aangevoerd vanuit het IJsselmeer, maar deze voorraad zal niet oneindig zijn. Er moet dus gekeken worden naar manieren om voldoende zoetwater in de Waddenkust vast te houden.

Provincie Fryslân werkt samen met partners aan de kustontwikkeling vanuit het Fries Programma Waddenkust (IPW). Vanuit de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Uitvoeringsprogramma 2021-26 wordt aan een Waddenbrede zoetwaterstrategie gewerkt. Daarnaast is recentelijk de ontwerpvisie Fryslân Klimaatbestendig 2050+ vastgesteld. Ook zijn vele andere partijen bezig met het verziltingsvraagstuk en het behoud van voldoende zoetwater. Zo is er de huidige zoetwaterstrategie voor Noord-Nederland (Deltaprogramma Zoetwater), het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer, de Friese Klimaatadaptatiestrategie en projecten als Zoet op Zout en Boeren Meten Water.

In het gebiedsproces 1DYK (vanuit dijkversterking Koehool-Lauwersmeer, zie Figuur 1) is zoetwaterbeschikbaarheid als één van de dragers benoemd voor een succesvolle gebiedsontwikkeling, naast ecologie en brede welvaart. Voor 1DYK werken we aan een integraal inrichtingsplan waarbij we voor deze drie dragers kansen en initiatieven op de kaart zetten. Voor het concretiseren van de inbreng voor de drager zoetwaterbeschikbaarheid is dit Plan van Aanpak geschreven.

Figuur 1: Plangebied 1DYK

1.1. Opdracht

Binnen dit PVA wordt uitgelegd hoe we te werk gaan. Een volledige weergave van de opdracht is bijgevoegd als Bijlage 1.

Kern van de opdracht:

- Opzetten programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor het gebiedsproces 1DYK.
- In kaart brengen kansen en verbindingen zoetwaterstrategie vanuit (Friese) Waddenbrede opgave (IPW).
- De wijze waarop ligt niet in beton gegoten, maar voorbeelden welke worden genoemd zijn:
 - o onderzoek naar verzilting,
 - o het opzetten van pilots en projecten
 - o koppelingen zoeken met al bestaande onderzoeken en projecten.

1.2. Aanleiding, afbakening en opbouw PVA

In dit plan van aanpak is beschreven hoe de drager zoetwaterbeschikbaarheid invulling krijgt, zodat deze voeding geeft aan het Integraal Inrichtingsplan (IIP) voor de 47 km dijkverbetering Koehool-Lauwersmeer en de zoetwaterstrategie vanuit de (Friese) Waddenbrede opgave.

De opdracht overlapt diverse lopende gebiedsprocessen/initiatieven/projecten. Daar wordt gekeken naar mogelijkheden voor samenwerking en afstemming. Voor het project 1DYK is het van belang om vast te stellen waar de raakvlakken met zoetwaterbeschikbaarheid zich bevinden en hoe deze geïntegreerd kunnen worden met het Integraal Inrichtingsplan (IIP). Verder geeft het uitvoeringsprogramma bouwstenen voor het aanvragen van subsidies via het Waddenfonds voor zoetwatermaatregelen in kader van het Integraal (Fries) Programma Waddenkust (IPW).

Het gaat in deze aanpak om concrete maatregelen die op korte termijn uitvoerbaar zijn en die bijdragen aan de leefbaarheid van het gebied. Voor uitvoerige bovenregionale studies naar verbeteringsmogelijkheden binnen het boezemwatersysteem om bijvoorbeeld de doorspoeling en toekomstige zoetwaterleverantie naar de polders te verbeteren is geen ruimte binnen deze opdracht. Het is aan het wetterskip hieraan invulling te geven.

Binnen deze opdracht ligt de focus op maatregelen die we samen met de grondeigenaren kunnen uitvoeren. Sommige grondeigenaren kampen al met de problemen van verzilting, voor anderen is het een zorg voor later. Het is zaak om juist nu te experimenteren voor de toekomst, op de plekken waar dat al wenselijk is. Hoe gaan we om met verzilting en zeespiegelstijging? Hoe zorgen we voor een goede zoetwatervoorziening voor de landbouw en de omgeving? Welke kennis hebben we nodig? Welke proeven kunnen we daar nu voor opzetten? Gezien het feit dat nog niet alle landbouwers de verzilting en zoetwaterbeschikbaarheid als actueel probleem zien, is voorlichting over dit onderwerp ook van belang. Ter verduidelijking en als voorbeeld. In kader van 1DYK is voor de dijkversterking grond nodig en is de wens om natuurmaatregelen te realiseren. Hiervoor gaan we in gesprek met grondeigenaren. Dit biedt de aanleiding om meteen aan de slag te gaan met zoetwater.

Het plan van aanpak beschrijft de opdracht, de lopende gebiedsprocessen, projecten en initiatieven en de werkwijze en acties om zaken concreet te maken en toe te werken naar het uitvoeringsprogramma.

Het plan van aanpak kent de volgende hoofdstukindeling:

Hoofdstuk 1 Inleiding

Hoofdstuk 2 Lopende gebiedsprocessen, projecten en initiatieven

Hoofdstuk 3 Werkwijze en uit te voeren acties

Hoofdstuk 2 Lopende gebiedsprocessen, projecten en initiatieven

2.1. 1DYK

Voor het gebiedsproces 1DYK is een gebiedsdocument opgesteld. De daarvoor ingebrachte initiatieven en maatregelen voor de zoetwaterdrager zijn hieronder beschreven. Het zijn de maatregelen die zijn overgebleven na een sessie met hydrologen op 2 feb 2023.

- Bufferzone verzilting
- Spaarwatertechnieken
- Waterberging vergroten
- Boezemcapaciteit vergroten
- Klimaat adaptieve landbouw
- Herstel opvaarten Gemeente Waadhoeke
- Swiet Wetter Wierum Ternaard (vishevel/vispassage en herstel opvaarten/groenblauwe dooradering)
- Verticale drainagepilot/SeepCat

1Dyk inzet op zoetwater

We willen geen dingen dubbel doen, we willen versterken door verbinden. 1Dyk zet in op:

1. Koppeling tussen ecologische maatregelen en zoetwater, ook in combinatie met recreatieve functies. Vanuit PAGW/Ecologisch Perspectief wordt onder andere gekeken naar het realiseren van een vishevel en dijkspuiten. Uitgezocht moet worden wat het effect hiervan is op zoetwater in naastgelegen percelen en hoe natuurmaatregelen kunnen worden gerealiseerd zonder negatieve gevolgen (liever met positieve gevolgen) voor de zoetwaterbeschikbaarheid. Bijv. inzetten op zoetwaternatuur of combinaties met compenserende maatregelen als verticale drainage.
2. Verkennen en realiseren van een pilot verticale drainage. Gekeken wordt naar locaties Roptasyl en Wierum (in combinatie met realisatie vishevel).
3. Maatregelen op perceelniveau om zelfvoorzienendheid te vergroten. Bijv. antiverziltingsdrainage, water efficiënte irrigatie, bodemverbetering en gebruik van alternatieve waterbronnen. We nemen dit graag mee in het gebiedsproces, maar zijn zoekende hoe dit gesprek aan te gaan en wat wij de landbouw kunnen bieden. Inzetten op:
 - Communicatie en bewustwording > vergroten begrip, kennis en monitoring.
 - Stimuleren door te investeren en faciliteren > kunnen we geld vrijmaken voor (experimenten met) nieuwe verdienmodellen en maatregelen op perceelniveau? Pilots.
4. Verbetering zoetwatersysteem: waterberging vergroten. In het deelgebied 3 (Wierum – Paesens Moddergat) wordt dit waarschijnlijk opgepakt in het gebiedsproces Dongeradielen (zie hieronder). Tussen Koehool en Zwarte-Haan bestaat ook een zoekgebied, mogelijk met een vergelijkbare aanpak als Swiet Wetter Wierum Ternaard (zie hieronder) waarin doelen voor waterberging, ecologie en waterrecreatie gekoppeld worden.
5. Ontwikkeling klimaat adaptieve landbouw:
 - Zilte teelt in buitendijks gebied > er zijn enkele boeren die hier zeer geïnteresseerd in zijn.

- Zoutresistente gewassen > zijn er geïnteresseerde boeren en geschikte gebieden voor een pilot?
- Evt. andere pilots t.b.v. klimaat adaptieve landbouw.

2.2. Gebiedsproces Dongeradielen

2.2.1 Gebied

2.2.2 Het project

- Kernopgave is om samen met de streek te zoeken naar oplossingen om de nadelige effecten voor het watersysteem door bodemdaling als gevolg van gaswinning tegen te gaan. Kostendrager hiervoor is de NAM.
- Daarnaast onderzoekt men de koppelkansen op gebied van water (klimaat, kwaliteit, veiligheid) en bijvoorbeeld natuur, landschap, recreatie en leefbaarheid indien deze in samenhang met de kernopgave gerealiseerd kunnen worden. De overheden zullen nadere afspraken maken over of, en hoeveel financiële middelen zij beschikbaar gaan stellen voor hun eigen opgaven.
- Een gebiedscommissie heeft opdracht van GS om samen met de streek een gebiedsplan te maken met concrete maatregelen voor in ieder geval de bodemdalingsopgave (herstel of compensatie) en koppelkansen te onderzoeken. En GS te adviseren over grondaankopen.

2.2.3 Opgave en stand van zaken in relatie tot zoetwater en verzilting

- In de Verkenningfase heeft een brede oriëntatie plaatsgevonden op de opgave. Deze is in juli 2022 afgerond. Kern m.b.t. zoetwater/verzilting:
 - o Door bodemdaling is sprake van bergingsverlies (en daarmee toename risico op wateroverlast), verminderde ontwatering en beperkte versterking verzilting.

- o De bodemdalingsopgave biedt kansen om ook andere waterambities in het gebied te onderzoeken en mogelijk te kunnen uitvoeren.
- o Dat vraagt om een integrale aanpak en daarom een gebiedsproces. Dat is juli 2022 gestart.
- o Compensatie van verlies van waterberging kan leiden tot grondverlies voor de landbouw, maar bij voorkeur wordt de schade afgekocht. Het biedt kansen voor landbouwstructuurverbetering door kavelruil of wettelijke herverkaveling.
- In 2024 wordt gewerkt aan een concept-ontwerpgebiedsplan. Hierin komen in concept de maatregelen om de schade aan het watersysteem te herstellen of te compenseren. Plus eventueel andere maatregelen waar geld en voldoende draagvlak voor is. Het planproces de komende tijd, op hoofdlijnen:
 - o Concretisering opgaven (gereed)
 - o Inventariseren opgaven en oplossingsrichtingen agrariërs via enquête (gereed)
 - o Uitwerken ontwerp- en participatieproces (concept klaar)
 - o Ambtelijk ideeën schetsen voor mogelijke oplossingen wateropgaven (zijn we nu mee bezig). Om de vier weken een schetssessie, inzoomen op deelgebieden. Daarna het geheel aan elkaar smeden. Focus op maatregelen voor wateroverlast (bergingstekort), van daaruit verkennen kansen voor droogte, verzilting, etc. en samenhang beschouwen met maatregelen ontwateringsdiepte, keringen en kunstwerken ed.
 - o Bespreken ideeën met streek, streek uitnodigen met eigen ideeën te komen (begin 2025)

2.2.4 Planning

- In 2025-2026 wordt het concept-ontwerpgebiedsplan uitgewerkt naar een definitief gebiedsplan. Ook hier wordt de streek bij betrokken.
- In 2027 start de uitvoeringsfase. De maatregelen in het gebiedsplan worden technisch uitgewerkt en procedures worden doorlopen, zoals vergunningen en eventueel kavelruil. De maatregelen worden (gefaseerd) uitgevoerd.

2.2.5 Watersysteem gerelateerd aan zoetwater/verzilting

- Het watersysteem loost via een eigen gemaal (gemaal Dongerdielen in Ezumazijl) op het Lauwersmeer. 's Zomers wordt water ingelaten vanuit de boezem. Dat gebeurt via een gemaal bij Holwerd en enkele inlaten vanuit de Dokkumer Ie. De stuw Wetsens verdeelt het watersysteem in een westelijk en een oostelijk deelsysteem. De hoger gelegen gronden langs de noordrand worden met opmalingen voorzien van water. Zo blijft het slootwater op peil, wordt het watersysteem doorgespoeld en het zoutgehalte in het oppervlaktewater teruggedrongen. In de lagere delen bevinden zich enkele onderbemalingen. Hier wordt het slootpeil lager gehouden dan het bemalingspeil van gemaal Dongerdielen.

- Het grondwater van Dongeradielen is erg zout en het oppervlaktewater lokaal ook. Op de laagste plekken in het plangebied is de laag zoet grondwater erg dun.
- Het oppervlaktewater is soms te zout voor beregening van gevoelige gewassen zoals grove groenten en als drinkwater voor vee.
- De verzilting is het grootst in de lagere delen van Dongeradielen, zoals De Kolken. De impact van verzilting is hier wel minder groot. Het gras in dit gebied is namelijk veel minder gevoelig voor verzilting dan akkerbouwgewassen.

Aanpak zoetwatertekort en verzilting

- Het aandragen van oplossingen voor watertekorten en verzilting wordt binnen dit project gezien als een koppelkans.
- Het gebiedsproces sluit voor oplossingen aan bij de verschillende initiatieven in de regio die bijdragen aan meer kennis en een effectieve aanpak van verzilting. Genoemd worden de projecten Spaarwater, zoet op zout Lauwersmeer, boeren meten water, de regiodeals en regionale aanpak verzilting.
- Verder is er afstemming met het gebiedsproces Ternaard (indien dit hervat wordt) waar een werkgroep zoet/zout een advies heeft opgesteld met betrekking tot het vraagstuk verzilting. Onderdelen uit dit advies kunnen mogelijk worden benut binnen het gebiedsproces Dongeradielen.
- Tot slot wordt opgemerkt dat het denkbaar is dat de kennisopbouw en aard van maatregelen een meer regionale aanpak vraagt voor de bestrijding van verzilting. Dat zal in de Planfase blijken. Het ontwerp Gebiedsplan dat in de Planfase wordt uitgewerkt speelt daarop in, zodanig dat er geen maatregelen in komen te staan die een duurzame verziltingaanpak in de weg staan.

2.3. Swiet Wetter Wierum Ternaard

2.3.1 Gebied

2.3.2 Het project/initiatief

- Swiet Wetter Wierum Ternaard (SWWT) is een integrale ontwikkeling in het kustgebied van Wierum en Ternaard met als doel om klimaatadaptatie, toekomstige landbouw, natuur, leefbaarheid en recreatie en toerisme een plek te geven in het gebied.
- Bouwstenen voor dit voorstel komen voort uit lokale initiatieven, het omgevingsproces Ternaard, PAGW, de dijkversterking 1DYK en sluiten aan bij grote maatschappelijke opgaven uit het Fries Programma Landelijk Gebied.
- Concreet gaat het om herstel opvaarten, groenblauwe dooradering en waterberging.

2.3.3 Stand van zaken initiatieven in relatie tot zoetwater en verzilting

- In december 2023 is voor het laatst een overzicht gemaakt van de projectonderdelen en te ondernemen acties. De volgende projectonderdelen met betrekking tot zoetwater/verzilting zijn genoemd:

Klimaatadaptatie

1. Watermanagementsysteem verbeteren:
 - a. Grotere capaciteit
 - b. Slim aanvoeren, afvoeren en vasthouden van water
 - c. Waterberging met hoger waterpeil tegen droogte en verzilting

Toekomstbestendige landbouw: belangrijk pootaardappelgebied blijven

1. Pilot zoetwaterbeschikbaarheid
Mogelijkheden onderzoeken op thema's als:
 - a. Uitmalen brak oppervlaktewater
 - b. Ondergrondse opslag van zoet water
 - c. Anti-verziltingsdrainage
 - d. Bevloeiingstechnieken
 - e. Eventuele nieuwe technieken
2. Pilot Groenblauwe dooradering (GBDA)
3. Stimuleren alternatieve verdienmodellen (zilte veeteelt buitendijks bij Ternaard bijvoorbeeld)
4. Monitoren van verzilting

Natuur

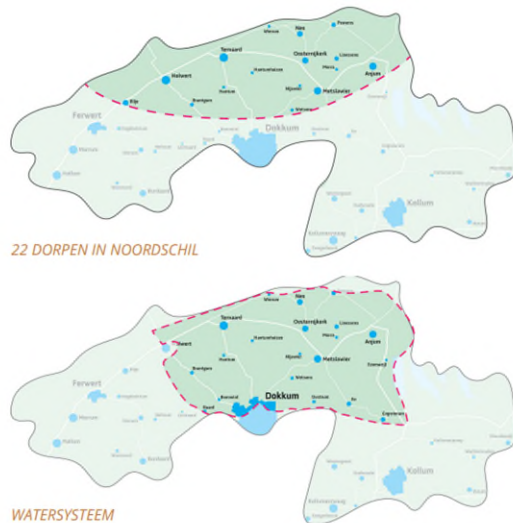
1. Vismigratie (6^e Lengtegraad) (PAGW)
 - a. Directe verbinding met de Waddenzee
 - b. Geen zout water binnendijks
 - c. Uitmalen brak water als zoete lokstroom
 2. Natuurontwikkeling binnendijks
 - a. Blauwgroene dooradering (incl. verdienmodellen)
 - i. Natuurvriendelijke oevers
 - ii. Paaiplekken vissen
 - b. Broedplekken/foerageerplekken vogels
 - c. Verbindingsmogelijkheden voor vogels (binnen- en buitendijks)
 3. Natuurontwikkeling buitendijks
 - a. HVP's
 - b. Getijdepoelen
 - c. Natuurbeheer voor bescherming van de bestaande kwelders
- Als het gaat om de zoet water / GBDA pilots is er bijvoorbeeld een verkennend gesprek geweest met Fjildlab, Waadrane, HZPC. Dit zou een vervolg kunnen krijgen nu er vanuit 1DYK weer nieuwe impuls is gekomen.

2.3.4 Planning

- Het geheel van SWWT wordt meegenomen in de gesprekken rondom het plan van aanpak voor het Integraal Inrichtings Plan voor 1DYK, traject Ternaard Peazens Moddergat (TPM). Daarbij is opgemerkt dat gesprekken met grondeigenaren gevoerd moeten gaan worden. Uit deze gesprekken kan blijken dat er ruimte is voor pilots en onderzoeken ter bevordering van zoetwater en verziltingsbestrijding.

2.4. Omgevingsproces Ternaard

2.4.1 Gebied

- Het Gebiedsfonds is er voor een bepaald gebied. Dit gebied is gebaseerd op de afstand tot de gaswinning. De Gebiedscommissie i.o. stelt voor dat 22 dorpen in de noordschil van Fryslân, inclusief Ternaard en Wierum, samen het gebied vormen (zie bovenste kaartje).
- Het gaat om de watersystemen in de Dongeradielen, de Holwerderpolder en de Ternaarderpolder.

2.4.2 Het project/initiatief

- Als de gaswinning bij Ternaard en Wierum doorgaat, krijgt het gebied rond deze dorpen 10 jaar lang gemiddeld €6 miljoen per jaar uit de baten van de gaswinning. Dit geld komt in het Gebiedsfonds terecht.
- Uit het Gebiedsfonds worden projecten betaald die zorgen voor een maatschappelijke plus. Eventuele schadeafhandeling wordt niet uit dit fonds betaald.
- Het Gebiedsfonds bestaat uit drie hoofdthema's: Energietransitie, Sociaal Economische Vitaliteit en Zoetwatermanagement.
- Het Gebiedsfonds wil bijdragen aan het behoud van de landbouwmogelijkheden, zoals we die gewend zijn.
 - o 75 % van de beschikbare gelden binnen het zoetwatermanagement zijn beschikbaar voor (onderzoek en uitvoering) van pilots van maatregelen die (elders) effectief blijken te zijn. Als voorbeeld wordt genoemd de proefen met ondergrondse opslag van zoet water en het toepassen van druppelirrigatie.
 - o 15 % van die gelden wil het fonds beschikbaar stellen voor het vergroten van kennis en monitoring (15% van het budget).
 - o 10 % is beschikbaar voor regiobrede vraagstukken, zoals het opstellen van visies of bijvoorbeeld een bodemgeschiktheidskaart.

2.4.3 Planning

- Voorlopig is er geen toestemming voor het winnen van gas bij Ternaard. De zaak loopt bij de Raad van State en een verwachte uitspraak op 1 april 2024 is vanwege een recent rapport over zeespiegelstijging tot nader order uitgesteld.

2.5 Salta (Kenniscluster Verzilting)

2.5.1 Het project/initiatief

Kenniscluster Verzilting heeft als ambitie om verzilting tegen te gaan en het landbouwsysteem optimaal te houden in de veranderende omstandigheden van klimaatverandering en verzilting. Met onderzoek en projecten wil het kenniscluster kennis vergaren en krachten binnen Nederland bundelen. Zo wordt er gewerkt aan een handelsperspectief voor de huidige ondernemers. Het cluster gaat eerst bezig met het opstellen van een kennisagenda. De bedoeling is om voor een langere periode (20 jaar) actief te zijn. Om het programmabureau te financieren wil het kenniscluster projecten gaan draaien.

Kenniscluster Verzilting kan met name een rol spelen met betrekking tot maatregelen op perceelsniveau en het ontwikkelen van klimaatadaptieve landbouw.

Mogelijke route:

1. In gebiedsproces van 1DYK voeren we gesprekken met de landbouw in de Friese Waddenkustzone. We halen hier vraagstukken rondom zoetwater op en verkennen zoekgebieden voor pilots. Dit biedt input voor de kennisagenda.
2. De vraagstukken vertalen we naar een aantal concrete (onderzoeks)projecten en pilots.
3. De projecten/pilots gaan mee in de integrale IKW-aanvraag van 1DYK.
4. Met eventuele IKW-gelden kijken we naar combinaties met gelden van het Kenniscluster Verzilting om de projecten uit te voeren.

2.6 Initiatieven onder aansturing van Acacia Water

2.6.1 Boeren meten water en studiegroepen

In het project 'Boeren Meten Water' werken agrariërs en waterschappen samen om meer inzicht te krijgen in het water- en bodemsysteem. Het betreft 34 boeren in Friesland en 39 in Groningen met samen meer dan 200 meetpunten in percelen en een veelvoud aan meetpunten in het oppervlaktewater. Ze zijn in studiegroepen bezig maar zijn ook onderdeel van de projectonderdelen binnen Zoet op Zout (zie 2.6.2). Door samen metingen uit te voeren ontstaat begrip voor elkaar en worden maatregelen inzichtelijk die de invloed van verzilting en veenoxidatie kunnen beperken. Het gedeelde doel van 'Boeren Meten Water' is een betere waterkwaliteit, voldoende water en een duurzame productiegroei voor de landbouw.

Hoewel 'Boeren Meten Water – Verzilting' per 31 december 2023 formeel is afgesloten, gaan de deelnemers in 2024 door met meten. De resultaten van de metingen worden in studiegroepverband besproken. Het project Boeren Meten Water heeft daar beperkte financiering voor in 2024. In Friesland betreft het twee pilot gebieden met studiegroepen en het meten van zoutgehaltes aan oppervlaktewater en bodemvocht, waarbij respectievelijk Aquamobiles en Aquapinnen van het bedrijf Fixeau worden gebruikt. Het gaat om de gebieden "Lytse Bouhoeke" nu 7 deelnemers onder aanvoering van Agrifirm en "Friesland overig".

Het is de bedoeling dat Boeren Meten Water vanaf 2025 wordt voortgezet als onderdeel van het project Zoet op Zout.

2.6.2 Zoet op zout

Het project kent meerdere bouwstenen. De technische bouwstenen kennen een verschillend TRL-niveau aan de start en beoogde einde. Het project heeft een stroeve start gekend i.v.m. Covid19 i.c.m. de bijzondere weersomstandigheden heeft het project vertraging opgelopen.

Boeren meten water

Zie hierboven.

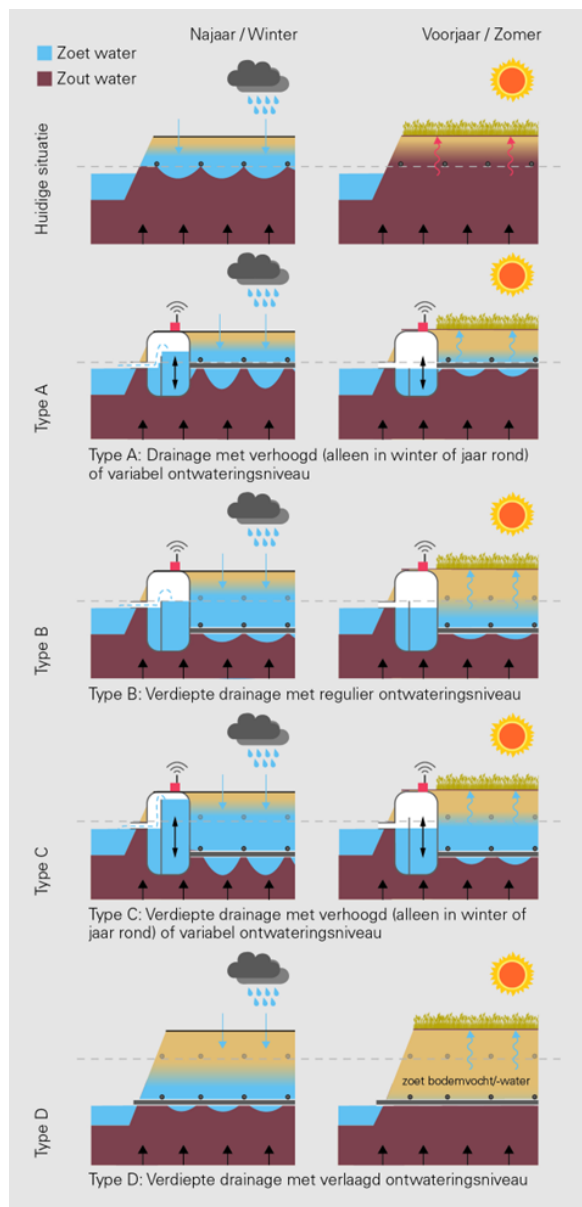
Toekomstbestendig regionaal waterbeheer

Het doel van het project is het inrichten van het watersysteem waarbij minder zoetwater aangevoerd hoeft te worden terwijl tegelijkertijd meer water ten goede komt aan natuur en landbouw. Het herinrichten van het watersysteem vereist de aanpassing van een watersysteem dat primair gericht is op afvoer, naar een gemengd aan- en afvoersysteem.

Binnen het project zijn twee polders, in overleg met LTO-Noord, waterschappen en uiteraard de agrariërs in het gebied, geselecteerd voor een uitwerking hoe het watersysteem aangepast kan worden. Het betreft de Negenboerenpolder in Groningen en de opmaling Nes in Friesland. Binnen het project is i.c.m. Boeren Meten Water gestart met het in beeld brengen van het huidige watersysteem. Hoe stroomt het water, waar zitten knelpunten, hoe zit het met het zoete en zoute water, etc. In studiegroepen worden de metingen besproken en geduid. Daarbij is verkend wat de mogelijkheden zijn om het watersysteem anders in te richten.

Anti-verziltingsdrainage

Binnen Zoet op Zout is op een 6-tal percelen antiverziltingsdrainage aangelegd. De reden is om erachter te komen of het ook kan werken in andere bodemprofielen, om zo voor de gehele Waddenregio advies te kunnen geven voor anti-verziltingsdrainage. De tweede reden is dat verspreid over de regio agrariërs op bezoek kunnen gaan op de locatie.

Ondergrondse opslag

Voor het testen van een ondergrondse opslag is via HZPC is een uitvraag gedaan naar de leden waarop 26 aanmeldingen zijn binnengekomen. Uit de 26 aanmeldingen is een selectie gemaakt op de geschiktheid van de locatie en de motivatie van de betreffende agrariërs. Daaruit is een locatie bij Termunten gekozen. Het systeem zal in 2024 operationeel zijn.

Zouttolerant bouwplan

Er is een proefveld aangelegd bij de proefboerderij SPNA met een systeem van ondergrondse druppelirrigatie om verschillende omstandigheden te kunnen simuleren in de praktijk. Zo is er een referentieperceel waar niet beregend wordt, een deel met druppelirrigatie met zoet en een deel met zout water, waar dan verzilting van onderop wordt gesimuleerd. Het simuleert hiermee feitelijk de verwachting voor een flink aantal percelen in het waddengebied de komende jaren mee te maken krijgen of al doorstaan.

2.6.3 Spaarwater 3 (initiatiefase)

Verzilting en verdroging zijn serieuze problemen die door klimaatverandering en zeespiegelstijging urgenter worden en waar landbouw en natuur gevolgen van ondervinden. Spaarwater 3 betreft een project in de initiatieffase. Financiële middelen zijn nog niet geregeld, maar een aanvraag voor het Waddenfonds is in voorbereiding en gesprekken met medefinanciers zijn opgestart. Het sluit aan op Spaarwater 1 en 2 waar de technieken voor anti-verziltingsdrainage en ondergrondse opslag op pilotschaal zijn getest en ontwikkeld. De ambitie van Spaarwater 3 is om bewustzijn, kennis en handelingsperspectief te creëren voor het probleem en de oplossingen aan te dragen.

In Spaarwater 3 worden de eerder onder Zoet op Zout in Friesland opgezette pilots voor anti-verziltingsdrainage, toekomstbestendig regionaal waterbeheer in de opmaling Nes en het zouttolerant bouwplan bij SPNA voortgezet waarbij de focus komt te liggen op monitoring en doorontwikkeling. Ook wil men anti-verziltingsdrainage uitbreiden op circa 3 andere locaties en onder andere condities.

Verder is het de bedoeling om de vorm van de eerder genoemde studiegroepen door te zetten met de bestaande groepen en dit verder uit te bouwen langs de hele kustzone. Het helpt de boer op individueel niveau. En het helpt boer en waterschap op de schaal van de polder.

De beoogde projectduur is 3 jaar, vanaf begin 2025 tot en met eind 2027.

2.7 Overige initiatieven buiten het gebied 1DYK

2.7.1 Terschelling

Toekomstperspectief polder Terschelling

In dit Waddenfondsproject wordt kennis en ervaring opgebouwd rondom de mogelijkheden voor klimaatadaptatie. Door aanleg van proeven, demonstraties en faciliteiten wordt kennis omgezet in daadwerkelijke maatregelen, gericht op toekomstbestendig beheer van zoetwater en omgaan met verzilting. Het project sluit aan bij het gelijknamige PPS project, waardoor een groot onderzoeksproject ontstaat waarin een Living Lab wordt opgezet waarin meten, rekenen, proeven, kennisdelen en onderwijs een plek krijgen. Het project richt zich op de veeteelt en de natuurontwikkeling op het eiland. Er zijn diverse raakvlakken en de betrokken partijen zijn verbonden o.a. via Boeren Meten Water. Boeren Meten Water heeft een aantal deelnemers op het eiland en de metingen worden binnen het project gebruikt.

Stichting De Zilte Smaak.

De stichting komt voort uit een initiatief van de eilanders op Terschelling. Het is een project, dat wordt gefinancierd door Unesco, met als doel om op een laagdrempelige manier te onderzoeken welke planten zouttolerant zijn. Dan gaat het bijvoorbeeld om oesterblad,

eikenkruid en zeekraal. Die zijn in bakken geplant en met zout water bedruppeld en besproeid, waarna het groeiproces werd gevolgd.

2.7.2 Schiermonnikoog

Ambitieplan Nationaal Park Schiermonnikoog

Het nog ontwikkeling zijnde plan voor Schiermonnikoog is er in concept. Het is een breed ingestoken plan met veel facetten. Met betrekking tot zoetwater en verzilting betreft het natuur, drinkwater en landbouw. Met het streven om zelfvoorzienend te worden voor wat betreft energie en watervoorziening. De focus qua water ligt dan vooral op het drinkwater. Wellicht zijn er in deze context mogelijkheden om de oplossingsrichtingen te introduceren zoals anti-verziltingsdrainage, regionaal waterbeheer en de Boeren Meten Water aanpak.

CONCEPT

Hoofdstuk 3 Werkwijze en uit te voeren acties

Via dit PVA werken we toe naar een uitvoeringsprogramma (UP). Het maken van een format daarvoor dat aansluit bij de randvoorwaarden vanuit subsidies is onderdeel van de acties die voortvloeien uit dit PVA. Voordat het uitvoeringsprogramma kan worden gevuld zullen diverse acties worden uitgevoerd. Hieronder zijn die acties in tabelvorm weergegeven (paragraaf 3.1). De acties komen voort uit analyse van onderwerpen uit de diverse lopende gebiedsprocessen en initiatieven en afstemming daarover met de verschillende trekkers en betrokkenen rondom deze processen en initiatieven. Er is sprake van veel overlap en in de tabel wordt dat duidelijk gemaakt, zodat dit ook leidt tot de juiste afstemming. Ook staan in de tabel diverse acties die losstaan van de lopende processen en initiatieven, maar juist betrekking hebben op een aantal overkoepelende vraagstukken. De tabel is bedoeld als een groeimodel dat wordt geactualiseerd en bijgehouden op Dielplak.

3.1 Acties

Onderwerp	Actie	UP	Planning	Overlap
Concrete projecten				
Bufferzone verzilting Vergroten waterberging (natuurvriendelijke oevers) Vergroten boezemcapaciteit Waterconservering bovengronds	Kansenkaart maken.	Duidelijkheid over voorstel, waar, wie en wel/niet meenemen IIP en UP	Sept '24	DONG, SWWT
Doorspoelen verbeteren (uitmalen brak oppervlakte water als zoete lokstroom voor vismigratie), verbeteren zoetwateraanvoer, monitoring van verzilting	Nut/noodzaak duidelijk krijgen in gesprek met wetterskip	Indien nuttig, overzicht van maatregelen, kan ook nader onderzoek/meten zijn	Sept '24	SWWT BMW
Gescheiden watersysteem (zoet en zout), toekomstbestendig regionaal waterbeheer	Gesprek organiseren met wetterskip en afstemmen met Acacia (SPW3)	Concreet voorstel voor haalbaarheids-onderzoek waarbij locatie helder is en draagvlak voor uitvoeren haalbaarheidsonderzoek is getoetst	Sept '24	SWWT, SPW3
Perceelsniveau; Spaarwatertechnieken	In kaart brengen waar nu reeds initiatieven lopen en of daar aanvullende maatregelen nodig zijn.	Aanvullende maatregelen voor lopende initiatieven zijn beschreven in SPW3. Inzicht verkregen in noodzakelijke aanvullingen.	Sept '24	Zie, BMW en SPW3, SWWT ANPS ZOZ

Perceelsniveau; Spaarwatertechnieken	Overzicht maken waar nu nog niets gebeurt en waar wel draagvlak is voor pilots is.	Concrete voorstellen doen voor pilots	Okt/nov '24	Zie, BMW en SPW3, SWWT GF ANPS
Waterconservering in de ondergrond	Samen met Salta Acacia, HZPC en InvestNL verkennend gesprek naar mogelijkheden	Concreet voorstel doen voor een pilot, inclusief financiering	Aug/sep '24	SWWT SPW3
Klimaatadaptieve landbouw, zilte teelt op voorland	Gesprekken met vertegenwoordigers van de landbouw	Indien er locaties en draagvlak is, dan voorstel voor hoe wij kunnen ondersteunen	Nov '24	SWWT TPT ZS
Herstel opvaarten, groenblauwe dooradering (GBDA)	Voortzetten verkenning met Fjildlab, Waadrane, HZPC.	In een concreet voorstel goed uitwerken hoe zoetwaterbeschikbaarheid en GBDA elkaar raken.	Okt/nov '24	Zie SWWT
Pilot verticale drainage/Seep Cat, combi vishevel/vispassage	Gesprek organiseren met wetterskip en Deltaris over voorgestelde locaties Roptasyl en Wierum	Indien wetterskip akkoord kan gaan en aanvulling wenselijk is op onderzoek Deltaris, dan komen tot definitiebeschrijving en voorstel voor haalbaarheids-onderzoek op een locatie in Friesland	Sept '24	
Concrete vragen				
Inzicht in watersysteem: werking, streefnormen, doorspoelbeleid en doorspoelplannen, wat zijn acceptabele waarden	Gesprek organiseren met Wetterskip	Nodig voor toelichting in UP	Aug '24	
Rol bepalen m.b.t. de maatregelen op perceelniveau. Gaan/kunnen we stimuleren met geld/subsidies en faciliteren in de communicatie en bewustwording?	Schrijven positionpaper en daarover een gesprek organiseren met management en gedeputeerde.	Kaders en afbakening	Sep/okt '24	

Inhoudelijke relatie zoetwater/ecologie. Waar raken de zoetwaterinitiatieven en ecologieinitiatieven elkaar, hoe kunnen ze elkaar versterken?	Gesprek organiseren met ecologen van Provincie, SBB en Fryske Gea	Nodig voor integrale afweging		
Stakeholder analyse grondeigenaren en beheerders	Samen met mensen van communicatie bekijken of er vanuit het zoetwater-programma nog aanvullende analyses nodig zijn en hoe deze dan te organiseren	Nodig om speelveld in beeld te krijgen	Aug '24	
Mogelijke organisaties en projecten om mee samen te werken en voorbeelden om van te leren. Wat doen ze? Hoe zijn ze verbonden aan de provincie? Wat kunnen ze betekenen voor onze initiatieven? Bijvoorbeeld de Franeker Academie om mogelijk pilots samen mee uit te voeren	De informatie uit dit PVA en SALTA verwerken in een tabel met betrokken organisaties: bijvoorbeeld Fjildlab, HZPC, Potato Valley, Blauwe Polder, Perkpolder Zeeuws-Vlaanderen	Nodig om samenwerkingsinitiatieven en kansen in beeld te brengen	Aug '24	
Financieringsstrategie - welke geldstromen zijn er beschikbaar? Bijvoorbeeld Regiodeal Noordwest lijn landbouw – [REDACTED] Investeringskader Waddenkust (Waddenfonds)	Uitzoeken hoe het Waddenfonds en de Regiodeal werkt (Randvoorwaarden). Uitzoeken welke financieringsmogelijkheden er nog meer beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld Iepen Mienskipsfûns	Nodig om uitvoeringsprogramma financieel perspectief te geven	Sep '24	
Verhouding en aansluiting 1DYK gebiedsproces. Welke initiatieven moeten met de dijkversterking mee, wat is daar op de gegeven termijn voor nodig, wie 'trekt' welke maatregel/initiatief? Hoe goed aansluiten bij de projecten in de deelgebieden? Wat hebben we nodig aan capaciteit en expertise (bijv. projectleider	Doorvertaling van het uitvoeringsprogramma naar een organisatievoorstel. Dit meenemen in het format voor het uitvoeringsprogramma .	Nodig voor afbakening, wie neemt wat mee en onder welke voorwaarden.	Feb '25	

SWWT, verbinder vanuit Agrarisch Collectief Waadrâne?				
---	--	--	--	--

Toelichting op de termen;

DONG= Gebiedsproces Dongeradielen

SWWT= Swiet Wetter Wierum Ternaard

BMW=Boeren Meten Water

SPW3= Spaarwater 3 (initiatiefase)

ZOZ= Zoet op zout

TPT=Toekomstperspectief polder Terschelling

ZS= Stichting De Zilte Smaak

GF= Omgevingsproces Ternaard

ANPS= Ambitieplan Nationaal Park Schiermonnikoog

CONCEPT

Bijlage 1 Opdracht

Opdracht: Projectleider Programmalijn Zoetwater – 1DYK

Uren: ca. 16 u/pw – in ieder geval tot december 2024 met uitloop naar maart 2025

Resultaat: Programmalijn zoetwater t.b.v. Integraal Inrichtingsplan 1DYK

Waarom

Langs de Friese Waddenkust zijn zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting belangrijke opgaven voor een volhoudbare toekomst. Provincie Fryslân werkt samen met partners aan de kustontwikkeling vanuit het Fries Programma Waddenkust. In het gebiedsproces 1DYK (vanuit dijkversterking Koehool-Lauwersmeer) is zoetwaterbeschikbaarheid als één van de dragers benoemd voor een succesvolle gebiedsontwikkeling, naast ecologie en brede welvaart. Komende tijd (tot maart 2025) werken we voor 1DYK aan een integraal inrichtingsplan waarbij we voor deze drie dragers kansen en initiatieven op de kaart zetten.

We zoeken we een projectleider die aan de slag gaat met een programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor het gebiedsproces 1DYK. Er zijn verschillende manieren om met deze programmalijn aan de slag te gaan, bijvoorbeeld door middel van onderzoek naar verzilting, het opzetten van pilots en projecten maar ook koppelingen zoeken met al bestaande onderzoeken en projecten. Denk hierbij aan de provinciale opgave om groen-blauwe dooradering te verbeteren en uit te breiden, of de waterbergingsopgave die in gebiedsproces Dongeradielen aangepakt wordt. Daarnaast willen we, in samenwerking met kennisinstellingen zoals Salta, kijken wat de mogelijkheden zijn voor het opzetten van pilots en projecten voor zoet water vasthouden, in het bijzonder voor de landbouw in dit gebied.

Je werkt aan deze opdracht met een klein team vanuit het Fries Programma Waddenkust. Het FPW valt onder team Gebiedsontwikkeling in het domein Provinciale Omgeving. Daarnaast werken we met ca. 15 collega's aan de Wadden vanuit verschillende domeinen, en natuurlijk met mede-overheden en gebiedspartners.

Opdracht

- Uitwerken programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid voor integraal inrichtingsplan 1DYK

Resultaat: In maart 2025 leveren we met 1DYK-partijen een akkoord op een integraal inrichtingsplan. Daar zitten kansen voor zoetwater, ecologie, verrijking van het gebied in. De projectleider is verantwoordelijk voor de inbreng voor de programmalijn zoetwaterbeschikbaarheid. Dat kan gaan om:

- Pilots binnen onderzoeksgebieden 1DYK/Koehool-Lauwersmeer/Dongeradielen. Denk aan maatregelen op perceelsniveau om zelfvoorzienendheid te vergroten. Bijv. antiverziltingsdrainage, water efficiënte irrigatie, bodemverbetering en gebruik van alternatieve waterbronnen.

- Kansen vanuit groen-blauwe dooradering in kaart brengen.
- Zoetwaterkansen in beeld brengen bij project Swiet Wetter Wierum-Ternaard. Dit is een initiatief vanuit de omgeving waarbij meerdere opgaven worden gecombineerd: herstel opvaarten, groenblauwe dooradering en waterberging. Gesprekken met grondeigenaren moeten gevoerd worden waarbij het belang voor de eigenaren helder wordt. Mogelijk daarom een interessant zoekgebied voor pilots en onderzoeken ter bevordering van zoetwater.
- Verbetering zoetwatersysteem: waterberging vergroten in samenwerking met gebiedsproces Dongeradielen. Tussen Koehool en Zwarte-Haas bestaat ook een zoekgebied, mogelijk met een vergelijkbare aanpak als Swiet Wetter Wierum Ternaard waarin doelen voor waterberging, watersport, ecologie en waterrecreatie gekoppeld worden.
- Kansen voor zoetwater zoeken in relatie tot ecologische maatregelen en recreatieve functies. Vanuit de ecologische drager wordt onder andere gekeken naar het realiseren van een vishevel, verbeteren vismigratie en dijkspuiten. Uitgezocht moet worden wat het effect hiervan is op zoetwater in naastgelegen percelen en hoe natuurmaatregelen kunnen worden gerealiseerd zonder negatieve gevolgen (liever met positieve gevolgen) voor de zoetwaterbeschikbaarheid.
- Samenwerking intensiveren met kennisinstellingen zoals Salta, HZPC (welke kennisvragen kunnen we naar dit gebied halen? Hoe kunnen we bijdragen en aanhaken bij netwerk kennisontwikkeling Lauwersmeer, Franeker etc.?)
- Verkennen pilot verticale drainage. Gekeken wordt naar locatie Roptasyl

- In kaart brengen kansen en verbindingen vanuit (Friese) Waddenbrede opgave.

Vanuit de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Uitvoeringsprogramma 2021-26 wordt aan een Waddenbrede zoetwaterstrategie gewerkt. Daarnaast is recentelijk de ontwerpvisie Fryslân Klimaatbestendig 2050+ vastgesteld, welke invulling krijgt in het aankomend FPLG. Ook zijn er de huidige zoetwaterstrategie voor Noord-Nederland (Deltaprogramma Zoetwater), het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer, de Friese Klimaatadaptatiestrategie en projecten als Zoet op Zout en Boeren Meten Water.

Achtergrond

Gebiedsproces 1DYK Koehool-Lauwersmeer

In de komende jaren versterkt Wetterskip Fryslân de dijk in het traject Koehool – Lauwersmeer (ca. 47 km). Hierbij komen veel kansen en opgaven naar voren die we integraal willen verbinden in een integraal inrichtingsplan (IIP) met als eindresultaat 'Dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt'. Samen met overheden en gebiedspartners werken we hieraan onder de noemer '1DYK'. Dit samenwerkingsverband streeft naar de totstandkoming van een integraal gebiedsplan dat richting geeft aan de wijze waarop de opgaven en belangen die in het gebied spelen, met elkaar worden gecombineerd. Dit is een complex proces, omdat opgaven en belangen met elkaar kunnen conflicteren (natuur versus landbouw, natuur versus recreatie en toerisme, leefbaarheid versus recreatie en toerisme, etc. etc.). Er zijn omvangrijke investeringen gemoeid met een deel van de opgaven, maar aanvullende financiering voor gebiedsverrijking, waaronder de zoetwater drager is nog in ontwikkeling.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:06:58

Van: [REDACTED]

Verzonden: Tue, 12 Nov 2024 14:15:52

Aan: [Bestuurssecretariaat NF](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [REDACTED]
Onderwerp: Bespreken memo 1DYK - Integraal Inrichtingsplan

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Memo Inzet IIP NF 4 november 2024 - V11-11-2024.docx](#);

Hallo [REDACTED], [REDACTED] en bestuursecretariaat,

Morgen hebben we overleg over de memo 1DYK – Integraal Inrichtingplan.

In bijgevoegde memo stellen we voor waar de gemeente voor wil gaan, wat voor de gemeente onderhandelbaar is en wat we als gemeente beslist niet willen.

Het doel van de memo is idd om bestuurlijke dekking te organiseren voor onszelf mbt de 2-daagse sessies die momenteel worden gehouden om het Integraal Inrichtingsplan (IIP) te concretiseren.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Omjouwing en Ekonomy

✉ [REDACTED] [@noardeast-fryslan.nl](mailto:[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl)

Postbus 13, 9290 AA Kollum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:21:24

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 15 Nov 2024 16:30:34

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Re: Ecolana

Urgentie: Normal

Precisie: None

Goeiedag,

Nog even zo vlak voor het weekend.

Ik heb een klein half uur met [REDACTED] aan de lijn gehangen en we zijn er uit over een bezoek op de 26e. Exacte tijd bespreken we nog, maar hij werkt graag mee om in de ochtend een mooi bezoek van +/- 1uur te accommoderen.

We krijgen die dag een presentatie en gaan in gesprek met elkaar over de balans tussen natuur en landbouw. Daarbij verdiepende we op het watersysteem (verzilting, verdroging, borging etc) en deelt [REDACTED] graag de uitdagingen die ze zien richting 2030.

Dank aan jullie voor het initiatief en de contacten over en weer! 💎💎

Goed weekend.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 13 november 2024 07:43

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: Ecolana

Moarn [REDACTED] en [REDACTED],

Voor een eventueel bezoek aan Ecolana de 26^e is het goed dat [REDACTED] zelf de details met deze mensen gaat regelen. Zo voorkomen we dat er ruis op de lijn ontstaat. Onderstaande het telefoonnummer van [REDACTED].

[REDACTED]
Telefoon: 06 [REDACTED]

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]
Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE

**NOARD
EAST FRYSLAN**

Postbus 1, 9100 AA Dokkum

(0519) 29 88 88

(06) 120 830 46 | WhatsApp

info@noardeast-fryslan.nl

www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:14:59

Van: [redacted]

Verzonden: Thu, 14 Nov 2024 15:37:36

Aan: [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Onderwerp: FW: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Wat is nu PAGW 14112024.docx](#);

Hoi collega's,

Hierbij ter info.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted] (RWS NN)

Verzonden: donderdag 14 november 2024 16:23

Aan: [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted] ; [redacted]@ltonoord.nl ; [redacted] ;
[redacted] ; [redacted] ; [redacted] (Gast - It Fryske Gea ; [redacted] ; [redacted]@gmail.com'

CC: [redacted] (RWS NN)

Onderwerp: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Beste mensen,

In de tweedaagse heb ik kort toegelicht wat nu de PAGW is. Een huiswerk opdracht die we afspraken was dat we allemaal onze opgave zouden presenteren (tbv de volgende keer). Ik heb dit alles in 'een factsheet op hoofdlijnen' gezet. Het leek me goed dit nu al met jullie te delen. Wil er wel bij zeggen dat dit de hoofdlijnen schetst en het is vast niet helemaal compleet. Voor nu lijken me hoofdlijnen echter voldoende.

Ik hoop dat dit helpt. Vragen? Ik hoor het graag.

Met vriendelijke groeten

[redacted]

Ps ik zie dat niet alle deelnemers in het agendaverzoek stonden. Verzoek dit door te sturen aan degenen die nu missen.

[redacted]

[redacted]

Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Afdeling [redacted]

06-[redacted]
[redacted]@rws.nl

ik werk op [redacted]

Wat is nu PAGW?

(RWS NN), 14-11-2024

Organisatorisch

- In opdracht van min IenW en LVVN
- Landelijke beleidsopdracht, in alle grote wateren van NL met als doel het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit.
- Het verbeteren van de natuur rond de dijk in combinatie met de dijkversterking Koehool-Lauwersmeer is vastgesteld Rijksbeleid en vastgelegd in TK-stukken.
- Vanuit de ministeries ligt er een opdracht om gekoppeld aan de dijkversterking KLM (incl HaZ) systeemherstelmaatregelen (= + voor de natuur) te verkennen en bij een akkoord uiteindelijk te realiseren (beschikbaar budget 37,5 miljoen).
- Dit budget is integraal budget (verkenning, planuitwerking, realisatie, monitoring, beheer & onderhoud (10 jaar) inclusief personeelskosten) en is vastgelegd in de rijksbegroting.
- Uitgevoerd door RWS/SBB/RVO en/of regionale partijen als provincie en waterschappen.
- In het geval van KLM dus uitgevoerd door Wetterskip, waarbij RWS NN (en RVO en SBB) een adviserende/toetsende rol hebben op doelbereik en kosten. En daarnaast ecologische expertise leveren aan het ecologisch team van het Wetterskip.

Waarom?

- We hebben NL waterveilig gemaakt maar daarin de natuur vergeten (harde en abrupte overgangen).
- Door dijken, dammen en polders is de Waddenzee te klein geworden en is te veel uit balans om als gezond en natuurlijk natuurgebied te functioneren.
- Daar de ingrepen is:
 - o Natuurlijke stroming van water en sediment veranderd;
 - o Missen er leefgebieden;
 - o Zijn migratieroutes geblokkeerd;
 - o Is biodiversiteit beperkt.
- Knelpunten zijn:
 - o Tekort aan rustbiotoop/broedgebied vogels
 - o Voedseltekort vogels/achteruitgang onderwaternatuur
 - o Ontbreken vismigratieverbindingen en gradiënten
 - o Behoud en kwaliteit kwelders
- Daarom blijven doelen van KRW en N2000 achter en is zelfs instandhouding in gevaar.
- De PAGW-maatregelen zijn tbv N2000 en KRW (wettelijke verplichtingen) en sleutelen aan de inrichting van het systeem en zou de fouten uit het verleden moeten herstellen.
- KRW en N2000 zijn wettelijke verplichtingen. PAGW is een beleidsopdracht
- De PAGW herstelopgaven doen dus vooral iets aan de inrichting van de grote wateren.
- De herstel opgaven bestaan uit:
 1. versterken en handhaven natuurlijke dynamiek (geen ingrepen in het systeem zelf, en zoveel mogelijk de natuur zijn gang laten gaan);
 2. herstellen/optimaliseren van verbindingen met achterland (denk aan vispassages);
 3. aanleggen van nieuwe leefgebieden (binnendijks) of deze behouden/optimaliseren (buitendijks).

Wat hebben tot nu toe gedaan?

- We hebben conform opdracht afgelopen samen met de 1Dyk partijen afgelopen jaren een verkenning uitgevoerd en daarvan de inhoudelijke resultaten gepresenteerd aan de SG 1Dyk (het wat, waar en waarom, april 2022).
- De SG KLM was akkoord met de inhoudelijke analyse. We spraken ook af dat we inhoudelijke analyse zouden meenemen naar het gebiedsdocument.
- De inhoudelijke analyse is 1 op 1 opgenomen in het gebiedsdocument (december 2022).
- Beide document zijn door Witteveen en Bos opgewerkt tot een formeel verkenningsrapport (oktober 2023) en begin dit jaar door RWS NN aangeboden aan LVVN en IenW (januari 2024).
- In de zomer van 2024 hebben IenW en LVVN opdrachtgeven om de in de verkenning genoemde maatregelen uit te werken in de planuitwerking en het IIP.
- Het verkenningsresultaat (gebiedsdocument) is het vertrekpunt voor het IIP.

- De maatregelen waar PAGW in de planuitwerking KLM / IIP op inzet zijn:

Klutenplas op het traject Koehool-Zwarte Haan en Ternaard-PM, tegen de dijk aan:

- Plek waar vogels kunnen rusten (HVP) en broeden binnendijks.
- Voorbeeld Utopia Texel
- Klutenplas is een werknaam, en niet een plas voor alleen de Kluut.
- Omvang 30 hectare.
- Het tegengaan van predatie is een belangrijk aandachtspunt.
- Het moet op bovengenoemde locaties omdat op die plekken veel voedsel in zee zit. Er is dus veel potentie voor vogels die nu niet benut wordt MAAR er zijn en er op die plekken onvoldoende plekken buiten- en binnendijks voor de vogels om te rusten (bij hoogwater).
- Moet aan de dijk omdat de jonge vogels lopend over de dijk de WZ moeten bereiken.
- Bovendien is het streven een integrale dijkversterking uit te voeren. Een vogelplas ver van de dijk heeft weinig meer te maken met een integrale dijkversterking en helpt de vogels van de Waddenzee onvoldoene.
- Moet compact/mozaïek vorm hebben.
- Belangrijk: klutenplas kan ontstaan als er grond voor de dijk nodig is, hierdoor ontstaat er een gat/put die ingericht kan worden voor vogels, zoetwater maar ook kleinschalige recreatie (denk aan een ommetje, informatiebord, rustplek, vogelkijkhut). Belangrijk en randvoorwaardelijk is dat de functies elkaar niet bijten.

Holwerd (Polder van de 21^e eeuw).

- Polder van de 21^e is een plek waar vogels kunnen rusten en broeden (zie verder vorige punt)

(Optimaliseren en eventueel nieuwe) visverbinding

- Verbeteren van de visverbinding bij de Heining en Zwarte Haan.
- Eventueel een nieuwe verbinding nabij Wierum. Wel is voldoende en toekomstbestendig zoetwater hier rand voorwaardelijk.
- Randvoorwaarde is ook verbinding met de boezem, oplossing zit bij blauw-groene dooradering.
- Let wel een visverbinding is geen zoet-zout overgang. De overgang kan prima aan de Waddenzee kant blijven.
- Er wordt ook gewerkt aan het verbeteren van de verbinding voor vis bij het Lauwersmeer.

Optimaliseren van de kwaliteit van de zomerpolders en kwelders (= geen directe PAGW maatregel)

- Verbeteren van de kwaliteit van de zomerpolders en kwelders tbv N2000 en KRW is wel een Waddenzee opgave die geografisch plaatsvindt op KLM.
- Deze verbetering vindt plaats in een proces dat al enige tijd loopt
- Het is vooral een beheervraagstuk.
- Inhoudelijk kader voor dit beheer is het kweldertotaalbeeld.
- PAGW sluit aan bij / ondersteunt dit plan. Geen extra's vanuit de PAGW.
- Afstemming tussen IIP en proces kweldertotaalbeeld is nodig (en zijn in de maak).

PAGW ondersteunt kruidenrijke dijk en natuurvriendelijke dijkbekleding op het gehele KLM traject.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:59:21

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 14 Nov 2024 16:52:06

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Urgentie: Normal

Precisie: None

Wat ook interessant is: zoek de verschillen in de mail van [REDACTED] vorige week...

[REDACTED], heb je trouwens ook nog gekeken naar het recreatief medegebruik wat betreft dijksopgangen e.d.?

wetterskipfryslan.nl/documenten-catalogus/algemeen/diversen/recreatief-medegebruik-beleidsnotitie-2011

Er is waarschijnlijk niet een nieuwe versie anders stond die ook wel op overheid.nl.

Het is wel goed om dit helder te hebben, want we merken niet veel flexibiliteit bij het WF...

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 14 november 2024 17:40

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Dankjewel!

Even snel gelezen...wat valt me op?

- Het gaat over ons grondgebied, maar de gemeente wordt nergens genoemd als partij. Heeft hij wel door dat wij ook een partij zijn?
- De afkorting HaZ duikt nog steeds op, maar verderop wordt het ineens Holwerd met een polder van de 21^e eeuw (als plek waar vogels kunnen rusten en broeden)
- Argument waarom HVP (klutenplas) binnendijks moet is mij nog steeds onduidelijk (als natuurcompensatie het argument is dan zijn er toch nog wel andere opties voor compensatie?)

Als binnendijkse HVP'n en Holwerd werkelijkheid worden dan vrees ik dat we straks veel minder mogelijkheden meer hebben voor toeristen/recreanten, want dan zijn er diverse natuurgebieden incl verstoringscirkels tussen PM en Holwerd waar steeds minder mag. Onderbreking van bestaande toeristisch-recreatieve routes (wandelen, fietsen, knooppunten, LAW, LAF etc) is wat mij betreft niet onderhandelbaar.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing & Ekonomy

06 [REDACTED]

 werkdagen: [redacted]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: donderdag 14 november 2024 16:38

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>;
<[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: FW: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Hoi collega's,

Hierbij ter info.

Groet,

Van: [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>

Verzonden: donderdag 14 november 2024 16:23

Aan: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@ltonoord.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@frvslan.fr>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fr>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com> ' [redacted] <[redacted]@gmail.com>

CC: (RWS NN) <@rws.nl>

Onderwerp: wat is nu PAGW? "Een factsheet op hoofdlijnen".

Beste mensen,

In de tweedaagse heb ik kort toegelicht wat nu de PAGW is. Een huiswerk opdracht die we afspraken was dat we allemaal onze opgave zouden presenteren (tbv de volgende keer). Ik heb dit alles in ‘een factsheet op hoofdlijnen’ gezet. Het leek me goed dit nu al met jullie te delen. Wil er wel bij zeggen dat dit de hoofdlijnen schetst en het is vast niet helemaal compleet. Voor nu lijken me hoofdlijnen echter voldoende.

Ik hoop dat dit helpt. Vragen? Ik hoor het graag.

Met vriendelijke groeten

Ps ik zie dat niet alle deelnemers in het agendaverzoek stonden. Verzoek dit door te sturen aan degenen die nu missen.

Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Afdeling

06- [REDACTED]
[REDACTED]@rws.nl

ik werk op [REDACTED]

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:11:24

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 18 Nov 2024 10:49:09

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: FW: IIP 1DYK | Terugkoppeling PT tweedaagse 11&12november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste collega's,

In onderstaande mail wordt verwezen naar documenten via een downloadlink.

De documenten heb ik in onze gezamenlijke map gezet:

R:\NF-Projecten\1DYK\IIP\1e Tweedaagse – documenten.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 15 november 2024 22:25

Aan: [REDACTED] (RWS NN) ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]@ltonoord.nl; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea ; 'Aleid Dik'

CC: [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]@gmail.com' ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: IIP 1DYK | Terugkoppeling PT tweedaagse 11&12november

Beste 1DYK Programmateam-partners

Om deze enerverende 1DYK-week mooi af te sluiten heb ik hier, namens het Programmabureau, een laatste email met documentatie, huiswerk en korte vooruitblik. Houd je niet van lange E-mails? Lees dan in ieder geval de [vetgedrukte passages](#)

Voordat we naar die inhoud gaan wil ik jullie allemaal nogmaals hartelijk bedanken voor de constructieve bijdrage aan de eerste tweedaagse. We hadden enorm veel te bespreken. Zowel op proces als inhoudelijk en van een metaniveau tot dieper in de details. Het ging voor een enkeling misschien wat snel, voor meerderen van jullie wellicht niet snel genoeg, maar met respect voor de andere partijen aan tafel heeft iedereen meegewerkt aan een goede basis om samen op voort te bouwen.

Werkafspraken

Graag vraag ik ook even jullie aandacht voor de vastgelegde werkafspraken en omgangsvormen. Het lijkt me overbodig om te vermelden, maar deze email en de daarbij behorende stukken vallen natuurlijk ook onder die werkafspraken.

- We mogen inhoudelijk onze achterban informeren
- Het PB voorziet in verslaglegging en deze wordt door iedereen gebruikt voor de terugkoppeling
- We delen wel inhoud, maar geen persoonlijke zaken (quotes etc.)

- We onderhandelen niet over feiten en erkennen kennishouders
- Als we raads-of persvragen zijn dan bespreken we die samen
- Er zijn geen taboes, maar we zijn wel eerlijk over de grenzen van de opgave
- Niets is akkoord tot alles akkoord is
- We zetten in op een winnaarsspeech voor iedereen t.o.v. de situatie dat je niet had meegedaan

Documentatie

In navolging op de dagen samen en de diverse toezeggingen die zijn gedaan stuur ik een Wettransfer link van waaruit jullie diverse documenten kunnen downloaden: <https://we.tl/t-dQze8mtQWM> (LET OP: link vervalt per 22 november 2024). In vogelvlucht:

- De presentatie van de tweedaagse inclusief aantekeningen/afspraken
- De presentatie van Burdaard incl. aanvullingen
- De bouwstenen die dienen als opmaat naar een akkoord
- Kaartmateriaal
- Het conceptuele dijkontwerp van WF
- De invuloefening die we met elkaar gaan doen

Huiswerk (en dat is aardig wat)

We hebben de komende week flinkwat te doen. Voor onszelf, met elkaar en met de achterbannen.

Allereerst even de actielijst:

- Waddenagenda concreet duiden en toetsen op IIP
- Kweldertotaalbeeld nagaan en relatie IIP
- Delen presentatie om reacties te ontvangen
- Stukken delen en mensen op vlieghoogte brengen
-   nieuwsbrief doorsturen/Contact
- Impact dijkversterking op KRW in beeld brengen
- Lijst met maatregelen die vergunbaarheid/comp
- **ALL Presentatie voorbereiden**
- Raadvragen delen
- Redeneerlijn n.a.v. Stuurgroep delen

Dan de invuloefening. Op jullie verzoek zijn de lijsten met bouwstenen, zoals het ontwerpteam die nu hanteert, omgezet naar Excel. **Aan alle 7 IDYK representanten de vraag om VOOR VRIJDAG 22/11/2024 12:00u (eventueel met collega's) de Kolommen N tm S volledig in te vullen.**

Alleen de hiervoor genoemde cellen zijn vrij aanpasbaar. De rest van het document is gelocked zodat we geen tekstwijzigingen krijgen in de maatregelen zonder dat we daarvan op de hoogte zijn. Uiteindelijk stellen we jullie eigenlijk maar 3 vragen:

1. Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?
2. Ligt hier een actieve rol voor jullie organisatie?
3. Is hier voor uw organisatie (co)financiering op mogelijk?

Op deze drie vragen kan met een keuzemenu antwoord gegeven worden en dat kan dan schriftelijk worden toegelicht. Missen jullie maatregelen dan kun je die natuurlijk separaat aanleveren bij ons.

Neem ajb komende week de tijd om deze Excelfile zorgvuldig door te nemen en aan ons te retourneren. De oogst van deze matrices + de voor te bereiden presentaties van 1DYK partners bepalen de opbouw van de agenda en verhogen de slagingskans in de samenwerking op de volgende tweedaagse

Vooruitblik 25+26 Nov

25 november, 9:00u, Dijkinfo centrum Lauwersmeer

- Terugkoppeling acties en mededelingen
- Presentatie vanuit Waterschap Noorderzijlvest
- Presentaties 1DYK partijen over hun eigen maatregelen, belangen en keuzes
- Eerste blik op de bouwstenen
- Gezamenlijk diner in Dokkum

4.

26 november, 10:00u, Museum 't Fiskershúske

- Verder met de bouwstenen
- Kaarten op tafel – samenhang der dingen
- Bezoek in het gebied
- Toets op objectieve oplossingscriteria

Tot slot

Met de eerste tweedaagse is de kop eraf. Op naar een volgend moment waarin we keuzes mogen maken samen en oog proberen te houden voor de diverse belangen aan tafel.

Voor nu een heel fijn weekend toegewenst, een prettige werkweek en dan zien wij jullie reacties graag binnenkomen via de mail.

Mocht mijn mail vragen oproepen, aarzel dan niet om volgende week bij ons op de lijn te komen.

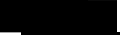
Hartelijke groet,

Namens het Programmabureau

ps.: Heb je nou in de tussentijd even niets te doen? Lees dan de nieuwe 1DYK nieuwsbrief eens! Daar staat een leuk interview in .

 | WesselinkVanZijst BV

O: +31

M: +31 6

E: @wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:11:35
Van: [redacted]
Verzonden: Sun, 24 Nov 2024 13:25:13
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: IIP 1DYK | Voorbereiding PT tweedaagse 25&26november
Urgentie: Normal
Precisie: None
Bijlagen:
[2024 11 22 1DYK IIP maatregelen matrix PT Masterfile.xlsx](#); [Shortlist wat mist in initiatieven_PF.docx](#); [Redeneerlijn IIP november 2024.docx](#);

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 22:01
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@ltonoord.nl; [redacted]; [redacted]@fryslan.frl; [redacted]
(Gast - It Fryske Gea); [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]@fryslan.frl; [redacted]; [redacted]@gmail.com'; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: IIP 1DYK | Voorbereiding PT tweedaagse 25&26november

Beste 1DYK Programmateam-partners

De laatste Email van deze week en dan ga ik weekend vieren. Jullie toch ook hoop ik?

Excel overzicht

Het is met veel plezier dat ik kan zeggen dat het alle 1DYK partners gelukt is om, ondanks de drukke agenda's, toch ook tijd te vinden om de matrix met maatregelen in te vullen. Heel veel dank hiervoor! Volgens mij geeft dit een mooie basis voor het verdiepende gesprek. Gezien de fase waarin we zitten wijs ik er toch nog even op dat dit een ambtelijk en vertrouwelijk document is dat onder de overeengekomen werkafspraken valt. Niet verder verspreiden dus.

Presentaties

Van een enkeling heb ik al het signaal gehad dat er gewerkt wordt aan een presentatie. Na het voorbeeld van WF is tenslotte besloten dat 1DYK partners ambtelijk aan elkaar toelichten wat zij willen bereiken in het IIP. Toelichting op de opgave en belangrijkste oplossingen dus. Bij de start maandag zou ik graag weten of je een presentatie hebt en hoeveel tijd je denkt nodig te hebben. Dit in verband met timemanagement. Heb je geen presentatie dan kun je de vraag van anderen verwachten "waarom niet?" 🤔🤔

Mailwisselingen

In navolging op de recente mailwisseling die startte met het bericht van [redacted] heb ik gesproken met zowel Landbouw als Wetterskip. Volgens mij wordt de soep niet zo heet gegeten als dat je leest in berichten, maar het zit wel in de details van de samenwerking. We hebben snelheid te maken, maar ook zorgvuldigheid en volgordelijkheid te betrachten. Bij alle partijen aan tafel zie ik dat er een intentie is om wat moois te bereiken met elkaar. Niemand is er op uit om de ander een hak te zetten. Geheel op persoonlijke titel zie ik momenteel alleen maar processtappen met een goede onderbouwing en eerder gegeven toelichting. Het zijn vooral de gevoeligheden in achterbannen iem de soms wat gebrekkige informatie waardoor snel olie op het vuur ontstaat. Volgens mij is het IIP proces op dit moment goed te vergelijken met een broedende kip. En die wil je niet te veel storen. Wat mij betreft gaan we dus ook gewoon door waar we 12november gebleven zijn, maar zoals verschillenden van jullie voorstelden kunnen we maandag zeker ook stilstaan bij de Emails.

Praktische zaken

Ik ga geen uitgebreide agenda delen, maar hierbij nog even in het kort:

Maandag 25/11

Dijkinformatiecentrum Lauwersmeerdijk

Haven 46c, 9976 VN Lauwersoog

09.00 Starten / 16.30 afronden

Vervolgens diner

Boutiquehotel Dokkum

Nauwstraat 2, 9101 LN Dokkum

Dinsdag 26/11

Ecolana (Akkerbouwbedrijf Mts. [REDACTED])

Witmonnikswei 1, Holwert

10.00 starten / 11.15 afronden

Museum 't Fiskershúske

Fiskerspaad 4, 9142 VN Moddergat

11.30 voorzetting / 16.00 afronden

Tot slot

Ik wens jullie allemaal een heel fijn weekend toe en veilig reis naar Lauwersoog.

Hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED] | WesselinkVanZijst BV

[REDACTED]

O: +31 [REDACTED]

M: +31 6 [REDACTED]

E: [REDACTED] [@wesselinkvanzijst.nl](mailto:[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl)

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 15 november 2024 22:25

Aan: [REDACTED] (RWS NN) <[\[REDACTED\]@rws.nl](mailto:[REDACTED]@rws.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@noardeast-fryslan.nl](mailto:[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl)>; [REDACTED]
<[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@ltonoord.nl](mailto:[REDACTED]@ltonoord.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@ltonoord.nl](mailto:[REDACTED]@ltonoord.nl)>; [REDACTED]
<[\[REDACTED\]@waadhoeke.nl](mailto:[REDACTED]@waadhoeke.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@fryslan.fr](mailto:[REDACTED]@fryslan.fr)>; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea
<[\[REDACTED\]@itfryskegea.nl](mailto:[REDACTED]@itfryskegea.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@nav.nl](mailto:[REDACTED]@nav.nl)>

CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <mail@[redacted].nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fr>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: IIP 1DYK | Terugkoppeling PT tweedaagse 11&12november

Beste 1DYK Programmateam-partners

Om deze enerverende 1DYK-week mooi af te sluiten heb ik hier, namens het Programmabureau, een laatste email met documentatie, huiswerk en korte vooruitblik. Houd je niet van lange E-mails? Lees dan in ieder geval de **vetgedrukte passages**

Voordat we naar die inhoud gaan wil ik jullie allemaal nogmaals hartelijk bedanken voor de constructieve bijdrage aan de eerste tweedaagse. We hadden enorm veel te bespreken. Zowel op proces als inhoudelijk en van een metaniveau tot dieper in de details. Het ging voor een enkeling misschien wat snel, voor meerderen van jullie wellicht niet snel genoeg, maar met respect voor de andere partijen aan tafel heeft iedereen meegewerkt aan een goede basis om samen op voort te bouwen.

Werkafspraken

Graag vraag ik ook even jullie aandacht voor de vastgelegde werkafspraken en omgangsvormen. Het lijkt me overbodig om te vermelden, maar deze email en de daarbij behorende stukken vallen natuurlijk ook onder die werkafspraken.

- We mogen inhoudelijk onze achterban informeren
- Het PB voorziet in verslaglegging en deze wordt door iedereen gebruikt voor de terugkoppeling
- We delen wel inhoud, maar geen persoonlijke zaken (quotes etc.)
- We onderhandelen niet over feiten en erkennen kennishouders
- Als we raads-of persvragen zijn dan bespreken we die samen
- Er zijn geen taboes, maar we zijn wel eerlijk over de grenzen van de opgave
- Niets is akkoord tot alles akkoord is
- We zetten in op een winnaarsspeech voor iedereen t.o.v. de situatie dat je niet had meegedaan

Documentatie

In navolging op de dagen samen en de diverse toezeggingen die zijn gedaan stuur ik een Wetransfer link van waaruit jullie diverse documenten kunnen downloaden: <https://we.tl/t-dQze8mtQWM> (LET OP: link vervalt per 22 november 2024). In vogelvlucht:

- De presentatie van de tweedaagse inclusief aantekeningen/afspraken
- De presentatie van Burdaard incl. aanvullingen
- De bouwstenen die dienen als opmaat naar een akkoord
- Kaartmateriaal
- Het conceptuele dijkontwerp van WF
- De invuloefening die we met elkaar gaan doen

Huiswerk (en dat is aardig wat)

We hebben de komende week flinkwat te doen. Voor onszelf, met elkaar en met de achterbannen.

Allereerst even de actielijst:

- [] Waddenagenda concreet duiden en toetsen op IIP
- [] Kweldertotaalbeeld nagaan en relatie IIP
- [] Delen presentatie om reacties te ontvangen
- [] Stukken delen en mensen op vlieghoogte brengen
- [] [] nieuwsbrief doorsturen/Contact []
- [] Impact dijkversterking op KRW in beeld brengen
- [] Lijst met maatregelen die vergunbaarheid/comp
- **ALL Presentatie voorbereiden**
- [] Raadvragen delen
- [] Redeneerlijn n.a.v. Stuurgroep delen

Dan de invuloefening. Op jullie verzoek zijn de lijsten met bouwstenen, zoals het ontwerpteam die nu hanteert, omgezet naar Excel. **Aan alle 7 IDYK representanten de vraag om VOOR VRIJDAG 22/11/2024 12:00u (eventueel met collega's) de Kolommen N tm S volledig in te vullen.**

Alleen de hiervoor genoemde cellen zijn vrij aanpasbaar. De rest van het document is gelocked zodat we geen tekstwijzigingen krijgen in de maatregelen zonder dat we daarvan op de hoogte zijn. Uiteindelijk stellen we jullie eigenlijk maar 3 vragen:

1. Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?
2. Ligt hier een actieve rol voor jullie organisatie?
3. Is hier voor uw organisatie (co)financiering op mogelijk?

Op deze drie vragen kan met een keuzemenu antwoord gegeven worden en dat kan dan schriftelijk worden toegelicht. Missen jullie maatregelen dan kun je die natuurlijk separaat aanleveren bij ons.

Neem ajb komende week de tijd om deze Excelfile zorgvuldig door te nemen en aan ons te retourneren. De oogst van deze matrices + de voor te bereiden presentaties van IDYK partners bepalen de opbouw van de agenda en verhogen de slagingskans in de samenwerking op de volgende tweedaagse

Vooruitblik 25+26 Nov

25 november, 9:00u, Dijkinfo centrum Lauwersmeer

- Terugkoppeling acties en mededelingen
- Presentatie vanuit Waterschap Noorderzijlvest
- Presentaties IDYK partijen over hun eigen maatregelen, belangen en keuzes
- Eerste blik op de bouwstenen
- Gezamenlijk diner in Dokkum

4.

26 november, 10:00u, Museum 't Fiskershúske

- Verder met de bouwstenen
- Kaarten op tafel – samenhang der dingen
- Bezoek in het gebied
- Toets op objectieve oplossingscriteria

Tot slot

Met de eerste tweedaagse is de kop eraf. Op naar een volgend moment waarin we keuzes mogen maken samen en oog proberen te houden voor de diverse belangen aan tafel.

Voor nu een heel fijn weekend toegewenst, een prettige werkweek en dan zien wij jullie reacties graag binnenkomen via de mail.

Mocht mijn mail vragen oproepen, aarzel dan niet om volgende week bij ons op de lijn te komen.

Hartelijke groet,

Namens het Programmabureau

ps.: Heb je nou in de tussentijd even niets te doen? Lees dan de nieuwe 1DYK nieuwsbrief eens! Daar staat een leuk interview in .

<https://mailchi.mp/e3e03f315c68/nieuwsbrief-samen-werken-aan-de-dijkverbetering-koechool-lauwersmeer-10330321?e=f770d56500>

| WesselinkVanZijst BV

O: +31

M: +31 6

E: @wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot

Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)

Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad langs it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat

voorzieningen		recreatie en toerisme bij moedergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving

Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.

Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.

Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard

Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave

Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.

Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.

Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.

Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.

Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud

Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.

Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.

Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').

Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.

Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.

Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)

Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.

Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven
Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens
Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)
Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).
Een recreatieve fietsroute inclusief beleavingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)
In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.
Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening
Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.
Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelen/laatsen

afgeperst.

Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.

Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.

In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.

Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.

Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.

Kleiwinning door graven put of plas.

Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Aandachtspunten	LANDBOUW ORG.	NATUUR ORG.
	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?
	Positief / Neutraal / Negatief	Positief / Neutraal / Negatief
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	positief	Positief
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	negatief	Positief
Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.		
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	positief	Positief
Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied '		
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	negatief	Positief
Natura 2000-wetgeving.		
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	positief-N10 en D01/D02 negatief	Positief
Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.		
Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.		
Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.	neutraal	Positief
Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.		
Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).		
Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.	neutraal	Positief
Getijdopoelen slibben dicht ?		
Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).		
	neutraal	Positief

Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.	neutraal	Positief
Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.	neutraal	Positief
	negatief	Positief
	neutraal	Positief
	neutraal	Positief
Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.	neutraal	Neutraal
Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.		
Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.	negatief	Neutraal
Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.		
Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.		
Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.	negatief	Positief
Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.		
Koppeling met Spaarwater.	neutraal	Neutraal
Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.		
Nader onderzoek nodig.		
Stimuleren door pilots ?		
Koppeling met Spaarwater.	neutraal	Neutraal
Geschikte locaties nog in beeld te brengen.		

Nader onderzoek nodig.		
Stimuleren door pilots ?		
Stimuleren door pilots ?	positief	Neutraal
Koppeling met Spaarwater.	positief	Neutraal
Stimuleren door pilots ?		
Koppeling met Spaarwater.	positief	Neutraal
Stimuleren door pilots ?		
Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.	negatief	Neutraal
Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.		
Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen.	positief	Positief
Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.		
Nog geen concrete projectvoorstellen.	neutraal	Positief
Afgevallen als meekoppelkans bij KZH		Neutraal
Afgevallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .	Neutraal	Positief
Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'		
Afgevallen als meekoppelkans bij TPM.	Neutraal	Neutraal
PM - Check relatie TPM	Neutraal	Positief
PM - Check relatie TPM	Neutraal	Neutraal
PM - Check relatie TPM	Neutraal	Neutraal
PM - Check relatie TPM	Neutraal	Positief

Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.	positief	Positief
Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.		
	neutraal	Positief
Nog geen concrete plannen	neutraal	Neutraal
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	positief	Positief
Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.		
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	negatief	Negatief
Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.		
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	negatief	Positief
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.	negatief	Positief

PROVINCIE	RIJKSWATERSTAAT	NOARDEAST FRYSLAN
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?
Positief / Neutraal / Negatief	Positief / Neutraal / Negatief	Positief / Neutraal / Negatief
Positief	Positief	Positief
Neutraal	Neutraal	Negatief
Neutraal	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Negatief	Positief	Negatief
Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Positief	Neutraal	Positief

Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Neutraal	Positief	Negatief
Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Neutraal	Positief	Positief
Negatief	Neutraal	Positief
Neutraal	Neutraal	Neutraal
Positief	Neutraal	Positief

Neutraal	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Positief	Positief	Positief
Neutraal	Negatief	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief

Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Positief
Positief	Neutraal	Negatief
Neutraal	Positief	Neutraal
Positief	Neutraal	Positief

WETTERSKIP	WAADHOEKE
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?
Positief / Neutraal / Negatief	Positief / Neutraal / Negatief
Positief	Neutraal
Positief	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Negatief	Neutraal
Positief	Positief
Positief	Positief
Neutraal	Positief

Positief	Positief
Positief	Neutraal
Positief	Positief
Positief	Positief
Positief	Positief
Neutraal	Positief
Neutraal	Positief
Positief	Positief
Negatief	Neutraal
Neutraal	Neutraal

Neutraal	Positief
Neutraal	Positief
Neutraal	Positief
Positief	Positief
Positief	Positief
Neutraal	Positief
Neutraal	Positief
Positief	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Neutraal
Neutraal	Neutraal

Neutraal	Neutraal
Neutraal	Positief
Neutraal	Positief
Positief	Neutraal
Positief	Neutraal
Positief	Positief
Neutraal	Neutraal

Locatie

- 1: west (Koehool - Zwarte Haan)
- 2: midden (Zwarte Haan – Ternaard)
- 3. oost (Ternaard - Paesens Moddergat)

Meekoppelkansen

- N00 Verwijzing naar andere bouwsteen
- BHR Meekoppelkans vanuit beheer en onderhoud

Trekker

- WF Wetterskip Fryslan
- PF Provincie Fryslan
- FG Fryske Gea
- PAGW RWS Programmatiese Aanpak Grote Wateren
- NEF Gemeente Noardeast Fryslan
- WH Gemeente Waadhoeke
- WV Waddenvereniging

Termijn

- 1: nu - op korte termijn zicht op realisering (mee met dijkversterking)
- 2: straks - op middenlange termijn zicht op realisering
- 3: later - lange termijn

Financiering

- PAGW PAGW-gelden
- IKW (mogelijke) co-financiering vanuit Waddenfonds
- PF provinciale middelen
- WF waterschap
- GM gemeentelijke middelen

Positief	Ja
Negatief	Nee
Neutraal	

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages

Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)
Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)

Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad langs it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat

Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinnning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinnning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinnning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinnning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud
Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.

Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').

Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.

Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.

Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)

Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.

Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven

Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens
Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)
Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).
Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)
In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.
Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening
Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.
Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen
Beveerbaar maken onveertien tussen Wierum, Terneer en Dokkum. Onderdeel

Bevaarbaar maken opvaarten tussen Vierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.
Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.
In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.
Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.
Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.
Kleiwinning door graven put of plas.
Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied '
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Natura 2000-wetgeving.
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	

D03 - Kleiwinning binnendijs (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	
W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	
N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Stimuleren door pilots ?

	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.
Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen.
	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad lans it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij KZH
R01 - Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.

W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Nog geen concrete plannen
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK pa		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hier
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
positief	kan gebruikt voor dijkversterking. Kanttekening: afgraven geeft pioniervegetatie waarop geen beheer is toegestaan. Het gaat ons bij deze nadrukkelijk NIET om de zomerpolders.	nee
negatief	is in tegenspraak met gemeentelijke bestemming en de vogel - en habitatrichtlijn (nestbescherming). Zomerpolders hebben invloed op zoetwaterstrategie binnendijs, zoals verwoord in de Waddenagenda. Kan niet zonder impact analyse	nee
positief	zorgt voor versterking dijk middels voorland en buitendijkse zoet zout overgang	nee
negatief	Indien dit gaat over zomerpolders: is in tegenspraak met gemeentelijke bestemming en de vogel - en habitatrichtlijn (nestbescherming). Kan niet zonder impact analyse cf Dijkstra/Geurts. Heeft niks met dijkversterking te maken.	nee
positief-N10 en D01/D02 negatief	nieuwe vispassage positief / kleiwinning op de kwelder idem / het doorsteken van de zomerdijk van zomerpolders is weer in tegenspraak met de gemeentelijke beheersverordening, de vogel- en habitatrichtlijn en sterk nadelig voor de afhankelijke boeren. Is in tegenspraak met Waddenagenda. Kan niet zonder impact analyse cf. Dijkstra/Geurts.	nee
neutraal	voorwaarde is wel dat de bekleding even stabiel wordt én dat de plantensoorten geen waardplant zijn voor ziektenverwekkers van landbouwgewassen. Ga in overleg met de schapenhouders.	nee
neutraal	indien het werkt; dichtslibben is waarschijnlijk	nee
neutraal	weinig meerwaarde vanwege de geringe hoogteligging	nee
neutraal	in een aantal gebieden al uitgevoerd (gebied Zwarte Haan)	nee
neutraal	er moet wel water aan de dijk komen.... Op de meeste plekken enkel bij verhoging van de vloed ten opzichte van gemiddeld. Niet doorsteken zomerkades. Meekoppelkans: afvoeren zout uit de	nee
	aan de binnenkant van de dijk bevindt zich lichte zavel tot zand; dus ongeschikt voor kleiwinning!	

negatief	Bovendien leidt het maken van een put tot verzijting met onherroepelijke schade aan de buurpercelen. Dit is in strijd met de zoetwaterstrategie voor de landbouw in de Waddenagenda. Bovendien zijn deze putten in strijd met het gemeentelijk beleid van Waadhoeke en Noard East Fryslân om hoogwaardige landbouw gronde te behouden. Kan niet zonder impact analyse cf. Dijkstra/Geurts.	nee
neutraal	moet wel een werking hebben; op de meest kansrijke plekken al uitgevoerd	nee
neutraal	dit doet gemeente NEF; aandachtspunt us de keuze van soorten i.v.m. waardplanten	nee
neutraal	WF hanteert al strenge normen voor waterberging; het moet wel wat toevoegen. Een rondje St-Annaparochie kan wel maar niet door het dorp, omdat dat middels stuwen is afgesloten van de polder en een hoger peil heeft i.v.m bescherming funderingen	nee
negatief	deze 'meren' moeten diep uitgegraven en leiden dan tot verzilting; naast oppervlakteverlies dat dus een bedrijfsverkleining inhoudt. Dit is in strijd met de Waddenagenda, met de zoetwaterstrategie voor de landbouw en kan niet zonder impact analyse cf. Dijkstra/Geurts.	nee
negatief	De zoetwaterlens wordt opgebouwd door het neerslagoverschot in de herfst en winter; de indringing vanuit sloten is op kleigrond minimaal	nee
neutraal	is onderzoek waard	ja
neutraal	is onderzoek waard	ja
positief	dit is altijd al onderdeel van de normale bedrijfsvoering om een goede balans te zoeken tussen aanvoer van organische stof en beheer parasieten	ja

positief	onderzoek nodig naar de juiste locatie	ja
positief	hoger slootpeil geeft minder drooglegging en helpt niet voor de zoetwaterlens; zie boven	ja
negatief	Op de laagste plekken in Noord West Friesland zijn al retentiegebieden aangelegd. Deze laage gebieden liggen per definitie niet tegen de zeedijk, maar meer landinwaarts; bijvoorbeeld in Hetr Bildt rondom de Blikvaart	nee
positief		ja
neutraal	is al besproken; buiten Wierum en Peasens/Moddergat liggen de dorpen te ver af avn de dijk	nee
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal		
	nadeel is het beperjte gebruik. De elfsteden	

positief	vaarroute door het Bildt is verbeterd met verbreding vaarten en verhoging bruggen echter met nauwelijks gebruik....	nee
neutraal	is hier boven al beantwoord; natuurvriendelijk overs al aangelegd. Er kan niet door St.-Annaparochie gevaren worden.	nee
neutraal	wachten plannen af	
positief	is ook gebruikt bij de dijkversterking in de jaren 80	nee
negatief	zoals eerder aangegeven is verkwelderen geen optie wegens de gemeentelijke omgevingsvisie, het bedrijfsbelang van boeren en de vogel- ,en habitatrichtlijn en de Waddenagenda. Kan niet zonder impact analyse cf. Dijkstra/Geurts.	nee
negatief	kleiwinning aan de binnenkant kan niet omdat het zavel en zand is; daarnaast geven putten een bron voor onherroepelijke verzilting. Dit is in strijd met de zoetwaterstrategie in de Waddenagenda en kan niet zonder impact analyse cf. Dijkstra/Geurts.	nee
negatief	slib uit vaarten heeft een hoog zandig gehalte en is daardoor ongeschikt voor dijkbekleding	nee

[illegible]

n.v.t.	nee
n.v.t.	nee
n.v.t.	nee
n.v.t.	nee
n.v.t.	nee
n.v.t.	nee
als beoordeler	nee
als beoordeler	nee
als beoordeler	nee

[illegible]

n.v.t	nee
n.v.t	nee
n.v.t	nee
n.v.t	nee
n.v.t	nee
n.v.t	nee

uw organisatie (co)financiering op mogelijk?	
Toelichting op deze keuze	
	n.v.t
	n.v.t.
	n.v.t
	n.v.t.
	n.v.t
	n.v.t.
	n.v.t.
	n.v.t.
	n.v.t.

n.v.t
n.v.t.
n.v.t.
n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t

[illegible]

n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t
n.v.t

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden

Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)
Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)

Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad Ians it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard

Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinnning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinnning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinnning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinnning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijkthaluds.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud
Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.
Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').

Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.
Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.
Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)
Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.
Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.
Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven
Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens
Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aangepassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)

Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).

Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)

In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.

Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening

Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.

Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.

Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.

Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.

Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.

Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen

Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.

Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annarochie en Oude Biltziil Met

verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St. Annapolder en Oude Biezijn met noordelijke lus richting Zwarte Haan.
In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.
Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.
Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.
Kleiwinning door graven put of plas.
Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied '
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Natura 2000-wetgeving.
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	
D03 - Kleiwinning binnendijks (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	

W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	
N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?

N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.
Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen.
	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad lans it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij KZH
R01 - Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.
W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	

R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Nog geen concrete plannen
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK p		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hier
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Positief	Pos. Over verwijderen plagrillen, maar niet voor afgraven kwelders of kunstmatige geulen aanbrengen	
Positief	Beperkt en stapsgewijs, zoals in ecologisch perspectief (enkele tientallen hectares per 5 -10 jaar). Mits de gebruiker een alternatief kan krijgen.	
Positief	Niet vanwege de totaaloppervlakte kwelder, maar omdat hier geen goede hoogwatervluchtplaats is.	
Positief	Hoge prioriteit, is bestaand beleid.	
Positief	Voorkeur voor Lauwersmeer als locatie.	
Positief	Let op passend beheer om kruidenrijkdoem te behouden/ontwikkelen.	
Positief	Het gaat ook om begroeibare verharding hoger op de dijk, niet alleen de teen (die al gauw onder het slib verdwijnt).	
Positief	Is verbreden nodig voor natuurvriendelijke inrichting? Doel is vegetatie en vis.	
Positief		
Positief	Lauwersmeer en Wierum/Ternaard	
Positief		

Positief		
Positief		
Neutraal	De essentie zit in de natuurvriendelijke oevers. Hoeft niet perse door verbreding.	
Neutraal		
Positief	Dit is in Fryslân Klimaatbestendig de meest kansrijke maatregelen om verzilting van het achterland tegen te gaan. Mogelijk te koppelen met natuurmaatregelen vanwege natuurlijk peilverloop.	
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal		
Neutraal	Maar pas op hoeveel plastic er in de grond gestopt wordt (drainage).	
Neutraal		

Neutraal		
Positief	Met de randvoorwaarden dat recreatieve zonering bij inrichting en beheer goed wordt toegepast, zodat verstoring van vogels wordt tegengegaan.	
Positief	Mooie meekoppelkansen die de band van de inwoners met het Waddengebied versterkt.	
Neutraal		
Positief	We steunen ontwikkeling van een voldoende grote kwelder om beleefpunt bij de Kromme Horne en functionerende hoogwatervluchtplaats bij Wierum te combineren.	
Neutraal		
Positief	We werken samen met het Fiskershuisje aan beleving van natuur van Peazemerlannen t/m Paesens-Moddergat	
Neutraal	Parkeerprobleem oplossen is belangrijk. Ik kan de beste locatie niet beoordelen.	
Neutraal		
Positief		
Positief	Goede meekoppelkansen voor maatregelen tbv vis	

Positief	Goede meekoppelkans voor maatregelen tbv vis	
Neutraal		
Positief	Rillen verwijderen positief. Kwelder afplaggen negatief.	
Negatief	Er is juist een groeiend hoogtetekort in de zomerpolders. Afgraven lijkt dan niet logisch.	
Positief	Goede meekoppelkans voor binnendijkse hoogwatervluchtplaats zoals bij Hegewierster Fjild gedaan is.	
Positief	Handige koppelkans	

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal

Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)

Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)

Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast

Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad lans it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie

Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de

Ontwikkelen en bemenen van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijk taluds.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud
Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.
Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').
Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.

Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.

Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)

Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.

Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven

Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens

Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)

Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).

Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling

Een recreatieve netroute inclusief beleevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)
In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.
Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening
Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.
Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen
Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.
Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.

In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.

Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.

Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.

Kleiwinning door graven put of plas.

Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: ‘er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied ‘
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Natura 2000-wetgeving.
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.

N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	
D03 - Kleiwinning binnendijs (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	
W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	

N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?

	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.
	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkansen bij dijkversterking meegenomen.

Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad langs it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij KZH
R01 - Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'
R01- Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.
W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	

W01 – Verbreden watergangen	Nog geen concrete plannen
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hier
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Positief	Binnen het bestaand kwelderareaal kijken naar maatregelen die volgens vanuit het Kweldertotaalbeeld van RWS.	Ja
Neutraal	In afstemming met wensen grondeigenaren zouden we tegen een paar zomerpolders verkwelderen positief kunnen staan. Echter zien we dit alleen voor ons in een mozaiekvorm en met een ruilverkaveling over tijd. Het dient niet ons belang om alle zomerpolders te verkwelderen, omdat we ook ecologische kansen zien voor weidevogels met behoud van de polers. Ook zien we vanuit RK de cultuurhistorische waarde van de zomerpolders en de waarde voor de landbouw in het buitendijkse gebied. Bestuursakkoord: Stimuleren meer weidevogels. Rol voor pilots zilte teelt?	Ja
Neutraal	Wensen van het dorp en t.b.v. leefbaarheid t.o.v. wensen t.av. N2000 en het niet verstoren van natuurlijk dynamiek Waddenzee. Vraag aan WF, helpt uitbreiden van deze kwelder nog bij waterveiligheid, ook in de toekomst?	Nee
Positief	Kernopgave van de provincie. Voor verder overleg om de in NFB te realiseren NNN opgave te integreren in het 1Dyk proces (NNN natuurrealisatie als plus) is het van belang uiteindelijk een eenduidig beeld te hebben van wat deze NNN opdracht nu kwantitatief precies wel of niet is.	Ja
Negatief	In 2021 is een motie aangenomen dat er geen vruchtbare akkerbouwgrond opgeofferd mag worden aan ambities op het gebied van natuur; zoals bij wisselpolders en andere dijkdoorbraken (buiten HaZ). Voor een grote opening in de dijk was het project Holwerd aan Zee in beeld maar dit gaat bij besluit Stuurgroep HaZ niet meer door.	Nee
	Sluit aan op doelen Programma Biodiversiteitsherstel.	

Positief	Goede afstemming met landbouw over kruidenmengsel in noodzakelijk.	Nee
Positief	Past bij plus op natuur Waddenzee en behoud OUV's UNESCO.	Nee
Positief	Vanuit GBDA positief.	Ja
Positief	Sluit goed aan bij inzet op watersysteem vanuit GBDA en natuurlijke plus voor Waddenzee.	Ja
Positief	Sluit goed aan bij inzet op natuurlijke plus voor Waddenzee en de Swimway en voor GBDA. Aandachtspunt motie BBB visserijvrije zones. voorwaarde is integraal, wat betekent kleinschalig + beperken effecten verzilting - inclusief onderzoeken mogelijkheden toegevoegde waarde zoetwaterbeschikbaarheid in systeem	Ja
Neutraal	Vanuit ecologisch oogpunt zien we kansen, met daarbij koppelkansen voor zoetwater, klei en recreatie. Echter is het een initiatief met grote impact voor de landbouw, dus locatie en wensen van grondeigenaren zijn hierin cruciaal. Eerst de zoekgebieden met meeste ecologische meerwaarde verkennen. Opzoeken moties Holwerd. Bestuursakkoord -> landbouwgrond behouden wij zoveel mogelijk voor de sector.	Ja
Positief	Sluit goed aan bij inzet op watersysteem vanuit GBDA en voor vispassages. Vrijkomende grond tbv dijk. Biedt mogelijkheden om samen met de landbouw tot een plus voor de natuur te komen.	Ja
Positief	GBDA	Ja

Positief	Hoe zit het ten opzichte van tijdelijke peilverhogingen? Vanuit bestuursakkoord inzetten op vasthouden van meer zoetwater en interessant voor koppelkansen GBDA. BOVI: verbeteren van de groenblauwe dooradering, de biodiversiteit en de waterkwaliteit ondersteund.	Ja
Neutraal	Koppelkansen met Dongeradielen. Belangrijk aandachtspunt is welke m2 ervoor wordt gebruikt. Eerst de zoekgebieden met ecologische meerwaarde verkennen. Opzoeken moties Holwerd. Bestuursakkoord -> landbouwgrond behouden wij zoveel mogelijk voor de sector. Vanuit ecologie toegejuigd. De maatregelen (W01 en W02) zijn vanuit zoetwaterbeschikbaarheid minder kosteneffectief dan wanneer deze gekoppeld zouden worden aan het graven van extra waterberging ter bestrijding van wateroverlast (W09). Dit heeft te maken met verdamping en de beperking om dit water in te kunnen zetten voor de pootaardappelteelt (bruinrotbacterie). Wij zien dat W01 meer doet voor zoetwatervoorziening dan W02.	Ja
Negatief	Peilverhoging kan in veel delen van het gebied leiden tot juist het veroorzaken van wateroverlast. Bij deze maatregel wordt de kanttekening gemaakt dat de hoeveelheid extra water die hiermee beschikbaar komt in drogere tijden beperkt is ten opzichte van de behoefte en bovendien is deze dan zeer plaatselijk in te zetten. Hogere grondwaterstanden kunnen daar waar gewenst het best op perceelsniveau (door de boer) met anti-verziltingsdrainage gerealiseerd worden.	Ja
Neutraal	Wel positief bij locatie Roptasyl. Bij de provincie is enige tijd geleden al het idee/ de wens opgevat om een (kleinschalig) pilotproject met verticale dijkdrainage te doen. Het plaatsen van "ontlastingsputten" in de dijk berm met filters in het watervoerend pakket, om zo de druk van het watervoerend pakket af te halen. Hierdoor zal zoute kwel al afgevangen worden bij de dijk/ dijksvaart en niet verder landinwaarts	Ja
Positief	Past in de initiatieven die binnen dit gebied reeds lopen en waar het Kenniscluster Verzilting (Salta) een regierol naar zich toe wil trekken. Ondergrondse opslag is vooral positief voor hoogrenderende teelten en daarmee voor een heel select groepje agrariers.	Ja

Neutraal	Belangrijke aspecten kennis en bewustwording over de invloed van een gezonde bodem en het behoud van zoetwaterlenzen binnen de percelen. Dergelijke maatregelen en investeringen daarvoor helpen niet alleen het risico op gewasschade als gevolg van verdroging en verzilting te voorkomen, maar helpen ook om onder normale omstandigheden een nog betere opbrengst te verkrijgen. Het zijn dus investeringen die vermoedelijk een positief effect hebben. E ffect op watervasthouden vermogen is klein. Onduidelijk is, of er meer kan dan projecten op pilot niveau. Verhogen van organische stof gehalte in de akkerbouwzone, vraagt om een grootschalige en langdurige aanvoer van organische stof. Waarbij die aanvoer kostbaar is en veel energie vraagt.	Ja
Positief	Belangrijke aspecten kennis en bewustwording over de invloed van een gezonde bodem en het behoud van zoetwaterlenzen binnen de percelen. Dergelijke maatregelen en investeringen daarvoor helpen niet alleen het risico op gewasschade als gevolg van verdroging en verzilting te voorkomen, maar helpen ook om onder normale omstandigheden een nog betere opbrengst te verkrijgen. Het zijn dus investeringen die vermoedelijk een positief effect hebben.	Ja
Positief	belangrijke aspecten kennis en bewustwording over de invloed van een gezonde bodem en het behoud van zoetwaterlenzen binnen de percelen. Dergelijke maatregelen en investeringen daarvoor helpen niet alleen het risico op gewasschade als gevolg van verdroging en verzilting te voorkomen, maar helpen ook om onder normale omstandigheden een nog betere opbrengst te verkrijgen. Het zijn dus investeringen die vermoedelijk altijd een positief effect hebben..	Ja
Positief	Aansluiting op thema's klimaatadaptatie, BOVI en voor de landbouw. Interessant vanwege de koppelkansen met recreatie, biodiversiteit en natuurontwikkeling. Koppeling met laagste delen niet perse nodig. Zoek naar meervoudige functies. Beperking risico wateroverlast akkerbouw is positief.	Ja
	Bestuursakkoord: Zorgen dat FrL de Fietsprovincie	

Positief	van Nederland wordt. Koppelen met UNESCO Werelderfgoed	Ja
Positief	Er zijn concrete projectvoorstellen voor Ferwert-Hegebeintum. Wij vinden het van groot belang dat wij als provincie blijven bijdragen aan de leefbaarheid in wijken, buurten en dorpen. Zo kunnen wij lokale ideeën honoreren die de leefomgeving laten bruisen.	Ja
Positief	Mooie plus wat niet bijt. Kans op extra biodiversiteit met het dak, en manier om de geschiedenis van deze plek te ontsluiten.	Nee
Neutraal	Initiatief is in eerdere verkenningen niet vergunbaar gebleken.	Nee
Positief	Plus op leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit wat niet bijt.	Ja
Positief	Plus op leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit wat niet bijt.	Ja
Positief	Plus op structuur mobiliteit ten behoeve van leefbaarheid.	Ja
Positief	Plus op leefbaarheid en cultuurhistorie wat niet bijt.	Ja
Positief	Plus op leefbaarheid (mobiliteit en recreatie en toerisme) wat niet bijt. Ruimtelijke kwaliteit en dorspaangezichten in de gaten houden.	Ja
Positief	Wij zien veel koppelkansen en manier om bij te dragen aan een breder watersysteem en GBDA, recreatie en toerisme, biodiversiteit en leefbaarheid. Belangrijk is de koppeling met vispassages.	Ja
Positief	Wij zien veel koppelkansen en manier om bij te dragen aan een breder watersysteem en GBDA, recreatie en toerisme, biodiversiteit en leefbaarheid.	Ja
	Wij zien veel koppelkansen en manier om bij te	

Positief	wij zien veel koppelkansen en manier om bij te dragen aan een breder watersysteem en GBDA, recreatie en toerisme, biodiversiteit en leefbaarheid.	Ja
Positief	Eigen grond + ecologie verbetering buitendijks	Ja
Positief	Zie aandachtspunten	Ja
Neutraal	Koppelkansen met Dongeradielen. Belangrijk aandachtspunt is welke m2 ervoor wordt gebruikt. Eerst de zoekgebieden met ecologische meerwaarde verkennen. . Bestuursakkoord -> landbouwgrond behouden wij zoveel mogelijk voor de sector. Vanuit ecologie goede investering, en vanuit water vasthouden.	Ja
Positief	Gebiedseigen grond tbv dijk sluit aan bij circulaire ambitie.	Ja

partij : PROVINCIE	
er een actieve rol voor jullie organisatie?	Is hier voor
Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Lijkt een maatregel vanuit N2000/PAGW. Als mede bevoegd gezag hebben wij een rol in beheer Waddenzee en als opdrachtgever van IFG. Ook is check van belang als het op provinciale gronden ligt of onderdeel is van NNN-opgave.	Nee
Afstemming tussen RWS, Provincie, IFG en grondeigenaren is cruciaal. Nog veel uit te zoeken t.a.v. NNN-opgave, kweldertotaalbeel, N2000 maatregelen, PAGW maatregelen en initiatieven grondeigenaren. Vanuit NNN is een inventarisatie gedaan onder grond-eigenaren over hun wensen t.a.v. verkoop.	Nee
RWS opgave vanuit N2000 of vanuit PAGW	Nee
Dit is een wettelijke opgave van de provincie. Van belang is uitkomst van RWS/IPO juridisch onderzoek of NNN opgave naast Rijkswateren mag bestaan.	Ja
Provincie neemt uiteraard haar rol in als bevoegd gezag mocht er een opening in de dijk komen.	Nee

Inpassing bij de dijk, trekkerschap vanuit PAGW/WF	Nee
Inpassing bij de dijk, trekkerschap vanuit PAGW/WF	Nee
Is dit een opgave vanuit de dijkversterking? Of vanuit de GBDA systeemaanpak? In het geval van het laatste zou provincie een actieve rol kunnen pakken. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Is een maatregel vanuit PAGW, maar sluit aan op GBDA opgave. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Is een maatregel vanuit PAGW, maar heeft belangrijke consequenties voor GBDA opgave en zoetwatertoevoer Waddenzee. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Als een klutenplas gerealiseerd gaat worden ziet provincie een rol in de koppelkansen die genoemd worden. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Sluit aan op GBDA, waarop provincie een actieve rol wil innemen. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Sluit aan op GBDA, waarop provincie een actieve rol wil innemen. Afstemming met Dongeradielen.	Nee

Sluit aan bij klimaatadaptiever Waddengebied, wil provincie op inzetten. Koppelkansen voor GBDA. Kernopgave Dongeradielen. Samenwerking met WF?	Ja
In kader Dongeradielen hebben we hier een opgave, bergingsruimte uit plassen of watergangen is mogelijk te benutten vanuit Dongeradielen. Als het om een klutenplas gaat is PAGW/WF trekker maar heeft PF een rol in koppelkansen. Samenwerking met WF?	Nee
We zijn benieuwd naar de reactie van het wetterskip en wellicht kan de provincie ondersteunen bij het maken van een kansenkaart met locaties waar maatregelen om wateroverlast te bestrijden en waterbehoefte/verziltingsbestrijding elkaar kunnen versterken. Afstemming Dongeradielen.	Nee
Ja, vanuit afdeling hydrologie zouden we graag deze pilot uitwerken. Wat wordt bedoelt met koppeling Spaarwater?	Nee
De aanpak kan onder regie van Salta in 2025 worden uitgewerkt in samenwerking met particulieren, gemeente en een Ingenieursbureau. Salta wil dit project als een soort Living Lab indienen voor een Waddenfondsaanvraag. Wat wordt bedoelt met koppeling Spaarwater?	Nee

Gaat om initiatieven waarbij de overheden bij uitstek alleen kunnen stimuleren door kennisontwikkeling en kennisoverdracht te stimuleren. Salta kan hierin wel veel betekenen via de praktijkcoaches die hiervoor inmiddels functioneren.	Ja
Gaat om initiatieven waarbij de overheden bij uitstek alleen kunnen stimuleren door kennisontwikkeling en kennisoverdracht te stimuleren. Salta kan hierin wel veel betekenen via de praktijkcoaches die hiervoor inmiddels functioneren. Wat wordt bedoeld met koppeling Spaarwater?	Ja
Gaat om initiatieven waarbij de overheden bij uitstek alleen kunnen stimuleren door kennisontwikkeling en kennisoverdracht te stimuleren. Salta kan hierin wel veel betekenen via de praktijkcoaches die hiervoor inmiddels functioneren. Wat wordt bedoeld met koppeling Spaarwater?	Ja
Past bij trekkersrol provincie voor zoetwaterlijn 1DYK. Kernopgave Dongeradielen.	Ja
Is belegd bij de gemeente. Uiteraard kunnen we wel	

helpen met koppelkansen voor Op paad lans it Waad.	Ja
Samen met gemeenten een uitvoerende rol pakken t.b.v. leefbaarheid. Provincie vanuit brede opgave, gemeenten vanuit lokale initiatieven.	Nee
Ligt bij de Waadhoeke en inpassing dijk.	Nee
Wel bij eerdere verkenning en communicatie betrokken geweest.	Nee
Meedenken maar gemeente in the lead.	Nee
Meedenken maar gemeente in the lead.	Nee
Meedenken maar gemeente in the lead.	Nee
Meedenken maar gemeente in the lead.	Nee
Vanuit gemeente. Laadpunten vallen onder provincie.	Nee
Provincie heeft voorverkenning mede-gefinancierd. Gastvrijheid/waterrecreatie toen niet betrokken bij opdracht, met het onderzoek nog verder niet de boer op geweest want IIP proces afwachten. Dat onderzoek gaat uit van F-klasse vaarweg, en een overdracht F-klasse vaarwegbeheer met de criteria van de provincie is niet meer aan de orde.. Als vanuit IKW/Waddenfonds een deel van de inzet geregeld kan worden kunnen we dan een projectleider leveren? Samenwerking met gemeente, Wetterskip en RWS en Dongeradielen?	Nee
In samenwerking met Waadhoeke en Wetterskip	Nee

In samenwerking met NEF en Wetterskip en Dongeradielen.	Nee
Binnen de NNN-opgave en waar we grondeigenaar zijn. Vanuit Grip op Grond kunnen we meedenken. Rest bij RWS/WF/IFG?	Nee
Vanuit Grip op Grond kunnen we meedenken.	Nee
Vanuit Grip op Grond kunnen we meedenken. Afstemming met Dongeradielen.	Nee
Vanuit Grip op Grond kunnen we meedenken.	Nee

uw organisatie (co)financiering op mogelijk?
Toelichting op deze keuze
Vermoedelijk PAGW-maatregel of vanuit N2000 Rijkswaterstaat.
Vermoedelijk PAGW-maatregel of vanuit N2000 Rijkswaterstaat.
Is dit onderdeel van de PAGW of waterveiligheidsopgave?
Vanuit Natuurpact.

PAGW of inpassing dijk
PAGW-maatregel.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds, kan waarsch. niet als het binnen inpassing dijk is.
Reeds financiering vanuit PAGW.
Reeds financiering vanuit PAGW.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds, maar is PAGW maatregel. Als het als een compensatiemaatregel geldt kan het niet vanuit IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds en mogelijk maatregelpakket FPLG.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Mogelijk kan provincie vanuit beleid co-financier zijn.

Als het gekoppeld is aan de bodemdalingsopgave is er vanuit Dongeradielen mogelijk financiering vanuit de NAM.

Projectvoorstel voor Waddenfonds uitwerken.

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Provincie verkent ook mogelijkheden via landbouwportaal en Regiodeal Noard-West Fryslan/ gelden Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)/ Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb).

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Provincie verkent ook mogelijkheden via landbouwportaal en Regiodeal Noard-West Fryslan/ gelden Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)/ Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb).

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Provincie verkent ook mogelijkheden via landbouwportaal en Regiodeal Noard-West Fryslan/ gelden Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)/ Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb).

Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Prov kan mogelijk co-financier zijn vanuit beleid.

Provincie is al mede-financier. Check of plus nodig

Province is a medefinancier. Check of plus nog is vanuit IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds en Regiodeals.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds en Regiodeals.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds. Check of bruggen worden gefinancierd.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds en Regiodeal Noardwest. Check of bruggen worden gefinancierd.
Check op bijdrage IKW/Waddenfonds en

Check op bijdrage RvW/waardenfonds en
Regiodeals. Check of bruggen worden
gefinancierd.

Inpassingsopgave dijk.

Inpassingsopgave dijk.

Inpassingsopgave dijk.

Inpassingsopgave dijk.

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding

Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging

Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)
Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad langs it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne

Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinnning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinnning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinnning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinnning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.

Verbreiden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud

Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.

Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.

Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').

Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.

Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.

Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)

Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.

Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven

Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens

Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)

Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).

Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)

In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.

Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening

Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.

Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen
Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.
Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.
In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.
Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.
Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.
Kleiwinning door graven put of plas.
Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: ‘er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied ‘
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Natura 2000-wetgeving.
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).

N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	
D03 - Kleiwinning binnendijs (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	
W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	
N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.

Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.
Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkansen bij dijkversterking meegenomen.
	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad lans it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad lans it Waad	Afgevallen als meekoppelkansen bij KZH
R01 - Op Paad lans it Waad	Afgevallen als meekoppelkansen bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'

R01- Op Paad lans it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.
W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Nog geen concrete plannen
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK part		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hier
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Positief	Verbeteren kwaliteit is vooral een beheermaatregel. Afgraven/meer dynamiek zoals in kolom D is geen goede beschrijving van de maatregel. Dit is slechts 1 van de vele (en niet de meest voor de hand liggende) opties. Opgaven en maatregelen staan in het kweldertotaal beeld. Middels het kweldertotaal-beeld proces geeft RWS (maar ook andere partijen) invulling aan deze opgave. Vanuit PAGW en RWS volgen we de procesmatige en inhoudelijke lijn van het kweldertotaal-beeld. Leidend proces is kweldertotaal-beeld	Ja
Neutraal	verkwelder zomerpolders is niet de primaire opgave. Kwaliteit zomerpolders verbeteren is eigenlijk de opgave. Afgraven/meer dynamiek zoals in kolom is dus geen goede beschrijving van de maatregel. Dit is slechts 1 van de vele (en niet de meest voor de hand liggende) opties. Opgaven en maatregelen staan in het kweldertotaal beeld. Middels het kweldertotaal-beeld proces geeft RWS (maar ook andere partijen) invulling aan deze opgave. Vanuit	Ja
Neutraal	Er is geen krw/n2000 opgave die spreekt over uitbreiding kwelderareaal. Behoud kwelders kan onder voorwaarden en zorgvuldige afweging een opgave zijn. Daarom behoud kwelder wierum gerealiseerd. Uitgezocht zou moeten worden of voor Ternaard ook een behoudsopgave is te overwegen.	Ja
Neutraal		Nee
Positief	Maatregel wordt niet helemaal goed begrepen. Wordt hiemee bedoeld dat binnendijks gezocht wordt naar ruimte voor de WZ, waardoor er dus binnendijks arealen ontstaan die je buitendijks ook ziet. Zo, ja dan positief	Ja
Positief	Vanuit RWS en PAGW ondersteunen wij deze maatregel voor alle dijkvakken dus niet alleen de brede dijk.	Ja
Positief	Een natuur/ecologisch vriendelijke harde bekleding (doorgroeibaar, goed passeerbaar, aanhechtbaar) is wat RWS betreft randvoorwaardelijk als je als dijk grens aan natuurlijk werelderfgoed. helemaal als de harde bekleding onderdeel van een ecologische verbinding tussen wz en binnendijks. Helemaal op die plekken waar een klutenplas komt (IIP maatregel). Uit PAGW PIJ-onderzoek is gekomen	Ja

Neutraal	als deze sloot ruimtelijk onderdeel is van de klutenplas of vispassage dan is er betrokkenheid, indien deze er niet is dan geen betrokkenheid.	Nee
Positief	Dit is een pagw maatregel, die wat ons betreft snel tot realisatie kan leiden. Optimalisatie visverbinding geen onderdeel van het IIP (geen logica van de plek afweging). Onderzoek is reeds uitgevoerd, stap naar realisatie te maken. Betreft hier visvriendelijke	Ja
Positief	De randvoorwaarden voor een vispassage met voldoende doelbereik komen uit het IIP. Essentieel is voldoende zoetwater nu en op de lange termijn. Verbinding met boezem is ook noodzakelijk. De term zoet-zout dekt niet de lading. Deze mag weg. Er is geen sprake van een zoet-zout verbinding. Zoet-zout overgang (als er zoetwater naar	Ja
Positief	Voor ons is deze maatregel de klutenplas. Klutenplas kan ontstaan als op die pek grond voor de dijk nodig is. Hierdoor ontstaat er een gat/put die ingericht kan worden voor (i) vogels, (ii) zoetwateropslag, (iii) kleinschalige recreatie (denk aan een ommetje, informatiebord, rustplek, vogelkijkhut) en (iv) agrarisch natuurbeheer. Belangrijk en rand voorwaardelijk is dat de functies elkaar niet bijten en het gebied toekomstbestendig	Ja
Positief	blauw groene dooradering kan de maatregel zijn die zorgt voor de noodzakelijke verbinding tussen boezem en WZ	Nee
Positief		Nee
Neutraal		Nee
Positief	maatregel zou kunnen passen in de mozaik en compacte maatregel klutenplas. Bundeling van functies heeft de voorkeur mits de functies elkaar niet bijten.	Ja
Neutraal		Nee

Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Positief	maatregel zou kunnen passen in de mozaik en compacte maatregel klutenplas. Bundeling van maatregelen heeft de voorkeur mits de functies elkaar niet bijten.	Ja
Positief	mits dit niet zorgt voor verstoring van de natuur. Met de maatregel wordt beleving en urgentie van het Wad bevorderd	Nee
Positief	mits dit niet zorgt voor verstoring van de natuur. Met de maatregel wordt beleving en urgentie van het Wad bevorderd	Nee
Positief		Nee
Negatief	initiatief is in dijkversterking TPM afgevallen omdat het niet vergunbaar is	Nee

Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal	wat is de relatie met blauw/groene dooradering? Mogelijk ligt hier voor de vispassage de mogelijk verbinding met de boezem. Zie ook regel 40-43	Nee
Neutraal		Nee
Neutraal		Nee
Neutraal	wat is buitendijks van de kwelder? zie verder 4,5,6m, mits past in kweldertotaal beeld,	Ja
Neutraal	zie 4,5,6m, mits past in kweldertotaal beeld	Ja
Positief	maatregel zou kunnen passen in de mozaik en compacte maatregel klutenplas. Bundeling van maatregelen heeft de voorkeur mits de functies elkaar niet bijten.	Ja
Neutraal		Nee

ij : RIJKSWATERSTAAT	
er een actieve rol voor jullie organisatie?	Is hier voor
Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
middels het kweldertotaal-beeld proces geeft RWS invulling aan de opgave verbeteren kwaliteit kwelder. Vanuit PAGW en RWS volgen we de procesmatige en inhoudelijke lijn van het kweldertotaal-beeld. Leidend proces is het kweldertotaal-beeld en niet het IIP. Afstemming tussen beide processen is noodzakelijk.	Ja
middels het kweldertotaal-beeld proces geeft RWS invulling aan de opgave verbeteren kwaliteit zomerpolders. Vanuit PAGW en RWS volgen we de procesmatige en inhoudelijke lijn van het kweldertotaal-beeld. Leidend proces is het kweldertotaal-beeld en niet het IIP. Afstemming tussen beide processen is noodzakelijk.	Ja
	Ja
	Nee
we willen meedenken en adviseren op deze inpassingsmaatregel van de HWPB opgave	Nee
we willen als RWS meedenken en adviseren op deze inpassingsmaatregel van de HWPB opgave. Het moet ook als raakvlak gemanaged worden tov de binnendijkse maatregelen.	Nee

zie kolom 0	Nee
vanuit de pagw opgave zijn we actief bij deze maatregel betrokken	Ja
vanuit de pagw opgave zijn we actief bij deze maatregel betrokken	Ja
vanuit de pagw opgave zijn we actief bij deze maatregel betrokken	Ja
	Ja
	Nee
	Nee
	Ja
	Nee

	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Ja
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee

	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
zie 4,5,6 mits past in kweldertotaal beeld	Nee
zie 4,5,6 mits past in kweldertotaal beeld	Nee
	Ja
	Nee

uw organisatie (co)financiering op mogelijk?
Toelichting op deze keuze
via proces kweldetotaal-beeld draagt RWS al financieel bij.
via proces kweldetotaal-beeld draagt RWS al financieel bij.
is inpassingsopgave hwbp en dus ook financiering hwbp
is inpassingsopgave hwbp en dus ook financiering hwbp

zie kolom O

financiering vanuit de pagw.

(mede) financiering vanuit PAGW beschikbaar

Op voorhand niet uit PAGW maar gesprek is
mogelijk

mits ook ingezet als klutenplas.

mits ook ingezet als klutenplas.

[illegible]

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages

Dijk	NOS	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater

Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)
Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op perceelsniveau	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast

Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad langs it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje

Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)

Kleiwinning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen
------------------------------	-----	----------------------------------

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkeruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud
Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en

het functioneren verder te verbeteren.
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.
Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').
Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.
Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.

Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)

Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.

Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven

Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens

Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)

Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).

Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)

In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.

Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening

Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.

Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.

Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.

Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.

Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.

Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen

Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.

Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.

In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.

Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.

Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.

Kleiwinning door graven put of plas.

Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied '
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	

	optimalisatiemogelijkheden.
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	
D03 - Kleiwinning binnendijks (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	
W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	
N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.

W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.

Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen.
	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad lans it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij KZH
R01 - Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'
R01- Op Paad lans it Waad	Afgefallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM

R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad lans it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.
W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Nog geen concrete plannen
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.

W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK partij		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hier
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Positief	Verjonging van de bestaande kwelders is positief voor de natuur. De vrijkomende klei kan worden gebruikt voor de dijkversterking.	Nee
Negatief	Deze vervullen nu ook een rol in de waterveiligheid en ecologie. Is een uniek landschap dat nergens langs de hele Waddenkust (van Noord Holland tot aan Denemarken) voorkomt. De landbouw is afhankelijk van de landbouwgronden in de zomerpolder ivm mestboekhouding. Past niet binnen de Omgevingsvisie NE-F ondanks dat het past binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader.	Ja
Positief	Kan mogelijk ingepast worden als alternatieve broedplek voor de visdieren die nu in Dokkum broeden en daar voor overlast zorgen.	Nee
Positief	Aandacht landbouw buitendijks: Eigendom niet afwaarderen t.b.v. natuur en moeten in eigendom blijven van de landbouw. Landbouw zorgt daarmee voor natuurbeheer. Dit kan bijdragen aan een duurzame landbouw.	Ja
Negatief	Gemeente wil geen opening in de Waddenzeedijk. Zie argumenten Holwerd aan Zee. Als dit al moet komen dan bij of in het Lauwersmeergebied.	Nee
Positief	Mits dit past binnen het gemeentelijk groenstructuurplan en de ruimtelijk kwaliteitskader	Nee
Positief	Positief op onderdeel natuurvriendelijke harde buitenbekleding. Bij de aandachtspunten staat een klutenplas genoemd. Gemeente is tegen een klutenplas op landbouwgrond. Een klutenplas zien wij gesitueerd in het Lauwersmeergebied (Hoek van de Bant)	Nee
Positief	Draagt bij aan de biodiversiteit en vergroot groen-blauwe dooradering. Bij Wierum ziet de gemeente deze gecombineerd met het haventje en een bevaarbare Dyksfeart.	Ja
Positief	Goed voor de vismigratie	Nee

Positief	Goed voor de vismigratie.	Nee
Positief	Goed voor de vismigratie. Aandachtspunt is de aanleg van paaiplekken. Hier aan koppelen de mogelijkheden voor groen-blauw dooradering en opvaarten. E.e.a. zoals beschreven is in SWWT. Dus gemeente wil deze graag in Wierum.	Nee
Negatief	Tenzij aangelegd in of tegen het Lauwersmeer (Hoek van de Bant) of bij bestaande dijkspuiten. Gemeente is tegen het ontwikkelen van een klutenplas op landbouwgrond. Zoetwaterberging zoekt de gemeente meer in het gehele watersysteem door sloot verbreding in combinatie met groen-blauwe dooradering.	Nee
Positief	Groen-blauwe dooradering vergroot de robuustheid van het watersysteem. En is goed voor de biodiversiteit.	Ja
Positief	Goed voor de biodiversiteit en de beleefbaarheid van het land. E.e.a. moet passen binnen het gemeentelijk groenstructuurplan en ruimtelijk kwaliteitsplan	Ja
Positief	Verbreiding van de watergangen is goed voor het inrichten van een robuust watersysteem. E.e.a. moet passen binnen het ruimtelijk kwaliteitskader. Aandachtspunt daarbij is dat de kleinere slootjes in het watersysteem niet worden gedempt (vergunningverlening door WF). Gemeente ziet die watergangen verbreed die historisch gezien al breder waren (zie landschapsbiografie). Dit zijn in de meeste gevallen de opvaarten. Deze kunnen dan door de inwoners ook gebruikt worden voor varen/beleefbaar maken van het gebied en dorpsommetjes.	Ja
Positief	Mits passend binnen het ruimtelijk kwaliteitsplan en de landschapsbiografie van de gemeente. Gemeente is tegen het aanleggen van waterplassen op landbouwgrond.. Wetterskip hanteert twee typen bergingen: bij wateroverlast wordt gesproken over waterberging bij zoetwater ten tijd van droogte wordt gesproken van wateropvang. Beide moeten in het watersysteem aanwezig zijn.	Nee

Positief	Hogere waterpeilen zorgen voor een grotere tegendruk tegen zout grondwater. En het watersysteem bevat meer water zodat het watersysteem langer water bevat in tijden van droogte. Aandachtspunt is dat het watersysteem moet kunnen reageren in tijden van wateroverschotten (hevige neerslag). Het systeem wordt daarmee technischer en daardoor kwetsbaarder. Een ander aandachtspunt is de funderingen van bestaande bebouwing. Deze mogen in geen geval daar schade van ondervinden (verzakking).	Nee
Neutraal	Vraag is of daarmee juist niet extra zout grondwater wordt aangetrokken. Hier zal onderzoek naar moeten plaatsvinden.	Nee
Positief	Daarmee kan de landbouw in dit gebied, dat onderhevig is aan verzilting, langer blijven functioneren.	Ja
Positief	Daarmee kan de landbouw in dit gebied, dat onderhevig is aan verzilting, langer blijven functioneren. Bodemverbetering met organische stoffengehalte is goed voor het bodemleven, watervasthoudend vermogen van de grond.	Ja
Positief	Elke druppel zoetwater dat de bodem kan worden ingebracht is gunstig voor het vergroten van de zoetwaterbel.	Ja
Positief	Daarmee kan de landbouw in dit gebied, dat onderhevig is aan verzilting, langer blijven functioneren.	Ja
Positief	Een robuuster ingericht watersysteem is beter bestand tegen de steeds vaker optredende perioden met hevige neerslag. Gemeente zoekt dit in het verbreden van watergangen in combinatie groen-blauwe dooradering. E.e.a. moet passen binnen het ruimtelijk kwaliteitskader en de landschapsbiografie. Gemeente is tegen het aanleggen van plassen op landbouwgrond.	Nee

Positief	Dit behoeft geen toelichting. Alle die deel uitmaken van Op Paad hebben hier positief over besloten.	Ja
Positief	Gemeente heeft voor Peazens-Moddergat ingestemd met de voorstellen van het museum voor routing tussen de verschillende museale objecten. Deze worden momenteel in TPM verwerkt. Verder heeft de gemeente een plan laten maken voor dorpommetjes in de driehoek Ferwert-Hegebeintum-Blije. Deze gaan ook richting het buitendijksgebied. De opmerking nog geen concrete voorstellen klopt niet	Ja
Positief	Maakt deel uit van het vergroten van de leefbaarheid van de kuststrook. Het gebied wordt daarmee toeristisch recreatief aantrekkelijker	Nee
Positief	Maakt deel uit van het vergroten van de leefbaarheid van de kuststrook. Het gebied wordt daarmee toeristisch recreatief aantrekkelijker. Aandachtspunt: palenscherp is niet het zelfde als het SoP project Kromme Horne.	Ja
Positief	Dijksplein is er nu ook al en moet behouden blijven.	Nee
Positief	Gemeente heeft voor Peazens-Moddergat ingestemd met de voorstellen van het museum voor routing tussen de verschillende museale objecten. Deze worden momenteel in TPM verwerkt.	Ja
Positief	Gemeente heeft voor Peazens-Moddergat ingestemd met de voorstellen van het museum voor routing tussen de verschillende museale objecten. Deze worden momenteel in TPM verwerkt. Verder heeft de gemeente een plan laten maken voor dorpommetjes in de driehoek Ferwert-Hegebeintum-Blije. Deze gaan ook richting het buitendijksgebied.	Ja

Positief	Gemeente heeft voor Peazens-Moddergat ingestemd met de voorstellen van het museum voor routing tussen de verschillende museale objecten. Deze worden momenteel in TPM verwerkt.	Nee
Positief	Gemeente heeft voor Peazens-Moddergat ingestemd met de voorstellen van het museum voor routing tussen de verschillende museale objecten. Deze worden momenteel in TPM verwerkt.	Ja
Positief	De opvaarten dienen meerdere doelen naast de vaarrecreatie. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de provinciale Gebruiksvisie Waterrecreatie 2050 en beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028. Als ze breder worden gemaakt kan de vrijkomende klei worden gebruikt voor de dijkversterking. De bredere watergangen dragen bij aan een robuuster watersysteem en hebben een bijdrage in groen-blauwe dooradering. In combinatie met vismigratie kan brak water uit de polder naar zee worden	Ja
Positief	De opvaarten dienen meerdere doelen naast de vaarrecreatie. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de provinciale Gebruiksvisie Waterrecreatie 2050 en beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028. Als ze breder worden gemaakt kan de vrijkomende klei worden gebruikt voor de dijkversterking. De bredere watergangen dragen bij aan een robuuster	Nee
Positief	Gemeente zet met name in op het bevaarbaar maken van de Aelsumerfeart, Ald Peazens, Wierumerfeart en dyksfeart. Daarnaast Ternaarder fear, Ferwerter feart en Hallumer feart. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de provinciale Gebruiksvisie Waterrecreatie 2050 en beleidsnota	Ja
Positief	Winning van lokale klei draagt bij aan een CO2 neutralere aanleg van de dijk. Klei buitendijks winnen op locaties die niet gebruikt worden door de landbouw (waar ondernemers afhankelijk van zijn voor de mestboekhouding).	Nee
Negatief	Gemeente is voor het behoud van de zomerpolders t.b.v. de landbouw. Daar zijn ondernemers van afhankelijk qua mestboekhouding.	Nee
Neutraal	Alleen als de klei wordt gewonnen uit verbreding van watergangen zoals opvaarten en groen-blauwe dooradering. E.e.a. moet passen binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader en Omgevingsvisie. Gemeente is dus tegen het graven van plassen in landbouwgrond	Ja

	landbouwgrond.	
Positief	Alleen als de klei wordt gewonnen uit verbreding van watergangen zoals opvaarten en groen-blauwe dooradering. E.e.a. moet passen binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader en Omgevingsvisie.	Ja

: NOARDEAST FRYSLAN	
er een actieve rol voor jullie organisatie?	Is hier voor
Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Zorgen dat de zomerdijken behouden blijven zoals ze nu zijn. En aandacht vragen voor het belang van de landbouw	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente. We kunnen beleidsmatig ondersteunen dat de kwelder wordt ingericht als broedgebied.	Nee
Gemeente zet zich voor behoud van landbouw in de zomerpolders	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Alleen in de zin dat de gemeente ook het plan heeft de gemeentelijke bermen daar waar het bijdraagt te willen omvormen naar natuurbermen en daarmee ook de vergroting van de berging in het watersysteem	Ja
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de	Nee

gemeente	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente	Nee
Alleen in de zin dat de gemeente ook het plan heeft de gemeentelijke bermen daar waar het bijdraagt te willen omvormen naar natuurbermen en daarmee ook de vergroting van de berging in het watersysteem	Ja
Alleen in de zin dat de gemeente ook het plan heeft de gemeentelijke bermen daar waar het bijdraagt te willen omvormen naar natuurbermen en daaraan gekoppeld ook de vergroting van de berging in het watersysteem	Ja
Stimulering waterverbreding in historische opvaarten (zie landschapsbiografie).	Ja
Dit heeft te maken met het watersysteem. Daar is een taak van Wetterskip Fryslân.	Nee

Dit heeft te maken met het watersysteem. Daar is een taak van Wetterskip Fryslân.	Nee
Provincie en Wetterskip hebben een taak in het bestrijden van verzilting.	Nee
Slechts via stimulering.	Nee
Slechts via stimulering.	Nee
Gemeente kan regenwater dat nu versneld wordt afgevoerd op plekken daar waar het kan infiltreren. Maakt nu al onderdeel uit van het gemeentelijk rioleringsplan.	Ja
Slechts via stimulering.	Nee
Dit heeft te maken met het watersysteem. Daar is een taak van Wetterskip Fryslân.	Nee

Dit behoeft geen toelichting. Alle die deel uitmaken van Op Paad hebben hier positief over besloten.	Ja
De gemeente is van mening dat dit de leefbaarheid van het gebied vergroot, de toeristen en recreanten beter worden bediend en daarmee de brede welvaart wordt gestimuleerd.	Ja
Ligt in gemeente Waadhoeke. Gemeente NE-F ondersteunt de plannen wel.	Nee
Stimulering dat het object in stand wordt gehouden. Maakt deel uit van de cultuurhistorie	Nee
Dijksplein ligt op de dijk. Wetterskip plaatst alles terug dat nu ook op de dijk aanwezig is.	Nee
	Ja
Wel dringt gemeente aan op gezamenlijke aankoop van gronden benodigd voor alle initiatieven langs de dijk en die nodig zijn t.b.v. de dijkversterking. We moeten niet 2x naar de landbouw voor de aankoop van gronden. Geldt ook voor Dongeradielen.	Ja

Opgang is er nu ook al. De opgang hoeft niet te worden verlengd en monument wordt niet verplaatst. WF zorgt dat alles wat nu op de dijk aanwezig is terug wordt geplaatst.	Nee
De gemeente is van mening dat dit de leefbaarheid van het gebied vergroot, de toeristen en recreanten beter worden bediend en daarmee de brede welvaart wordt gestimuleerd.	Ja
Gemeente wil stimuleren dat die watergangen worden verbreed die vanuit de historie gezien ook breder waren. E.e.a. passend binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader, Omgevingsvisie NE-F en Landschapsbiografie.	Ja
Ligt in gemeente Waadhoeke. Gemeente NE-F ondersteunt de plannen wel.	Nee
Gemeente wil stimuleren dat die watergangen worden verbreed die vanuit de historie gezien ook breder waren. E.e.a. passend binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader, Omgevingsvisie NE-F en Landschapsbiografie.	Ja
Kleiwinning buitendijks is geen taak van de gemeente	Nee
Gemeente is tegen het afgraven van de zomerpolders als dat ten koste gaat van de landbouw. En past ook niet binnen de Omgevingsvisie NE-F	Nee
Mits het gaat om gebruik van klei te verbreden opvaarten en groen-blauwe dooradering. Gemeente heeft geen actieve rol als het gaat om het graven van plassen op hoogwaardige landbouwgrond.	Nee

Mits het gaat om gebruik van klei te verbreden opvaarten en groen-blauwe dooradering.	Ja

uw organisatie (co)financiering op mogelijk?
Toelichting op deze keuze
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Gemeente is geen voorstander van verwijderen/doorsteken zomerdijsen.
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Alleen wat de gemeentelijke bermen betreffen die bijdragen aan waterberging. In het gebied van Dongeradielen.
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de

gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Natuurontwikkeling is geen kerntaak van de gemeente
Alleen wat de gemeentelijke bermen betreffen die bijdragen aan waterberging
Alleen wat de gemeentelijke bermen betreffen die bijdragen aan waterberging
Alleen ten behoeve van voorzieningen (vaar)recreatie.
Het vergroten van het watersysteem is geen taak van de gemeente.

Het vergroten van het watersysteem is geen taak van de gemeente.
Tegen gaan van verzilting is geen taak voor de gemeente
Gemeente kan niet investeren op particulier terrein.
Gemeente kan niet investeren op particulier terrein.
Gemeente heeft middelen beschikbaar om hemelwater af te koppelen in te laten infiltreren. E.e.a is wettelijk gezien wel gekoppeld aan de riolering omdat het geld wordt opgehaald via de Rioolheffing.
Gemeente kan niet investeren op particulier terrein.
Het vergroten van het watersysteem is geen taak van de gemeente.

Dit behoeft geen toelichting. Alle die deel uitmaken van Op Paad hebben hier positief over besloten. En hebben middelen beschikbaar gesteld.

Mits de raad in Q3 2025 in kan stemmen met de voorstellen.

NE-F kan niet investeren in een andere gemeente

Object is in eigendom bij Wetterskip Fryslân.

Dijksplein ligt op de dijk. Wetterskip plaatst alles terug dat nu ook op de dijk aanwezig is.

Mits de raad in Q3 2025 in kan stemmen met de voorstellen.

Mits de raad in Q3 2025 in kan stemmen met de voorstellen.

Opgang is er nu ook al. De opgang hoeft niet te worden verlengd en monument wordt niet verplaatst. WF zorgt dat alles wat nu op de dijk aanwezig is terug wordt geplaatst.
Mits de raad in Q3 2025 in kan stemmen met de voorstellen.
Voor het herstellen van de sluis Noorderverlaat in Dokkum en het vervangen van 2 duikers door doorvaarbare duikers. E.e.a. is afhankelijk van raadsbesluit, hopelijk nog Q4 2024.
NE-F kan niet investeren in een andere gemeente
En nee. Hallumerfeart ligt nog een opgave voor de provincie (ophogen brug in Ljouwerterwei). Voor de overige opvaarten is e.e.a. afhankelijk van besluitvorming in Q3 2025.
Kleiwinning buitendijks is geen taak van de gemeente
Kleiwinning buitendijks is geen taak van de gemeente
Kleiwinning is geen taak van de gemeente

Kleiwinning is geen taak van de gemeente. Maar gemeente heeft wel bijgedragen aan baggeren Ferwerter feart. De vrijkomende klei wordt gebruikt voor de dijkversterking. Een zelfde vraagstuk heeft WF bij de gemeente voorgelegd voor de Aelsumerfeart. Daar moeten de onderhandelingen met WF nog starten.

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen

Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot

Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtp laats en broedeilanden
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)

Water op systeemniveau u	W01	Verbreiding watergangen

Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)

Water op perceelsnivea u	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsnivea u	W07	Anti- verziltingsdrainag e (pilot)
Water op perceelsnivea u	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)

Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad lans it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplek		

Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenh eid Garnalenfabriekje
Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplek ken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat

Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard
Vaarroutes	R05	Rondje St- Annaparochie

Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders

Kleiwinnning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinnning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving	Meekoppelkans
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.	D01- Kleiwinning buitendijks kwelder
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.	D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard	

Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave	N02 - Verkwelderen zomerpolders
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.	N10 - Nieuwe vispassage
	D01- Kleiwinning buitendijks kwelder
	D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.	BHR - Mogelijk sterkere bekleding
	N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.	
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.	
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud	
	N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot

Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.	N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot
	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').	N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk
	N10 - Nieuwe vispassage
	D03 - Kleiwinning binnendijks (put)
	N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot
	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
	W02 – Waterberging zoetwater
Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.	W09 – Waterberging overlast
	BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen
	KRW-opgave
	W01 - Verbreding watergangen
Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.	
	N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)

	R06 – Bevaarbare opvaarten
	R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard
	R05 - Rondje St-Annaparochie
Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.	
	R06 - Overige opvaarten

Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.	N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)	W02 – Waterberging zoetwater
Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.	Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil
Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.	

Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven	
Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens	
Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)	
	N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden

Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).	
Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)	Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk
In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.	R01 - Op Paad langs it Waad
	R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard
	R05 - Rondje St-Annaparochie
	R06 - Overige opvaarten
Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening	R01- Op Paad langs it Waad

Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.	R01 - Op Paad lans it Waad
Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.	R01- Op Paad lans it Waad
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.	R01- Op Paad lans it Waad
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.	R01- Op Paad lans it Waad
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.	R01- Op Paad lans it Waad
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen	R01- Op Paad lans it Waad
	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
	W01 – Verbreden watergangen

Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.	R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
	W01 – Verbreden watergangen
	R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
	N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)
	W01 – Verbreden watergangen

In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.	R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.	N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder
Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.	N00 - Verkwelderen zomerpolders

Kleiwinning door graven put of plas.	N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden
Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.	W00 - Verbreding watergangen
	N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)
	R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard
	R00 - Rondje St-Annaparochie

Aandachtspunten	Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?	
	Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	Positief	Belangrijk voor WF is dat het voorland een bepaalde hoogte houden in het kader van waterveiligheid (raakvlak dijkontwerp). Dynamiek in de kwelders levert (mogelijk) een positieve bijdrage aan vismigratie. Raakvlak: de vrijkomende materialen (klei) kunnen worden gebruikt voor de brede groene dijk.
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.		
Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.	Positief	Voor WF is het belangrijk dat het voorland een bepaalde hoogte houden in het kader van waterveiligheid (raakvlak dijkontwerp). Overige nadelen van doorsteken of afgraven zomerkades: (a) er komt meer vloedmerk, (b) er komt vaker water tegen de dijk aan te staan wat leidt tot meer schade, (c) de eventueel aanwezige teensloot slijt vaker dicht. Deze naderelen leiden tot meer onderhoud op en aan de dijk waardoor de (beheer)kosten toenemen. Op de langere termijn zal door het aanslibben van de zomerpolders, de (exploitatie)kosten van beheer afnemen. Dat is de reden dat deze maatregel door WF als positief is beoordeeld. Raakvlak: de vrijkomende materialen (klei) kunnen worden gebruikt voor de brede groene dijk.
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	Neutraal	WF is eigenaar van deze kwelders, maar heeft interesse om het deel buiten de reserveringszone in eigendom over te dragen.
Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied'		De kwelders hebben in de huidige omvang een positief effect op de waterveiligheidsopgave. Echter moet er een brede afweging plaats vinden met daarbij in het oog houdend het effect op natuur. Uitbreiden van de kwelders kan een positief of negatief effect hebben. In het eerste geval kan het helpen om de natuuropgave van de dijkversterking in te vullen, maar in het tweede geval kan het in het gebied leiden tot een grotere uitdaging op het gebied van natuur.
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.		De maatregel draagt voor WF bij aan de robuustheid

Natura 2000-wetgeving.	Neutraal	van het systeem en draagt bij aan het vergroten van natuurwaarden. Echter is onduidelijk wat deze maatregel exact behelst (concreetheid mist). Een brede afweging vanuit de verschillende belangen is hierdoor nu niet mogelijk.
Afstemming met Kweldertotaal-beeld.	Negatief	Een opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging is voor WF geen onderdeel van het VKA en daarmee niet toe te passen in het tijdsbestek van het IIP. Het zou een uitdaging betekenen vanuit waterveiligheidsoogpunt als we een opening creëren in de dijk of de dijk verleggen. We hebben deze maatregel nu beschouwd vanuit het idee dat het om de primaire kering gaat (niet zijnde zomerkades).
Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.		
Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.		
Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.	Positief	Een soortenrijk mengsel ziet WF als positieve ontwikkeling voor de biodiversiteit. Uitdaging zit in de beheerkosten en dus de combinatie tussen kruidenrijk en schapenbeweiding. Intern nog te verkennen of een soortenrijk mengsel samen kan gaan met schapenbeweiding. Onze ervaringen zijn dat schapenbeweiding leidt tot de beste grasmat. Combinatie beheertype en kwaliteit van de (onder)grond bepalen samen de uiteindelijke kwaliteit van de grasmat. Uitgangspunt van WF -op dit moment- is wel: het mag niet leiden tot een kostenverhoging van beheerkosten.
Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.		
Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).		
Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.	Positief	Een natuurvriendelijke harde bekleding ziet WF als positieve ontwikkeling voor de biodiversiteit. De maatregelen die wij nog bekijken zijn een zetsteenbekleding met toplaag (eco/bassalt) en/of hard substraat bij de teen.
Getijdopoelen slibben dicht ?		
Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).		Creëren van poelen is per situatie afhankelijk of het een reële optie is. Bepalend is of ze wel of niet dichtslibben.
	Neutraal	WF: alleen bij TPM en Peazemerlannen is er binnendijks een teensloot aanwezig. Bij TPM is voornamelijk geen rekening gehouden met het verbreden van de bestaande teensloot. Deze maatregel zou voor TPM de waterveiligheidsopgave raken (binnenwaartse stabiliteit). Op basis van het voorstel moet WF het effect voor het dijkontwerp van TPM bekijken. WF legt daarnaast het voorstel naast de analyse Baggerprofiel - Theoretisch profiel (kaart WF). Dit om raakvlakken in beeld te brengen.
		WF heeft een opgave om bestaande vispassages te

Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.	Positief	monitoren en verbeteren. Aandachtspunt hierbij is de beschikbaarheid van voldoende zoetwater. Een tekort aan zoetwater kan betekenen dat de vispassage in die periode niet kan functioneren.
Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.	Positief	WF staat er positief tegenover als met de maatregel een KRW doel wordt gerealiseerd. Verder zou de aanleg van een nieuwe vispassage kunnen leiden tot een verbetering van de biodiversiteit. Aandachtspunt bij de aanleg van een nieuwe vispassage is de beschikbaarheid van voldoende zoetwater. Een tekort aan zoetwater kan betekenen dat de vispassage in die periode niet kan functioneren.
	Positief	Voor WF maatregel is mogelijk nodig in het kader van de natuuropgave van de dijkversterking (nog vast te stellen met BG). Als dit het geval is dan heeft WF een direct belang bij de maatregel. WF heeft ook een actieve rol als de maatregel wordt ingezet voor de PAGW. De maatregel kan ook klei opleveren voor de dijk (zie maatregel D03).
	Positief	WF: het antwoord op deze vraag is afhankelijk van ons eventuele belang bij deze maatregel. Dit belang hangt samen met de locatie van de maatregel. Er kan op voorhand en op basis van een theoretische exercitie geen akkoord op worden gegeven door WF. Let op, het belang van WF is locatiespecifiek.
	Positief	WF heeft een belang bij de aanleg van bloemrijke stroken bij sommige watergangen. Dit om afspoeling te voorkomen/tegen te gaan (onderdeel van het ANLB). Let op, het belang van WF is locatiespecifiek.
Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.		

Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.	Neutraal	Voor WF draagt meer oppervlaktewater positief bij aan het bergend vermogen in een gebied. Hierdoor kunnen extreme neerslagpieken beter worden opgevangen (minder snelle peilstijging en dus minder wateroverlast à positief (en klimaatrobuust) Aandachtspunt: sloten niet verdiepen in verband met zoute kwel. Bijdrage aan zoetwaterbeschikbaarheid is beperkt. Er verdampt in droge perioden 4-5 mm per dag uit het oppervlaktewater. 10 cm peilstijging is dus net voldoende om er voor te zorgen dat gedurende 2 weken het waterpeil niet onder het streefpeil zakt als geen wateraanvoer vanuit de boezem/IJsselmeer meer mogelijk is. Als je het water ook nog wilt benutten voor beregening kan je met 10 cm peilverhoging in een gemiddelde polder ongeveer 1 dag vooruit (schatting met 2 mm beregening/infiltratie van de sloot naar het grondwater over de hele oppervlakte van de polder). Extreme tijdelijke peilverhogingen betekenen een groot risico als in een gebied een extreme zomerbui valt. Dan zit immers alle bergingsruimte vol (dus: negatief). Water opslaan voor een droge periode betekent dus dat grote peilfluctuaties naar boven mogelijk moeten zijn. Het laten uitzakken van de waterstand beneden het polderpeil betekent dat via de ondergrond zout water wordt aangetrokken (kwel). Dus: negatief. Er is een kaart beschikbaar van locaties waar we op dit moment niet voldoen aan de legger. Hier kan verbreding van de watergang voor WF positief uitpakken. Een verbreding van de watergang kan worden gecombineerd met maatregel N12. Dus: positief.
Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater. Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.		De maatregel draagt voor WF mogelijk positief bij aan de zoetwaterbeschikbaarheid en/of waterbergend vermogen. Echter dient als de locatie bekend is een brede afweging vanuit de verschillende belangen te worden gemaakt. Het is daarbij de vraag of in het kader van waterberging de plek dichtop de dijk het meeste rendement oplevert. Aandachtspunt: weggraven klei betekent dat zout grondwater makkelijker omhoog komt

Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.	Neutraal	grondwater makkelijker omhoog komt. Watervasthouden kan dus alleen boven het streefpeil van de polder. Dan moet je een voorziening (gemaal) bouwen om het water in het meer te krijgen. Verder moet je grote waterstandsfluctuaties toestaan om een significante bijdrage te leveren aan de zoetwaterbeschikbaarheid. We gaan dus als WF in de basis geen waterbergingen of zoetwaterbasins creëren. Aandachtspunt: bij de concretisering van de maatregel dient rekening te worden gehouden met eventueel oplopende beheer- en onderhoudskosten voor WF.
Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.	Positief	WF staat positief tegenover vooral het eerste deel van de maatregel (peilverhoging/bandbreedte). Voor zoetwaterbeschikbaarheid geldt hetzelfde zoals benoemd bij W02.
Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.		
Koppeling met Spaarwater.	Negatief	Een concrete maatregel zal worden beoordeeld door WF vanuit haar rol als beheerder van het watersysteem (kwantiteit/kwaliteit). Op voorhand zijn er wel zorgen over de werking van verticale drainage, het beheer en onderhoud en de toekomstige werking (= risico). Aandachtspunt is waar het zoute water wordt geloosd. Kan niet binnendijs op het oppervlaktewater.
Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.		
Nader onderzoek nodig.		
Stimuleren door pilots ?		
Koppeling met Spaarwater.	Neutraal	WF staat neutraal ten opzicht van deze maatregel. Ondergrondse wateropslag is nl een maatregel tbv een individuele boer of een collectief van boeren. Het is een manier om onafhankelijk te worden van wateraanvoer. Met 1 systeem neemt de vraag naar zoetwater nog niet significant af, maar bij een toenemend aantal systemen kan het wel gunstig zijn voor WF. Een concrete maatregel zal worden beoordeeld door WF vanuit haar rol als beheerder van het watersysteem (kwantiteit/kwaliteit).
Geschikte locaties nog in beeld te brengen.		
Nader onderzoek nodig.		
Stimuleren door pilots ?		

Stimuleren door pilots ?	Neutraal	Past vanuit belang van WF in de BOVI. Zit mogelijk ook nog een haakje bij ecologie/waterkwaliteit. Leidt tot minder afstroming van de percelen. Een concrete maatregel zal worden beoordeeld door WF vanuit haar rol als beheerder van het watersysteem (kwantiteit/kwaliteit).
Koppeling met Spaarwater.	Neutraal	WF heeft geen invloed op de aanleg van verticale drainage (niet vergunningsplichtig). WF heeft niet direct belang, maar staan wel positief tegenover deze ontwikkeling.
Stimuleren door pilots ?		
Koppeling met Spaarwater.	Neutraal	WF beoordeeld deze maatregel in beginsel als neutraal. In combinatie met anti-verziltingsdrainage is dit goed voor de zoetwaterlens. Hogere peilen zijn nl gunstig tegen verzilting van het oppervlaktewater (sloten). Er is wel een risico op versnippering van het watersysteem en het leidt tot de afname van waterberging. De wijze en manier waarop deze maatregel wordt uitgevoerd zijn bepalend voor het eindoordeel (positief, neutraal of negatief). Een concrete maatregel zal worden beoordeeld door WF vanuit haar rol als beheerder van het watersysteem (kwantiteit/kwaliteit).
Stimuleren door pilots ?		
Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.		Deze maatregel past in de BOVI. Al is wel de vraag wat hier bedoeld wordt met 'inrichten'. De laagste delen binnen een peilvak zijn nl het kwetsbaarst voor wateroverlast tijdens extreme neerslag. Daar is geen

Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.	Positief	inrichting voor nodig. Hoeveel behoefte wij hebben aan extra waterberging is afhankelijk van het feit of we wel of niet voldoen aan de normering regionale wateroverlast. In de huidige situatie voldoet het hele gebied aan deze normering. Verhang en onderhoud kan hier en daar wel zorgen voor problemen. Dit geldt vooral voor het gebied van Zwarte Haan en de opmaling bij Nes. Vanuit de toetsing regionale wateroverlast is er dus geen opgave voor WF. Het is wel zo dat als je ruimte zoekt voor andere functies, zoals natuur het dan slim is om te kijken naar de laagste delen van de systemen, omdat deze altijd kwetsbaarder zijn dan de hoge delen. Als je toch iets wilt doen voor wateroverlast tijdens extremen (extremer dan de toetsnormen) dan zijn ook de laagste delen interessant. Inrichten zou WF hier liever zien als: voorkomen dat in de meest kwetsbare delen ontwikkelingen zijn die niet goed samengaan met wateroverlast. WF staat positief tegenover de maatregel, maar dit is wel afhankelijk van de specifieke locatie. Vraag die daarbij beantwoord moet worden is: zijn er ergens langs de dijk probleemplekken aan te wijzen?
Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen. Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.	Positief	WF staat er positief tegenover, tenzij het een (formeel) aangewezen fietspad wordt. Fietsers worden door WF gedoogd.
Nog geen concrete projectvoorstellen.	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
Afgefallen als meekoppelkans bij KZH	Neutraal	De maatregel is niet meegekoppeld in dijkversterkingsopgave van WF. In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
Afgefallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .		WF staat positief tegenover de maatregel. De

Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'	Positief	WF staat positief tegenover de maatregel. De maatregel draagt bij aan behoud van de kwelder t.b.v. golfremmende werking voor de dijk.
Afgevallen als meekoppelkans bij TPM.	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
PM - Check relatie TPM	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
PM - Check relatie TPM	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
PM - Check relatie TPM	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
PM - Check relatie TPM	Neutraal	In het geval er maatregelen in de beschermingszone van de dijk worden getroffen, dienen deze door WF te worden beoordeeld op het vlak van onder andere waterveiligheid (incl. beheer en onderhoud).
Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.	Neutraal	Voor WF zijn er diverse aandachtspunten bij de maatregelen van de opvaarten. Wanneer een watergang bevaarbaar wordt gemaakt voor motorvaartuigen, moeten hier aanpassingen aan worden gedaan. Denk hierbij aan de aanleg van verharde oevers of het verbreden van watergangen om de oevers te beschermen, met hi behorende
Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.		

	Neutraal	om de oevers te beschermen, met bijbehorende kosten voor zowel aanleg als beheer en onderhoud. Daarnaast moeten bestaande kunstwerken worden aangepast en zullen er nieuwe kunstwerken worden gerealiseerd, die vervolgens ook beheerd en onderhouden moeten worden. Aandachtspunt: kans op doorsnijden peilgrenzen. Sluis is geen goed kunstwerk om waterafvoer of doorspoeling te regelen. Verdiepen (en verbreden slootbodem) watergangen kan voor extra verzilting zorgen doordat weerstandbiedende kleilaag doorgraven wordt. Effect hiervan neemt toe naarmate de zeespiegel stijgt. Aandachtspunt: de ecologische toestand mag niet verslechteren vanuit eigen doelstellingen en KRW. Het bevaarbaar maken van watergangen kan een risico geven op verslechtering van de kwaliteit.
	Neutraal	Voor WF zijn er diverse aandachtspunten bij de maatregelen rondom de opvaarten. Wanneer een watergang bevaarbaar wordt gemaakt voor motorvaartuigen, moeten hieraan aanpassingen worden gedaan. Denk hierbij aan de aanleg van verharde oevers of het verbreden van watergangen om de oevers te beschermen, met bijbehorende kosten voor zowel aanleg als beheer en onderhoud. Daarnaast moeten bestaande kunstwerken worden aangepast en zullen er nieuwe kunstwerken worden gerealiseerd, die vervolgens ook beheerd en onderhouden moeten worden. De toestand mag niet verslechteren vanuit eigen doelstellingen en KRW. Het bevaarbaar maken van watergangen kan een risico geven op verslechtering van de kwaliteit.
		Voor WF zijn er diverse aandachtspunten bij de maatregelen rondom de opvaarten. Wanneer een watergang bevaarbaar wordt gemaakt voor

Nog geen concrete plannen	Neutraal	watergang bevaarbaar wordt gemaakt voor motorvaartuigen, moeten hieraan aanpassingen worden gedaan. Denk hierbij aan de aanleg van verharde oevers of het verbreden van watergangen om de oevers te beschermen, met bijbehorende kosten voor zowel aanleg als beheer en onderhoud. Daarnaast moeten bestaande kunstwerken worden aangepast en zullen er nieuwe kunstwerken worden gerealiseerd, die vervolgens ook beheerd en onderhouden moeten worden. De toestand mag niet verslechteren vanuit eigen doelstellingen en KRW. Het bevaarbaar maken van watergangen kan een risico geven op verslechtering van de kwaliteit.
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	Positief	Gelet op de hoeveelheid grond wordt de maatregel door WF als positief beoordeeld: kosten, duurzaamheid, minder hinder (transport), et cetera. Aandachtspunt is dat de grond mogelijk niet voldoet aan beleid van WF (minerale oliën en PFAS). De kans dient te worden beoordeeld op basis van het vastgestelde (grondstromen)afwegingskader.
Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.		
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	Positief	Als er voor WF geschikte grond beschikbaar komt voor toepassing in de dijkversterking, kan dit voor ons een grote meerwaarde hebben. Het is belangrijk dat we zo'n kans beoordelen op basis van het vastgestelde afwegingskader. Aandachtspunt: onderzoek naar eventuele negatief effect op het dijkontwerp vanuit het oogpunt van waterveiligheid.
Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.		
		Als er voor WF geschikte grond beschikbaar komt voor toepassing in de dijkversterking, kan dit voor ons een grote meerwaarde hebben. Het is belangrijk dat we zo'n kans beoordelen op basis van het vastgestelde (grondstromen)afwegingskader.

Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.	Positief	Aandachtspunt waterveiligheid: onderzoek naar eventuele negatief effect op het dijkontwerp vanuit het oogpunt van waterveiligheid. Aandachtspunt bij realisatie binnendijkse plas: weggraven/doorgraven kleilaag betekent mogelijk risico op zoute kwel. Afvoer van water uit dergelijke plassen naar elders is ook een aandachtspunt. Mogelijk negatief effect op zoutgehalte omliggende sloten of grotere doorspoelvraag om sloten door te spoelen ten behoeve van landbouw. Pas bij concrete locaties kan effect goed worden beoordeeld. Extra oppervlaktewater betekent extra berging (positief), maar er is ijn dat kader geen directe opgave vanuit WF om dit te realiseren.
Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.	Neutraal	Aanname WF is dat het hierbij gaat om voor de dijkversterking kleine partijen slib, waarvoor (mogelijk) een uitgebreid ver-/bewerkingsproces nodig is om het slib te laten rijpen tot klei. Aanvullend is de milieuhygienische en fysische samenstelling van het slib een aandachtspunt. Iedere concrete kans wordt beoordeeld conform het WF (grondstromen)afwegingskader (combinatie afweging op kwaliteit, kwantiteit, duurzaamheid, kosten etc). Het gaat voor ons om het baggerprogramma van WF (hoofdwatergangen).

1DYK partij : WETTERSKIP		
Ligt hier een actieve rol voor jullie organisatie?		Is hier voor
Ja / Nee	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Nee	WF kan alleen een actieve rol vervullen als WF deze maatregel nodig heeft voor de natuuropgave van de dijkversterking en/of we de mogelijkheid hebben klei te onttrekken voor de dijkversterking. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
Nee	WF kan alleen een actieve rol vervullen als WF deze maatregel nodig heeft voor de natuuropgave van de dijkversterking en/of we de mogelijkheid hebben klei te onttrekken voor de dijkversterking. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
Nee	In basis heeft WF geen actieve rol. Alleen als het uitbreiden van de kwelders een positief effect heeft voor natuur en/of als er een achterliggend dijktraject is afgekeurd. In het laatste geval kan het uitbreiden van de kwelder onderdeel uitmaken van de oplossingsrichting van de dijkversterking. Op dit moment is hiervan echter geen sprake. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF. De kans wordt vergroot als	

Nee	je een ecologische doelstelling er aan kan verbinden (natuurvriendelijke oevers). Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
Nee	Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
Ja	Een soortenrijk grasmengsel ziet WF als inpassingsopgave van de dijkversterking.	Ja
Ja	Een zetsteenbekleding met toplaag (eco/bassalt) en/of hard substraat bij de teen ziet WF als inpassingsopgave.	Ja
Nee	Tenzij wij hier een opgave hebben als WF. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee

Ja	Er is een opgave van WF.	Ja
Ja	WF kan kennis en capaciteit inbrengen. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
Ja	WF kan alleen een actieve rol vervullen als WF deze maatregel nodig heeft voor de natuuropgave van de dijkversterking en/of we de mogelijkheid hebben klei te onttrekken voor de dijkversterking. Ook als het een PAGW-maatregel is hebben we hierin een actieve rol. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Ja
Ja	Er is een opgave van WF voor bepaalde locaties.	Ja
Ja	Er is een opgave van WF voor bepaalde locaties.	Ja

Nee

Er is een opgave van WF voor bepaalde locaties.
De kans wordt vergroot als je een ecologische
doelstelling er aan kan verbinden (natuurvriendelijke
oevers - maatregel N12).

Nee

Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee
Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee
Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee
Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee

Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee
Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee
Nee	Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.	Nee

Ja	Er is een opgave van WF voor probleemlocaties.	Ja
Nee	Als WF zijn we zijn onderdeel van de stuurgroep OPLIW en ondersteunen de doelen.	Nee
Nee	Het is een initiatief van derden. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
nee	Het is een initiatief van derden. Als bevoegd gezag heeft WF een rol om de waterveiligheid te borgen bij maatregelen in de beschermingszone van de waterkering.	Nee
	Het is een initiatief van derden. Als bevoegd gezag	

[illegible]

Nee	Als bevoegd gezag heeft WF hier een rol in om de maatregel te beoordelen.	Nee
Nee	Als bevoegd gezag heeft WF hier een rol in om de maatregel te beoordelen. Wij hebben hier wel een opgave als het gaat om het baggeren van vaarroutes.	Nee

Nee	Als bevoegd gezag heeft WF hier een rol in om de maatregel te beoordelen.	Nee
Ja	Intern WF en/of samen met de eventuele initiatiefnemer dienen de hergebruiksmogelijkheden van de vrijkomende grond te worden beoordeeld	Ja
Ja	Intern WF en/of samen met de eventuele initiatiefnemer dienen de hergebruiksmogelijkheden van de vrijkomende grond én de impact van de maatregel op het dijkontwerp te worden beoordeeld	Ja

Ja	Intern WF en/of samen met de eventuele initiatiefnemer dienen de hergebruiksmogelijkheden van de vrijkomende grond én de impact van de maatregel op het dijkontwerp te worden beoordeeld	Ja
Ja	Het gaat om watergangen die in beheer zijn van WF. Ook de beoordeling dient te worden uitgevoerd door WF.	Ja

uw organisatie (co)financiering op mogelijk?
Toelichting op deze keuze
In basis is er geen (co)financiering mogelijk vanuit WF. Als wij er echter belang bij hebben vanuit de dijkversterking (natuuropgave / kleiwinning) dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.
In basis is er geen (co)financiering mogelijk vanuit WF. Als wij er echter belang bij hebben vanuit de dijkversterking (natuuropgave / kleiwinning) dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.
In basis is er geen (co)financiering mogelijk vanuit WF. Als wij er echter belang bij hebben vanuit de dijkversterking (natuuropgave / kleiwinning) dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.
Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.
Een soortenrijk grasmengsel ziet WF als inpassingsopgave en is daarmee subsidiabel voor het HWBP.
Een natuurvriendelijke harde bekleding ziet WF als inpassingsopgave en is daarmee subsidiabel voor het HWBP.
Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Er is een opgave van WF: KRW en biodiversiteit. De mate van (co)financiering is nu niet vast te stellen. Het is een KRW-maatregel.
Nee, op dit moment geen financiën beschikbaar vanuit WF. Op termijn liggen er kansen om hier middelen voor vrij te maken.
Als de maatregel voor WF invulling geeft aan de natuuropgave en/of er klei kan worden gewonnen voor de dijkversterking dan is er mogelijkheid voor (co)financiering. Als de maatregel wordt ingezet voor de PAGW dan komt de financiering vanuit de PAGW.
Er is mogelijk (co)financiering mogelijk vanuit WF. Er zijn namelijk budgetten beschikbaar in het kader van het integraal leggerprofiel en klimaatadaptatie (incidenteel investeringsgeld). Er is geen budget beschikbaar voor exploitatie (B&O).
Er is mogelijk (co)financiering mogelijk vanuit WF. Er zijn namelijk budgetten beschikbaar in het kader van het integraal leggerprofiel en klimaatadaptatie (incidenteel investeringsgeld). Er is geen budget beschikbaar voor exploitatie (B&O).

WF: mogelijk financiering beschikbaar vanuit
BOVI (klimaatadaptatie).

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Er is vanuit WF wellicht (co)financiering mogelijk vanuit (BOVI).

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Tenzij op een later moment blijkt dat we hier een opgave hebben als WF.

Mogelijk financiering vanuit WF Programma
Klimaatadaptatie.

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

WF ziet het als een initiatief van derden.
Financiering moet komen vanuit de
initiatiefnemer(s).

--

Mogelijk dat er financiering beschikbaar is vanuit andere opgaven van WF, maar hier is nu geen zicht op.

Mogelijk dat er financiering beschikbaar is vanuit andere opgaven van WF, maar hier is nu geen zicht op.

Mogelijk dat er financiering beschikbaar is vanuit andere opgaven van WF, maar hier is nu geen zicht op.

Als de grond voor WF geschikt is voor toepassing in de dijkversterking dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.

Als de grond voor WF geschikt is voor toepassing in de dijkversterking dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.

Als de grond voor WF geschikt is voor toepassing in de dijkversterking dan is er mogelijkheid voor (co)financiering.

Als de slib geschikt is voor toepassing binnen de dijkversterking dan is er mogelijkheid voor (co)financiering. Daarnaast kan er mogelijk budget worden vrijgemaakt uit het programma voor onderhoudsbaggerwerk.

Toelichting op dekking via HWBP:
Het HWBP toetst de raming van de dijkversterking aan het principe van 'sober en doelmatig'. De eenheidsprijzen in de raming moeten marktconform zijn. Als de eenheidsprijs van een partij grond door extra bewerking aanzienlijk hoger uitvalt, kan het gebeuren dat slechts een deel van deze kosten subsidiabel is vanuit HWBP.

Onderwerp	No	Bouwsteen
Buitendijks	N01	Verbeteren kwaliteit kwelder
Buitendijks	N02	Verkwelderen zomerpolders
Buitendijks	N03	Kwelders ontwikkelen
Buitendijks	N04	Realisatie NNN-opgave
Buitendijks	N05	Vergroten buitendijks areaal
Dijk	N06	Bloem- en kruidenrijke dijk
Dijk	N07	Natuurvriendelijke harde buitenbekleding
Dijk	N08	Natuurvriendelijke oevers teensloot
Dijk	N09	Optimaliseren vispassages
Dijk	N10	Nieuwe vispassages
Binnendijks	N11	Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden

		Procedures
Binnendijks	N12	Natuurvriendelijke oevers (GBD)
Binnendijks	N13	Bloem- en kruidenrijke rijke bermen (GBD)
Water op systeemniveau	W01	Verbreiding watergangen
Water op systeemniveau	W02	Waterberging t.b.v. zoetwater
Water op systeemniveau	W03	Peilverhoging
Water op lokaal niveau	W04	Verticale drainage (pilot)
Water op lokaal niveau	W05	Ondergrondse wateropslag (pilot)
Water op perceelsniveau	W06	Verbeteren bodemkwaliteit (pilot)
Water op perceelsniveau	W07	Anti-verziltingsdrainage (pilot)
Water op	W08	Water op perceel vasthouden (pilot)

perceelsniveau	W00	water op perceel vasthouden (prior)
Waterafvoer	W09	Waterberging ter voorkoming overlast
Recreatief routenetwerk	R01	Op Paad langs it Waad
Recreatief routenetwerk	R02	Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Bunker Koehool
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Kromme Horne
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Dijksplein Wierum
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Belevingsplek Fiskershúske
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Parkeergelegenheid Garnalenfabriekje
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Historische opgang reddingsboot
Belevingsplekken en voorzieningen	R03-x	Diverse voorzieningen ten aanzien van recreatie en toerisme bij Moddergat
Vaarroutes	R04	Opvaarten Wierum-Ternaard

Vaarroutes	R05	Rondje St-Annaparochie
Vaarroutes	R06	Overige opvaarten ?
Kleiwinning dijkbekleding	D01	Buitendijks van de kwelder
Kleiwinning dijkbekleding	D02	Buitendijks van de zomerpolders
Kleiwinning dijkbekleding	D03	Binnendijkse put (plas)
Kleiwinning dijkbekleding	D04	Binnendijks slib uit watergangen

Omschrijving
Meer dynamiek op de kwelders creëren door het verwijderen van barrières, (deels) afgraven van hoog opgeslibte delen en/of het aanbrengen van geulen.
Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.
Uitbreiden van de bestaande kwelders bij Wierum en Ternaard
Realiseren van nieuwe natuur buitendijks door invulling resterende NNN-opgave
Creëren van meer ruimte voor de Waddenzee door opening in de dijk of plaatselijke dijkteruglegging i.c.m. ontwikkeling kweldernatuur.
Ontwikkelen en beheren van een bloem- en kruidenrijke vegetatie op de dijktafsluitingen.
Natuurvriendelijke onderwaterbekleding en hard substraat ten behoeve van vergroting biodiversiteit.
Creëren poelen in de getijdenzone van de steenbestorting als vestigingsmogelijkheid voor diverse organismen.
Verbreden binnendijkse teensloot met natuurvriendelijke oevers en flauw talud
Aanvullende maatregelen rondom de bestaande vispassages om de werking en het functioneren verder te verbeteren.
Voorziening voor vissen om de dijk te passeren, waarmee een zoet-zout verbinding wordt gerealiseerd.
Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('kluifennas')

hoogwater vastplaats en breedmaken voor watergevoel (waterplas),
Natuurvriendelijke oevers langs watergangen ten behoeve van biodiversiteit en vismigratie, als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Bloem- en kruidenrijke bermen langs wegen en watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering landelijk gebied.
Door verbreding van de watergangen het waterbergend vermogen vergroten en, in combinatie met tijdelijke peilverhogingen, daarmee de zoetwaterbeschikbaarheid.
Oppervlaktewater (plassen) waarin zoetwater in het gebied wordt vastgehouden om bij droogte te worden aangewend.
Door peilverhoging tegengaan van de verzilting door voeden zoetwaterlens. Door toepassen bandbreedte van het peil vergroten zoetwaterbeschikbaarheid (hoog peil vanuit natte periode, water gebruiken waardoor peil zakt in droge perioden)
Afvangen zoute kwel door inbrengen buis in de grond met filters waarmee zoutwater wordt onttrokken.
Zoetwater via buizen inbrengen in diepe laag in ondergrond (zandlaag tussen kleipakketten) en bij droogte oppompen voor beregening percelen.
Creëren van een groter watervasthoudend vermogen van de bodem door het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwkundige percelen door hoger organisch stofgehalte en bodemleven
Door middel van drainagesysteem inbrengen van zoetwater en vergroten zoetwaterlens
Maatregelen op perceels-/bedrijfsniveau om het water lokaal langer vast te

houden (aanpassen sloten, hoger slootpeil, afsluiters in watergangen)
Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).
Een recreatieve fietsroute inclusief belevingsplekken langs de dijk (afwisseling binnen- en buitendijks)
In aanvulling op OPlIW het realiseren / verbeteren van lokale dorpsommetjes en routes tussen de dorpen en van de dorpen naar de dijk.
Herstel bunker (onderhoudswerkzaamheden) en informatievoorziening
Renovatie karakteristieke paalscherm bij Wierum.
Creëren van dijkplein in de kern van Wierum.
Plaatsing van informatieborden en verrekijkers op de dijk bij museum 't Fiskershúske.
Realiseren van extra parkeergelegenheid bij het Garnalenfabriekje in Moddergat.
Behoud en beter zichtbaar en bleefbaar maken historische opgang reddingsboot bij Moddergat.
Watertappunt, laadpunten elektrische fietsen en auto's, fietsenstalling, wadloop afspoelplaatsen
Bevaarbaar maken opvaarten tussen Wierum, Ternaard en Dokkum. Onderdeel van het initiatief SWWT. Ophogen van kunstwerken om doorvaart mogelijk te maken.

Verbeteren bevaarbaarheid vaarten rond St-Annaparochie en Oude Biltzjl. Met noordelijke lus richting Zwarte Haan.
In het masterplan opvaarten van de gemeente NEF zijn meerdere opvaarten en rondjes bij de dorpen aangeven als mogelijk te verbeteren.
Verwijderen klei uit rillen, afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven kwelders.
Afplaggen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders.
Kleiwinning door graven put of plas.
Slib uit watergangen benutten voor kleibekleding.

Meekoppelkans	Aandachtspunten
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Cultuurhistorische en agrarische waarde zomerpolders. Natuurwaarden als onderdeel mozaiek.
	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Staat niet in EP / PAGW-analyse: 'er is al genoeg kwelder, maar juist te weinig intergetijden gebied '
N02 - Verkwelderen zomerpolders	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
	Natura 2000-wetgeving.
N10 - Nieuwe vispassage	Afstemming met Kweldertotaal-beeld.
D01- Kleiwinning buitendijks kwelder	Afstemming ontwikkeling NP Lauwersmeer.
D02 – Kleiwinning buitendijks zomerpolders	Draagvlak i.v.m. agrarische gronden.
BHR - Mogelijk sterkere bekleding	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Nader onderzoek naar stevigheid bekleding.
	Huidige landbouwkundig gebruik (schapen).
	Keuzes al gemaakt i.h.k.v. dijkversterkingsprojecten KZH en TPM.
	Getijdepoelen slibben dicht ?
	Passeerbaarheid voor kuikens bij klutenplas (geen grote gaten).
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar optimalisatiemogelijkheden.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	Nader onderzoek naar effectiviteit / kansrijkheid locaties.
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
N06 - Bloem- en kruidenrijke dijk	
N10 - Nieuwe vispassage	
D03 - Kleiwinning binnendijks (put)	
N08 - Natuurvriendelijke oevers teensloot	

N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W02 – Waterberging zoetwater	
W09 – Waterberging overlast	
BHR – Extensiever beheer door bredere natuurlijke watergangen	
KRW-opgave	
W01 - Verbreding watergangen	
N12- Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Ruimte vraag t.a.v. van aanliggende percelen.
R06 – Bevaarbare opvaarten	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Door verdamping behoorlijk verlies aan zoetwater.
	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
W02 – Waterberging zoetwater	Hogere peilen geeft (eerder) overlast bij lagergelegen percelen. Een combinatie met de bouwstenen voor waterberging in deze lage delen is dan kansrijk.
	Pootaardappelteelt gebruikt geen oppervlaktewater vanwege bruinrot.
Blue Energy, energieopwekking uit zoet-zout verschil	Koppeling met Spaarwater.
	Roptasyl is misschien betere locatie (blue energy) i.v.m. groter verziltingsvraagstuk.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Geschikte locaties nog in beeld te brengen.
	Nader onderzoek nodig.
	Stimuleren door pilots ?
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.
	Stimuleren door pilots ?
	Koppeling met Spaarwater.

	Stimuleren door pilots ?
N11 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Waterbehoefte van de 'klutenplassen' gaat (in de tijd) niet altijd goed samen met de functie waterberging.
	Waterberging ter voorkoming overlast gaat niet (of slechts ten dele) goed samen met zoetwaterberging, aangezien de berging voor (onvoorspelbare) piekbuien leeg moet zijn om goed te kunnen worden ingezet.
Verbinding diverse belevingsplekken langs de dijk	Het project is al uitgewerkt en uitvoeringsgereed; als meekoppelkans bij dijkversterking meegenomen.
	Mogelijk dat kleinere aanpassingen of aanvullingen wenselijk zijn als gevolg van realisatie ander bouwstenen langs de dijk.
R01 - Op Paad langs it Waad	Nog geen concrete projectvoorstellen.
R04 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R05 - Rondje St-Annaparochie	
R06 - Overige opvaarten	
R01- Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij KZH
R01 - Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij TPM vanwege ontbreken raakvlak met dijk .
	Voor de gemeente een van de 'parels langs de waddenkust. Koppeling met cultuurhistorie en functie voor aangroei kwelder.'
R01- Op Paad langs it Waad	Afgevallen als meekoppelkans bij TPM.
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
R01- Op Paad langs it Waad	PM - Check relatie TPM
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Onderdeel van initiatief SWWT; met beoogde koppeling tussen recreatie, ecologie en zoetwateropgaven.
W01 – Verbreden watergangen	Inventarisatie en raming van noodzakelijke aanpassingen aan kunstwerken gereed.
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	

N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N12 - Natuurvriendelijke oevers (GBD)	Nog geen concrete plannen
W01 – Verbreden watergangen	
R02 - Dorpsommetjes, dorpen verbinden met dijk en wad	
N00 -Verbeteren kwaliteit kwelder	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Verkwelderen zomerpolders	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
	Onderzoek naar wijze waarop kleiwinning bij kan dragen aan natuurdoelen.
N00 - Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige klei voor dijkbekleding.
W00 - Verbreding watergangen	Onderzoek naar geschiktheid van aanwezige slib voor dijkbekleding.
N00 – Natuurvriendelijke oevers (GBD)	
R00 - Opvaarten Wierum-Ternaard	
R00 - Rondje St-Annaparochie	

1DYK		
Hoe staat uw organisatie tegenover de maatregel?		Ligt hieraan
Positief / Neutraal / Negatief	Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
Neutraal	Moet eerst afgestemd worden met de pachters buitendijks	Nee
Neutraal	Nvt voor Waadhoeke	Nee
Neutraal	Nvt voor Waadhoeke	Nee
Neutraal	Afstemmen met pachters	Nee
Neutraal	Nvt voor Waadhoeke	Nee
Positief	Waadhoeke vindt het belangrijk dat dit op alle dijktrajecten wordt toegepast voor het volledige dijklichaam. Dit is ook meerdere keren ingebracht vanuit Waadhoeke.	Nee
Positief		Nee
Positief		Nee
Positief		Nee
Neutraal	Nvt voor Waadhoeke	Nee
Positief	Echter is Waadhoeke van mening dat het zoekgebied uitgebreid moet worden naar meer westelijk. Hierbij oog hebben voor zowel ecologie als hoogwaardige landbouwgrond. Opschalen bestaande dijksputten en geschikt maken als	Ja

	klutenplas is ook een optie voor Waadhoeke. De binnendijkse plassen ook geschikt maken voor visdieven (vlotten/drijfeilanden). We sluiten ons graag aan bij het voorstel van NEF om onderzoek te	
Positief		Ja
Positief		Ja
Positief		Ja
Positief		Nee
Positief	Aandachtspunt: ligt gevoelig bij Landbouw. Moeten terug naar mozaiek pijlvakken om aan te sluiten bij lokale situatie	Ja
Neutraal	nvt Waadhoeke	Nee
Neutraal	Meer onderzoek nodig, in afstemming met gemeente Waadhoeke	Nee
Positief	Sluit aan bij bodemvisie Waadhoeke, liggen koppelingen	Ja
Positief	Koppeling met bodemvisie Waadhoeke	Ja
Positief	Koppeling met bodemvisie Waadhoeke	Ja

[illegible]

Positief	Eigen project.	Ja
Positief	Er zijn ook in Waadhoeke veel wensen op dit vlak, echter zijn deze in onze watersportmemo als minder belangrijk gerprioriteerd. Echter wanneer er zich een (financiele) kans voordoet (bijvoorbeeld IKW) willen wij wel de mogelijkheden onderzoeken.	Nee
Neutraal	Gaat Waadhoeke niet over. Ligt gevoelig	Nee
Neutraal	Waadhoeke heeft geen zomerpolders	Nee
Positief	Zie opmerkingen eerder	Nee
Neutraal		Nee

Partij : WAADHOEKE	
Is er een actieve rol voor jullie organisatie?	Is hier voor
Toelichting op deze keuze	Ja / Nee
We worden graag meegenoemen in beoogde locaties voor de betreffende werkzaamheden. Tevens Waadhoeke graag vooraf informeren wanneer er gesprekken plaatsvinden met pachters.	Nee
	Nee
	Nee
We worden graag meegenoemen in beoogde locaties voor de betreffende werkzaamheden. Tevens Waadhoeke graag vooraf informeren wanneer er	Nee
	Nee
Betreft een maatregle vanuit PAGW oorspronkelijk. Wel blijven we graag inhoudelijk aangehaakt op concrete locatiekeuzes	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
Geen trekkersrol. Wel worden we graag betrokken bij locatiekeuze en de argumenten die daaraan ten grondslag liggen. Tevens vinden wij het belangrijk dat we tijdig worden geïnformeerd als er gesprekken	Nee

dat we tijd vinden om te komen als er gesprekken gaan plaatsvinden met grondeigenaren in ons grondgebied.	
Scherp zijn op koppelmogelijkheden bij het vaarrondjes in Het Bildt.	Nee
Sluit aan bij coalitieakkoord om biodiversiteit te verbeteren o.a. dmv bloem- en kruidenrijke bermen. Daarom graag inhoudelijke afstemming met	Nee
Zorgdragen voor inhoudelijke afstemming met project vaarrondje Het Bildt	Nee
	Nee
Worden graag inhoudelijk betrokken om kennis mbt de lokale situatie in te brengen.	Nee
Tenzij in een later stadium Roptasyl een optie wordt.	Nee
Waadhoeke betrekken bij verder onderzoek	Nee
Worden graag inhoudelijk betrokken om kennis mbt de lokale situatie in te brengen.	Nee
Worden graag inhoudelijk betrokken om kennis mbt de lokale situatie in te brengen.	Nee
Worden graag inhoudelijk betrokken om kennis mbt	Nee

Initiatoefnemer en vernatwoordelijk voor uitvoering.	Ja
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
	Nee

[illegible]

Wel is er budget voor sec het project vaarrondje Het Bildt. Die middelen zijn gebaseerd op benodigd budget om de vaarten recreatief bevaarbaar te maken.
Mogelijk in een later stadium vanuit Regiodeal
Mogelijk in een later stadium vanuit Regiodeal
Mogelijk in een later stadium vanuit Regiodeal

mogelijk in een later stadium vanuit regionaal

Zit al in prohect en is reeds beschikbaar gesteld.

Of ja, daar wordt op zeer korte een termijn besluit over genomen.

Budget vanuit de Kadernota en vanuit de Regiodeal. IN totaal c 3,4 miljoen. Overigens is dit budget niet alleen voor rondj Het bildet maar ook voor een aantal vaarten van het vaarrondje 'Lytse Farwegen' ten zuiden van Franeker.

Aanvullingen op tabel en oogst werksessies

Provincie Fryslân 22-11-2024

Deze memo is bedoeld als samenvattende opsomming van een aantal aanvullen voor de tabel en de oogst van de werksessies. Desgewenst kunnen we hier meer uitleg over aanleveren.

Meer aandacht voor (effect) taal.

- Brede welvaart -> leefbaarheid.
- Toekomst platteland -> vitaliteit van het platteland.
- Klutenplas -> Rustplaats vogels.

Er staat nu bij de watermaatregelen heel vaak ‘Spaarwater’ genoemd. Gaat dit dan om Acacia project Spaarwater? Wij zien namelijk voor meer partijen een rol hierin.

Koppelkansen initiatieven Werelderfgoed Waddenzee

Waddenzee is Werelderfgoed omdat het de volgens *Outstanding Universal Values* heeft:

- Het van wereldwijd belang is biodiversiteit
- Natuurlijk processen nog hun gang kunnen gaan
- Je nog kan ervaren hoe het landschap vorm krijgt
- Intactheid – systeem is robuust

Vanuit toerisme opzoeken wat het Merk Waddenzee Werelderfgoed doet en hoe ingezet wordt op duurzaam toerisme. Dit is ook ene taak voor de partners.

Zet in op:

- Eén Waddenzee- de meest duurzame Werelderfgoed bestemming
- Niet meer maar beter toerisme
- Toerisme draagt bij aan natuur
- Toerisme is de beste manier om verbinding te maken met gasten en bewoners.

Paar thema's zijn Natuur en Toerisme, Eén Werelderfgoedbestemming, Transport, Accommodatie en Vervoer. Onder van Wereld Erfgoed is ook de Heritage Impact Assessment.

Uitzoeken Koppelkansen Visserij Ontwikkel Plan

Meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en kernwaarden landschap

Zijn er koppelingen met IKW-project Cultuurlandschappen van Landschapsbeheer Friesland?

Uitleg hoe het past bij de landschap biografieën en Ruimtelijke Kwaliteitskader Dijk.

Meer kansen voor thema zoetwater:

Aantal ontwikkelingen die voor 1DYK en FPW interessant zijn om mee te nemen als onderdeel van het Inrichtingsplan.

- Bodemverbetering
- Monitoring en kennisdeling via studiegroepen (o.a. Boeren Meten Water)
- Experimenteer en leerruimte bieden (risico's mede dekken)
- FreshEM (in kaart brengen ondergrond)
- Aanleg anti-verziltingsdrainage (al dan niet inclusief sub-irrigatie)
- Ondergrondse opslag
- Zoete stuwen

Nadere definitie kansen leefbaarheid

Kan provincie samen met gemeenten onderzoeken of we het initiatief rondom de dorpsommetjes verder concretiseren?

Driehoek Ferwert Hegebeintum

Verbinding tussen Hegebeintum, Blije en Ferwert om het verhaal van het gebied te vertellen. Gemeente NEF zal dit waarschijnlijk aanleveren maar dit is een mooie voorbeeld rondom de dorpskernen.

Koppelingen met Lokale Ontwikkelings Strategie (LEADER)

1. Lokale economie van de toekomst

Waardering van lokale producten en gastvrijheidseconomie komen al wel terug in het werkboek. Educatie en betrekken van jongeren kan nog wel versterkt worden bij deze thema's.

2. Sterke gemeenschap voor jong en oud: Gezond en in verbinding.

Denk aan ontmoetingsplekken, mobiele voorzieningen, nieuwe vormen van zorg. Herbestemming van gebouwen. Ook hier zijn wel verbindingen te maken met de initiatieven die er al zijn.

3. Een aantrekkelijk gebied voor mens en natuur

Klimaatrobuuste dorpen, zie je al goed terug in het werkboek, maar je zou dit nog kunnen versterken met meer openbaar groen, biodiversiteit versterken en aantrekkelijk wonen.

Redeneerlijn IIP november 2024

Onder de naam 1DYK verbetert Wetterskip Fryslân de Waddenzeedijk tussen Koehool en Lauwersmeer. De samenwerkende organisaties binnen 1DYK hebben met elkaar de ambitie uitgesproken om met het verbeteren van de dijk, de natuur te herstellen en het gebied te verrijken. In de verkenning voor de dijkverbetering hebben we inwoners, ondernemers en organisaties gevraagd daarvoor met ideeën, kansen en opgaven te komen.

Gebiedsplan: brede welvaart, zoet water en ecologische plus

Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, gemeente Waadhoeke en Noardeast-Fryslân en een afvaardiging van landbouw – en natuurorganisaties staan samen aan de lat voor het maken van een gebiedsplan, ook wel integraal inrichtingsplan genoemd. Drie thema's staan in het gebiedsplan centraal: brede welvaart, zoet water en ecologische plus. Iedere 1DYK partner vertegenwoordigt in het proces een achterban waarbij diverse belangen een rol van betekenis spelen. Wat hen bindt is de ambitie om een plan te maken waarin alle belangen een plek hebben. Vanuit eigen belang kiezen voor samen.

Uitdaging in tempo

Met het gebiedsplan voor Koehool – Lauwersmeer werken we aan de inrichting van het gebied. We richten ons daarbij op het hier en nu. Maar ook op het ontwikkelen van een toekomstbestendige Waddenzeekust. De kansen, knelpunten en mogelijke oplossingen die in het gebiedsdocument zijn opgehaald vormen daarbij de basis. Door ideeën te combineren, na te denken over logische plekken voor bepaalde thema's en kansen te benutten, proberen we tot één plan voor de toekomst te komen. Niet alle initiatieven en ideeën van de partners zijn even concreet en hebben hetzelfde tempo. We zoeken daarom naar hoe we de projecten en kansen die er liggen zo goed mogelijk in het gebiedsplan mee kunnen nemen.

Niet alle wensen gaan goed samen, plus voor iedereen

De partijen hebben de gezamenlijke ambitie dat het gebiedsplan een plus op moet leveren voor iedereen. Maar het is niet vanzelfsprekend dat alle wensen die er zijn goed samen gaan. Daarom moeten er keuzes gemaakt worden. Hoe kunnen we opgaven slim met elkaar verbinden, bijvoorbeeld ten aanzien van natuur, recreatie en zoetwater? Wat past er op welke plek? Daar praten we de komende weken samen met de partners over verder.

Heldere plan om over in gesprek te gaan

De afgelopen periode hebben we belangenorganisaties uit het gebied betrokken bij het uitwerken van het gebiedsplan. Voor het volgende gesprek met de grondeigenaren moet het helder zijn welke plannen en kansen er zijn. Zo kunnen we met elkaar, de organisaties binnen 1DYK en grondeigenaren, kijken wat wel en niet mogelijk is. Begin 2025 is er een concept plan gereed. Eind maart 2025 besluiten de bestuurders uit de Stuurgroep van 1DYK of het gebiedsplan gedragen wordt vanuit alle partijen. Dat is de start voor vervolgstappen met partijen in het gebied, juridische procedures en politieke besluitvorming.

Met een stem voor ieders belang willen 1DYK partijen een concreet plan dat perspectief en houvast biedt. Voor de samenleving, organisaties, ondernemers en inwoners.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:12:00

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 28 Nov 2024 11:03:57

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: FW: Inzet IIP onderhandeling

Urgentie: Normal

Precisie: None

Goedemorgen [REDACTED] en [REDACTED],

Aangezien [REDACTED] ziek is, stuur ik onderstaande mail ook naar jullie om mee te nemen in het verhaal van 1DYK.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Yntern Advys en Stipe

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: zondag 17 november 2024 14:21

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: Inzet IIP onderhandeling

Goedemiddag [REDACTED],

Als ik kijk naar de huidige stukken voor het Integraal Inrichtingsplan (IIP), wil ik wijzen op enkele cruciale risico's die nog onvoldoende aan bod komen. Hieronder bespreek ik deze risico's in samengevoegde vorm, inclusief argumentatie en het belang van hun opname in het IIP:

1. Financiële en budgettaire risico's

Gebrek aan financiële buffers voor onvoorziene kosten, risico van prijsstijgingen van materialen en arbeid, en risico van vertraagde of tegenvallende externe financiering. Deze risico's hebben allemaal betrekking op budgetbeheersing en de beschikbaarheid van middelen

Het ontbreken van een duidelijk overzicht van onvoorziene kosten en mogelijke financieringstekorten kan leiden tot aanzienlijke budgetoverschrijdingen. Het opnemen van dit risico maakt proactieve budgetplanning en het aanleggen van financiële buffers mogelijk.

2. Participatie- en goedkeuringsrisico's

Gebrek aan participatie en draagvlak met juridische bezwaren als gevolg, en de risico's van afwijzing van subsidieaanvragen of veranderende voorwaarden. Beide risico's gaan over de betrokkenheid van externe

partijen en het verkrijgen van noodzakelijke steun, of het nu gaat om juridische goedkeuring of financiële bijdragen. Gebrek aan draagvlak en juridische complicaties kunnen de voortgang van het project vertragen. Het opnemen van dit risico helpt bij het ontwikkelen van strategieën om de betrokkenheid van stakeholders te waarborgen en juridische problemen te minimaliseren.

3. Ecologische en juridische nalevingsrisico's

Mogelijke negatieve effecten op biodiversiteit en juridische complicaties bij onvoldoende ecologische compensatie, en de invloed van nieuwe wet- en regelgeving. Het onvoldoende adresseren van ecologische gevolgen en juridische risico's kan leiden tot extra maatregelen en hogere kosten. Het opnemen van deze risico's helpt het IIP om te voldoen aan nationale en Europese wetgeving en toekomstige juridische problemen te voorkomen.

4. Langetermijnplanning en onderhoud

Langetermijnonderhoud van infrastructuur en blauwgroene dooradering, en de risico's van toenemende klimaatverandering (zoals verzilting en extreme weersomstandigheden). Het plannen voor langetermijnonderhoud en rekening houden met klimaatverandering is essentieel om de duurzaamheid van het project te waarborgen. Dit zorgt ervoor dat de infrastructuur en ecologische maatregelen op lange termijn bestand zijn tegen externe invloeden.

5. Capaciteit en expertise binnen de projectorganisatie

Dit risico wordt vaak beïnvloed door de andere clusters, zoals budgettaire en juridische uitdagingen. Het benadrukt het belang van interne capaciteit om de uitvoering van het IIP effectief te ondersteunen. Onvoldoende interne capaciteit en expertise kan leiden tot projectvertragingen en hogere kosten door de noodzaak van externe inhuur. Door dit risico op te nemen, kan het projectteam tijdig maatregelen nemen zoals het versterken van het team met de benodigde expertise en strategische opleidingen.

Conclusie

Het opnemen van deze risico's in het IIP zorgt voor een vollediger en realistischer beeld van de uitdagingen waarmee het project te maken kan krijgen. Dit draagt bij aan een betere risicobeheersing en vergroot de kans op een succesvolle uitvoering binnen de geplande tijd en budget.

Ik hoor graag jouw feedback op dit voorstel en of we deze risico's kunnen opnemen in het verdere proces.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Cluster Yntern Advys en Stipe

☎ (06) [Redacted phone number]

👤 werkdagen: [Redacted working days]

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:18:22

Van: [REDACTED]

Verzonden: Sun, 17 Nov 2024 19:49:53

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: Presentatie college B&W

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Dijkversterking_Koehool-Lauwersmeer_2024-11-19_v3.pptx](#);

Hoi collega's,

Vorige week hebben we met [REDACTED] afgesproken om komende dinsdag het college bij te praten over 1DYK-Gebiedsplan.

Bijgaand de presentatie die [REDACTED], [REDACTED] en mijn persoon hebben gemaakt.

Op zo'n korte termijn is dit wat we ervan hebben kunnen maken.

Mochten er nog wezenlijke dingen anders moeten dan graag even bericht!

NB morgenochtend 09:00 zitten we bij [REDACTED] om de presentatie door te nemen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning en Ekonomy

E-mail [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

Mobiel 06-[REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
NOARDEAST
FRYS
LÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:02:17

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Wat is nu PAGW 14112024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Wat is nu PAGW 14112024.docx](#);

Zie mijn vragen en bedenkingen in de bijlage (geel gearceerd). Ik ben benieuwd hoe strak RWS hier volgende week in gaat staan. Als gemeente willen we namelijk niet verkwelderen en een kluutenplas. Vanochtend is er een gesprek geweest met RWS m.b.t. het kweken van zeegras binnendijs. In de Waddenzee moet 10.000 hectare beplant worden. Als je dan aangeeft

Art. 5.2 Woo

Art. 5.2 Woo

Zijn er nog vragen, dan hoor ik die graag ??

Groet,

1DYK – Gebiedsplan (IIP)

College B&W 19 november 2024

GEMEENTE
NOARD
EAST FRYSLÂN

Dijkversterking Koehool-Lauwersmeer

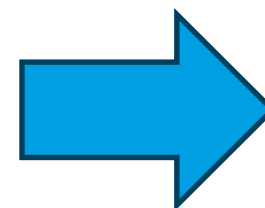
- Dijk versterkt
- Randen verzacht
- Gebied verrijkt

Overheden werken samen als één overheid

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

provinsje fryslân
provincie fryslân

Opgehaalde initiatieven/wensen/opgaven

Gebiedsdocument is kader

‘Dijk versterkt, randen verzacht, gebied verrijkt’

3 dragers voor gebiedsontwikkeling

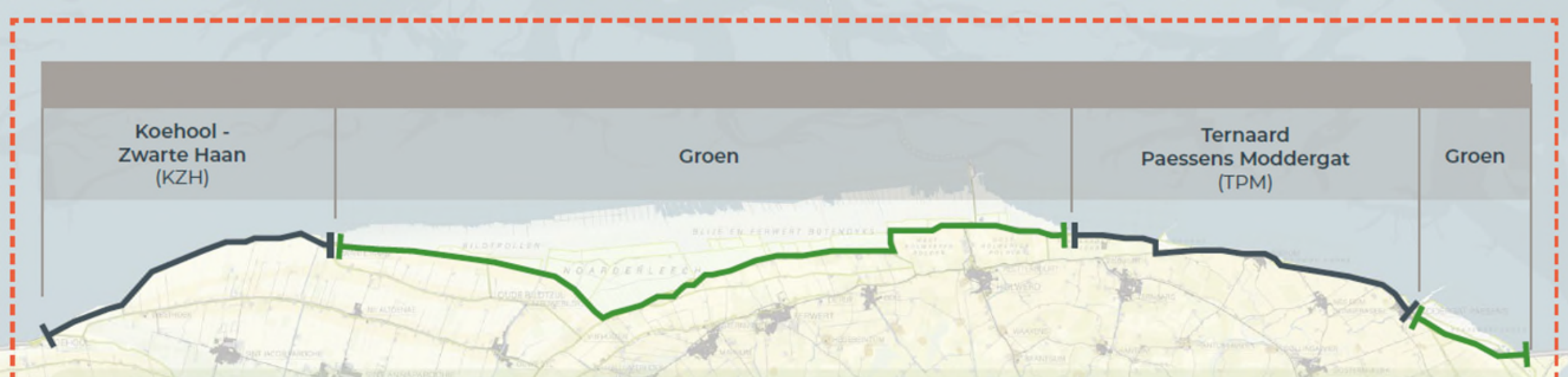
zoetwaterbeschikbaarheid,
ecologische plus, brede welvaart

projecten & initiatievenlijst

[illegible]

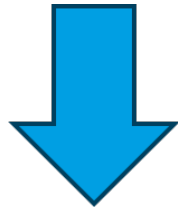
Versterking opgedeeld in trajecten

1. Water tot aan de dijk? → harde bekleding
2. Groot voorland? → groene bekleding

Gebiedsplan (1)

Wensen/initiatieven/opgaven NIET direct van invloed op ontwerp dijk?

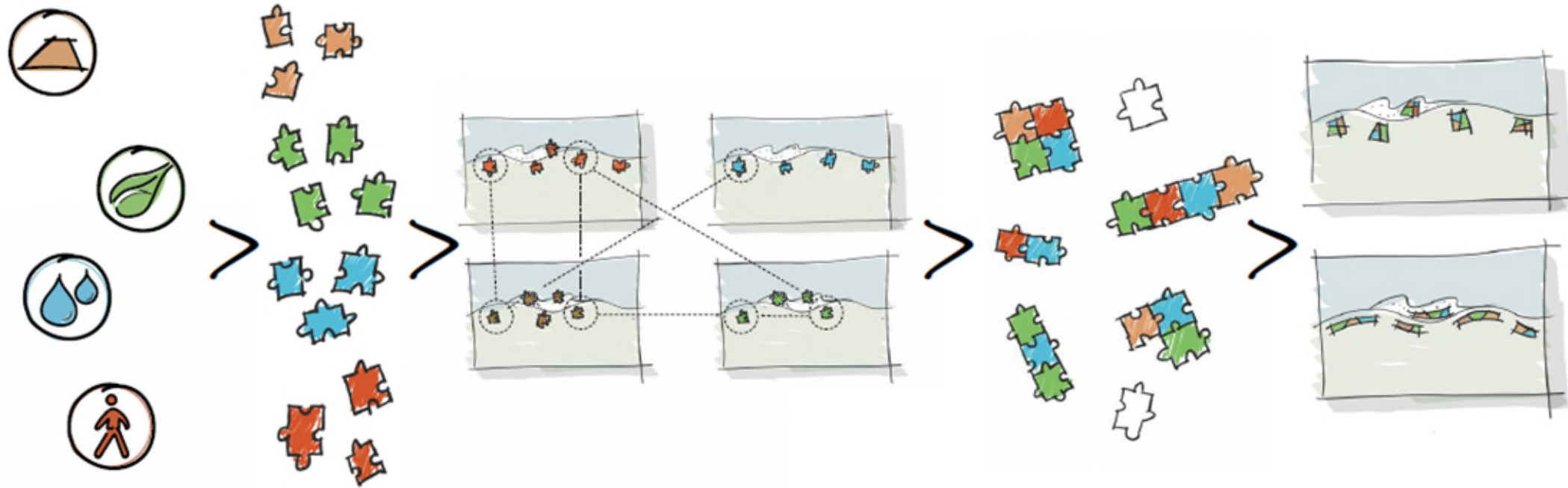

Gebiedsplan - Integraal Inrichtingsplan (IIP)

Gebiedsplan (2)

OPGAVE > BOUWSTENEN > KOPPELKANSSEN > DENKRICHTINGEN

Koppelkansen TPM

Wensen/initiatieven/opgaven
van invloed op ontwerp dijk?

Ja?

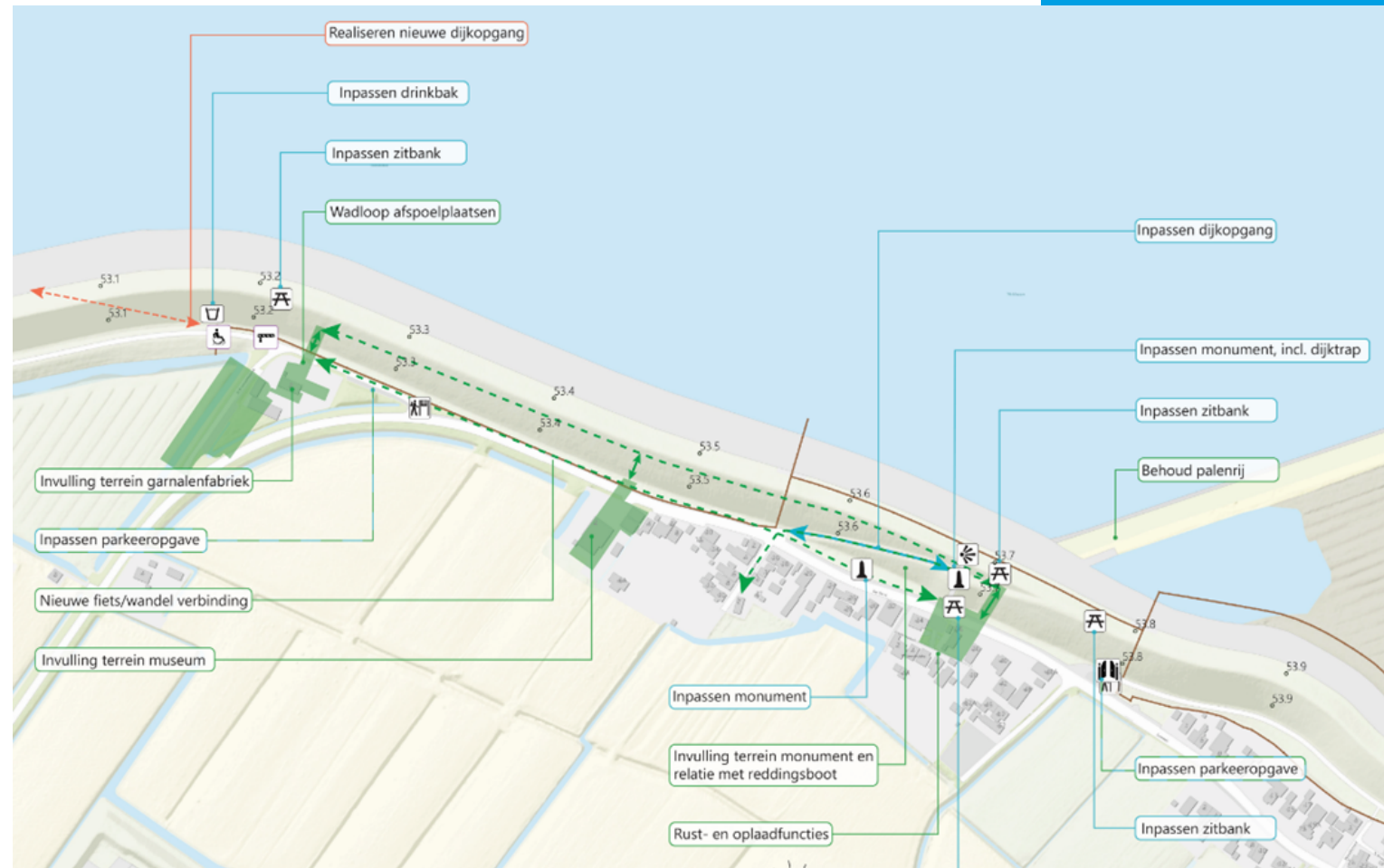

Bestuurlijke
Samenwerkingsovereenkomst

Nee?

Integraal
Inrichtingsplan

Onderhandelingsruimte

Bestuurlijke overeenkomst TPM:	Gebiedsplan
• Dijkstrappen • Dijkopgangen Op Paad lâns It Waad • Wandelpad • Verlegging Nesserwei	<u>3 Thema's:</u> 1. Brede welvaart 2. Zoetwater 3. Ecologische plus <u>Noardeast-Fryslân:</u> 1. Waar zetten we op in? 2. Wat is onderhandelbaar? 3. Wat willen we niet?

Top prioriteiten voor gemeente

Brede Welvaart

- Op Paad lâns It Waad
- Peazens-Moddergat
- Holwert
- Wierum

Zoetwater

- Ternaard – Wierum
- Dongeradielen

Ecologische plus

- Ternaard – Wierum
- Buitendijkse broedeilanden
- Vismigratie
- Grote zoet-zout overgangen bij het Lauwersmeer

Kwestie: kwelders

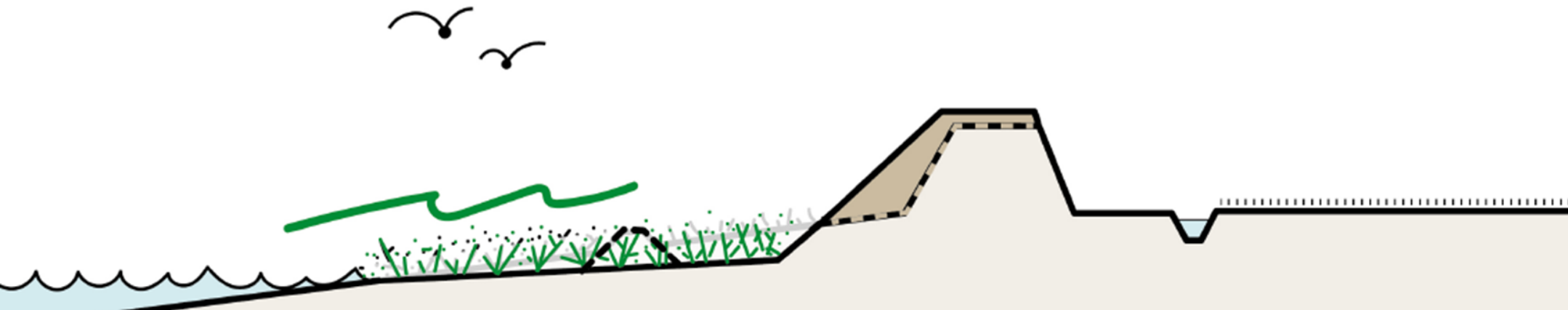
Dijk versterkt:

Groene dijk
Kleiwinning

Randen verzacht:

Verbeteren kwaliteit kwelder
Verkwelderen zomerpolders

- Wordt ook gebruikt voor landbouw en is belangrijk voor mestboekhouding, voortbestaan 40 ondernemers
- NF: De huidige zomerpolder doet ook al veel voor natuur

Kwestie: klutenplas

Dijk versterkt:

Groene dijk
Kleiwinning

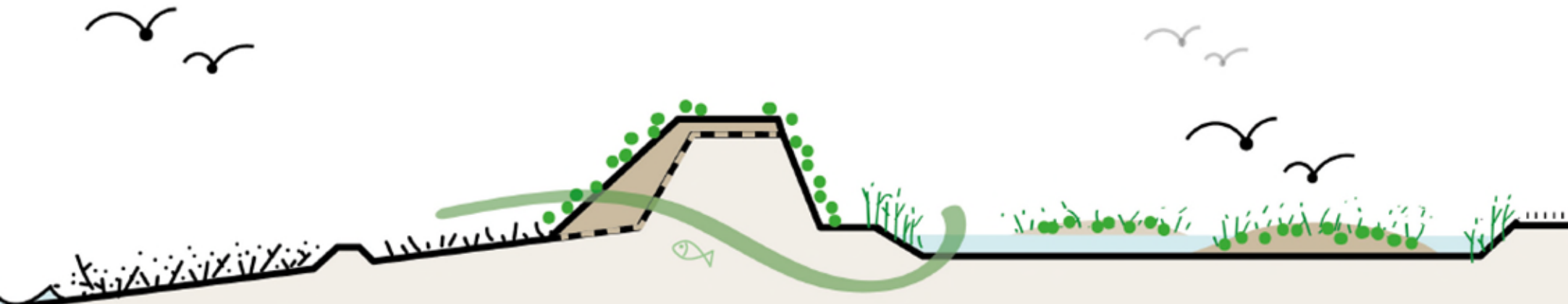
Randen verzacht:

Hoogwatervluchtplaats
Broedeiland

Gebied verrijkt

Waterberging
Recreatieve
voorziening?

- Gaat ten koste van hoogwaardige landbouwgrond.
- Bufferzones om verstoring te voorkomen => beperkende werking voor landbouw en recreatie
- Voorstel NF: bij Hoek van de Bant

GEMEENTE

NOARD
EAST FRYSLÂN

Kwestie: opvaarten

Dijk versterkt:

Kleiwinning

Randen verzacht:

Natuurvriendelijke
oevers

Vispassages

Gebied verrijkt

Waterberging

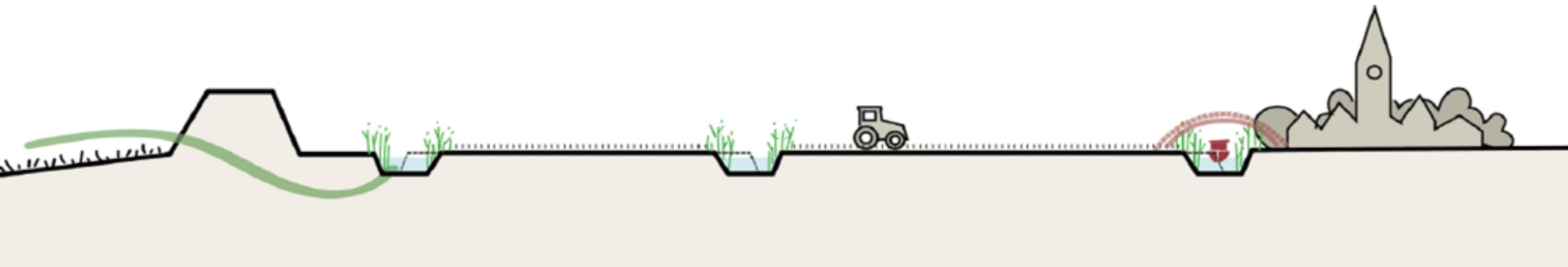
Vaarrecreatie

Dorpsommetjes

Gaat niet ten koste van hoogwaardige landbouwgrond.

Geen beperkende werking voor landbouw en recreatie

NF: blauw-groene dooradering, paaiplekken, waterberging

GEMEENTE

NOARD
EAST FRYSLÂN

Financiën

Opgave + partij	Beschikbare budgetten
Dijk versterkt: Wetterskip Fryslân	€ 350 miljoen (90% HWBP, 10% eigen middelen)
Randen verzacht: PAGW	€ 37,5 miljoen (rijksgelden)
Gebied verrijkt: Gemeente NF	➤ Ontwikkelfonds kuststrook - o € 4,6 miljoen: ontwikkelingen in de kuststrook - o € 250.000 voor ambtelijke inzet
Provincie	➤ € 9 miljoen: Besluit PS op 27 november a.s. ➤ € 20 miljoen: Aanvraag Investeringskader Wadden (IKW)

Planning

Wanneer	
Q4 2024 Q1 2025	Bestuurlijke overeenkomst TPM: Concept overeenkomst Besluitvorming + ondertekening
Q1 2025 Eind maart 2025	Gebiedsplan: Concept gereed Besluitvorming in stuurgroep
Q1 2025 Q3 2025	Gemeentelijke projecten: Informeren over stand van zaken Besluitvorming voorstel besteding middelen kuststrook

Vragen?

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:13:20

Van: [REDACTED]

Verzonden: Tue, 19 Nov 2024 17:40:41

Aan: [REDACTED]
[REDACTED]

Onderwerp: FW: Notulen Stuurgroep 4 november en 11 november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[20241111 Verslag stuurgroep 1DYK.pdf](#); [20241104 Verslag stuurgroep 1DYK.pdf](#); [241104 IIP 1DYK Toelichting Stuurgroep.pdf](#);

Van: Waddenzeekust

Verzonden: dinsdag 19 november 2024 16:57

Aan: Frank Jorna ; Henk de Vries ; [REDACTED] ; Dijkstra, Jan ; tdvries@ltonoord.nl; 's.knol@fryslan.frl'; Braaksma, Pieter

CC: [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: Notulen Stuurgroep 4 november en 11 november

Beste leden van de stuurgroep,

In de bijlage de notulen van de stuurgroep van 4 november inclusief de presentatie die [REDACTED] zou geven en de notulen van de stuurgroep van 11 november.

Ook de nieuwsbrief van 1DYK heb ik toegevoegd, zie hieronder.

Verzoek aan de programmamleden 1DYK om de stukken te delen met de collega's in de eigen achterban.

Met vriendelijke groet,

Namens 1DYK

[REDACTED]

[REDACTED]

Werkdagen: [REDACTED]

06 [REDACTED]

[REDACTED] [@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)

Wetterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.wetterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Van: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: maandag 18 november 2024 14:08

Aan: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>

Onderwerp: FW: Nieuwsbrief 1DYK - november 2024

[\itap7View this email in your browser](#)

\itap6

\itap4

\itap7Met deze nieuwsbrief informeren wij je over de ontwikkelingen binnen 1DYK. Wil je meer weten?
Kijk voor de meest actuele informatie op www.1dyk.frl.

\itap4

\itap4

\itap8Werkzaamheden tussen Koehool en het Statenhoofd afgerond

\itap8In augustus en september waren er onderhoudswerkzaamheden tussen Koehool en het Statenhoofd. Over een lengte van 1,5 kilometer zijn steentjes en aangespoelde materialen tussen de huidige basaltblokken verwijderd. Vervolgens zijn de ruimtes gevuld met gietasfalt en afgedekt met een toplaag van breuksteen. De zaden van de eerder aanwezige begroeiing strooien we in het voorjaar over de breuksteen voor plantengroei.

\itap8Monitoring

\itap8De komende periode (oktober 2024 – april 2025) kijken we of er zeewater de dijk binnendringt. Op basis van de uitkomsten weten we of we aanvullend 3 kilometer asfalt moeten versterken.

\itap4

\itap6

\itap6Foto links: blokken schoonmaken
Foto rechtsboven: asfalt gieten
Foto rechtsonder: breuksteen storten

\itap4

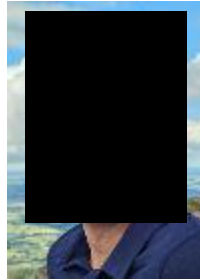
\itap4

\itap8Gebiedsplan 1DYK: een balans tussen reuring en rust

\itap8Op dit moment wordt er volop gewerkt aan het gebiedsplan voor 1DYK. Een plan met maatregelen om met het verbeteren van de dijk, de natuur te herstellen en het gebied te verrijken. Onafhankelijk ontwerpleider [REDACTED] is gevraagd om samen met de betrokken partijen het gebiedsplan op te stellen. Dat is een mooie

uitdaging. ■■■: "Niet alle initiatieven en ideeën van de partners zijn even concreet en hebben hetzelfde tempo. We zoeken daarom naar hoe we de projecten en kansen die er liggen zo goed mogelijk in het gebiedsplan mee kunnen nemen."

\itap4

\itap6

\itap4

[\itap6Verder lezen](#)

\itap4

\itap4

\itap826, 27 en 28 november: inloopmomenten voorlopig ontwerp Peazens-Moddergat

\itap8Voor de dijkverbetering Ternaard Peazens-Moddergat hebben we de afgelopen periode toegewerkt naar een voorlopig ontwerp. In dit ontwerp is uitgewerkt hoe hoog en breed de dijk wordt en welke bekleding er op de dijk komt. Daarnaast zijn ook de koppelkansen meegenomen. Het gaat dan om twee dijkopgangen voor "Op Paad lâns het Waad", waarvan één ten westen van Wierum en één ten westen van Peazens-Moddergat. En twee dijktrappen en een wandelpad aan de binnenzijde van de dijk bij Peazens-Moddergat.

\itap4

[\itap6Verder lezen](#)

\itap4

\itap6

\itap4

\itap4

\itap8Voorlopig ontwerp brede groene dijk tussen Zwarte Haan | Holwerd en Peazemerlannen

\itap8Voor de brede groene dijk tussen Zwarte Haan en de pier bij Holwerd en bij de Peazemerlannen werken we toe naar een voorlopig ontwerp. De afgelopen periode onderzochten we hoe we het ontwerp voor de groene dijk kunnen verbeteren, zodat we minder ruimte nodig hebben. De dijk ligt in Natura 2000-gebied. Dat gebied willen we zo weinig mogelijk aantasten. Bovendien betekent ruimtebesparing ook dat we minder klei nodig hebben dan eerder verwacht om de dijk te bouwen. We onderzoeken of en hoe we ruimte kunnen besparen, zonder dat dit invloed heeft op de veiligheid van de dijk.

\itap4

[\itap6Verder lezen](#)

\itap4

\itap4

\itap8Toeristische overstappunten in Fryslân

\itap8Recreatieschap Marrekrite ontwikkelt namens en met de Friese gemeenten Toeristische Overstap Punten oftewel TOP's. Er zijn nu 19 punten, waarvan er 3 in Waadhoeke zijn. De TOP's vertellen het verhaal over al het moois van het dorp en wat er zoal in de omgeving te doen is. Al wandelend en fietsend vinden de vele bezoekers zo hun weg. Met de TOP's willen we mensen inspireren om onze mooie provincie verder te ontdekken. De TOP's in Oudebildtzijl en Firdgum zijn ook onderdeel van het project 'Op Paad lâns it Waad', een mooi fietspad langs het Unesco Werelderfgoed de Waddenzee.

\itap4

[\itap6Verder lezen](#)

\itap4

\itap4

\itap8Herstelwerkzaamheden kwelder Wierum afgerond

\itap8Woensdagavond 4 september j.l. is feestelijk stilgestaan bij de afronding van herstelwerkzaamheden in de kwelder bij Wierum. Een kleine groep van zo'n 50 bewoners van Wierum, betrokken collega's van Rijkswaterstaat Noord Nederland, Wetterskip Fryslân en medewerkers van aannemer Van Aalsburg waren naar de kwelder gekomen om dit moment samen te beleven. Na een aantal korte speeches werd de samenkomst afgesloten met het doorknippen van een lintje door leden van Sturgroep Red de Kwelder.

\itap4

\itap6

\itap6

\itap4

[\itap6Verder lezen](#)

\itap4

\itap4

\itap8Marktbenaderingsdag

\itap8Begin oktober heeft Wetterskip Fryslân een marktinformatiebijeenkomst georganiseerd om geïnteresseerde marktpartijen bij te praten over de dijkversterkingsprojecten Koehool – Lauwersmeer en dijk- en duinversterking Schiermonnikoog. Ruim 60 vertegenwoordigers van aannemers en ingenieursbureaus waren aanwezig. In het

bijzonder werd er stil gestaan bij de wijze van marktbenadering en de beoogde planning van de aanbestedingen. Daarnaast was er uitgebreid de tijd om met elkaar kennis te maken en bij te praten. [Meer informatie over de marktbenadering vind je hier.](#)

\itap4

\itap4

\itap7Met deze nieuwsbrief informeren wij je over de ontwikkelingen binnen 1DYK. Wil je meer weten? Kijk voor de meest actuele informatie op www.1dyk.frl.

\itap8Vragen?

\itap8Voor vragen kun je contact opnemen met Wetterskip Fryslân, via 058 292 2222, of waddenzeekust@weterskipfryslan.nl

\itap4

\itap4

\itap7Blijf op de hoogte

\itap7Wij houden je graag op de hoogte van de dijkversterking. Dat doen we onder andere via deze digitale nieuwsbrief die ieder kwartaal uitkomt. Daarnaast staat op www.1dyk.frl het laatste nieuws.

Want to change how you receive these emails?
You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#).

This email was sent to [REDACTED]@wetterskipfryslan.nl
[why did I get this?](#) [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)
Wetterskip Fryslân · Fryslanplein 3 · Leeuwarden, Friesland 8914 BZ · Netherlands

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:22:01

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Idee voor presentatie voor de komende 2-daagse

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Bijlage 2 Memo stand van zaken landbouw 22082024.pdf](#); [Bijlage 1 Notitie Moat ús lânbou ynskikke 04112024.pdf](#);

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 november 2024 10:08

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Idee voor presentatie voor de komende 2-daagse

Hoi collega's,

Goeie insteek!

Ik maak er wat dia's van.

Belang: Gemeente heeft de landbouw op de kleischil hoog in het vaandel en wil dat behouden.

Waarom heeft de gemeente dat hoog in het vaandel en wil dat behouden:

- Voedselvoorziening Nederland en Europa zekerstellen. Nederland staat op nummer 8 wereldranglijst niet zelfvoorzienende landen voor wat betreft voedsel.
- Door klimaatverandering worden Noord-Europese landen steeds belangrijker voor voedselvoorziening Europa (zie ook voedselstrategie EU)
- Levert banen op, 2.800 banen <https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2023-03/11350%20NOF%20Factsheet%20landbouw%20en%20visserij%20%281%29.pdf> .
- +/- 40 boeren zijn met hun bedrijfsvoering afhankelijk van buitendijks land;
- Loonwerkers, accountants, dierenartsen etc. is ongeveer 1.415 banen
- Bij fabrieken, constructiebedrijven en landbouwmachinefabrikanten nog meer werkgelegenheid dan hiervoor genoemd
- Onderwijs en innovatieketen sterk afhankelijk van landbouw (Wetsus, Van Hall, RUG, Wageningen etc. etc.)
- Landbouw is onmisbaar om kringlooeconomie te realiseren
- Zonder landbouw is natuur niet te onderhouden
- Landbouw zorgt voor sociaaleconomische cohesie platteland
- Voor verdere verdieping en onderbouwing zie bijlagen ? ?
- Wellicht ten overvloede: EU en Den Haag hebben het over een oorlogseconomie. Dit betekent dat voedselproductie naast oorlogstuig de belangrijkste pijler is
- Als laatste: onze gemeente heeft geen vervangende industrie als je het over werkgelegenheid hebt.

@ [REDACTED] Kun jij hier nog wat meer (cijfermatige) onderbouwing geven?

@ [REDACTED] Heb jij ook nog meer aanvullingen?

Groet,

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: woensdag 20 november 2024 14:22

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Idee voor presentatie voor de komende 2-daagse

Hallo collega's,

Voor de komende 2-daagse is gevraagd aan partijen om een korte presentatie te geven over eigen maatregelen, belangen en keuzes.

We hebben van morgen de matrix ingevuld en daaruit komen volgens mij wel een aantal lijnen die voor NE-F van belang zijn. We kunnen deze in de presentatie zetten. Dat maakt voor andere partijen meer duidelijk hoe we in bepaalde zaken staan en waarom.

De lijn die ik eruit haal is:

Belang: Gemeente heeft de landbouw op de kleischil hoog in het vaandel en wil dat behouden.

Keuzes: daarbij horen een aantal keuzes:

- Gemeente wil geen mozaïek met plassen/broedlocaties/grootschalige waterbergingen die ten koste gaan van hoogwaardige landbouw;
- Gemeente is voorstander voor zoetwater opvang die gebruikt kan worden ten tijde van droogte, zowel bovengronds als ondergronds en gemeente is voorstander voor waterberging ten tijde van natte perioden. De bovengrondse opvang en berging denkt dat een robuust ontworpen watersysteem gekoppeld aan groen-blaauwe dooradering daarvoor de aangewezen weg is. Omdat dit niet of in mindere mate ten koste gaat van hoogwaardige landbouwgrond. En in de historische opvaarten (conform Ruimtelijk Kwaliteitskader, Omgevingsvisie NE-F en Landschapsbiografie NE-F).
- Klutenplas/broedeilanden kunnen het beste bij het Lauwersmeer worden gesitueerd. Dat is al een natuurgebied, daar komt de zee tot aan de dijk. Daarmee koppel je de natuurgebieden beter aan.

Belang: Gemeente zet in op toeristische voorzieningen in de dorpen in de kuststrook.

Keuzes:

- Gemeente zet in op Op Paad Lâns It Waad;
- Vergroten leefbaarheid van de dorpen;
- Dorpsommetjes;
- Herstel opvaarten ter vergroting van de beleefbaarheid van het gebied/landschap;
- Aaneenrijging van toeristische aantrekkende objecten/voorzieningen (of hoe je dat ook maar noemt);

Belang: Vergoten biodiversiteit/vergroening/bodemherstel. Gemeente heeft in de Omgevingsvisie opgenomen dat duurzaamheid, biodiversiteit en bodemgezondheid van groot belang is voor de gezondheid van de inwoners, landbouw, waterbergend vermogen van de bodem vergoot. E.e.a. moet daarbij passen binnen het groenstructuurplan, biodiversiteitsplan (gebiedseigen beplanting) en het Ruimtelijk Kwaliteitskader.

Keuzes:

- Kruidenrijke dijk;
- Groen-blauwe dooradering;
- Natuurbermen;

Misschien nog meer.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Omjouwing en Ekonomy

✉ [Redacted email] [@noardeast-fryslan.nl](mailto:[Redacted email]@noardeast-fryslan.nl)

Postbus 13, 9290 AA Kollum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Memo stand van zaken landbouw

Datum: 22-8-2024

Zaaknummer: 2024-184768

Onderwerp: stand van zaken landbouw

Portefeuillehouder(s): dhr. P.L. Braaksma

Context

Deze memo geeft integraal de stand van zaken met betrekking tot de landbouw weer.

De informatie en analyse in deze memo is tot stand gekomen door onderzoek, trends en (keukentafel)gesprekken met de landbouw en experts. Deze memo is informierend en ondersteunend bedoeld.

Stand van zaken landbouw

Deze memo probeert een realistisch beeld te schetsen van de situatie met betrekking tot de landbouw. Een beeld van de huidige situatie en een inschatting van de toekomstige uitdagingen. Als gemeente hebben wij veelal geen directe invloed op nationaal beleid en (generieke) maatregelen. We kunnen wel proberen te helpen om de negatieve gevolgen te beperken door waar mogelijk actief bij te dragen.

Binnen de landbouw is de laatste decennia een grote tegenstelling ontstaan tussen voedselproductie en onze leefomgeving en natuur¹. Daar waar tot de jaren 1980 landbouw en natuur hand in hand gingen (en min of meer circulair was), staan anno 2024 landbouw en natuur los van elkaar.

Tegelijkertijd neemt de druk op, schaarse, grond steeds meer toe: nieuwe woningen, gebiedsprocessen als 1Dyk en bodemdaling Dongeradielen, extra waterberging en voor opwekking van groene energie is extra ruimte nodig. Ook Defensie heeft mogelijk plannen welke een aanzienlijk landbouwareaal vragen. Anderzijds vraagt de verduurzaming van de landbouw veel extra ruimte. Ruimte die er in Nederland niet is waardoor grondprijzen stijgen². De grondschaarste, tegenstellingen tussen economie en natuur, en daarmee samenhangende verdeeldheid, vormen in toenemende mate een bedreiging voor de voedsel betaalbaarheid³, voedselzekerheid⁴, maar ook voor de gezondheid en het welzijn van boeren en boerinnen⁵ en de Mienskip als geheel.

Een gezonde balans tussen een mix van kleinschalige landbouw(familie)bedrijven, die vooral voor de binnenlandse markt (korte keten) produceren, en grootschalige landbouwbedrijven die voornamelijk voor de export produceren raakt meer en meer verstoort. De schaarse en kostbare productiemiddelen (grond, water, krediet, toegang tot markten en/of landbouwpolitieke steun) zijn moeilijker toegankelijk voor de kleinschalige extensieve (bio)landbouw en vervolgens vaak toebedeeld aan grote agro-export bedrijven⁶. Gevolgen van deze trend zijn stijgende voedselprijzen, verlies aan ondernemerschap en een toenemende werkeloosheid⁷.

¹ https://cuatro.sim-cdn.nl/fryslan/uploads/bestuursakkoord_2023-2027_nl_1.pdf?cb=v9vcLURj

² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/07/25/bouwland-stijgt-landelijk-tot-bijna-100-000-euro-per-hectare>

³ <https://www.rodekruis.nl/nieuwsbericht/niet-genoeg-eten-voor-450-000-nederlanders/>

⁴ https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/PBL_2012_De_Nederlandse_voetafdruk_500411002.pdf

⁵ <https://taboer.nl/uitgelicht/zelfdodingen-onder-boeren-zetten-politici-op-scherp-beseffen-niet-altijd-wat-de-impact-van-ons-beleid-is/>

⁶ https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bb16dea4-en/1/2/5/index.html?itemId=/content/publication/bb16dea4-en&_csp_=4e163d72a44cd658b6390fd9bc4dc6ab&itemIGO=oecd&itemContentType=book

⁷ Ploeg, J.D. van der, Het belang van boerenlandbouw: een verzwegen waarheid, Afscheidsrede van Jan Douwe van der Ploeg, 26-1-2017

Klimaat

Met de stikstofcrisis en meer algemeen de klimaatcrisis is er een nieuw tijdperk aangebroken waarin Nederland een grote (ruimtelijke) verandering staat te wachten. De opgaven op het gebied van stikstof, water, klimaat en natuur zijn fors. De recente discussies rondom derogatie, piekbelasters (stikstof), waterkwaliteit⁸ en biodiversiteit laten zien dat de meeste pijlen zich op landbouw en landbouwgrond richten.

Door de stapeling van beleidsmaatregelen met een diversiteit aan opgaven en doelen op het gebied van stikstof, water, klimaat en natuur is de landbouw in het hart getroffen. Toenemende maatregelen en wet- en regelgeving werken negatief op het bedrijfseconomische model^{9&10} van boeren waardoor er steeds meer (overwegen te) stoppen¹¹.

Vorenstaande trend heeft op de korte en de langere termijn aanzienlijke sociaaleconomische consequenties en daarmee effect op de brede welvaart die we in onze gemeente voorstaan.

PAS-melders

Inmiddels is bekend dat er 34 PAS-melders binnen onze gemeente zitten¹². Daarmee zijn wij tezamen met de gemeente Súdwest Fryslân, met 35 PAS-melders, koploper in de provincie. PAS-melders zijn bedrijven die voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS) een melding deden bij de overheid. Bijvoorbeeld een melding van een uitbreiding. PAS-melders hoefden geen vergunning aan te vragen, een melding van de berekende stikstofbelasting was voldoende. Door een uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 moeten PAS-melders nu alsnog over een vergunning beschikken. Als gevolg van deze uitspraak zijn PAS-melders in overtreding. Hierdoor zijn de PAS-melders buiten hun schuld in onzekerheid terecht gekomen en die onzekerheid duurt tot op de dag van vandaag voort. Het niet financieren van investeringen, in bijvoorbeeld duurzaamheid, door banken is een van de gevolgen¹³.

Derogatie

Sinds de invoering in 2006 konden, EU-lidstaten onder bepaalde voorwaarden (tijdelijk) afwijken van Europese normen voor het gebruik van stikstof uit dierlijke mest. Nederland heeft lange tijd gebruik gemaakt van deze uitzonderingsregeling. In het najaar van 2022 heeft de Europese Commissie besloten de derogatie-regeling af te bouwen. Vanaf 2026 mogen Nederlandse landbouwbedrijven niet meer stikstof toedienen dan de Europese norm. Deze norm is 170 kg N per hectare in plaats van de huidige 230 kg N per hectare.

Afbouw van derogatie betekent bij een gemiddelde bedrijfsomvang zo'n 20 m³ mest per ha minder plaatsingsruimte. Met als gevolg dat er ruim 800 m³ mest moet worden afgevoerd. Voor een gemiddeld extensief bedrijf (veel voorkomend in onze gemeente), komt deze financiële tegenvaller neer op € 25.000 tot € 32.000 per jaar¹⁴.

Voormalig landbouwminister Adema (LNV) heeft een 'voorgenomen plan van aanpak mestmarkt' om de mestcrisis het hoofd te bieden gepresenteerd. Hoofddoel van het plan is het verlagen van de mestproductie. Dit betekent een verlaging van het aantal dieren per bedrijf.

⁸ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/08/24/mob-eist-verbetering-van-friesland-voor-door-boeren-vervuilde-wateren>

⁹ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/01/02/westerkwartier-aarzelt-over-overstap-naar-natuurinclusief>

¹⁰ https://cdn2.assets-servd.host/zuivel-nl/production/images/ZuivelNL_FACTSHEET-en-NOTITIE-Economische-impact-van-coalitieakkoord-stikstof-en-stapeling-van-beleid-op-de-zuivelketen.pdf

¹¹ <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/kwart-boeren-is-bang-binnen-10-jaar-te-moeten-stoppen-meerderheid-verwacht-dat-nieuw-rechts-kabinet-stikstofbeleid-terugdraait/>

¹² Getal op basis van gegevens provincie Fryslân

¹³ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2021/02/27/pas-melder-zit-in-de-tang-bij-verduurzaming>

¹⁴ <https://www.boerderij.nl/afbouw-derogatie-kost-veehouder-gemiddeld-e-30-000-per-jaar>

De meeste veehouderijen zijn ingericht op het huidige aantal dieren. Het verlagen van het aantal dieren betekent voor veel bedrijven het wegvallen van een gezonde economische bedrijfsvoering.

De nieuw aangetreden Landbouwminister Wiersma heeft aangegeven dat zij het plan van haar voorganger Adema, om druk van de mestmarkt te halen, niet een-op-een over zal nemen. Dat bleek 4 juli 2024 tijdens een debat over mest. Ze wil ook andere opties onderzoeken. Minister Wiersma gaat deze zomer gebruiken om tot een nieuw plan te komen om de mestmarkt te verlichten. Bij delen van het te ontwikkelen plan is instemming vanuit Brussel nodig. Dit betekent dat het de nodige tijd zal kosten om tot een gedegen en gedragen plan te komen. De Kamer heeft minister Wiersma te kennen gegeven dat er haast is met het komen van een goed plan en het nemen van maatregelen, omdat het water bij veel boeren tot de lippen staat.

Mogelijke gevolgen:

1. Mestoverschot¹⁵, aanzienlijk hogere kosten door verplichte mestafzet en aankoop kunstmest¹⁶;
2. Een derde tot de helft^{17&18} van alle boeren krijgt de kostprijs niet meer betaald;
3. Stoppende veehouderijen omdat deze geen (financieel) bestaansrecht meer hebben;
4. Verminderde productiviteit door onvoldoende bemestingsmogelijkheden bodem¹⁹;
5. Milieudoelen en waterkwaliteit komen in het gedrang²⁰;
6. Investerings in innovatie, duurzaamheid en klimaatdoelen vallen stil;
7. Kringlooplandbouw wordt vrijwel onmogelijk²¹;
8. Minder opbrengsten wat een verminderde beschikbaarheid van voedsel en stijging voedselprijzen tot gevolg zal hebben²².

Kaderrichtlijn Water 2027

Alle bestaande en aanstaande maatregelen zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW) hebben mogelijk verstrekkende gevolgen. Om de ecologische en kwaliteitsdoelen van de Kaderrichtlijn Water te behalen is de inzet van de landbouw nodig om de uit- en afspoeling van stikstof, fosfor en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Ondanks een verbetering, is de verwachting dat de nutriëntenconcentraties in 2027 in ruim de helft van de regionale wateren te hoog zullen zijn²³.

De KRW zal voor zowel veehouderij- als voor akkerbouwbedrijven in onze gemeente een grote impact hebben.

Mogelijke gevolgen:

1. Landbouwsector (vooral akkerbouw) kan waarschijnlijk niet voldoen dan KRW-normering;
2. Verminderde productiviteit door onvoldoende bemestingsmogelijkheden;
3. Wegvallen van onmisbare gewasbeschermingsmiddelen voor de landbouw²⁴;
4. Minder gewasopbrengsten wat een verminderde beschikbaarheid van voedsel en stijging voedselprijzen als gevolg kan hebben²⁵.

¹⁵ <https://www.veld-post.nl/artikel/907212-ncm-mestoverschot-vervijfvoudigd-in-2026/>

¹⁶ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/11/06/druk-mestmarkt-groot-door-krimp-aantal-hectares>

¹⁷ <https://edepot.wur.nl/532156>

¹⁸ <https://veeteelt.nl/politiek/einde-derogatie-wordt-gamechanger>

¹⁹ <https://www.veld-post.nl/artikel/898541-weg-met-brussel-als-superwaterschap-en-superministerie-van-lnv/>

²⁰ <https://www.melkvee.nl/artikel/887067-afbouw-gebruik-dierlijke-mest-kan-leiden-tot-meer-nitraatuitspoeling-op-gras-zandgronden/>

²¹ <https://www.mestverwaarding.nl/kenniscentrum/2958/afschaffen-derogatie-kent-meer-nadelen-dan-voordelen>

²² <https://www.fao.org/publications/home/fao-flagship-publications/the-state-of-food-security-and-nutrition-in-the-world/en>

²³ https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/PBL_2015_Waterkwaliteit_nu_en_in_de_toekomst_1765_tussenrapport_0.pdf

²⁴ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/12/28/gemengde-gevoelens-aan-het-begin-van-een-tijdperk>

²⁵ <https://www.fao.org/publications/home/fao-flagship-publications/the-state-of-food-security-and-nutrition-in-the-world/en>

Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Het NPLG (Nationaal Programma Landelijke Gebied), en daarmee samenhangend het FPLG (Fries Programma Landelijk Gebied), is op 10 juni 2022 in het leven geroepen om de doelen voor natuur, water en klimaat vorm te geven in gebiedsprogramma's.

Het Hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet heeft gevolgen voor het NPLG/FPLG. De accenten die gelegd worden op natuur, water, klimaat en landbouw zijn veranderd. Het Transitiefonds, bedoeld voor de uitvoering van het NPLG/FPLG wordt her bestemd. Hierdoor komt de uitvoering van het FPLG, en daarmee samenhangende de transitie van de landbouw en het landelijke gebied, in het gedrang.

Op 24 april 2024 is de motie Vreemd (Frjemd - FPLG EN NDA's) aangenomen door Provinciale Staten (PS). In de motie is het college van Gedeputeerde Staten (GS) onder andere verzocht om bij het tot stand komen van de september 2024 versie van het FPLG in ieder geval een breed scenario mee te nemen waarin prioriteit ligt op maatregelen die het meest kosteneffectief en doelmatig zijn richting Nationale wettelijke opgaves en maatregelen, overeenkomend met het bestuursakkoord. Ook is GS verzocht om een leefbaar platteland en een vitale landbouwsector, waarbij perspectief voor alle vormen van landbouw is geborgd, als (leidende) uitgangspunten op te nemen in de nadere uitwerking van het FPLG. Hoe GS invulling gaat geven aan de motie is nog niet duidelijk en mede afhankelijk van de koers van het nieuwe kabinet. Inmiddels is bekend dat het college van Gedeputeerde Staten de ontwikkeling van het Fries Programma Landelijk Gebied tijdelijk 'on hold' heeft gezet. De onderdelen die vallen onder de door RVO goedgekeurde maatregelpakketten (EUR 150 mln.) gaan wel door. Wat het werkelijke effect van het hoofdlijnenakkoord en de motie is op de verdere activiteiten voor het FPLG, is op dit moment onbekend.

De landbouwsector vraagt om duidelijkheid om te kunnen transformeren naar een toekomstbestendig bedrijfsmodel waar ecologie en economie met elkaar in balans zijn. Dit vraagt om een duidelijke visie, beleid en kaders. En dat is wat op dit moment ontbreekt.

Met het hoofdlijnenakkoord en het wegvallen van het Transitiefonds is het onduidelijk of het NPLG/FPLG zal worden doorgezet. Het nieuwe kabinet zal hopelijk snel meer duidelijkheid geven over het vervolg.

Mogelijke gevolgen:

1. Vertraging gereed komen en uitvoering definitieve FPLG;
2. Afzwakking van het FPLG door motie Vreemd en minder beschikbaar budget;
3. Financiering van plannen/opgaven uit alternatieve financieringsbronnen noodzakelijk.
4. Boeren investeren niet meer in duurzaamheid vanwege onzekerheid en vertraging;
5. Boeren (piekbelasters en PAS-melders) hebben nu slechts een optie: stoppen²⁶ De regelingen met subsidies om door middel van innovaties te voldoen aan wet- en regelgeving zijn (nog) niet beschikbaar. Dit zorgt voor verlies aan motivatie en energie en (onnodig) verlies van economisch gezonde boerenbedrijven (vrijwillige stoppers)²⁷;
6. Sociaaleconomische impact op korte en langere termijn onoverzienbaar²⁸.

²⁶ <https://www.veld-post.nl/artikel/812350-politiek-roert-zich-na-veel-gedeelde-hartenkreet-melkveehouder-biddinghuizen/>

²⁷ https://groenkennisnet.nl/nieuwsitem/grote-onzekerheid-overheerst-bij-boeren?utm_source=webpower&utm_medium=email&utm_content=Grote%20onzekerheid%20overheerst%20bij%20boeren&utm_campaign=Groen%20Kennisnet%20nieuwsbrief%20editie%20384

²⁸ <https://edepot.wur.nl/584171>

Sociaaleconomische impact

Er zijn steeds meer tegenstellingen²⁹ te zien als gevolg van het voorgenomen en/of gevoerde beleid. Wat voor het ene doel/opgave positief is, zorgt dat het bij het andere misgaat. Daarnaast wordt er weinig integraal gekeken naar de mogelijke effecten van beleid en maatregelen. Economie en ecologie komen daarmee moeilijk in balans. Vooral de sociaaleconomische gevolgen van het verdwijnen van boerenbedrijven en bedrijven in de keten is tot op heden behoorlijk onderschat³⁰.

In 2021 is er een factsheet landbouw en visserij gemaakt waarin de werkgelegenheid en de omvang van de landbouwsector in onze gemeente duidelijk wordt³¹ (zie ook de afbeelding verderop in deze memo). Het krimpen en wegvallen van landbouwbedrijven heeft gevolgen voor de, toekomstige, werkgelegenheid binnen onze gemeente³². Iedere boer die stopt, kost bijna 3 werknemers in de aanverwante keten hun baan³³. Het gaat dan om banen bij afnemers in de keten³⁴, zoals slachterijen en zuivelbedrijven, maar ook om personeel dat door de boeren ingehuurd wordt, zoals accountants, adviseurs, vrachtwagenchauffeurs, dierenartsen en loonwerkers³⁵. Anderzijds is er een 'kritische massa' agrarische bedrijven nodig om het landbouwonderwijs, onderzoeksinstellingen en de keten aan landbouwindustrie in de regio in stand te houden³⁶. Als er veel boeren stoppen kan deze kritische massa wel eens verdwijnen met een domino-effect in de keten als gevolg³⁷.

Vooral in Friesland is er een grote landbouwindustrie³⁸ (zuivel, verwerking, vermeerdering etc.) die wordt geraakt. Er zijn nauwelijks alternatieve banen binnen de landbouwsector. Het verdwijnen van werkgelegenheid in de landbouw en landbouwindustrie³⁹ betekent ook dat de kennis en knowhow zal verdwijnen en daarmee samenhangend de innovatiekracht van de sector en het gebied. Betroffen werknemers zullen in het ergste geval voor een nieuwe baan naar een grotere economische kernzone als Leeuwarden, Heerenveen of elders moeten verhuizen. Dit betekent een leegloop van kennis en veelal jonge mensen uit onze gemeente. De brede welvaart, veerkracht en de sociale cohesie van onze gemeente komt hiermee in het gedrang⁴⁰.

Vanuit natuur(herstel) en duurzaamheidsperspectief staat de 'licence to operate' van de landbouw behoorlijk onder druk. Kortom: er staan veel economische landbouw en MKB activiteiten en werkgelegenheid op het spel. En niet alleen dat. Ook de voedselbeschikbaarheid en hoge voedsel prijzen raken onze Mienskip⁴¹.

²⁹ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/01/08/klimaatpremie-zet-biodiversiteit-onder-druk>

³⁰ <https://www.ewmagazine.nl/kennis/opinie/2023/08/boeren-tuinders-en-vissers-niet-het-land-uitjagen-50625w/>

³¹ <https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2023-03/11350%20NOF%20Factsheet%20landbouw%20en%20visserij%20%281%29.pdf>

³² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2022/09/08/zuivelnl-stapeling-beleid-bedreigt-voortbestaan-melkveebedrijven>

³³ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/30000-banen-weg-als-boeren-moeten-stoppen-vanwege-stikstof-maak-me-zorgen-over-mijn-toekomst/>

³⁴ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/05/02/melkvolume-noordwest-europa-krimpt-met-13-tot-20-procent>

³⁵ <https://www.omroepfryslan.nl/nl/nieuws/1195984/loonbedrijven-worstelen-met-gevolgen-stikstofcrisis-agrarische-omzet-loopt-terug>

³⁶ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bb16dea4-en/index.html?itemId=/content/publication/bb16dea4-en>

³⁷ Visie op de land- en tuinbouw in Fryslân, visiedocument van LTO cs. Pagina 10

³⁸ <https://edepot.wur.nl/633296>

³⁹ <https://www.omroepfryslan.nl/nl/nieuws/16116379/grote-reorganisatie-bij-frieslandcampina-1800-banen-verdwijnen>

⁴⁰ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/11/20/a-long-term-vision-for-the-eu-s-rural-areas-council-approves-conclusions/>

⁴¹ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/12/28/luidere-roep-om-europese-voedselstrategie>

Voedselzekerheid

De landbouwsector in Friesland is ontzettend efficiënt en hoogproductief. Onze export bedient vooral een gebied dat zo'n 500 kilometer rondom Nederland ligt⁴². Nederland is vooral exporteur omdat we qua oppervlak een klein land zijn en veel buitenland hebben. Als we Europa als thuismarkt gaan zien is de export vanuit Nederland ineens veel kleiner⁴³. Nederland draagt met haar voedselexport vooral bij aan de Europese voedselvoorziening. Met poortardappelen draagt Nederland direct en indirect bij aan de voedselvoorziening in meer dan honderd landen. Onze gemeente wordt een steeds belangrijker poortardappelgebied. Dit komt omdat door klimaatverandering in steeds meer landen door gebrek aan water landbouw in gevaar komt⁴⁴.

In tegenstelling tot wat de meeste mensen denken is Nederland niet zelfvoorzienend in haar voedsel. Meer dan 60 procent van onze dagelijkse voeding wordt geïmporteerd. Zelfs als Nederland zijn landbouwproducten niet meer zou exporteren, is er te weinig landbouwgrond beschikbaar om de Nederlandse bevolking te voeden^{45&46}. Nederland scoort, ondanks de 'titel' als nummer 2 top-exporteur van landbouwproducten in de wereld, nummer 8 op de wereldranglijst van landen met de laagste zelfvoorzieningsgraad om de eigen bevolking van voedsel te voorzien.⁴⁷ Het verdwijnen van agrarische bedrijven, klimaatverandering⁴⁸, geopolitieke spanningen en een toenemende bevolking zal de zelfvoorzieningsgraad in voedsel steeds meer in gevaar brengen. De Mienskip maakt zich dan ook steeds meer zorgen over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van voedsel⁴⁹.

Prijsstijging voedsel

De zekerheid van voldoende beschikbaar, gezond en betaalbaar voedsel, versterken van economie en werkgelegenheid, het behoud van de biodiversiteit en adaptatie van klimaatverandering, zoetwater (kwaliteit en beschikbaarheid) en verzilting zijn belangrijke opgaven binnen onze gemeente. Er bestaan diverse verbanden maar ook tegenstellingen tussen deze opgaven. Dit levert dilemma's op voor beleid en politiek⁵⁰.

Als gevolg van een groeiende wereldbevolking zal de voedselvraag in 2050 waarschijnlijk zo'n 50-65 procent hoger zijn dan nu. Verhoging van de voedselproductie is een belangrijke opgave maar staat haaks op de opgaven op het gebied van een natuurinclusieve, extensieve en duurzame landbouw en de impact van klimaatverandering. Een van de gevolgen van een meer duurzame wijze van voedselproductie is dat de opbrengst per hectare zal dalen. Er is daarom meer landbouwareaal in Nederland nodig om minimaal dezelfde hoeveelheid voedsel te kunnen blijven produceren. Echter is er in Nederland steeds minder grond beschikbaar voor landbouw⁵¹.

Een ander voorbeeld is de verwachte krimp van de melkveestapel, en daarmee samenhangend de melkproductie, in Nederland met 30 procent tot 2035⁵². Dit lost misschien het stikstofprobleem

⁴² <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bb16dea4-en/index.html?itemId=/content/publication/bb16dea4-en>

⁴³ <https://www.clo.nl/indicatoren/nl007511-landvoetafdruk-1990-2021>

⁴⁴ <https://www.veld-post.nl/artikel/1063268-clingendael-nederland-door-droogte-elders-steeds-belangrijker-als-landbouwland/>

⁴⁵ <https://www.vee-en-gewas.nl/artikel/298774-nederland-heeft-te-weinig-landbouwgrond-om-eigen-bevolking-te-voeden/>

⁴⁶ <https://www.foodagribusiness.nl/nee-nederland-kan-niet-voorzien-in-de-eigen-voedselbehoefte/#:~:text=%E2%80%9CNederland%20kan%20niet%20zelfvoorzienend%20zijn,is%20met%20een%20hoge%20bevolkingsdichtheid.>

⁴⁷ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/Voedsel-biodiversiteit-klimaatverandering_500414004.pdf

⁴⁸ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/05/03/ruim-helpt-van-akkerbouwers-kamp-met-opbrengstderving-door-weersextremen>

⁴⁹ <https://www.vee-en-gewas.nl/artikel/967352-groot-deel-bevolking-bezorgd-over-beschikbaarheid-en-betaalbaarheid-vlees/>

⁵⁰ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/Voedsel-biodiversiteit-klimaatverandering_500414004.pdf

⁵¹ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/05/18/belegger-koopt-steeds-vaker-landbouwgrond>

⁵² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/05/02/melkvolume-noordwest-europa-krimpt-met-13-tot-20-procent>

(voor een deel) op, maar kan zorgen voor voedselschaarste en hogere voedselprijzen⁵³ bij een groeiende wereldbevolking. Voedselarmoede is een reëel en zorgelijk probleem anno 2024.⁵⁴

Als er door extreme weersomstandigheden (zie voor- en najaar 2023 en inmiddels ook voorjaar en zomer 2024) ook nog eens sprake is van hogere kosten⁵⁵ en 'misoogsten'⁵⁶ (lagere opbrengsten en niet geoogste gewassen) zal het effect van hogere voedselprijzen worden versterkt^{57&58}. Ook zullen geopolitieke spanningen, energietransitie, een stijgende vraag naar eerste generatie biobrandstoffen en biobased materialen⁵⁹, waarvoor landbouwgrond nodig is⁶⁰, de voedselprijzen naar alle waarschijnlijkheid verder laten stijgen^{61&62}.

Hoge voedselprijzen hebben een groot effect op de Mienskip. Uit onderzoek blijkt dat Noorderlingen onvoldoende groenten en fruit eten als gevolg van de hoge voedselprijzen⁶³. Het eten van te weinig groenten kan een hoop nadelen met zich meebrengen zoals gewichtstoename en risico op ziektes. Deze nadelen zijn het gevolg van een tekort aan vitamines, mineralen, vezels etc.⁶⁴ Voldoende beschikbaarheid van betaalbaar en gezond voedsel is van wezenlijk belang voor de volksgezondheid, druk op en de kosten van de gezondheidszorg⁶⁵ en daarmee samenhangende de brede welvaart.

De negatieve relatie tussen stijgende grond- en grondstoffen prijzen, groeiende voedselvraag, stijgende voedselprijzen en de wens om een duurzamer landbouwsysteem kent vele tegenstellingen en lijkt een onoverkoombare brug. Duidelijk is dat het huidige landbouwsysteem tegen haar grenzen aanloopt. Dit betekent dat niks doen geen optie is. Er is onder andere een grondige impact-analyse gewenst om een juiste balans te realiseren en te houden tussen economie en ecologie, voldoende beschikbaar en betaalbaar voedsel, duurzaamheid en de sociaaleconomische omstandigheden, met andere woorden brede welvaart.

⁵³ https://www.kadaster.nl/-/kwartaalbericht-agrarische-grondmarkt-2023-3?utm_campaign=agrookt2023&utm_medium=email&utm_source=newsletter&utm_content=kwartaalbericht

⁵⁴ <https://www.rodekruis.nl/nieuwsbericht/niet-genoege-eten-voor-450-000-nederlanders/>

⁵⁵ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/01/06/contractprijzen-aardappelen-moeten-10-procent-omhoog>

⁵⁶ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/06/07/ruim-kwart-telers-verwacht-dat-dit-teeltseizoen-nog-te-redden-is>

⁵⁷ <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

⁵⁸ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/06/10/groenteverwerkers-voorzien-grote-schaarste-dit-is-gewoon-overmacht>

⁵⁹ <https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2023-balans-van-de-leefomgeving-5008.pdf>

⁶⁰ <https://www.eea.europa.eu/nl/ema-signalen/signalen-2019/artikelen/ander-voedingspatroon-andere-landschappen-2013>

⁶¹ https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/499/1/Alexander_Boersema_Eindversie__1.pdf

⁶² <https://www.rabobank.nl/kennis/d011417326-zuivelmarkt-op-zoek-naar-een-nieuwe-balans>

⁶³ Inwoners Noord Nederland eten te weinig groenten, Leeuwarder Courant 3-1-2024

⁶⁴ <https://natuurlijkpresteren.nl/hoe-slecht-is-te-weinig-groente/>

⁶⁵ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0060.pdf>

Rol van de gemeente

Wat kunnen we als gemeente doen om de uitdagingen in deze turbulente tijden proberen in goede banen te leiden? Wat is de rol van de gemeente in het geheel van boeren, ondernemers, Mienskip en Europees- en Rijksbeleid? Hoe voorzien we de Mienskip in de nabije toekomst van gezond en betaalbaar voedsel? Hoe stimuleren en faciliteren we toekomstbestendige landbouw in onze gemeente? Welke keuzes kan onze gemeente zelf maken? Zomaar een aantal vragen waar de politiek een antwoord op zal moeten vinden.

De rol van de gemeente verandert richting een grotere en proactieve betrokkenheid bij beleidsbepaling op zowel provinciaal- als landelijk niveau. Een voorbeeld hiervan is de gewenste 1-overheidsgedachte bij het tot stand komen en uitvoeren van diverse gebiedsprocessen.

Een praktisch voorbeeld waarbij de gemeente proactief handelt is het onderzoeken waar onze bermen/gronden bij kunnen dragen aan het invullen en behalen van diverse opgaven als klimaatadaptatie (waterberging en retentie), waterkwaliteit, biodiversiteit, circulariteit en een groenblauwe dooradering. Wanneer wij daar eigen gemeentelijke gronden en bermen voor kunnen inzetten, kost dit geen vruchtbare landbouwgrond en laten we de sector zien dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt. Onze casus bermen/oeveren wordt op dit moment door de VNG gebruikt voor haar lobbyactiviteiten richting diverse ministers en ministeries. Anderzijds weten gemeenten als Westerkwartier en Fryske Marren onze aanpak te waarderen en laten zich daardoor inspireren.

De navolgende zaken zijn op het gebied van landbouw in ontwikkeling of kunnen in de toekomst opgepakt worden:

- Ontwikkelen gemeentelijke Omgevingsprogramma landbouw;
- Betrokkenheid bij de totstandkoming van provinciaal beleid landelijk gebied (FPLG en POVI);
- Verbinden en koppelen van kansen in diverse (gebieds-)programma's en ruimtelijk beleid;
- Faciliteren en stimuleren van innovatie en vernieuwende denkwijzen die bijvoorbeeld verzilting helpen te mitigeren en zoetwaterbeschikbaarheid stimuleren;
- Verbinden van netwerken en initiatieven binnen de gemeente, Friese Kleischil, VNG en P10;
- Luisterend oor voor boeren en ondernemers. Dit doen we onder andere via het organiseren van bijeenkomsten en het krite-oerlis met bestuurders van landbouworganisaties;
- Open houding, benaderbaar en proactief.

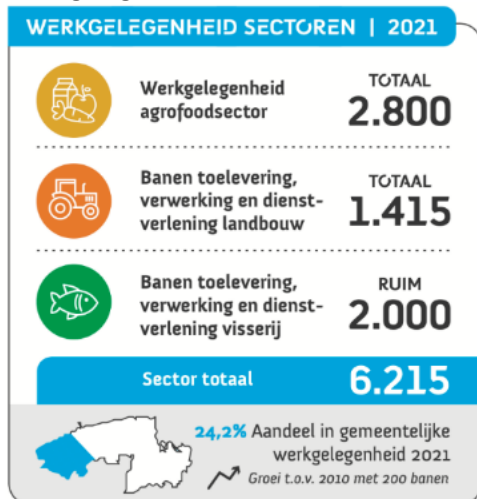
Onze gemeente is nauw betrokken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, bij diverse overleggen zoals de klankbordgroep FPLG, composteren van groene reststromen bij de boer en intergemeentelijke landbouw overleggen met andere gemeenten als Harlingen en Waadhoeke. Daarnaast zal er in 2024, in samenwerking met provincie Fryslân, gemeenten Harlingen en Waadhoeke een infographic landbouw en landelijk gebied Noordelijke Kleischil ontwikkeld worden.

Voortvloeiende uit de nieuwe Omgevingswet heeft de gemeente een eigen Omgevingsvisie opgesteld waarin onze visies, ambities en beleidskeuzes zijn beschreven. In het uit de Omgevingsvisie voortvloeiende Omgevingsprogramma landbouw zal de visie en ambitie voor de landbouw in onze gemeente nader worden uitgewerkt. Anderzijds zullen in het Omgevingsprogramma de mogelijke bijdrage van de gemeente aan de in deze memo genoemde uitdagingen voor de landbouw en (integrale) gebieds- en andere ontwikkelplannen worden beschreven. De verwachting is dat in de loop van 2025 het Omgevingsprogramma landbouw ter instemming aan uw college kan worden voorgelegd.

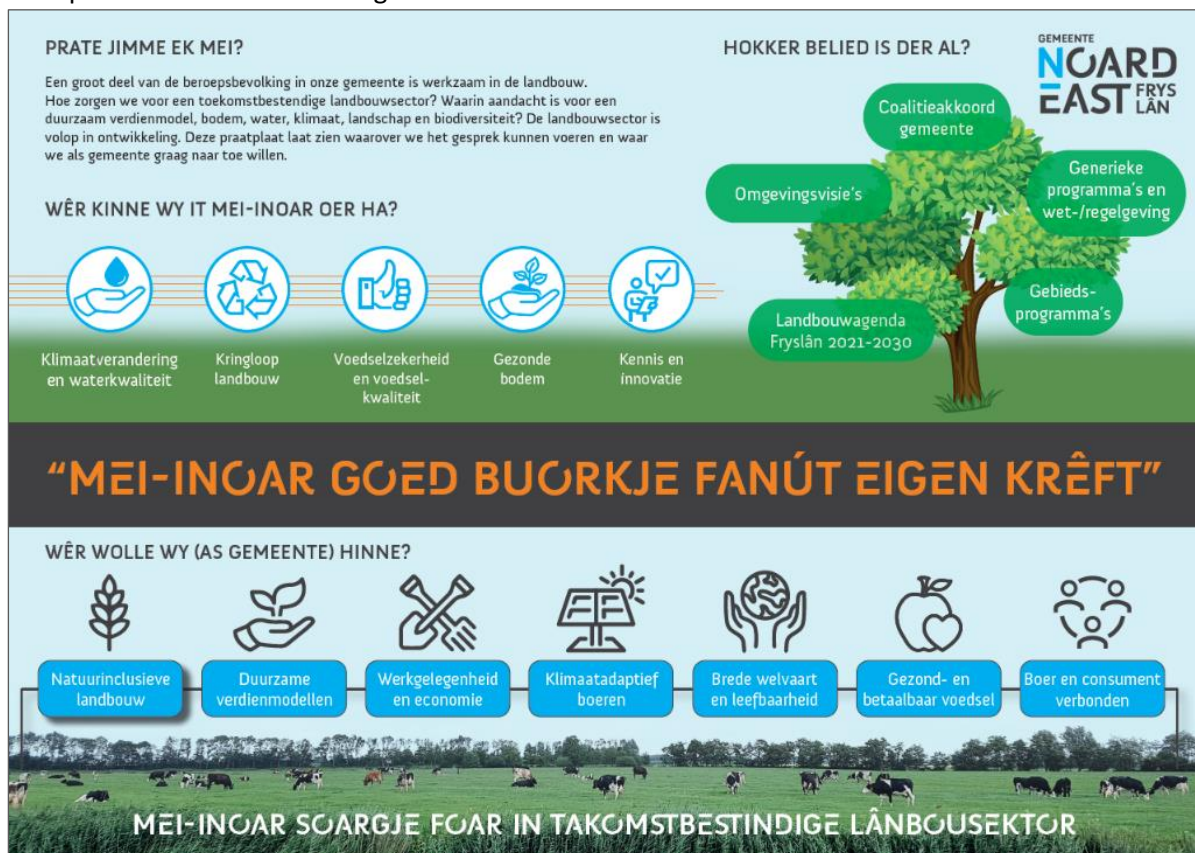
Landbouweconomie gemeente Noardeast-Fryslân

Economie en werkgelegenheid zijn de belangrijkste factoren voor de leefbaarheid van de gemeente en daarmee samenhangend een brede welvaart. De navolgende afbeelding laat zien dat in onze gemeente landbouw en het toeleverend en verwerkend MKB een behoorlijk aantal arbeidsplaatsen vertegenwoordigen.

Werkgelegenheid landbouw en toelevering.

Praatplaat landbouw van onze gemeente.

Notitie Moat ús lânbou ynskikke?

Zaaknummer: 2024-232036

Onderwerp: belang van landbouwgrond voor voedselproductie

Portefeuillehouder: P.L. Braaksma

Behandelaar: [REDACTED] (adviseur landbouw, tuinbouw en visserij)

Datum: 04-11-2024

Context

Voedselzekerheid en voedselzelfvoorziening zijn van algemeen (lands)belang¹. Voedselzekerheid houdt in dat iedere burger altijd fysieke, sociale en economische toegang dient hebben tot voldoende, betaalbaar, veilig en gezond voedsel². Voedselonzeekerheid kan leiden tot gezondheidsklachten zoals diabetes, depressie en achterstand in ontwikkeling. Hierdoor wordt het moeilijker voor nieuwe generaties om zich te onttrekken aan armoede³. Door de voedselzekerheid te verbeteren, ontstaat er meer economische stabiliteit, verbetering van de gezondheid en een betere aanpak van klimaatverandering.

Als de landbouw duurzaam, voldoende en betaalbaar voedsel moet produceren, heeft de sector meer grond nodig. Zeker als boeren moeten extensiveren, verduurzamen en de natuur verbeteren met bijvoorbeeld bloemenstroken en weidevogelbeheer⁴. Hiervoor is meer ruimte (lees grond) nodig. Deze ruimte is er niet. Sterker nog, er liggen verschillende (potentiële) claims van partijen buiten de landbouw op grote hoeveelheden landbouwgrond in onze gemeente. Moet onze landbouw inschikken en compenseren voor infrastructurele projecten en natuur ten koste van onze voedselbetaalbaarheid en voedselsoevereiniteit? Of zijn er andere mogelijkheden door bijvoorbeeld gecombineerd gebruik en herinrichting van overheidsgronden?

Deze notitie schetst een breder beeld op de vraag naar ruimte, lees landbouwgrond, in onze gemeente en mogelijke oplossingsrichtingen waarbij wij een rol kunnen spelen. De notitie is informierend en ondersteunend bedoeld voor oordeelsvorming.

Inleiding

Met de stikstofcrisis en meer algemeen de klimaatcrisis is een tijdperk aangebroken waarin Nederland, de provincies en gemeenten grote (ruimtelijke) veranderingen staan te wachten. De recente discussies rondom derogatie, piekbelasters (stikstof), waterkwaliteit⁵ en biodiversiteit laten zien dat de meeste pijlen op de landbouw en landbouwgrond zijn gericht. Naast vorenstaande zijn er verschillende partijen zoals Wetterkip/1Dyk/IIP en Defensie die het vizier op landbouwgronden in onze gemeente hebben gericht.

Landbouw- en voedselsystemen zijn kwetsbaar voor schokken en storingen die voortvloeien uit conflicten, klimaatverandering en economische krimp. Dit gecombineerd met de gewenste transitie naar een meer duurzame voedselproductie maakt het een grote uitdaging voor de landbouwsector om voldoende voedsel, veilig en betaalbaar voedsel te produceren. Hiermee samenhangend staat het verdienvermogen van boerenbedrijven fors onder druk en daarmee ook het voortbestaan van veel bedrijven⁶.

¹ <https://www.boerenbusiness.nl/artikel/10910379/voedselzekerheid-van-belang-in-onzekere-wereld>

² <https://www.un.org/en/famine-prevention-and-response/fighting-famine>

³ <https://www.wur.nl/nl/show/voedselzekerheid-2.htm>

⁴ <https://www.omropfryslan.nl/fy/nijs/16903784/de-lanbou-ynskikke-der-is-just-mear-lanbougrun-nedich>

⁵ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/08/24/mob-eist-verbetering-van-friesland-voor-door-boeren-vervuilde-wateren>

⁶ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/biologische-boeren-zijn-bang-voor-toekomst-door-korte-pachtcontracten-kans-dat-we-deel-van-onze-gronden-kwijtraken/>

Naast voedselzekerheid zorgt de landbouw in veel plattelandsgemeenschappen voor een stevig economisch fundament. Ook voor gemeente Noardeast-Fryslân is de landbouw een drijvende kracht voor wat betreft economie en werkgelegenheid⁷. Niet alleen de primaire landbouw maar ook de verbonden keten is van grote economische waarde binnen onze gemeente⁸. Daarnaast draagt de hoog innovatieve en productieve landbouwsector bij aan de voedselzekerheid in Nederland, Europa en de wereld⁹. De landbouw, innovatie en onderwijs in Fryslân helpen met hun duurzame en creatieve oplossingen om de voedselzekerheid te vergroten en het landelijk gebied leefbaar te houden.

Verlies van landbouwgrond

De potentiële grondclaims voor diverse zaken en initiatieven binnen onze gemeente is een bedreiging voor honderden hectares vruchtbare landbouwgrond. Vooral akkerbouwgronden langs de Waddenkust en Noard Fryslân Bûtendyks liggen in het vizier van diverse partijen. Het verlies van vruchtbare akkerbouwgronden langs de Waddenkust kan oplopen tot 10-20 procent van in totaal +/- 3.400 hectare¹⁰. Noard Fryslân Bûtendyks, 4.180 hectare groot en voor 95 procent in eigendom van It Fryske Gea, is belangrijk voor onze boeren vanwege de landbouwbestemming die hierop ligt. Tientallen boeren zijn met hun bedrijfsvoering afhankelijk van deze gronden. Vanuit Wetterskip/1Dyk/IIP zijn er plannen om de zomerpolders te verkwellen en een klutenplas binnendijs te realiseren. Het verliezen van deze gronden en landbouwbestemming zal de ondergang voor de meeste van deze bedrijven betekenen. Daarnaast kunnen er aanzienlijke beperkingen zijn voor de omliggende landbouwbedrijven, ondernemers en de bebouwde omgeving. Ook recreatie en toerisme in de zogenaamde overgangsgebieden rond Natura 2000 gebieden kunnen te maken krijgen met beperkingen¹¹.

Naast de waarde die grond heeft voor de uitoefening van een bedrijfseconomisch gezond boerenbedrijf is het goed om breder te kijken. Door de schaarste aan grond stijgen de grondprijzen steeds verder¹². Dit werkt én schaalvergroting¹³ én stijging van voedselprijzen in de hand¹⁴. Ook worden landbouwbedrijven steeds kapitaalintensiever en moeilijker over te nemen door de jongere generatie. Dit betekent dat steeds meer gronden binnen onze gemeente in handen komen van (institutionele) investeerders. De Mienskip wordt hier de dupe van door steeds hogere voedselprijzen¹⁵. Dit geldt niet alleen voor onze burgers, maar voor burgers wereldwijd¹⁶.

Akkerbouw populair

Volgens beleggingsspecialisten is het niet zo gek dat met name investeringsfondsen miljoenen in de landbouwsector investeren. Het is inflatiebestendig, waardevast en de rendementen zijn uitstekend. Alles is gebouwd rond de schaarste aan landbouwgrond, die door de toenemende wereldbevolking en klimaatverandering alleen maar toeneemt¹⁷. Vooral akkerbouwgrond is populair.

⁷ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/30000-banen-weg-als-boeren-moeten-stoppen-vanwege-stikstof-maak-me-zorgen-over-mijn-toekomst/>

⁸ Ploeg, J.D. van der, Het belang van boerenlandbouw: een verzwegen waarheid, Afscheidsrede van Jan Douwe van der Ploeg, 26-1-2017

⁹ <https://data.unicef.org/resources/sofi2023/#:~:text=Key%20Findings,includin%20the%20war%20in%20Ukraine>

¹⁰ <https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2023-03/11350%20NOF%20Factsheet%20landbouw%20en%20visserij%20%281%29.pdf>

¹¹ <https://www.nritmedia.nl/kennisbank/47455/grote-zorgen-vanuit-recreatie-op-nationaal-programma-landelijk-gebied/?topicsid=14>

¹² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/07/25/bouwland-stijgt-landelijk-tot-bijna-100-000-euro-per-hectare>

¹³ <https://etcgroup.org/content/food-barons-2022>

¹⁴ <https://www.rodekruis.nl/nieuwsbericht/niet-genoeg-eten-voor-450-000-nederlanders/>

¹⁵ <https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/1222420/iedereen-merkt-het-gezond-eten-wordt-onbetaalbaar-het-is-vernederend-dat-moet-anders>

¹⁶ <https://www.carenederland.org/nieuws/de-huidige-hongercrisis-is-enorm-en-zal-verder-toenemen>

¹⁷ <https://www.wur.nl/nl/show-longread/klimaatverandering-longread.htm>

Ook de beschikbaarheid van zoetwater is een belangrijk argument voor investeerders. Naast de verschillende gebiedsprocessen, Defensie en de landbouw is er dus veel belangstelling voor grond vanuit investeerders^{18&19}. Dit heeft een prijsopdrijvend effect.

Grondprijzen stijgen

Agrarische grond wordt al jaren duurder. Voor de middellange termijn zet die trend door. De gemiddelde prijs van grond geschikt voor akkerbouw steeg in het 2e kwartaal van 2024 met 10,8 procent naar € 98.300 per ha. Dat is 8,1 procent boven de gemiddelde prijs van landbouwgrond over heel 2023 van € 90.900 per ha. De gemiddelde prijs van grasland is in het 2e kwartaal van 2024 met 4,8 procent gestegen tot € 76.800 per ha. Dat is 10,7 procent boven de gemiddelde prijs van grasland in 2023 van € 69.400 per ha²⁰.

De redenen om een verdere grondprijsstijging te verwachten, zijn onder meer de sterke vraag vanuit andere functies (onder andere wonen en energietransitie) en nieuwe wet- en regelgeving. Ook de financiële rendementen van plantaardige sectoren en de intensieve veehouderij, en de vraag vanuit de melkveehouderij gemotiveerd door doelen op het gebied van grondgebondenheid, extensivering en mestafzet wegens het afschaffen van derogatie werken prijsopdrijvend²¹. Daarbij komen nog de potentiële claims van bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling Dongeradielen, 1Dyk/IIP, vaarverbinding Ameland (VBA) en Defensie. Zie tabel 1 voor een overzicht met potentiële claims anders dan landbouw.

Praktijkvoorbeeld Gemeente Venray

'In onze gemeente zijn de prijzen voor grond het laatste halfjaar verdrievoudigd! In mei 2024 is in onze beoordeling nadeelcompensatie gerekend met +/- 7 Eur/m2. Inmiddels zijn we aan het onderhandelen met bedragen rond 22 Eur/m2. Onze gemeente zit nu economisch volledig op het slot, ook qua woningbouw.' Aldus mw. M. Godschalk van de gemeente Venray.

Bovenstaande ondermijnt het vrije ondernemerschap en de kracht van familiebedrijven²², iets wat we als gemeente hoog in het vaandel hebben staan²³. Ook de brede welvaart, veerkracht en de sociale cohesie van onze gemeente komt hierdoor in het gedrang²⁴.

Geopolitiek

De voedselzekerheid voor een groot deel van de wereldbevolking staat onder druk. Geopolitieke conflicten en veranderende klimatologische omstandigheden zorgen voor schokken in de lange voedselketens. Daarnaast zorgt de snelgroeiende wereldbevolking voor een verdubbeling van de vraag naar voedsel in 2050²⁵.

¹⁸ <https://asrrealestate.nl/beleggingen/asr-dutch-farmland-fund#:~:text=Dutch%20Farmland%20Fund-,ASR%20Dutch%20Farmland%20Fund,met%20een%20uniek%20diversificatie%20Deffect.>

¹⁹ <https://grain.org/e/6533#.X7z4qBcnMg.twitter>

²⁰ <https://www.kadaster.nl/-/kwartaalbericht-agrarische-grondmarkt-2024-2>

²¹ <https://www.akkervbouwbedrijf.nl/duurzaam-ondernemen/agrarische-grondprijzen-zet-de-stijging-door/>

²² <https://research.wur.nl/en/publications/land-concentration-and-land-grabbing-in-europe-a-preliminary-anal>

²³ <https://noardeastfryslan.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/251cbb73-e490-4bf0-91c2-f90763206076?documentId=2a01f09a-06bd-46f0-9963-6e848b7e1007&agendaItemId=a2fa1d9b-6ce4-4985-be82-167442389c86>

²⁴ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/11/20/a-long-term-vision-for-the-eu-s-rural-areas-council-approves-conclusions/>

²⁵ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/11/10/geopolitiek-en-klimaat-vragen-om-visie-op-voedselproductie>

Het recente rapport ‘Strategic Dialogue on the Future of EU Agriculture’²⁶, dat in opdracht van de Europese Commissie is geschreven, vindt geopolitiek belangrijk. Voedsel en landbouw spelen volgens het rapport ‘een strategische rol in de nieuwe geopolitieke context en zijn essentieel voor de Europese veiligheid’. Het verlies van landbouwgronden en vermindering van de opbrengsten ondermijnt het streven naar een strategische voedselsoevereiniteit in Europa. Als we niet te veel afhankelijk willen worden van onstabiele landen en leiders, dan zullen we ons voedsel zoveel mogelijk zelf moeten produceren.

In de concept beleidsbrief Landbouw van provincie Fryslân wordt eveneens aandacht besteed aan het behoud van landbouwgrond voor voedselproductie. Provincie Fryslân vermeldt in haar concept beleidsbrief aan te willen sturen op een Landbouwhoofdstructuur en bijbehorend instrumentarium. Dit wordt niet los gezien van de provinciale omgevingsvisie (POVI) en is ook in het belang van natuur, biodiversiteit, water en bodem. Voedselzekerheid en behoud van landbouwgrond zijn voor provincie Fryslân belangrijke thema’s²⁷.

Voedselsoevereiniteit

De landbouwsector in onze gemeente is ontzettend efficiënt en hoogproductief. De Nederlandse export bedient vooral een gebied dat zo’n 500 kilometer rondom Nederland ligt²⁸. Nederland is vooral exporteur omdat we qua oppervlak een klein land zijn en veel buitenland hebben. Als we Europa als thuismarkt gaan zien is de export vanuit Nederland ineens veel kleiner²⁹. Nederland draagt met haar voedselexport vooral bij aan de Europese voedselvoorziening. Met poort aardappelen draagt Nederland direct en indirect bij aan de voedselvoorziening in meer dan honderd landen.

In tegenstelling tot wat de meeste mensen denken is Nederland niet zelfvoorzienend in haar voedsel³⁰. Meer dan 60 procent van onze dagelijkse voeding wordt geïmporteerd. Zelfs als Nederland zijn landbouwproducten niet meer zou exporteren, is er te weinig landbouwgrond beschikbaar om de Nederlandse bevolking te voeden^{31&32}. Nederland scoort, ondanks de ‘titel’ als nummer 2 top-exporteur van landbouwproducten in de wereld, nummer 8 op de wereldranglijst van landen met de laagste zelfvoorzieningsgraad om de eigen bevolking van voedsel te voorzien³³. Het verdwijnen van agrarische bedrijven, klimaatverandering³⁴, geopolitieke spanningen en een toenemende bevolking zal de zelfvoorzieningsgraad in voedsel steeds meer in gevaar brengen. De Mienskip maakt zich dan ook steeds meer zorgen over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van voedsel³⁵.

²⁶ https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aea11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf

²⁷ Beleidsbrief Landbouw Provincie Fryslân– Concept voor gemeenten & Wetterskip 4 november 2024

²⁸ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/bb16dea4-en/index.html?itemId=/content/publication/bb16dea4-en>

²⁹ <https://www.clo.nl/indicatoren/nl007511-landvoetafdruk-1990-2021>

³⁰ <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/de-nederlandse-landbouw-keizer-zonder-kleren>

³¹ <https://www.vee-en-gewas.nl/artikel/298774-nederland-heeft-te-weinig-landbouwgrond-om-eigen-bevolking-te-voeden/>

³² <https://www.foodagribusiness.nl/nee-nederland-kan-niet-voorzien-in-de-eigen-voedselbehoefte/#:~:text=%E2%80%9CNederland%20kan%20niet%20zelfvoorzienend%20zijn,is%20met%20een%20hoge%20bevolkingsdichtheid.>

³³ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/Voedsel-biodiversiteit-klimaatverandering_500414004.pdf

³⁴ <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/05/03/ruim-helft-van-akkerbouwers-kamp-met-opbrengstderving-door-weerextremen>

³⁵ <https://www.vee-en-gewas.nl/artikel/967352-groot-deel-bevolking-bezorgd-over-beschikbaarheid-en-betaalbaarheid-vlees/>

Klimaatverandering

Klimaatverandering is een steeds grotere bedreiging voor de wereldvoedselproductie. Elke minuut van de dag verliest de landbouw een oppervlakte ter grootte van een voetbalveld door verzilting. Er komen steeds meer en grotere gebieden in Europa waar door klimaatverandering en het ontbreken van zoetwater voedselproductie onmogelijk wordt. De vruchtbare gronden in onze gemeente worden daarmee steeds belangrijker voor het voeden van niet alleen Nederland maar ook Europa. We hebben in feite meer landbouwgrond nodig in plaats van minder.

Zeespiegelstijging zorgt in onze gemeente voor een steeds grotere kweldruk en daarmee samenhangende verzilting van het oppervlaktewater en landbouwgronden. Verzilting en zoetwaterbeschikbaarheid zijn bedreigingen voor de landbouwsector. Ook weersextremen vormen een steeds groter obstakel voor de voedselproductie. Veel neerslag in korte tijd en lange perioden van droogte zorgen steeds vaker voor lagere opbrengsten en misoogsten. Zoetwaterbeschikbaarheid en waterberging zijn dan ook belangrijke thema's voor een toekomstbestendige landbouw.

Zoetwaterbeschikbaarheid

Gemeente Noardeast-Fryslân denkt en werkt actief mee aan concrete oplossingen voor diverse opgaven en uitdagingen zoals zoetwaterbeschikbaarheid en het inrichten van een robuust oppervlaktewatersysteem met het oog op behoud van landbouwgrond. Dit maakt ook deel uit van het op te stellen gemeentelijke Omgevingsprogramma landbouw en voedselproductie.

Er wordt met diverse partijen gekeken naar de mogelijkheden van ondergrondse zoetwateropslag. Ook provincie Fryslân werkt actief mee om tot een pilot te komen waarbij een innovatieve technologie wordt toegepast om de afhankelijkheid van een ongeschikte bodemgeologie te verminderen. De bodems langs de Waddenkust zijn namelijk (met de huidige technieken) op veel plekken ongeschikt voor ondergrondse zoetwateropslag.

Een spin-off die hier mogelijk uit voortkomt is dat met dezelfde technologie ook plaats specifiek ondergrondse kwelstromen kunnen worden ingedamd. Als gemeente stimuleren en faciliteren we dit soort oplossingen. Door zoetwaterbeschikbaarheid en het tegengaan van verzilting wordt het mogelijk om pootaardappelen weer te kunnen beregenen. Dit is van belang omdat onze pootaardappeltelers een concurrentieachterstand hebben ten opzichte van akkerbouwers in bijvoorbeeld de Noordoostpolder en Flevoland vanwege het niet mogen beregenen met oppervlaktewater.

Herinrichten bermen

Als gemeente Noardeast-Fryslân zijn we langere tijd bezig met het vinden van alternatieven die het verlies van landbouwgronden minimaliseren dan wel voorkomen. Het mogelijk herinrichten van gemeentelijke bermen, overhoeken en oevers is hier een voorbeeld van. Hiermee kunnen we overheidsgronden inzetten voor het creëren van extra waterberging en het realiseren van diverse opgaven zoals groenblauwe dooradering (GBDA), waterkwaliteit, klimaatadaptatie (o.a. ontlasten watersysteem bij extreme neerslag), tegengaan van verzilting (zoetwaterbeschikbaarheid) en verbeteren van de biodiversiteit. Ook kan vrijkomende klei eventueel worden ingezet voor de verhoging van de zeedijk of ophoging van landbouwpercelen die last hebben van bodemdaling door gaswinning.

Samen met Wetterskip Fryslân zijn we op dit moment bezig (vanuit GO Dongeradielen) met het ontwerpen van mogelijke profielen waarbij ook de verkeersveiligheid wordt meegenomen. Gecombineerd met ecologisch onderhoud kunnen we als gemeente op deze manier de gewenste 10 procent groenblauwe dooradering realiseren. Daarnaast laten we als overheid zien dat we onze verantwoordelijkheid nemen en stellen we een voorbeeld voor de landbouw.

Energietransitie

De landbouw kan een sleutelrol vervullen om de energietransitie te realiseren. Van biogas tot en met laadpalen op het boerenerf. Door slimme oplossingen creëren we waarde voor zowel de landbouw als de Mienskip en passen we gecombineerd grondgebruik toe. Niet alleen economisch (korte keten en recreatie en toerisme) maar ook sociaalmaatschappelijk (boer en consument verbonden en het beleven van landelijk gebied en de natuur). De brede welvaart krijgt hierdoor een boost in onze gemeente.

Waarden in plaats van belangen

Wat opvalt in diverse discussies met verschillende partijen is dat er vooral vanuit belangen en standpunten wordt geredeneerd. Hiermee komen we lastig verder en zullen er altijd verliezers zijn. Het is wenselijk om vanuit gedeelde waarden te kijken. Bijvoorbeeld in plaats van een klutenplas met allerlei beperkingen voor landbouw en recreatie en toerisme op vruchtbare akkerbouwgrond naar het herinrichten van de gemeentelijke bermen, oevers en overhoeken en zodoende naast vogel 'vluchtplekken' ook diverse andere opgaven te realiseren zoals het verhogen van de biodiversiteit, verbeteren van zoetwaterbeschikbaarheid en het bijdragen aan klimaatadaptatie. Op deze manier hoeft de landbouw niet in te schikken en worden diverse opgaven gerealiseerd.

Enkele bestuurlijke aandachtspunten:

Gezien de druk op landbouwgrond in onze gemeente is het belangrijk om naar alternatieve mogelijkheden te zoeken welke bijdragen aan het verlies van zo weinig mogelijk landbouwgrond.

1. Naast opgaven ook aandacht voor sociaaleconomische effecten van plannen en maatregelen
2. grondige afweging en prioritering belang van landbouw en voedselproductie
3. ruimteclaims onttrekking landbouwgronden afwegen tegen alternatieve oplossingen die geen/minder landbouwgrond kosten
4. stimuleren en faciliteren van projecten die bijdragen aan een toekomstbestendige landbouw
5. stimuleren en faciliteren van kennis en projecten die bijdragen aan klimaatadaptatie
6. afstemming en participatie mogelijke ruimtelijke keuzes met relevante stakeholders

Tabel 1. Potentiële claims landbouwgrond Noardeast-Fryslân

Naam project	Indicatief aantal hectares
1Dyk/IIP klutenplas excl. invloedzone natuur	35
1Dyk/IIP verkweldering	1.000
Defensie opslag munitie en oefenterrein	350
Dongeradielen extra waterbergingsruimte	80
Vaarverbinding Ameland	100
Waterstofleiding vrijwaringzone	50
Woningbouw	p.m.
Bedrijventerreinen	37
Rondweg Wanswert	8
Westelijke rondweg Dokkum	20
Totaal potentiële onttrekking landbouw	1.680

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:59:38

Van: [REDACTED]

E-mailbericht ontvangen om: Thu, 21 Nov 2024 15:35:04

Verzonden: Thu, 21 Nov 2024 15:33:31

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [mail](#) (Gast - Wesselink van Zijst) [REDACTED] (RWS NN) [REDACTED] [@ltonoord.nl](#)
[REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) [REDACTED]
[REDACTED] [@gmail.com](#)

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Normal

Precisie: None

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [REDACTED]@nav.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Het gaat er mij om dat er specifiek gezocht wordt voor een binnendijs meer c.q. klutenplas. Dáár zijn we het volgens mij nog niet over eens. Want waarom zitten we anders die tabel in te vullen?

WF heeft zich ook gecommitteerd aan de zoetwaterstrategie voor de landbouw. Aankoop van grond en daar aanleg van een klutenplas heeft serieuze impact op de zoetwaterhuishouding van de buurpercelen. En dat past dus niet op die manier en ik blijf erbij dat de aankoop nu voor een klutenplas voorbarig is.

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 november 2024 16:24

Aan: [REDACTED] NAV

CC: [REDACTED] ; mail ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; [REDACTED] (RWS NN) ; [REDACTED] ;
[REDACTED] [@ltonoord.nl](#) ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ; [REDACTED] ;
[REDACTED] ; [REDACTED] [@gmail.com](#) ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Dag [REDACTED],

Hierbij onze reactie vanuit WF. Zoals eerder toegelicht, hebben we voor de **dijkversterkingsprojecten van KLM** grond nodig. Tijdens de tweedaagse sessie is het volgende gepresenteerd: **103.880 m² binnendijs** en **440.470 m² buitendijs**. Hier komen nog de benodigde vierkante meters bij voor de **natuuropgave** die voortvloeit uit de dijkversterking. Deze cijfers zijn op de tweede dag van de afgelopen tweedaagse ook met alle deelnemers gedeeld. Al met al betekent dit dat we ook actief op zoek zijn naar ruimte om zowel **binnendijs als buitendijs natuur te ontwikkelen**.

De planning voor de dijkversterking is strak en bekend bij de **1DYK-partners**. Volgend jaar gaan we de markt op voor de dijkversterking, en tegen die tijd moet er duidelijkheid zijn over de verwerving van de benodigde gronden. Om de mijlpalen te behalen, voeren we gesprekken met betrokken partijen om tot **minnelijke grondverwerving** te komen. Dit is een standaard stap in het versterkingsproces en iets waar we altijd open en transparant over zijn geweest.

Met betrekking tot de suggestie rondom de **motie Dijkstra/Geurts**: het uitvoeren van impactanalyses maakt in deze fase geen onderdeel uit van het akkoord. Voor nu toetsen we maatregelen en oplossingsrichtingen uitsluitend aan de door partijen vastgestelde criteria. Zodra er gezamenlijk wordt gekozen voor maatregelen, zullen de effecten nader in kaart worden gebracht.

Afsluitend: we zullen als Wetterskip Fryslân vanuit onze wettelijke taak te allen tijde de dijk moeten versterken. Daarom is het goed om te weten dat wij -ook als we terug moeten vallen op het alternatief harde dijk- een grondbehoefte hebben.

Mocht het nodig zijn dan is het uiteraard altijd mogelijk om morgenochtend een mondelinge toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Werkdagen: [REDACTED]

06 – [REDACTED]

[REDACTED] [@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)

Wetterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.wetterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Van: [REDACTED] NAV <[REDACTED]@nav.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:17

Aan: [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] (RWS NN)

<[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>;

[REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED]

(Gast - It Fryske Gea) <[REDACTED]@itfryskegea.nl>

CC: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@[REDACTED].nl>; [REDACTED]

<[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>

<[REDACTED]@gmail.com>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Hoog

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [REDACTED]@nav.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Allen,

Vorige week ben ik namens de landbouw zo constructief mogelijk aan tafel gekomen. Ik heb mijn agenda leeggemaakt om de komende twee keer ook aan te schuiven. Maar terwijl wij ijverig de tabel invullen bereikt mij het bericht van een boer die sinds de zomer nu voor de 4^e (!) keer is benaderd door het Wetterskip om grond te verkopen voor een binnendijkse plas. Dat roept bij mij de vraag op waar we met elkaar in hemelsnaam mee bezig zijn. Is dit 6daagse proces gewoon voor de Bühne en staat de uitkomst al vast? Weet het Wetterskip niet dat in het Waddengebied de motie Dijkstra/Geurts geldt, die stelt dat er een impact analyse op de landbouw en andere economische sectoren moet plaatsvinden voordat er grote veranderingen worden doorgevoerd?

Als ik denk dat zaken nog op tafel liggen om te bediscussiëren maar ondertussen wordt er op grondjacht gegaan, dan lopen we elkaar ergens mis en heeft het weinig zin om op deze weg verder te gaan.

En hoe staat het met de inloopavonden van 1DYK waarop verteld gaat worden wat er gaat gebeuren?

Gaat lekker zo.

Inmiddels hebben de BBB'ers in het waterschap besloten om (overigens geheel buiten mij en mijn achterbangroep om) twee avonden te organiseren om de onrust te beteugelen.

Ik ben de hele dag en avond verder in vergadering. Morgenochtend om half 11 heb ik een meeting met mijn achterbangroep. Dat zou gaan over de invulling van de tabel. Nu zal het vooral gaan over of dit een onzin-proces is en wat we daar nog doen. Ik krijg graag voor morgen half 11 uitleg van het Wetterskip en van [REDACTED] over de waarde van dit proces. En van de rest zijn tips welkom hoe alle kikkers (inclusief mijzelf) in de kruiwagen te houden.

Vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

Tel. 06-[REDACTED]

www.nav.nl

zie ook: www.akkerbouw-van-nu.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:00:01

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi [REDACTED],

Degene ([REDACTED]) werkt vanuit 1Dyk. [REDACTED] en ondergetekende hebben deze zomer nog een gesprek met hem gehad. Redelijke vent die ook niks snapt van die kluutenplas en meer ziet in de GBDA van onze bermen. Hij heeft toen niet met zoveel woorden gezegd met landaankoop bezig te zijn.

Saillant is wel dat volgende week woensdag een wethoudersoverleg (Waadhoeken en NEF) is gepland waar wij ook [REDACTED] bij wilden hebben. Dit mag niet van [REDACTED] (vraag [REDACTED] maar naar voicemail 📞📞) Het overleg gaat dus door zonder [REDACTED].

Dan is er gistermiddag nog een bijeenkomst met boeren geweest in het gebied TPM. Deze boeren mochten op 3 kaarten aangeven welke wensen ze hadden i.h.k.v. 1Dyk (op agenda staat presentatie gemeld door Wetterskip). Er is gesproken over een opmaling bij Nes. Ik heb mij collega's van Wetterskip en provincie van het ontwerpteam Dongeradielen inmiddels gevraagd of ze hier wat van weten. Niet dus! Dus in Dongeradielen wordt een heel watersysteem ontworpen in de Dongeradielen waar vervolgens anderen van Wetterskip via andere routes andere dingen gaan bedenken. Een soort van Poolse landdag dus.

Gezien alle feiten en omstandigheden moeten wij als gemeente oppassen dat we de aap niet op het schouder gaan krijgen. De mail van [REDACTED] is zeer ernstig en is net zo goed voor ons als gemeente van toepassing omdat Wetterskip ons ook voor het lapje zit te houden.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 21 november 2024 13:01

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Allen,

Zorgwekkende mail van [REDACTED]. Maar wel helder.

Punt is: is degene op pad namen 1DYK of vanuit het proces Dongeradielen. Niet dat dat iets uit zou maken, maar het maakt daarmee wel duidelijk of de 1DYK partners zich aan de afspraken houden en keurig het IIP proces volgen en dat belangrijk vinden. Is dat gegaan onder de vlag van compensatie van de dijkversterking, dan ben ik het met [REDACTED] eens dat het neigt naar een schijn-proces.

Hier hebben we vanuit de gemeente nu altijd voor gewaarschuwd...

Groet,

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:31

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: FW: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Hoog

Zie onderstaande...

Is dit de ronde die [redacted] aan het doen is?

Van: [redacted] NAV <[redacted]@nav.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:17

Aan: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>; [redacted] (RWS NN) <[redacted]@rws.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@ltonoord.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <mail@[redacted].nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Hoog

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [redacted]@nav.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Allen,

Vorige week ben ik namens de landbouw zo constructief mogelijk aan tafel gekomen. Ik heb mijn agenda leeggemaakt om de komende twee keer ook aan te schuiven. Maar terwijl wij ijverig de tabel invullen bereikt mij het bericht van een boer die sinds de zomer nu voor de 4^e (!) keer is benaderd door het Wetterskip om grond te verkopen voor een binnendijkse plas. Dat roept bij mij de vraag op waar we met elkaar in hemelsnaam mee bezig zijn. Is dit 6daagse proces gewoon voor de bühne en staat de uitkomst al vast? Weet het Wetterskip niet dat in het Waddengebied de motie Dijkstra/Geurts geldt, die stelt dat er een impact analyse op de landbouw en andere economische sectoren moet plaatsvinden voordat er grote veranderingen worden doorgevoerd?

Als ik denk dat zaken nog op tafel liggen om te bediscussiëren maar ondertussen wordt er op grondjacht gegaan, dan lopen we elkaar ergens mis en heeft het weinig zin om op deze weg verder te gaan.

En hoe staat het met de inloopavonden van 1DYK waarop verteld gaat worden wat er gaat gebeuren?

Gaat lekker zo.

Inmiddels hebben de BBB'ers in het waterschap besloten om (overigens geheel buiten mij en mijn achterbangroep om) twee avonden te organiseren om de onrust te beteugelen.

Ik ben de hele dag en avond verder in vergadering. Morgenochtend om half 11 heb ik een meeting met mijn achterbangroep. Dat zou gaan over de invulling van de tabel. Nu zal het vooral gaan over of dit een onzin-proces is en wat we daar nog doen. Ik krijg graag voor morgen half 11 uitleg van het Wetterskip en van [redacted] over de waarde van dit proces. En van de rest zijn tips welkom hoe alle kikkers (inclusief mijzelf) in de kruiwagen te houden.

Vriendelijke groeten,

[Redacted]

[Redacted]

Tel. 06- [Redacted]

www.nav.nl

zie ook: www.akkerbouw-van-nu.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:15:16

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 22 Nov 2024 11:37:39

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: FW: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi collega's,

Gisteren hebben [REDACTED], [REDACTED] en mijn persoon nog overleg gehad met Pieter.

Pieter was ook not amused over de stand van zaken.

We hebben afgesproken dat we een signaal afgeven per mail.

Zie onderstaande mail.

Als er komende maandag aanleiding is dat we als gemeente niet verder kunnen, dan schalen we bestuurlijk op.

We houden jullie op de hoogte.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 22 november 2024 12:24

Aan: '[REDACTED] NAV' ; [REDACTED]

CC: [REDACTED] ; mail ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; [REDACTED] (RWS NN) ; [REDACTED] @ltonoord.nl ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] @gmail.com' ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Beste mensen,

Wij schrikken van de mail van [REDACTED].

Nog niet zo lang geleden hebben we in de Stuurgroep een flinke vertrouwenskwestie meegemaakt.

In de Stuurgroep is geconcludeerd:

“Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een IDYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken.”

Wij vragen ons af hoe dit zich verhoudt met wat er in de onderstaande mails wordt aangegeven.

Daarom hebben wij zorgen over het vertrouwen hoe we met elkaar aan tafel zitten in dit proces.

Wat ons betreft is dit maandag bespreekpunt nummer 1.

Fijn weekend en tot maandag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy

E-mail [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

Mobiel 06-[REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Van: [REDACTED] NAV <[REDACTED]@nav.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 16:34

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>

CC: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@[REDACTED].nl>; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) <[REDACTED]@itfryskegea.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>; [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [REDACTED]@nav.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Het gaat er mij om dat er specifiek gezocht wordt voor een binnendijks meer c.q. klutenplas. Dáár zijn we het volgens mij nog niet over eens. Want waarom zitten we anders die tabel in te vullen?

WF heeft zich ook gecommitteerd aan de zoetwaterstrategie voor de landbouw. Aankoop van grond en daar aanleg van een klutenplas heeft serieuze impact op de zoetwaterhuishouding van de buurpercelen. En dat past dus niet op die manier en ik blijf erbij dat de aankoop nu voor een klutenplas voorbarig is.

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 16:24

Aan: [REDACTED] NAV <[REDACTED]@nav.nl>

CC: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@[REDACTED].nl>; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-

fryslan.nl>; [redacted]@ltonoord.nl; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fr>;
[redacted] (Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fr>; [redacted]
<[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted]@gmail.com' <[redacted]@gmail.com>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Dag [redacted],

Hierbij onze reactie vanuit WF. Zoals eerder toegelicht, hebben we voor de **dijkversterkingsprojecten van KLM** grond nodig. Tijdens de tweedaagse sessie is het volgende gepresenteerd: **103.880 m² binnendijs** en **440.470 m² buitendijs**. Hier komen nog de benodigde vierkante meters bij voor de **natuuropgave** die voortvloeit uit de dijkversterking. Deze cijfers zijn op de tweede dag van de afgelopen tweedaagse ook met alle deelnemers gedeeld. Al met al betekent dit dat we ook actief op zoek zijn naar ruimte om zowel **binnendijs als buitendijs natuur te ontwikkelen**.

De planning voor de dijkversterking is strak en bekend bij de **1DYK-partners**. Volgend jaar gaan we de markt op voor de dijkversterking, en tegen die tijd moet er duidelijkheid zijn over de verwerving van de benodigde gronden. Om de mijlpalen te behalen, voeren we gesprekken met betrokken partijen om tot **minnelijke grondverwerving** te komen. Dit is een standaard stap in het versterkingsproces en iets waar we altijd open en transparant over zijn geweest.

Met betrekking tot de suggestie rondom de **motie Dijkstra/Geurts**: het uitvoeren van impactanalyses maakt in deze fase geen onderdeel uit van het akkoord. Voor nu toetsen we maatregelen en oplossingsrichtingen uitsluitend aan de door partijen vastgestelde criteria. Zodra er gezamenlijk wordt gekozen voor maatregelen, zullen de effecten nader in kaart worden gebracht.

Afsluitend: we zullen als Wetterskip Fryslân vanuit onze wettelijke taak te allen tijde de dijk moeten versterken. Daarom is het goed om te weten dat wij -ook als we terug moeten vallen op het alternatief harde dijk- een grondbehoefte hebben.

Mocht het nodig zijn dan is het uiteraard altijd mogelijk om morgenochtend een mondelinge toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Werkdagen: [redacted]

06 – [redacted]

[redacted]@wetterskipfryslan.nl

Wetterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.wetterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Van: [redacted] NAV <[redacted]@nav.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:17

Aan: [redacted] (Gast - Wesselink van Zijst) <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>; [redacted] (RWS NN)

<[redacted]@rws.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>;
<[redacted]@konoord.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fr>; [redacted]
(Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@[redacted].nl>; [redacted]
<[redacted]@fryslan.fr>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; '[redacted]@gmail.com'
<[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Hoog

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [redacted]@nav.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Allen,

Vorige week ben ik namens de landbouw zo constructief mogelijk aan tafel gekomen. Ik heb mijn agenda leeggemaakt om de komende twee keer ook aan te schuiven. Maar terwijl wij ijverig de tabel invullen bereikt mij het bericht van een boer die sinds de zomer nu voor de 4^e (!) keer is benaderd door het Wetterskip om grond te verkopen voor een binnendijkse plas. Dat roept bij mij de vraag op waar we met elkaar in hemelsnaam mee bezig zijn. Is dit 6daagse proces gewoon voor de bühne en staat de uitkomst al vast? Weet het Wetterskip niet dat in het Waddengebied de motie Dijkstra/Geurts geldt, die stelt dat er een impact analyse op de landbouw en andere economische sectoren moet plaatsvinden voordat er grote veranderingen worden doorgevoerd?

Als ik denk dat zaken nog op tafel liggen om te bediscussiëren maar ondertussen wordt er op grondjacht gegaan, dan lopen we elkaar ergens mis en heeft het weinig zin om op deze weg verder te gaan.

En hoe staat het met de inloopavonden van 1DYK waarop verteld gaat worden wat er gaat gebeuren?

Gaat lekker zo.

Inmiddels hebben de BBB'ers in het waterschap besloten om (overigens geheel buiten mij en mijn achterbangroep om) twee avonden te organiseren om de onrust te beteugelen.

Ik ben de hele dag en avond verder in vergadering. Morgenochtend om half 11 heb ik een meeting met mijn achterbangroep. Dat zou gaan over de invulling van de tabel. Nu zal het vooral gaan over of dit een onzin-proces is en wat we daar nog doen. Ik krijg graag voor morgen half 11 uitleg van het Wetterskip en van [redacted] over de waarde van dit proces. En van de rest zijn tips welkom hoe alle kikkers (inclusief mijzelf) in de kruiwagen te houden.

Vriendelijke groeten,

[redacted]

[redacted]

Tel. 06-[redacted]

www.nav.nl

zie ook: www.akkerbouw-van-nu.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:00:13

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 22 Nov 2024 14:02:47

Aan: [REDACTED] 'NAV' [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [mail \[REDACTED\] \(Gast - Wesselink van Zijst\) \[REDACTED\] \(RWS NN\) \[REDACTED\] @ltonoord.nl \[REDACTED\]](mailto:[REDACTED]@ltonoord.nl)
[REDACTED] [\(Gast - It Fryske Gea\) \[REDACTED\] \[REDACTED\] @gmail.com' \[REDACTED\]](mailto:[REDACTED]@gmail.com)

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste allen,

Vanuit Waadhoeke zijn we verrast door onderstaande berichten.

We waren blij dat we na een behoorlijke vertrouwenskwestie in de stuurgroep weer gezamenlijk verder konden in het proces.

In de Stuurgroep is geconcludeerd: “Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een IDYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken.”

We concluderen dat er op dit moment sprake is van duidelijke meningsverschillen en dat partijen verschillend naar het gevoerde proces kijken. Dat ondermijndt het vertrouwen in elkaar.

Wij maken ons daar zorgen over en sturen aan op zo snel mogelijk duidelijkheid in deze kwestie.

Wat ons betreft staat dit dan ook als eerste punt op de agenda van maandag.

Fijn weekend en tot maandag,

Mede namens Jan Dijkstra,

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Gemeente Waadhoeke

06-[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 22 november 2024 12:24

Aan: [REDACTED] NAV' ; [REDACTED]

CC: [REDACTED] ; mail ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; [REDACTED] (RWS NN) ; [REDACTED] @ltonoord.nl ; [REDACTED]
[REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ; [REDACTED] ; [REDACTED] ;
[REDACTED] @gmail.com' ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Beste mensen,

Wij schrikken van de mail van [REDACTED].

Nog niet zo lang geleden hebben we in de Stuurgroep een flinke vertrouwenskwestie meegemaakt.

In de Stuurgroep is geconcludeerd:

“Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een IDYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken.”

Wij vragen ons af hoe dit zich verhoudt met wat er in de onderstaande mails wordt aangegeven.

Daarom hebben wij zorgen over het vertrouwen hoe we met elkaar aan tafel zitten in dit proces.

Wat ons betreft is dit maandag bespreekpunt nummer 1.

Fijn weekend en tot maandag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy

E-mail [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

Mobiel [REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Van: [REDACTED] NAV <[REDACTED]@nav.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 16:34

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>

CC: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; mail <[REDACTED]@[REDACTED].nl>; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) <[REDACTED]@itfryskegea.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>; [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Het gaat er mij om dat er specifiek gezocht wordt voor een binnendijks meer c.q. klutenplas. Dáár zijn we het volgens mij nog niet over eens. Want waarom zitten we anders die tabel in te vullen?

WF heeft zich ook gecommitteerd aan de zoetwaterstrategie voor de landbouw. Aankoop van grond en daar aanleg van een klutenplas heeft serieuze impact op de zoetwaterhuishouding van de buurpercelen. En dat past dus niet op die manier en ik blijf erbij dat de aankoop nu voor een klutenplas voorbarig is.

■

Van: ■ <■@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 16:24

Aan: ■ NAV <■@nav.nl>

CC: ■ <■@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@■.nl>; ■ (Gast - Wesselink van Zijst) <■@wesselinkvanzijst.nl>; ■ (RWS NN) <■@rws.nl>; ■ <■@noardeast-fryslan.nl>; ■ <■@ltonoord.nl>; ■ <■@waadhoeke.nl>; ■ <■@fryslan.fr>; ■ (Gast - It Fryske Gea) <■@itfryskegea.nl>; ■ <■@fryslan.fr>; ■ <■@wetterskipfryslan.nl>; ■ <■@gmail.com>; ■ <■@gmail.com>; ■ <■@noardeast-fryslan.nl>; ■ <■@waadhoeke.nl>

Onderwerp: RE: Wetterskip op grondjacht?

Dag ■,

Hierbij onze reactie vanuit WF. Zoals eerder toegelicht, hebben we voor de **dijkversterkingsprojecten van KLM** grond nodig. Tijdens de tweedaagse sessie is het volgende gepresenteerd: **103.880 m² binnendijks** en **440.470 m² buitendijks**. Hier komen nog de benodigde vierkante meters bij voor de **natuuropgave** die voortvloeit uit de dijkversterking. Deze cijfers zijn op de tweede dag van de afgelopen tweedaagse ook met alle deelnemers gedeeld. Al met al betekent dit dat we ook actief op zoek zijn naar ruimte om zowel **binnendijks als buitendijks natuur te ontwikkelen**.

De planning voor de dijkversterking is strak en bekend bij de **1DYK-partners**. Volgend jaar gaan we de markt op voor de dijkversterking, en tegen die tijd moet er duidelijkheid zijn over de verwerving van de benodigde gronden. Om de mijlpalen te behalen, voeren we gesprekken met betrokken partijen om tot **minnelijke grondverwerving** te komen. Dit is een standaard stap in het versterkingsproces en iets waar we altijd open en transparant over zijn geweest.

Met betrekking tot de suggestie rondom de **motie Dijkstra/Geurts**: het uitvoeren van impactanalyses maakt in deze fase geen onderdeel uit van het akkoord. Voor nu toetsen we maatregelen en oplossingsrichtingen uitsluitend aan de door partijen vastgestelde criteria. Zodra er gezamenlijk wordt gekozen voor maatregelen, zullen de effecten nader in kaart worden gebracht.

Afsluitend: we zullen als Wetterskip Fryslân vanuit onze wettelijke taak te allen tijde de dijk moeten versterken. Daarom is het goed om te weten dat wij -ook als we terug moeten vallen op het alternatief harde dijk- een grondbehoefte hebben.

Mocht het nodig zijn dan is het uiteraard altijd mogelijk om morgenochtend een mondelinge toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

■

■

Werkdagen: ■

06 – ■

[\[redacted\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[redacted]@wetterskipfryslan.nl)

Wetterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.wetterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Van: [redacted] NAV <[\[redacted\]@nav.nl](mailto:[redacted]@nav.nl)>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:17

Aan: [redacted] (Gast - Wesselink van Zijst) <[\[redacted\]@wesselinkvanzijst.nl](mailto:[redacted]@wesselinkvanzijst.nl)>; [redacted] (RWS NN)

<[\[redacted\]@rws.nl](mailto:[redacted]@rws.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@noardeast-fryslan.nl](mailto:[redacted]@noardeast-fryslan.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[redacted]@wetterskipfryslan.nl)>;

[redacted] <[\[redacted\]@tonoord.nl](mailto:[redacted]@tonoord.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@waadhoeke.nl](mailto:[redacted]@waadhoeke.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@fryslan.fr](mailto:[redacted]@fryslan.fr)>; [redacted]

(Gast - It Fryske Gea) <[\[redacted\]@itfryskegea.nl](mailto:[redacted]@itfryskegea.nl)>

CC: [redacted] <[\[redacted\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[redacted]@wetterskipfryslan.nl)>; mail <[\[redacted\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[redacted]@wetterskipfryslan.nl)>; [redacted]

<[\[redacted\]@fryslan.fr](mailto:[redacted]@fryslan.fr)>; [redacted] <[\[redacted\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[redacted]@wetterskipfryslan.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@gmail.com](mailto:[redacted]@gmail.com)>;

<[\[redacted\]@gmail.com](mailto:[redacted]@gmail.com)>; [redacted] <[\[redacted\]@noardeast-fryslan.nl](mailto:[redacted]@noardeast-fryslan.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@waadhoeke.nl](mailto:[redacted]@waadhoeke.nl)>

Onderwerp: Wetterskip op grondjacht?

Urgentie: Hoog

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van [\[redacted\]@nav.nl](mailto:[redacted]@nav.nl). [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Allen,

Vorige week ben ik namens de landbouw zo constructief mogelijk aan tafel gekomen. Ik heb mijn agenda leeggemaakt om de komende twee keer ook aan te schuiven. Maar terwijl wij ijverig de tabel invullen bereikt mij het bericht van een boer die sinds de zomer nu voor de 4^e (!) keer is benaderd door het Wetterskip om grond te verkopen voor een binnendijkse plas. Dat roept bij mij de vraag op waar we met elkaar in hemelsnaam mee bezig zijn. Is dit 6daagse proces gewoon voor de bühne en staat de uitkomst al vast? Weet het Wetterskip niet dat in het Waddengebied de motie Dijkstra/Geurts geldt, die stelt dat er een impact analyse op de landbouw en andere economische sectoren moet plaatsvinden voordat er grote veranderingen worden doorgevoerd?

Als ik denk dat zaken nog op tafel liggen om te bediscussiëren maar ondertussen wordt er op grondjacht gegaan, dan lopen we elkaar ergens mis en heeft het weinig zin om op deze weg verder te gaan.

En hoe staat het met de inloopavonden van 1DYK waarop verteld gaat worden wat er gaat gebeuren?

Gaat lekker zo.

Inmiddels hebben de BBB'ers in het waterschap besloten om (overigens geheel buiten mij en mijn achterbangroep om) twee avonden te organiseren om de onrust te beteugelen.

Ik ben de hele dag en avond verder in vergadering. Morgenochtend om half 11 heb ik een meeting met mijn achterbangroep. Dat zou gaan over de invulling van de tabel. Nu zal het vooral gaan over of dit een onzin-proces is en wat we daar nog doen. Ik krijg graag voor morgen half 11 uitleg van het Wetterskip en van [redacted] over de waarde van dit proces. En van de rest zijn tips welkom hoe alle kikkers (inclusief mijzelf) in de kruiwagen te houden.

Vriendelijke groeten,

[redacted]

[REDACTED]

Tel. 06-[REDACTED]

www.nav.nl

zie ook: www.akkerbouw-van-nu.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: woensdag 29 januari 2025 13:51:15

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED] [Braaksma, Pieter](#)
Onderwerp: Vertrouw 1Dyk-proces
Urgentie: Normal
Precisie: None

A goeie,

Via de wandelgangen vernam ik gisteren dat er gisteravond een informatieavond in St. Annaparochie plaats zou vinden. De avond was georganiseerd door AB lid Wetterskip Fryslân (WF) Alice Gosliga-Faber (BBB). 28 november staat er nog eenzelfde avond gepland voor boeren in gemeente Waadhoeke. In onze gemeente is 25 november eenzelfde avond gepland voor boeren en grondeigenaren. Naast BBB WF was er ook iemand vanuit Provinciale Staten BBB aanwezig. Als ik het goed begrepen heb was dat Dieuwke Bakker.

Frank Jorna DB lid WF is gisteravond op eigen initiatief (kort) aanwezig geweest. Er was nogal wat reuring vanwege het werven van gronden door WF m.b.t. de klutenplas in de Westhoekpolder. Een aanwezige stelde Frank Jorna de vraag of de ambtenaar van WF die aan het grondwerven is een bestuurlijke opdracht aan het uitvoeren is. Het antwoord van Jorna hierop was dat er inderdaad een bestuurlijke opdracht (vanuit hemzelf of DB?) ligt om te inventariseren of er grondeigenaren in deze polder (er waren eerder plannen om hier een zogenoemde wisselpolder van te maken. Mede door een motie van PS in 2021 is dit plan van tafel gegaan. Nu is deze polder bij WF in beeld voor een klutenplas) zijn die hun grond willen verkopen. Boer [REDACTED] die grond in de Westhoekpolder bezit heeft aangegeven tot 4 keer toe te zijn benaderd door iemand van WF (de naam [REDACTED] viel hier maar weet ik niet zeker). Er schijnt zelfs een concreet bod door WF op zijn land in de westhoekpolder te zijn gedaan.

De boeren in Waadhoeke zijn vel tegenstander van een groene dijk en klutenplas en pleiten voor een asfaltdijk. Volgende week is er zoals gezegd weer een bijeenkomst.

Naar aanleiding van bovenstaande is er donderdag jl. een mail vanuit landbouw ([REDACTED]) richting de andere 1Dyk-partners gegaan. Gemeente NEF en later ook Waadhoeke hebben vrijdag een mail uit gedaan met de melding dat wij zorgen hebben over het vertrouwen hoe we met elkaar aan tafel zitten in het 1Dyk-proces. Onderstaande een passage uit de mail met de afspraak zoals die in de stuurgroep 1Dyk is gemaakt:

In de Stuurgroep is geconcludeerd:

“Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een 1DYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken.”

Onderstaande een passage uit de mail die wij gisteravond hebben ontvangen van [REDACTED] (projectteam 1Dyk). Als ik dat lees dan krijg ik het gevoel dat [REDACTED] Art. 5.2 Woo Als het 1Dyk/IIP proces dan ook nog met een broedende kip wordt vergeleken, dan zakt mijn broek af. Het is vooral [REDACTED] die snel moet/wil en daardoor het gehele 1Dyk/IIP proces verstoort. En een broedende kip die je verstoort zal nimmer een gezond kuiken kunnen voortbrengen. Anderzijds blijkt nu toch echt dat WF (bestuurlijk en ambtelijk) ver voor de troepen uit loopt met het verwerven van gronden die toevallig in de zoekgebieden van de klutenplassen liggen en niks met de dijkverhoging zelf te maken hebben. En dat terwijl er nog nergens overeenstemming over is bereikt tussen de 1Dyk-partners.

Persoonlijk [REDACTED] Art. 5.2 Woo
[REDACTED] ik heb het gevoel dat [REDACTED] Art. 5.2 Woo . Dat doet iets
persoonlijks met mij: [REDACTED] Art. 5.2 Woo
[REDACTED] . Op basis van de feiten kan ik dan ook niet anders concluderen dat
[REDACTED] Art. 5.2 Woo

In het verlengde hiervan weten we inmiddels ook dat een 'zoetwatermeer' bij Holwerd ook nog steeds op tafel ligt. Maandag ga ik dan ook met gemengde gevoelens richting het overleg/onderhandelingen in Lauwersoog. Of dat verstandig is weet ik niet, maar ik kan er op dit moment weinig meer van maken. Maar voor mij zijn er wel grenzen voor wat betreft moraliteit en normen en waarden. De grote vraag is dan ook: kunnen we als gemeente nog steeds met droge ogen beweren dat we aan een gezamenlijk proces werken? Of doen we aan iets mee waar we straks veel spijt van zullen krijgen? We zitten als gemeente(n) namens de gehele Mienskip in het 1Dyk-proces en dan wordt het door alle gebeurtenissen naar mijn mening steeds lastiger dit vol te houden.

Passage uit mail van [REDACTED]

Mailwisselingen

In navolging op de recente mailwisseling die startte met het bericht van [REDACTED] heb ik gesproken met zowel Landbouw als Wetterskip. Volgens mij wordt de soep niet zo heet gegeten als dat je leest in berichten, maar het zit wel in de details van de samenwerking. We hebben snelheid te maken, maar ook zorgvuldigheid en volgordelijkheid te betrachten. Bij alle partijen aan tafel zie ik dat er een intentie is om wat moois te bereiken met elkaar. Niemand is er op uit om de ander een hak te zetten. Geheel op persoonlijke titel zie ik momenteel alleen maar processtappen met een goede onderbouwing en eerder gegeven toelichting. Het zijn vooral de gevoeligheden in achterbannen icm de soms wat gebrekkige informatie waardoor snel olie op het vuur ontstaat. Volgens mij is het IIP proces op dit moment goed te vergelijken met een broedende kip. En die wil je niet te veel storen. Wat mij betreft gaan we dus ook gewoon door waar we 12 november gebleven zijn, maar zoals verschillenden van jullie voorstelden kunnen we maandag zeker ook stilstaan bij de Emails.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
NOARDEAST
FRYS
LÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:18:16

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 25 november 2024 11:21:56

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [t](#)

Onderwerp: Presentatie 2-daagse NF

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Presentatie - NF.pptx](#);

Hoi,

Hierbij de presentatie.

De hulpteksten staan in de notities, voor zover die er zijn.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning en Ekonomy

E-mail [REDACTED] [@noardeast-fryslan.nl](mailto:[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl)

Mobiel 06-[REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
**NOARD
EAST** FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:22:38

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 2 Dec 2024 10:54:37

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Goede morgen,

Vorige week bij de laatste TPM inloopbijeenkomst met [REDACTED] afgesproken dat we begin volgend jaar met hem een groepje betrokkenen van ons een paar uur bij elkaar gaan zitten en alle aspecten die ons als gemeente raken op het trace te bespreken.

(Eventueel nog het veld in om wat dingen in de praktijk te laten zien, bijvoorbeeld klei uit NFB halen.)

Het 'platje' werd de zwemplek/trailerhelling genoemd, dorpsbelang Wierum is niet geweest. Maar het blijkt wel dat er verschillende beelden bestaan hoe de plek er uit moet zien.

Wetterkip neemt iets mee wat vergelijkbaar is met wat er nu ligt, en voor een aantal mensen uit het dorp was dat ook wel voldoende.

Wetterskip zou betrokkenen (en ons) bij elkaar moeten roepen om helderheid te krijgen.

Door de massa aan stortsteen aan de teen van de dijk zijn op meerdere plekken voorzieningen als het 'platje' nodig. Voor wadlopers, vogels, toeristen en bewoners bijvoorbeeld.

Twee keer is op de avond door een boer benoemd dat de vismigratieplek bij Wierum west een functie moet krijgen om brak water uit het gebied de zee in te pompen.

Meerdere keren is benoemd dat men geen plas met natuurfunctie wil maar wel blauw groene dooradering.

En voor de boeren zijn m2's grond belangrijker dan geld.

Ik heb geen negatieve geluiden gehoord over de samenvoeging van de Nesserwei en het onderhoudspad.

De avond is positief verlopen met rond de 40 belangstellenden, over het algemeen tevreden met de minder grote impact op dorp en landbouwgrond.

De avond van Ternaard nog een aandachtspunt: Dorpsbelang wil een vrijliggend pad langs de weg bij 't Skoar omdat er steeds meer fietsers en wandelaars komen en die niet meer achter de dijk langs 'mogen'.

En er zijn door een boer Otters gesignaleerd in de dijkspuiten. (?)

Groeten, [REDACTED]

Documentatie

Er is heel veel informatie met elkaar uitgewisseld en we stellen de stukken beschikbaar via een We-transfer link (<https://we.tl/t-T29q7eJpou>). Denk eraan dat deze slechts 7 dagen geldig is.

Actielijst

Daarnaast de actielijst zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26 november:

- ALLEN Maak als IDYK partij zelf een IIP-schets. Zie de concept gebiedskaart in de link. Deel hierin jullie ontwerp waarbij vertrokken wordt vanuit een vergunbaar scenario voor het VKA van de groene dijk waarmee de stuurgroep instemde;
- ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming. Om rol opvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zit je nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel;
- IFG/NAV/RWS/WF Gaan samen zitten om een hoogwatervluchtplaats idee uit te werken naar een ontwerp waarin meerdere belangen en doelstellingen zitten. Dit werk kan exemplarisch zijn voor het voortbouwen op initiële plannen;
- ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen en te bezien waar jullie eigen ideeën botsen met de belangen van anderen. Ga hierover het gesprek aan om te bedenken hoe het wel kan. Denk bijv. aan het opvaartenplan wat nu niet werkt;
- WF Gaat nadrukkelijk het gesprek aan met bevoegd gezag om te bekijken wat de impact is van het VKA en de set aan maatregelen en hun effect. Hoewel concrete getallen misschien niet kunnen zijn bandbreedtes ook al behulpzaam;
- PF Levert een compacte analyse van de processen die beleidstechnisch spelen rondom NNN en Friesland Butendyks;
- WH/NEF Delen een beeld van hun bevoegd gezag rol die zij hebben nadat er eventueel een IIP zou liggen. Denk aan omgevingsplanwijziging, vergunningverlening en aanwijzingen etc.;
- PF geeft duiding aan het doorlopen proces van 340 ha aanwijzing en de dingen waar zij tegenaan liepen;
- PB Neemt contact op met het communicatieteam om de redeneerlijn op de samenwerking aan te passen;

De inzet

Vanuit het PB blijven wij het proces accommoderen in lijn met de bestuurlijk uitgesproken ambitie en opdracht om te komen tot een inrichtingsplan voor dit gebied waar 7 IDYK partijen akkoord mee kunnen gaan. Dat gaat dus uit van consensus en maakt alle partijen aan tafel voor 1/7e verantwoordelijk voor het resultaat. Logischerwijs borgt men een eventueel resultaat in bijv. een Samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsagenda en planologische route die daaruit volgt incl. rechten en plichten gaat natuurlijk anders zijn omdat rollen, taken en verantwoordelijkheden dan wel degelijk uiteenlopen. Maar tot die tijd moeten 7 IDYK partijen er samen uitkomen.

In onze ogen is de aanstaande tweedaagse van 16 en 17 december in Leeuwarden hét moment dat zal bepalen hoever de gezamenlijkheid van IDYK partners gaat om, na 5 jaar samenwerken, tot een perspectief te komen voor het gebied. De pennenvrucht die dan op tafel ligt zal naar de Stuurgroep van 19 december gebracht worden om te bepalen hoe het vervolgproces eruit ziet.

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in Hotel Catshuis in Leeuwarden, maar voor die tijd hebben velen van ons over en weer nog wel contact.

Ik wens jullie een heel fijn weekend, vruchtbare werkuren en veel wijsheid toe.

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

O: +31 [REDACTED]
M: +31 6 [REDACTED]
E: [REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:22:11

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 2 Dec 2024 12:09:02

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]@fryslan.frl [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea)

Cc: [REDACTED] [REDACTED]@fryslan.frl [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Re: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[2024 11 26 1DYK IIP maatregelen matrix PT na tweedaagse.xlsx](#);

Ha [REDACTED],

Goede suggestie. Hierbij in bijlage de versie waarmee we ook de tweedaagse hebben gewerkt. Zo hebben jullie allemaal hetzelfde overzicht

Het is een overzicht waarin de we 1DYK partners vroegen om de conceptuele maatregelen van het ontwerpteam eens tegen het licht te houden. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan het overzicht en we beschouwen dit enkel als een procesdocument dat niet geschikt is voor publicatie.

Ik wil jullie er allemaal aan herinneren dat dit document onder de vertrouwelijkheid van het proces valt en niet verder mag worden verspreid dan binnen je eigen team/organisatie.

Hartelijke groet,

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 2 december 2024 12:27

Aan: [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]@fryslan.frl ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ;

CC: [REDACTED] ; [REDACTED]@fryslan.frl ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Goedemiddag [REDACTED],

Kun jij ons nog voorzien van de excel-tabel die je vorige week tijdens de tweedaagse hebt gebruikt? Dan gebruiken we allen de meest recente versie. Alvast bedankt.

Groet,

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 29 november 2024 15:19

Aan: [REDACTED] ; [REDACTED]@fryslan.frl ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea)

CC: [REDACTED] ; [REDACTED]@fryslan.frl ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]

Onderwerp: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Beste 1DYK Programmateam-partners,

We hebben weer een intrigerende IIP week achter de rug.

Dank voor jullie bijdrage aan een inhoudelijk sterke tweedaagse. Het waren soms pittige gesprekken en je merkt dat als het concreet wordt de spanning ook toeneemt. Iedereen heeft een opdracht meegekregen en iedereen denkt ook aan zijn/haar achterban in dit verhaal.

Perspectief

Het hielp mij persoonlijk dan wel weer om vanuit het Garnalenfabriekje door te rijden naar de (TPM) inloopavond van

1DYK. Dan zie je wat lokale mensen bezighoudt. Waar we in het PT spreken in theorieën rondom buitendijkse uitbreiding, natuurwaarden, een plus op het systeem en perspectief voor de landbouw viel mij weer op de mensen in het gebied simpelweg een duurzame, logische oplossing verwachten. Mensen voelen zich niet onderdeel van 'kamp landbouw', 'kamp natuur' of 'kamp waterveiligheid', maar hebben al die elementen in zich. Ze willen als inwoners een goede dijk die in het landschap past en rekening houdt met hun veiligheid, welvaart en welzijn. Daarbij rekent men op betrouwbare overheden en belangenorganisaties die verantwoordelijkheid tonen. Dat sterkt mij in de gedachte dat de 1DYK partijen echt alles in het werk moeten stellen om een product op tafel te leggen waarin de generatie-overstijgende gedachte prevaleert boven het korte termijn verhaal.

Documentatie

Er is heel veel informatie met elkaar uitgewisseld en we stellen de stukken beschikbaar via een We-transfer link (<https://we.tl/t-T29q7eJpou>). Denk eraan dat deze slechts 7 dagen geldig is.

Actielijst

Daarnaast de actielijst zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26 november:

- ALLEN Maak als 1DYK partij zelf een IIP-schets. Zie de concept gebiedskaart in de link. Deel hierin jullie ontwerp waarbij vertrokken wordt vanuit een vergunbaar scenario voor het VKA van de groene dijk waarmee de stuurgroep instemde;
- ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming. Om rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zit je nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel;
- IFG/NAV/RWS/WF Gaan samen zitten om een hoogwatervluchtplaats idee uit te werken naar een ontwerp waarin meerdere belangen en doelstellingen zitten. Dit werk kan exemplarisch zijn voor het voortbouwen op initiële plannen;
- ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen en te bezien waar jullie eigen ideeën botsen met de belangen van anderen. Ga hierover het gesprek aan om te bedenken hoe het wel kan. Denk bijv. aan het opvaartenplan wat nu niet werkt;
- WF Gaat nadrukkelijk het gesprek aan met bevoegd gezag om te bekijken wat de impact is van het VKA en de set aan maatregelen en hun effect. Hoewel concrete getallen misschien niet kunnen zijn bandbreedtes ook al behulpzaam;
- PF Levert een compacte analyse van de processen die beleidstechnisch spelen rondom NNN en Friesland Butendyks;
- WH/NEF Delen een beeld van hun bevoegd gezag rol die zij hebben nadat er eventueel een IIP zou liggen. Denk aan omgevingsplanwijziging, vergunningverlening en aanwijzingen etc.;
- PF geeft duiding aan het doorlopen proces van 340 ha aanwijzing en de dingen waar zij tegenaan liepen;
- PB Neemt contact op met het communicatieteam om de redeneerlijn op de samenwerking aan te passen;

De inzet

Vanuit het PB blijven wij het proces accommoderen in lijn met de bestuurlijk uitgesproken ambitie en opdracht om te komen tot een inrichtingsplan voor dit gebied waar 7 1DYK partijen akkoord mee kunnen gaan. Dat gaat dus uit van consensus en maakt alle partijen aan tafel voor 1/7e verantwoordelijk voor het resultaat. Logischerwijs borgt men een eventueel resultaat in bijv. een Samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsagenda en planologische route die daaruit volgt incl. rechten en plichten gaat natuurlijk anders zijn omdat rollen, taken en verantwoordelijkheden dan wel degelijk uiteenlopen. Maar tot die tijd moeten 7 1DYK partijen er samen uitkomen.

In onze ogen is de aanstaande tweedaagse van 16 en 17 december in Leeuwarden hét moment dat zal bepalen hoever de gezamenlijkheid van 1DYK partners gaat om, na 5 jaar samenwerken, tot een perspectief te komen voor het gebied. De pennenvrucht die dan op tafel ligt zal naar de Stuurgroep van 19 december gebracht worden om te bepalen hoe het vervolgproces eruitziet.

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in Hotel Catshuis in Leeuwarden, maar voor die tijd hebben velen van ons over en weer nog wel contact.

Ik wens jullie een heel fijn weekend, vruchtbare werkuren en veel wijsheid toe.

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

 | **WesselinkVanZijst BV**

O: +31

M: +31 6

E: @wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).
Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:22:51

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november
Urgentie: Normal
Precisie: None

Beste mensen,

Vanochtend hebben [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en ondergetekende met wethouder Braaksma overlegd m.b.t. de stavaza rond 1Dyk/IIP en de komende 1Dyk tweedaagse (16 en 17 december). Onderstaande de aantekeningen die ik hierbij heb opgeschreven. Na het overleg met Braaksma hebben [REDACTED], [REDACTED] en ik nog even het e.e.a. besproken. We menen dat het goed is dat er een memo komt om het college op vlieghoogte te brengen en waarmee we ambtelijk met een duidelijk mandaat de tweedaagse in kunnen gaan.

[REDACTED] doet een eerste aanzet voor de memo op basis van hetgeen we met Braaksma en in het overleg erna hebben besproken. zal met [REDACTED] in gesprek gaan m.b.t. tot de juridische vraagstukken.

[REDACTED] en ik gaan naar de tweedaagse 16 en 17 december en hebben dan duidelijke en de juiste handvaten en bestuurlijke ruggensteun nodig om te kijken waar hoe we met de andere 1Dyk-partners tot een IIP kunnen komen. Voor de rest is het zaak dat eenieder van de interne projectgroep 1Dyk de tabel met maatregelen bekijkt zodat we deze volgende week kunnen behandelen.

Aantekeningen overleg met wethouder Braaksma 02-12-2024

- Welke bevoegdheid heeft de gemeente wanneer een partij grond koopt van een boer en hier een 'klutenplas'/natuur wil realiseren. Hoe zit dit juridisch.
- Concentreren van maatregelen in de Lauwersmeer heeft de voorkeur van de gemeente.
- Geen realisatie van Natura2000 binnendijkse.
- minste landbouwgrond kan maar geen natuurbestemming. Vraag is dan hoe je dit kwalificeert.
- Hoe zit het juridisch als je van een asfaldijk naar een groene dijk gaat? Dan creëer je meer groen in een Natura2000 gebied. Braaksma wil dit weten voor de volgende stuurgroep vergadering.
- Koppelkans: landbouwverkeer niet meer door Peasens maar achter Peasens langs de dijk. Is dit een mogelijkheid?
- NFB blijft landbouwbestemming.
- R&T geen 'doorsnijden' van routes langs de kust.

Mochten er nog vragen zijn, dan hoor ik die graag 🧐🧐

Groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 29 november 2024 15:19
Aan: [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea); [REDACTED]
CC: [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]
Onderwerp: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Beste 1DYK Programmateam-partners,

We hebben weer een intrigerende IIP week achter de rug.

Dank voor jullie bijdrage aan een inhoudelijk sterke tweedaagse. Het waren soms pittige gesprekken en je merkt dat als het concreet wordt de spanning ook toeneemt. Iedereen heeft een opdracht meegekregen en iedereen denkt ook aan zijn/haar achterban in dit verhaal.

Perspectief

Het hielp mij persoonlijk dan wel weer om vanuit het Garnalenfabriekje door te rijden naar de (TPM) inloopavond van 1DYK. Dan zie je wat lokale mensen bezighoudt. Waar we in het PT spreken in theorieën rondom buitendijkse uitbreiding, natuurwaarden, een plus op het systeem en perspectief voor de landbouw viel mij weer op de mensen in het gebied simpelweg een duurzame, logische oplossing verwachten. Mensen voelen zich niet onderdeel van 'kamp landbouw', 'kamp natuur' of 'kamp waterveiligheid', maar hebben al die elementen in zich. Ze willen als inwoners een goede dijk die in het landschap past en rekening houdt met hun veiligheid, welvaart en welzijn. Daarbij rekent men op betrouwbare overheden en belangenorganisaties die verantwoordelijkheid tonen. Dat sterkt mij in de gedachte dat de 1DYK partijen echt alles in het werk moeten stellen om een product op tafel te leggen waarin de generatie-overstijgende gedachte prevaleert boven het korte termijn verhaal.

Documentatie

Er is heel veel informatie met elkaar uitgewisseld en we stellen de stukken beschikbaar via een We-transfer link (<https://we.tl/t-T29q7eJpou>). Denk eraan dat deze slechts 7 dagen geldig is.

Actielijst

Daarnaast de actielijst zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26november:

- ALLEN Maak als 1DYK partij zelf een IIP-schets. Zie de concept gebiedskaart in de link. Deel hierin jullie ontwerp waarbij vertrokken wordt vanuit een vergunbaar scenario voor het VKA van de groene dijk waarmee de stuurgroep instemde;
- ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming. Om rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zit je nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel;
- IFG/NAV/RWS/WF Gaan samen zitten om een hoogwatervluchtplaats idee uit te werken naar een ontwerp waarin meerdere belangen en doelstellingen zitten. Dit werk kan exemplarisch zijn voor het voortbouwen op initiële plannen;
- ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen en te bezien waar jullie eigen ideeën botsen met de belangen van anderen. Ga hierover het gesprek aan om te bedenken hoe het wel kan. Denk bijv. aan het opvaartenplan wat nu niet werkt;

- WF Gaat nadrukkelijk het gesprek aan met bevoegd gezag om te bekijken wat de impact is van het VKA en de set aan maatregelen en hun effect. Hoewel concrete getallen misschien niet kunnen zijn bandbreedtes ook al behulpzaam;
- PF Levert een compacte analyse van de processen die beleidstechnisch spelen rondom NNN en Friesland Butendyks;
- WH/NEF Delen een beeld van hun bevoegd gezag rol die zij hebben nadat er eventueel een IIP zou liggen. Denk aan omgevingsplanwijziging, vergunningverlening en aanwijzingen etc.;
- PF geeft duiding aan het doorlopen proces van 340 ha aanwijzing en de dingen waar zij tegenaan liepen;
- PB Neemt contact op met het communicatieteam om de redeneerlijn op de samenwerking aan te passen;

De inzet

Vanuit het PB blijven wij het proces accommoderen in lijn met de bestuurlijk uitgesproken ambitie en opdracht om te komen tot een inrichtingsplan voor dit gebied waar 7 1DYK partijen akkoord mee kunnen gaan. Dat gaat dus uit van consensus en maakt alle partijen aan tafel voor 1/7e verantwoordelijk voor het resultaat. Logischerwijs borgt men een eventueel resultaat in bijv. een Samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsagenda en planologische route die daaruit volgt incl. rechten en plichten gaat natuurlijk anders zijn omdat rollen, taken en verantwoordelijkheden dan wel degelijk uiteenlopen. Maar tot die tijd moeten 7 1DYK partijen er samen uitkomen.

In onze ogen is de aanstaande tweedaagse van 16 en 17 december in Leeuwarden hét moment dat zal bepalen hoever de gezamenlijkheid van 1DYK partners gaat om, na 5 jaar samenwerken, tot een perspectief te komen voor het gebied. De pennenvrucht die dan op tafel ligt zal naar de Stuurgroep van 19december gebracht worden om te bepalen hoe het vervolgproces eruitziet.

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in Hotel Catshuis in Leeuwarden, maar voor die tijd hebben velen van ons over en weer nog wel contact.

Ik wens jullie een heel fijn weekend, vruchtbare werkuren en veel wijsheid toe.

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

■

■ | **WesselinkVanZijst BV**

O: ■
M: ■
E: ■

[@wesselinkvanzijst.nl](mailto:■@wesselinkvanzijst.nl)

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:22:23

Van: [REDACTED]

Verzonden: Fri, 6 Dec 2024 08:50:47

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: Re: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bedankt [REDACTED],

Ik ga kijken of ik het kan volgen en dan laat ik het weten.

Dank in ieder geval dat je mij hier op wijst.

Groet,
[REDACTED]

From: [REDACTED]

Sent: Thursday, December 5, 2024 4:23:26 PM

To: [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Subject: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Dag [REDACTED],

N.a.v. de op 29/11 gedeelde actielijst hebben we onze acties opgepakt. Mede naar aanleiding daarvan kwam er gisteravond in de gemeenteraad een vraag over 1DYK/IIP:

<https://noardeastfryslan.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/f3805dfb-de47-43c0-9aab-c4302f185b31> (7min:50sec - 10min:26sec)

Het leek [REDACTED] en mij wijs om je hierop te attenderen. Het geeft aan hoe ons college, bij monde van de wethouder, erin staat (i.h.k.v. actie: *rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen*) en welke rol het college voor de gemeente ziet (i.h.k.v. actie: *bevoegd gezag rol nadat er eventueel een IIP zou liggen*). We hopen dat je het Fries machtig genoeg bent om de beantwoording te begrijpen, maar anders horen we dat wel.

Het leek ons beter om dit eerst alleen met jou te delen, maar als dit breder gedeeld kan/mag worden dan horen we dat ook graag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning & Ekonomy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 2 december 2024 13:09

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea); [REDACTED]

CC: [REDACTED]; [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: Re: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Ha [REDACTED]

Goede suggestie. Hierbij in bijlage de versie waarmee we ook de tweedaagse hebben gewerkt. Zo hebben jullie allemaal hetzelfde overzicht

Het is een overzicht waarin de we 1DYK partners vroegen om de conceptuele maatregelen van het ontwerpteam eens tegen het licht te houden. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan het overzicht en we beschouwen dit enkel als een procesdocument dat niet geschikt is voor publicatie.

Ik wil jullie er allemaal aan herinneren dat dit document onder de vertrouwelijkheid van het proces valt en niet verder mag worden verspreid dan binnen je eigen team/organisatie.

Hartelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: maandag 2 december 2024 12:27

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.frl> <[REDACTED]@fryslan.frl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) <[REDACTED]@itfryskegea.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@nav.nl>

CC: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.frl> <[REDACTED]@fryslan.frl>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@mail@[REDACTED].nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Goedemiddag [REDACTED],

Kun jij ons nog voorzien van de excel-tabel die je vorige week tijdens de tweedaagse hebt gebruikt? Dan gebruiken we allen de meest recente versie. Alvast bedankt.

Groet,

Van: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>

Verzonden: vrijdag 29 november 2024 15:19

Aan: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@rws.nl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea)

<[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@nav.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.frl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Beste 1DYK Programmateam-partners,

We hebben weer een intrigerende IIP week achter de rug.

Dank voor jullie bijdrage aan een inhoudelijk sterke tweedaagse. Het waren soms pittige gesprekken en je merkt dat als het concreet wordt de spanning ook toeneemt. Iedereen heeft een opdracht meegekregen en iedereen denkt ook aan zijn/haar achterban in dit verhaal.

Perspectief

Het hielp mij persoonlijk dan wel weer om vanuit het Garnalenfabriekje door te rijden naar de (TPM) inloopavond van 1DYK. Dan zie je wat lokale mensen bezighoudt. Waar we in het PT spreken in theorieën rondom buitendijkse uitbreiding, natuurwaarden, een plus op het systeem en perspectief voor de landbouw viel mij weer op de mensen in het gebied simpelweg een duurzame, logische oplossing verwachten. Mensen voelen zich niet onderdeel van 'kamp landbouw', 'kamp natuur' of 'kamp waterveiligheid', maar hebben al die elementen in zich. Ze willen als inwoners een goede dijk die in het landschap past en rekening houdt met hun veiligheid, welvaart en welzijn. Daarbij rekent men op betrouwbare overheden en belangenorganisaties die verantwoordelijkheid tonen. Dat sterkt mij in de gedachte dat de 1DYK partijen echt alles in het werk moeten stellen om een product op tafel te leggen waarin de generatie-overstijgende gedachte prevaleert boven het korte termijn verhaal.

Documentatie

Er is heel veel informatie met elkaar uitgewisseld en we stellen de stukken beschikbaar via een We-transfer link (<https://we.tl/t-T29q7eJpou>). Denk eraan dat deze slechts 7 dagen geldig is.

Actielijst

Daarnaast de actielijst zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26november:

- ALLEN Maak als 1DYK partij zelf een IIP-schets. Zie de concept gebiedskaart in de link. Deel hierin jullie ontwerp waarbij vertrokken wordt vanuit een vergunbaar scenario voor het VKA van de groene dijk waarmee de stuurgroep instemde;
- ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming. Om rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zit je nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel;
- IFG/NAV/RWS/WF Gaan samen zitten om een hoogwatervluchtplaats idee uit te werken naar een ontwerp waarin meerdere belangen en doelstellingen zitten. Dit werk kan exemplarisch zijn voor het voortbouwen op initiële plannen;
- ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen en te bezien waar jullie eigen ideeën botsen met de belangen van anderen. Ga hierover het gesprek aan om te bedenken hoe het wel kan. Denk bijv. aan het opvaartenplan wat nu niet werkt;
- WF Gaat nadrukkelijk het gesprek aan met bevoegd gezag om te bekijken wat de impact is van het VKA en de set aan maatregelen en hun effect. Hoewel concrete getallen misschien niet kunnen zijn bandbreedtes ook al behulpzaam;
- PF Levert een compacte analyse van de processen die beleidstechnisch spelen rondom NNN en Friesland Butendyks;
- WH/NEF Delen een beeld van hun bevoegd gezag rol die zij hebben nadat er eventueel een IIP zou liggen. Denk aan omgevingsplanwijziging, vergunningverlening en aanwijzingen etc.;
- PF geeft duiding aan het doorlopen proces van 340 ha aanwijzing en de dingen waar zij tegenaan liepen;
- PB Neemt contact op met het communicatieteam om de redeneerlijn op de samenwerking aan te passen;

De inzet

Vanuit het PB blijven wij het proces accommoderen in lijn met de bestuurlijk uitgesproken ambitie en opdracht om te komen tot een inrichtingsplan voor dit gebied waar 7 IDYK partijen akkoord mee kunnen gaan. Dat gaat dus uit van consensus en maakt alle partijen aan tafel voor 1/7e verantwoordelijk voor het resultaat. Logischerwijs borgt men een eventueel resultaat in bijv. een Samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsagenda en planologische route die daaruit volgt incl. rechten en plichten gaat natuurlijk anders zijn omdat rollen, taken en verantwoordelijkheden dan wel degelijk uiteenlopen. Maar tot die tijd moeten 7 IDYK partijen er samen uitkomen.

In onze ogen is de aanstaande tweedaagse van 16 en 17 december in Leeuwarden hét moment dat zal bepalen hoever de gezamenlijkheid van IDYK partners gaat om, na 5 jaar samenwerken, tot een perspectief te komen voor het gebied. De pennenvrucht die dan op tafel ligt zal naar de Stuurgroep van 19 december gebracht worden om te bepalen hoe het vervolgproces eruitziet.

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in Hotel Catshuis in Leeuwarden, maar voor die tijd hebben velen van ons over en weer nog wel contact.

Ik wens jullie een heel fijn weekend, vruchtbare werkuren en veel wijsheid toe.

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

■

■ | WesselinkVanZijst BV

■
O: +31 ■
M: +31 6 ■
E: ■

[@wesselinkvanzijst.nl](mailto:■@wesselinkvanzijst.nl)

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:10:25

Van:

Aan:

Onderwerp: FW: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste Minsken,

Zie onderstaande een mail die wij van [REDACTED]/1Dyk hebben ontvangen naar aanleiding van de mondelinge vraag en reactie in onze Raad van vorige week woensdag. Wij hebben de opname van de vergadering met [REDACTED] gedeeld. Daarop hebben wij een reactie van [REDACTED] ontvangen. Een aantal opmerkingen en bedenkingen van mijn kant bij deze mail vinden jullie eveneens onderstaand.

De 'klutenplassen' is een maatregel ontstaan vanuit het PAGW. Voor de compensatie van de dijkverbreding buitendijks bij een groene dijk variant is het idee ontstaan om het Wetterskip 1 van de klutenplassen te laten financieren/ontwikkelen zodat deze kan gelden als compensatie voor de dijkverbreding. Mocht er voor een asfaltdijk (huidige bestaande model) gekozen worden dan is er geen compensatie nodig.

De ingrepen in N2000-gebied bestaan normaliter uit het compenseren en/of mitigeren. Mitigatie wordt vaak toegepast, compensatie hoogst zelden gezien de zware eisen, zoals een zwaarwegend maatschappelijk belang en afwezigheid van alternatieven. In het geval van de dijkverhoging is er wel sprake van een alternatief: het bestaande model asfaltdijk.

RWS stelt dat een klutenplas een minimale omvang van 30 hectare nodig heeft om te kunnen functioneren. Daarnaast is er in de eerste tweedaagse 1Dyk vermeld dat er theoretisch (heeft met PAGW en compensatie groene dijk te maken) 3 stuks klutenplassen zouden moeten komen. Echter, als het Wetterskip een van de klutenplassen financiert en ontwikkeld zijn er nog maar 2 nodig.

De route van de klutenplas die men voor ogen heeft valt onder compensatie. Compensatie van schade aan N2000-gebied betekent in de praktijk van een groene dijk compensatie van natuur binnendijks. Hiervoor is nodig dat deze compensatie het stempel N2000 krijgt. Door het Wetterskip is tot op heden nog geen exacte omvang van de 'schade' en daarmee compensatie naar voren gebracht. Ze gaan bijvoorbeeld nu uit van een talud van 1:8. Maar hebben ook aangegeven dat een talud van 1:7 tot de mogelijkheden behoort. Hoe 'steiler' het talud, hoe minder ruimtebeslag in N2000. Het ontbreken van duidelijke kaders brengt onduidelijkheid met zich mee en weten we eigenlijk niet waarover we zitten te praten. Het kan dus 30 hectare per plas zijn, maar ook 40, 50 of misschien wel 130.

Wat duidelijk is, is dat er een aanwijzing N2000 noodzakelijk is. Dit is gesteld door RWS in de tweede tweedaagse. De omvang is minimaal 30 hectare maar mogelijk groter. De klutenplas is voorzien op landbouwgrond (zoekgebied Wierum). Naast het N2000-stempel zijn er meer bedenkingen zoals verzilting en externe, en schaduwwerking. Ons bestuur heeft aangegeven dit onacceptabel te vinden. Als alternatief hebben we aangegeven de hoek van Bant een geschiktere plek te vinden voor een klutenplas. Dit alternatief wordt tot op heden nog niet echt serieus genomen.

Ook is er nog Noard Fryslân Bûtendyks. Daar wil de provincie (overigens is niet duidelijk of dit de lijn van het bestuur/GS is) NNN realiseren. Eerder dit jaar is hiertoe een poging gewaagd via Nateur mei de Mienskip. Dit is niet gelukt omdat grondeigenaren en pachters (zo'n 40 bedrijven) deze gronden niet kunnen missen i.v.m. de mestboekhouding. Nu komt de provincie binnen 1Dyk weer terug om nog een poging te wagen. De verantwoordelijk provincieambtenaar heeft aangegeven dat

NNN alleen gerealiseerd kan worden als de landbouwbestemming van deze gronden verdwijnt. Daarnaast is er sprake van het idee van RWS om de zomerpolders te verkwelderen. Nog afgezien van het feit dat de NFB-zomerpolders het beste weidevogelgebied van Fryslân is, is dit idee onrealistisch vanwege verzilting van het binnendijkse gebied. Ons bestuur heeft aangegeven dit een no-go te vinden.

Gezien het laat opgang komen van het proces rond het 1Dyk/IIP zitten we nu in een situatie waar lastminute steeds meer details van mogelijke maatregelen naar boven komen. Hadden deze details eerder bekend geweest dan was eerder duidelijk geweest waar de grenzen van verschillende partijen liggen. Ook het 'integreren' van drie verschillende en complexe processen in 1Dyk: dijkverhoging, PAGW en NNN maakt het proces onoverzichtelijk en zeer complex. We kunnen op basis van wat we weten moeilijk en vaak niet inschatten wat de mogelijke consequenties zullen/kunnen zijn. Gezien vorenstaande en het Wetterskip nog steeds essentiële gegevens niet helder heeft lijkt het proces steeds meer vast te lopen.

Dat [REDACTED] zich afvraagt hoe de komende tweedaagse in Leeuwarden eruit zal zien als wij ambtelijk de lijn van ons bestuur moeten uitdragen plaatst bij mij een aantal vragen:

1. De gemeente stelt duidelijke en onderbouwde grenzen en komt met alternatieven. Als deze grenzen een breekpunt zijn voor het proces 1Dyk, dan zijn er meer partijen die vasthouden aan bepaalde grenzen. Waarom wordt dit niet gecommuniceerd? Nu lijkt het net alsof gemeente NEF als enige grenzen heeft.
2. [REDACTED] stelt in zijn mail dat hij niet zeker is van dat N2000 aanwijzing stellig is. Dit is in tegenspraak met wat de tweede tweedaagse door RWS is gesteld en volgens mij ook wettelijk is geregeld.
3. Als [REDACTED] vermoed dat we er niet uit gaan komen, dan weet hij meer dan ons. Hoe kan het dan dat we nog steeds over 'onderhandelingen' praten? Dit betekent in mijn optiek dat de maatregelen ter discussie staan en bepaalde maatregelen kunnen verdwijnen waar we het niet eens zijn. Als dit niet het geval is, dan staan er een aantal zaken al een langere tijd vast zonder dat wij hier weet van hebben. Dat zou een zeer kwalijke zaak zijn en moet zo snel als mogelijk helder worden. We zitten dan namelijk voor de Bühne rond de tafel.

Bovenstaande mijn beeld (wellicht niet compleet) en vragen m.b.t. 1Dyk/IIP. Hier hebben we het vanmiddag nog wel even over.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: zondag 8 december 2024 21:50

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Re: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Beste [REDACTED] en [REDACTED],

Nogmaals dank voor het doorsturen.

Hoewel ik niet alles letterlijk kon volgen heb ik de essentie er volgens mij wel uitgehaald.

Ik verbaasde me wel over de 'feitenbasis' die ten grondslag lag aan het verhaal van de wethouder: Tot wel 130ha klutenplas en een N2000 aanwijzing. Die zijn beide volgens mij niet zo definitief en stellig. Maar als je dat zegt te willen tegenhouden via een bestemmingsplan of eis voor een dikke schadevergoeding....

Volgens mij is dit publieke informatie en kan/mag je het zeker delen met de rest van de groep. Het legt voor mij gelijk ook de vraag op tafel: hoe ziet de tweedaagse in Leeuwarden eruit als jullie ambtelijk deze lijn moeten uitdragen?

Is het handig om komende week even te bellen? Dat praat gemakkelijker dan via de mail.

Hartelijke groet,

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: donderdag 5 december 2024 16:23

Aan: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Dag [redacted],

N.a.v. de op 29/11 gedeelde actielijst hebben we onze acties opgepakt. Mede naar aanleiding daarvan kwam er gisteravond in de gemeenteraad een vraag over 1DYK/IIP:

<https://noardeastfryslan.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/f3805dfb-de47-43c0-9aab-c4302f185b31> (7min:50sec - 10min:26sec)

Het leek [redacted] en mij wijs om je hierop te attenderen. Het geeft aan hoe ons college, bij monde van de wethouder, erin staat (i.h.k.v. actie: *rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen*) en welke rol het college voor de gemeente ziet (i.h.k.v. actie: *bevoegd gezag rol nadat er eventueel een IIP zou liggen*). We hopen dat je het Fries machtig genoeg bent om de beantwoording te begrijpen, maar anders horen we dat wel.

Het leek ons beter om dit eerst alleen met jou te delen, maar als dit breder gedeeld kan/mag worden dan horen we dat ook graag.

Met vriendelijke groet,

Cluster Omjouwring & Ekonomy

✉ [redacted]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [redacted]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Van: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>

Verzonden: maandag 2 december 2024 13:09

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>;
[redacted]@fryslan.fi; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@rws.nl>; [redacted]
(Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@nav.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fi>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>;
[redacted] <[redacted]@mail@[redacted].nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Re: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Ha [redacted],

Goede suggestie. Hierbij in bijlage de versie waarmee we ook de tweedaagse hebben gewerkt. Zo hebben jullie allemaal hetzelfde overzicht

Het is een overzicht waarin de we 1DYK partners vroegen om de conceptuele maatregelen van het ontwerpteam eens tegen het licht te houden. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan het overzicht en we beschouwen dit enkel als een procesdocument dat niet geschikt is voor publicatie.

Ik wil jullie er allemaal aan herinneren dat dit document onder de vertrouwelijkheid van het proces valt en niet verder mag worden verspreid dan binnen je eigen team/organisatie.

Hartelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: maandag 2 december 2024 12:27

Aan: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>;
[redacted]@fryslan.fi <[redacted]@fryslan.fi>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>; [redacted]
<[redacted]@rws.nl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea) <[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@nav.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fi>; [redacted]
<[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@mail@[redacted].nl>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>;
[redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Goedemiddag [redacted],

Kun jij ons nog voorzien van de excel-tabel die je vorige week tijdens de tweedaagse hebt gebruikt? Dan gebruiken we allen de meest recente versie. Alvast bedankt.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@wesselinkvanzijst.nl>

Verzonden: vrijdag 29 november 2024 15:19

Aan: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fi>; [redacted] <[redacted]@waadhoeke.nl>;
[redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@rws.nl>; [redacted] (Gast - It Fryske Gea)
<[redacted]@itfryskegea.nl>; [redacted] <[redacted]@nav.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@fryslan.fi>; [redacted] <[redacted]@wetterskipfryslan.nl>;

[redacted] <[mail@\[redacted\].nl](mailto:[redacted]@fryslan.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@waadhoeke.nl](mailto:[redacted]@waadhoeke.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@noardeast-fryslan.nl](mailto:[redacted]@noardeast-fryslan.nl)>

Onderwerp: IIP 1DYK | Acties en stukken PT tweedaagse 25&26november

Beste 1DYK Programmamateam-partners,

We hebben weer een intrigerende IIP week achter de rug.

Dank voor jullie bijdrage aan een inhoudelijk sterke tweedaagse. Het waren soms pittige gesprekken en je merkt dat als het concreet wordt de spanning ook toeneemt. Iedereen heeft een opdracht meegekregen en iedereen denkt ook aan zijn/haar achterban in dit verhaal.

Perspectief

Het hielp mij persoonlijk dan wel weer om vanuit het Garnalenfabriekje door te rijden naar de (TPM) inloopavond van 1DYK. Dan zie je wat lokale mensen bezighoudt. Waar we in het PT spreken in theorieën rondom buitendijkse uitbreiding, natuurwaarden, een plus op het systeem en perspectief voor de landbouw viel mij weer op de mensen in het gebied simpelweg een duurzame, logische oplossing verwachten. Mensen voelen zich niet onderdeel van 'kamp landbouw', 'kamp natuur' of 'kamp waterveiligheid', maar hebben al die elementen in zich. Ze willen als inwoners een goede dijk die in het landschap past en rekening houdt met hun veiligheid, welvaart en welzijn. Daarbij rekent men op betrouwbare overheden en belangenorganisaties die verantwoordelijkheid tonen. Dat sterkt mij in de gedachte dat de 1DYK partijen echt alles in het werk moeten stellen om een product op tafel te leggen waarin de generatie-overstijgende gedachte prevaleert boven het korte termijn verhaal.

Documentatie

Er is heel veel informatie met elkaar uitgewisseld en we stellen de stukken beschikbaar via een We-transfer link (<https://we.tl/t-T29q7eJpou>). Denk eraan dat deze slechts 7 dagen geldig is.

Actielijst

Daarnaast de actielijst zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26november:

- ALLEN Maak als 1DYK partij zelf een IIP-schets. Zie de concept gebiedskaart in de link. Deel hierin jullie ontwerp waarbij vertrokken wordt vanuit een vergunbaar scenario voor het VKA van de groene dijk waarmee de stuurgroep instemde;
- ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming. Om rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zit je nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel;
- IFG/NAV/RWS/WF Gaan samen zitten om een hoogwatervluchtplaats idee uit te werken naar een ontwerp waarin meerdere belangen en doelstellingen zitten. Dit werk kan exemplarisch zijn voor het voortbouwen op initiële plannen;
- ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen en te bezien waar jullie eigen ideeën botsen met de belangen van anderen. Ga hierover het gesprek aan om te bedenken hoe het wel kan. Denk bijv. aan het opvaartenplan wat nu niet werkt;
- WF Gaat nadrukkelijk het gesprek aan met bevoegd gezag om te bekijken wat de impact is van het VKA en de set aan maatregelen en hun effect. Hoewel concrete getallen misschien niet kunnen zijn bandbreedtes ook al behulpzaam;
- PF Levert een compacte analyse van de processen die beleidstechnisch spelen rondom NNN en Friesland Butendyks;
- WH/NEF Delen een beeld van hun bevoegd gezag rol die zij hebben nadat er eventueel een IIP zou liggen. Denk aan omgevingsplanwijziging, vergunningverlening en aanwijzingen etc.;
- PF geeft duiding aan het doorlopen proces van 340 ha aanwijzing en de dingen waar zij tegenaan liepen;
- PB Neemt contact op met het communicatieteam om de redeneerlijn op de samenwerking aan te passen;

De inzet

Vanuit het PB blijven wij het proces accommoderen in lijn met de bestuurlijk uitgesproken ambitie en opdracht om te komen tot een inrichtingsplan voor dit gebied waar 7 1DYK partijen akkoord mee kunnen gaan. Dat gaat dus uit van consensus en maakt alle partijen aan tafel voor 1/7e verantwoordelijk voor het resultaat. Logischerwijs borgt men een eventueel resultaat in bijv. een Samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsagenda en planologische route die daaruit volgt incl. rechten en plichten gaat natuurlijk anders zijn omdat rollen, taken en verantwoordelijkheden dan wel degelijk uiteenlopen. Maar tot die tijd moeten 7 1DYK partijen er samen uitkomen.

In onze ogen is de aanstaande tweedaagse van 16 en 17 december in Leeuwarden hét moment dat zal bepalen hoever de gezamenlijkheid van 1DYK partners gaat om, na 5 jaar samenwerken, tot een perspectief te komen voor het gebied. De pennenvrucht die dan op tafel ligt zal naar de Stuurgroep van 19 december gebracht worden om te bepalen hoe het vervolgproces eruitziet.

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in Hotel Catshuis in Leeuwarden, maar voor die tijd hebben velen van ons over en weer nog wel contact.

Ik wens jullie een heel fijn weekend, vruchtbare werkuren en veel wijsheid toe.

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

| WesselinkVanZijst BV

O: +31

M: +31 6

E: [@wesselinkvanzijst.nl](mailto:info@wesselinkvanzijst.nl)

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:06:22

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 2 december 2024 16:57:33

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: Agenda intern 1Dyk-overleg.

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste mensen,

Onderstaande een concept agenda voor ons 1Dyk-overleg maandag 9 december. Dit overleg staat gepland als breed overleg, dus ook [REDACTED] en [REDACTED] zijn uitgenodigd. [REDACTED] en ondergetekende zijn van mening om dit breed overleg te verzetten naar een volgende keer zodat we ons 100% kunnen focussen op de voorbereidingen 1Dyk van 16, 17 en 19 december. [REDACTED] en [REDACTED] zullen hierover worden geïnformeerd.

Voorlopige agenda:

- invulling 1Dyk vanwege wegvallen [REDACTED]
- ‘huiswerk’ bespreken zie mail [REDACTED] die ik jullie 02-12-2024 doorstuurde
- bespreken IIP-maatregelentabel. Ook 02-12-2024 via de mail gestuurd
- bespreken inzet 2-daagse 3^e overlegronde 16 en 17 december
- voorbereiding stuurgroep 19 december 2024
- Wat verder ter tafel komt (w.v.t.t.k.)

Voor het doornemen van de excel-tabel met IIP-maatregelen kunnen we in de tussentijd ook met elkaar afstemmen zodat we vlotter door de agenda kunnen gaan.

Zijn er nog vragen en/of ideeën, laat het gerust weten.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:27:23

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 2 december 2024 16:58:42

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Verslag 1Dyk overlegronde II

Urgentie: Normal

Precisie: None

Mooi verslag!

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 2 december 2024 15:14

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED];

[REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Verslag 1Dyk overlegronde II

Beste mensen,

Zie onderstaande een verslag van de 1Dyk tweedaagse overlegronde van vorige week. Het valt niet altijd mee om een compleet beeld te schetsen gezien alle gebeurtenissen tijdens een dergelijk overleg. [REDACTED] en ondergetekende hebben getracht met de onderstaande tekst jullie een stand van zaken te geven. Mochten er vragen zijn, dan horen wij die graag.

Grondverwerving Wetterskip

Maandagochtend was punt 1 op de agenda de perikelen m.b.t. het verwerven van gronden t.b.v. klutenplassen door Wetterskip Fryslân. Hiermee heeft Wetterskip Fryslân zich niet aan de afspraak gehouden die in de stuurgroep 1Dyk is gemaakt (zie onderstaande de afspraak). Er werd door de Wetterskip ambtenaren toegegeven dat ze, vanwege de tijdsdruk, wel op zoek zijn naar grond. Dat de communicatie beter had gekund waren we het ook over eens. Effin, op het eind hebben de Wetterskip ambtenaren hun excuses aangeboden en konden we verder.

Verder maakte [REDACTED] duidelijk dat hij de voorkeur geeft aan telefonisch contact voor als er iets dwars zit zoals [REDACTED], gemeente Noardeast en Waadhoeke dat hebben gedaan. Ook was [REDACTED] not amused dat hij in zijn vrije weekend aan de slag moest met zaken als in de vorige alinea beschreven. Ondergetekende heeft duidelijk gemaakt dat hij niet de enige is wiens vrije dagen naar de knoppen gaan door dit soort zaken en dat hij dit bij het Wetterskip moet neerleggen i.p.v. bij ons. Daarnaast is gemeld dat door het op schrift te stellen van pijnpunten deze ook worden vastgelegd en onduidelijkheden voorkomen kunnen worden.

Afspraak m.b.t. grondverwerving die in de Stuurgroep is gemaakt:

"Als we met maatregelen komen die moeten landen in het gebied en gronden raken die niet van een 1DYK partner zijn hebben we samen te bepalen hoe én wanneer we die eigenaren betrekken."

Verder op de dag heeft iedere 1Dyk-partner een korte presentatie gehouden met uitgangspunten en waarom deze belangrijk zijn. [REDACTED] heeft namens NEF de door [REDACTED] en [REDACTED] opgestelde presentatie toegelicht. Op de standpunten in de presentatie werd verder niet veel gereageerd.

Wat opviel was dat in de presentatie van Rijkswaterstaat (RWS) een dia van Holwerd aan Zee snel werd doorgeslikt en er werd verder niet over gesproken. Wel werd duidelijk dat het realiseren van binnendijkse natuur d.m.v. de zogenoemde kluten/zoetwaterplassen voor Rijkswaterstaat onvermijdelijk zijn. Dit omdat de waterkwaliteit verbeterd en habitat in de

Waddenzee gecompenseerd moet worden (PAGW). Het bijzondere is dat het een het andere niet direct helpt cq. compenseert. Ook de verkweldering van Noard Fryslân Bûtendyks is voor RWS een gegeven om aan de PAGW opgaven te voldoen. RWS kijkt hierbij niet naar het economische belang van dit gebied.

M.b.t. de dijkverhoging werd op dinsdag werd, bij monde van [REDACTED] van het Wetterskip ([REDACTED]), gemeld dat verlies aan Natura2000 gebied buitendijks wel eenzelfde bestemming moet opleveren binnendijks. Een vast aantal hectares kan het Wetterskip op dit moment niet noemen. Dit betekent dat onduidelijk is welke omvang de compensatie van de dijkverhoging exact heeft. We weten dus nog steeds niet waar we het over hebben qua maatregelen en omvang van de compensatie van de dijkverhoging bij een groene dijkvariant. Een asfaltvariant behoeft geen compensatie.

Conclusies

De volgende conclusies zijn door [REDACTED] en mij getrokken:

1. Er lopen hier 3 verschillende processen door elkaar: 1Dyk van Wetterskip, NNN (realisatie Natuur Netwerk Nederland) van de provincie en het PAGW (Programma Aanpak Grote Wateren) van Rijkswaterstaat. Dit maakt het geheel enorm complex en onoverzichtelijk: wie wil wat en waarom? En welke compensatie geldt waarvoor? En wat zijn de consequenties/gevolgen hiervan? Het blijkt namelijk dat verkweldering en NNN maken van NFB niks met de dijkverhoging te maken heeft. Mogelijk spelen hier andere agenda's van Provincie, Rijkswaterstaat en Wetterskip een rol. Als dit werkelijk zo is dan komt dit het vertrouwen niet ten goede.
2. Wat steeds naar voren komt is dat de tijdsdruk vanuit het Wetterskip ons in de wielen rijdt in combinatie met allerlei onzekerheden. Er is bijvoorbeeld nog veel onduidelijk over de invulling van diverse belangrijke vragen zoals: hoeveel ruimte is er exact nodig voor het compenseren van de groene dijk? Welk minimaal talud van de groene dijk is mogelijk (dijk bij Marrum-Ferwert is 1:5,55 – 1:6,25. Wetterskip heeft aangegeven dat deze bestaande groene dijk volledig aan de vereisten voldoet). Wetterskip is meerdere keren gevraagd om met cijfers hierover te komen maar heeft dit tot op heden nog niet gedaan.
3. Al aanwezige binnendijkse 'natuur' zoals bloemenstroken, GBDA etc. mogen niet meetellen voor compensatie van de dijkverhoging omdat er geen natuurbestemming op zit. Als je van een asfalt dijk naar een groene dijk gaat heeft dit ook een positieve invloed op de biodiversiteit. Echter mag dit volgens Wetterskip niet mee worden gerekend. Hoe dit juridisch zit is op dit moment onduidelijk. Het afstappen van een kwantitatieve benadering van compensatie naar kwalitatieve compensatie is tot dusver onbespreekbaar. Ook het verzoek van meerdere partijen om langer tijd te nemen om tot een beter uitgewerkt plan voor de dijkverhoging te komen vindt tot op heden geen draagvlak bij het Wetterskip. Het Wetterskip moet in Q1 2025 met een plan (1Dyk/IIP) richting de provincie en financier (Rijk) komen om de vergunbaarheid en financierbaarheid van de groene dijkvariant voor elkaar te krijgen. Een goed en gedegen IIP haaks staat op de tijdsdruk die Wetterskip op dit moment heeft. Het kan ertoe leiden dat de partijen een soort van blanco cheque moeten tekenen om het Wetterskip vooruit te helpen met de vergunning en financiering van de dijk. Holwerd aan Zee heeft ons geleerd dat we niet meer snel en ondoordacht intentieverklaringen en/of samenwerkingsovereenkomsten zouden moeten tekenen.
4. Wat ook naar voren kwam is dat de financiering van het IIP op geen enkele manier (of voor een bepaald deel) gegarandeerd is en dat voor veel aangedragen plannen geen trekker en/of (co)financier is te vinden onder de 1Dyk-partners. Ook staan er projecten in de lijst die niet concreet genoeg worden bevonden. Dit betekent dat deze projecten, zoals Swiet Wetter Wierum Ternaard (SWWT) of zoetwateropslag gaan afvallen. Dit betekent dat er op dit moment vooral ecologische plussen in het IIP terecht komen en dat de economische kant weinig aandacht heeft. Voor ons als gemeente is juist de economie ook van belang.
5. De ambtenaren van provincie Fryslân zijn vooral geïnteresseerd om een NNN-gebied in Noard Fryslân Bûtendyks (NFB) rond te krijgen. Bij monde van [REDACTED] is toegegeven dat dit [REDACTED] enige opdracht is. [REDACTED]

6. Rijkswaterstaat wordt vertegenwoordigd door één ambtenaar ([REDACTED]). Deze ambtenaar hoeft volgens eigen zeggen geen afstemming met een bestuur/directie of anderszins te hebben. Aan het einde van dag twee is met z'n allen afgesproken dat iedere partij zijn/haar achterban/bestuur gaat informeren zodat men met een duidelijk mandaat aan tafel zit.

Kortom, op dit moment is er een impasse tussen de partijen. Als gemeente gaan we kijken waar (nog) ruimte zit. Overigens hebben wij als gemeente altijd alternatieven aangedragen voor de punten waar we niet mee in kunnen stemmen. Tot dusver worden deze alternatieven niet omarmd door andere partijen zoals IFG en Rijkswaterstaat. De volgende overlegssessie van 16 en 17 december worden doorslaggevend of we wel of niet tot een gedragen IIP kunnen komen. Als gemeente blijven we met de 1Dyk-partners in gesprek om te kijken wat er mogelijk is. Lukt dit niet, dan is op dit moment nog onbekend hoe het 1Dyk/IIP-proces verder zal gaan.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Economy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
**NOARD
EAST** FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:21:36

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Urgentie: Normal

Precisie: None

Moarn [REDACTED],

Volgens mij staat dit alles op de onderlegger die jij en ik hebben 'ingevuld'. Het is belangrijk dat er tijdens de onderhandelingen een duidelijke trekker en een of meerdere co-financiers naar voren komen. Als wij al 650.000,00 erin hebben gestoken kan ik dat mooi even meenemen. Ik ben benieuwd hoe de provincie hierin zal staan. Op 16 en/of 17 december weten we meer 🤔🤔

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 5 december 2024 09:52

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Hoi [REDACTED],

ik ga er van uit dat jullie de vispassage met opvaarten en groen blauwe dooradering er door slepen dinsdag.

De provincie zou jullie daarin moeten steunen want we hebben eigenlijk samen met heb een trekkersrol gekregen.

We hebben ook samen RHDHV betaald voor het rapport over de opvaarten Dokkum Ternaard Wierum.

De gemeente steekt nu 650000 in de eerste fase bij Dokkum door de Noorderverlaat en twee duikers aan te pakken.

Daarbij dat twee boeren ons nu steunen in het verhaal om bij de vispassage brak water uit de polder naar zee te pompen wat als lokstroom kan dienen.

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: dinsdag 3 december 2024 14:59

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Hoi [REDACTED],

Op dit moment is er nog geen trekker en co-financier die de boel wil dragen in het 1Dyk/IIP. Ik ben benieuwd of hier volgende week wat meer vaart in komt. In Dongeradielen zijn we nog steeds bezig om de NAM te laten betalen. Maar we hebben meer gemeente 🤔🤔 Fjildlab wil eerst richting Waddenfonds heb ik mij gisteren laten vertellen. Dus ik ben

niet bang dat er geen financiering komt voor de GBDA. Ik denk dat het belangrijk is dat er een duidelijke trekker komt die dit verder brengt.

Groet,

■

Van: ■ <■@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: dinsdag 3 december 2024 14:33

Aan: ■ <■@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Kunnen we het niet koppelen aan de IKW aanvraag van 1DYK?

Of het geld wat voor HAZ bestemd was vanuit het IKW?

Is er iemand die daar achteraan kan bij het IKW?

■

Van: ■ <■@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: maandag 2 december 2024 15:17

Aan: ■ <■@noardeast-fryslan.nl>; ■ <■@noardeast-fryslan.nl>; ■

<■@noardeast-fryslan.nl>; ■ <■@noardeast-fryslan.nl>; ■

<■@noardeast-fryslan.nl>

CC: Braaksma, Pieter <p.braaksma@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: FW: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Ter informatie zie onderstaande. Hebben jullie nog ideeën hoe we de natuurlijke bermen en oevers verder kunnen brengen? Laat het me dan even weten. De provincie denkt gelukkig constructief en ik heb het gevoel dat we steeds meer richting een concreet project gaan.

Groet,

■

Van: ■ <■@fryslan.frl>

Verzonden: maandag 2 december 2024 13:55

Aan: ■ <■@gmail.com>; ■ <■@hvhl.nl>; ■

■ | Agrarisch Collectief Waadrâne <■@waadrane.frl>; ■ <■@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: GBDA financieringsmogelijkheden NOF

Beste heren,

Ik zie meerdere opties voor GBDA-financiering in NOF. De opening van het Waddenfonds is de snelste (31 januari). 16 januari zitten we weer samen in Dokkum, Misschien zou jij ■ al eens contact op kunnen nemen met mijn collega's van Streekwurk NOF om te polsen of wat wij willen haalbaar is? Als dat zo is, hebben we na 16 januari namelijk nog 2 weken om dit in te vullen: [Microsoft Word - Leeg formulier aanvraag BLI Waddenfonds](#).

Of had je de Waddenfonds route al eens eerder verkend ■? Excuses dan voor mijn herhaling 💎💎.

Optie 1: SNN: maken gebiedsplan + later uitvoering gebiedsplan

De regeling staat nu open voor het maken van gebiedsplannen [Planvorming gebiedsontwikkeling Fryslân - Aangevraagd | SNN](#) en de regeling voor de uitvoering van de gebiedsplannen staat nu ook online en gaat open per juli 2025 [Uitvoering gebiedsplan Fryslân | SNN](#). Er is 480k beschikbaar, max. 40k per initiatief, dus max. 12 initiatieven in Friesland. Gebiedsplannen kunnen heel breed zijn, maar moeten bijdragen aan biodiversiteit, natuur, waterkwaliteit, bodemkwaliteit, duurzame landbouw of een mooi landschap/erfgoed.

Optie 2: Waddenfonds

Daarnaast wees een collega me vorige week nog op het Waddenfonds,

Waddenfonds verhoogt subsidiepot met € 3 miljoen

Het Waddenfonds stelt € 3 miljoen extra beschikbaar voor de lopende Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddengebied '24 (STUW '24). Het subsidieplafond wordt daarmee verhoogd van € 8 miljoen naar € 11 miljoen. Ook is de periode verlengd, waarin subsidies kunnen worden aangevraagd. De sluitingsdatum is niet langer 3 december van dit jaar maar **31 januari 2025 (tot 12.00 uur)**.

Je kunt hier contact opnemen om te onderzoeken of het haalbaar is: Streekwurk Noordoost Fryslân | T 0511 – 47 92 10 | M noordoost@fryslan.frl

Optie 3: Stichting Deltaplan biodiversiteitsherstel, volgend jaar (waarschijnlijk) weer open

[Aanleg 350 kilometer landschapselementen van start - Nieuwe Oogst](#)

Groetjes,

[Redacted]

Mei freonlike groetnis,
Met vriendelijke groet,

[Redacted]

werkdagen: [Redacted]

Tweebaksmarkt 52 (besikersadres)
Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
(058) 292 5925 / provincie@fryslan.frl
fryslan.frl

Persoansgegevens en privacy

De provinsje Fryslân giet sekuer mei jo persoansgegevens om en hannelet neffens de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lês [hjiir](#) ús Privacyferklearring.

Persoansgegevens en privacy

De provincie Fryslân gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en handelt overeenkomstig de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lees [hier](#) onze Privacyverklaring.

Beste mensen,

Onderstaande een concept agenda voor ons 1Dyk-overleg maandag 9 december. Dit overleg staat gepland als breed overleg, dus ook [REDACTED] en [REDACTED] zijn uitgenodigd. [REDACTED] en ondergetekende zijn van mening om dit breed overleg te verzetten naar een volgende keer zodat we ons 100% kunnen focussen op de voorbereidingen 1Dyk van 16, 17 en 19 december. [REDACTED] en [REDACTED] zullen hierover worden geïnformeerd.

Voorlopige agenda:

- invulling 1Dyk vanwege wegvallen [REDACTED]
- ‘huiswerk’ bespreken zie mail [REDACTED] die ik jullie 02-12-2024 doorstuurde
- bespreken IIP-maatregelentabel. Ook 02-12-2024 via de mail gestuurd
- bespreken inzet 2-daagse 3^e overlegronde 16 en 17 december
- voorbereiding stuurgroep 19 december 2024
- Wat verder ter tafel komt (w.v.t.t.k.)

Voor het doornemen van de excel-tabel met IIP-maatregelen kunnen we in de tussentijd ook met elkaar afstemmen zodat we vlotter door de agenda kunnen gaan.

Zijn er nog vragen en/of ideeën, laat het gerust weten.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
**NOARD
EAST** FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:48:46

Van: [REDACTED]

Aan: [Braaksma, Pieter](#)

Onderwerp: 1Dyk/IIP maatregelen

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi Pieter,

Zie onderstaande een overzicht van een aantal maatregelen uit het 1Dyk/IIP welke het grootste punt van onenigheid zijn. Tevens heb ik de eerder besproken en bepaalde standpunten en opmerkingen hierbij van de gemeente onderstaand op een rij gezet. Kun jij aangeven of dit nog steeds akkoord is? Morgenmiddag hebben we een overleg staan en kunnen dit dan met de hele maatregellentabel nog een keer doorspreken.

Ik merk dat de 'ruimte' die we maandag hebben besproken, 'natuurlijke inrichting (zonder natuurbestemming) van MINDERE landbouwgronden is bespreekbaar' intern veel discussie los maakt. Wat is hiervan precies de definitie? Een aantal collega's wil het woord MINDERE weglaten. Mijn advies is om dit niet te doen. Wel is de vraag wat we nu precies bedoelen of welke locatie(s), naast de hoek van bant, we hiervoor op het oog hebben. Dit is voor [REDACTED] en mij belangrijk om te weten welke ruimte we wel en niet geven volgende week. Dit kunnen we morgen ook nog even bespreken.

Alvast bedankt en oant moarn.

Maatregel N02:

Verkwelderen zomerpolders NFB. Doorsteken of afgraven van zomerkades en daarmee creëren van een meer dynamisch kweldermilieu op de huidige zomerpolders.

Standpunt gemeente NEF:

Negatief

Opmerking hierbij:

Deze vervullen nu ook een rol in de waterveiligheid en ecologie. Is een uniek landschap dat nergens langs de hele Waddenkust (van Noord Holland tot aan Denemarken) voorkomt. De landbouw is afhankelijk van de landbouwgronden in de zomerpolder ivm mestboekhouding. Past niet binnen de Omgevingsvisie NE-F ondanks dat het past binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader.

Maatregel N04:

Realisatie NNN-opgave

Standpunt gemeente NEF:

Positief

Opmerking hierbij:

Aandacht landbouw buitendijs: Eigendom niet afwaarderen t.b.v. natuur en moeten in eigendom blijven van de landbouw. Landbouw zorgt daarmee voor natuurbeheer. Dit kan bijdragen aan een duurzame landbouw.

Maatregel N11:

Hoogwatervluchtplaats en broedeilanden/klutenplas. Achter de dijk gelegen binnendijkse plassen met eilanden als hoogwatervluchtplaats en broedeilanden voor wadvogels ('klutenplas').

Standpunt gemeente NEF:

Negatief

Opmerking hierbij:

Tenzij aangelegd in of tegen het Lauwersmeer (Hoek van de Bant) of bij bestaande dijkspuiten. Gemeente is tegen het ontwikkelen van een klutenplas op landbouwgrond. Zoetwaterberging zoekt de gemeente meer in het gehele watersysteem door sloot verbreding in combinatie met groen-blaue dooradering.

Maatregel W09:

Waterberging ter voorkoming wateroverlast. Inrichten van de laagste delen binnen een deelwatersysteem voor de opslag van overtollig water (piekberging).

Standpunt gemeente NEF:

Positief

Opmerking hierbij:

Een robuuster ingericht watersysteem is beter bestand tegen de steeds vaker optredende perioden met hevige neerslag. Gemeente zoekt dit in het verbreden van watergangen in combinatie groen-blaue dooradering. E.e.a. moet passen binnen het ruimtelijk kwaliteitskader en de landschapsbiografie. Gemeente is tegen het aanleggen van plassen op landbouwgrond.

Maatregel D02:

Buitendijks van de zomerpolders. Afplagen en/of gedeeltelijk afgraven zomerpolders NFB.

Standpunt gemeente NEF:

Negatief

Opmerking hierbij:

Gemeente is voor het behoud van de zomerpolders t.b.v. de landbouw. Daar zijn ondernemers van afhankelijk qua mestboekhouding.

Maatregel D03:

Binnendijkse put/plas. Kleiwinning door graven put of plas

Standpunt gemeente NEF:

Neutraal

Opmerking hierbij:

Alleen als de klei wordt gewonnen uit verbreding van watergangen zoals opvaarten en groen-blaue dooradering. E.e.a. moet passen binnen het Ruimtelijk Kwaliteitskader en Omgevingsvisie. Gemeente is dus tegen het graven van plassen in landbouwgrond.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[Redacted]

[Redacted]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [Redacted]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [Redacted]

👤 werkdagen: [Redacted]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:59:07

Van: [REDACTED]

Verzonden: Wed, 4 Dec 2024 14:32:45

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Vragen halfuurtje raad

Urgentie: Normal

Precisie: None

Middei [REDACTED],

Dank je wel. Ik zet de beantwoording op het overzicht tbv het college voor vanavond.

Groetnis [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 4 december 2024 13:42

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: Vragen halfuurtje raad

Middei [REDACTED],

Onderstaande het antwoord op de vraag vanuit de fractie van Gemeentebelangen Noardeast-Fryslân. Het antwoord is met wethouder Braaksma besproken.

Mochten er nog vragen zijn dan hoor ik die graag.

Groet,

[REDACTED]

Vraag: Vanuit de wandelgangen hebben wij vernomen dat bij het Project 1Dyk er mogelijke sprake van is dat er een klutenplas gevestigd zal worden in onze kustregio. De plas zou een mogelijke oppervlakte van 30 tot 130 hectare kunnen beslaan. Ook zou er mogelijke sprake van zijn dat het gebied dan ook een Natura2000 status zal krijgen. Is dat juist en wat zijn dan de gevolgen voor onze landbouw, recreatie en toerisme?

Antwoord:

Navraag bij Rijkswaterstaat leert ons dat een goedwerkende Klutenplas een minimale omvang heeft van 25-30 hectare. Uitbreiding van het oppervlakte Klutenplas is afhankelijk van het ruimtebeslag van dijkverbreding in Natura 2000 gebied buitendijks. Vorenstaande is uitsluitend aan de orde bij een uit gras opgebouwde groene dijk. Wordt de dijkversterking gedaan op basis van het huidige ontwerp met asfalt, dan is er geen of minimaal ruimtebeslag in buitendijks Natura 2000 gebied en is er geen compensatie nodig.

Op dit moment is er vanuit Wetterskip Fryslân nog geen duidelijkheid over het totale buitendijkse ruimtebeslag van de dijk in Natura 2000 gebied. Ruimtebeslag in Natura2000 gebied buitendijks moet minimaal met eenzelfde oppervlakte binnendijks

gecompenseerd worden. Deze binnendijkse compensatie zal dan ook een Natura 2000 status krijgen.

Voor een Natura 2000 gebied en een zone rondom dit gebied gelden beperkingen voor zowel landbouw en recreatie en toerisme. Om deze reden zijn wij in basis niet voor een klutenplas binnendijks. Anderzijds kunnen er beperkingen gelden op het gebied van stikstof en spuitzonering. Op dit moment kunnen wij gezien de onduidelijkheid nog niks zeggen over de exacte gevolgen.

Van: Midlum van-Huisman, Janke Maria <j.vanmidlum@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: Tuesday, December 3, 2024 6:45:00 PM

Aan: Dijkstra, Sytze <s.dijkstra@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Vragen halfuurtje

Dag Sytze

Ik heb voor morgenavond nog een vraag voor het college:

Vanuit de wandelgangen hebben wij vernomen dat bij het Project 1Dyk er mogelijke sprake van is dat er een klutenplas gevestigd zal worden in onze kustregio. De plas zou een mogelijke oppervlakte van 30 tot 130 hectare kunnen beslaan. Ook zou er mogelijke sprake van zijn dat het gebied dan ook een Natura2000 status zal krijgen.

Is dat juist en wat zijn dan de gevolgen voor onze landbouw, recreatie en toerisme?

Jannie van Midlum

Fractievoorzitter

Gemeentebelangen NF

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:13:36

Van: [REDACTED]

Verzonden: zaterdag 7 december 2024 10:34:36

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: FW: Ontwikkelingen Wetterskip Fryslan tav grondverwerving 1DYK

Urgentie: Normal

Precisie: None

Ter informatie.

Van: Frank Jorna

Verzonden: vrijdag 6 december 2024 14:15

Aan: s.knol@fryslan.frl; [REDACTED]@rws.nl; Dijkstra, Jan ; h.devries@itfryskegea.nl; Braaksma, Pieter ; tdevries@ltonoord.nl

CC: [REDACTED]@fryslan.frl; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]@ltonoord.nl; [REDACTED]@nav.nl; [REDACTED]@rws.nl; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; mail ; [REDACTED]

Onderwerp: Ontwikkelingen Wetterskip Fryslan tav grondverwerving 1DYK

Beste Stuurgroepleden (en leden van het Programmateam) 1DYK,

Afgelopen weken is er enige ophef ontstaan over het feit dat wij vanuit Wetterskip Fryslân gronden aan het verwerven zijn voor de dijkversterkingen. Tijdens de (ambtelijke) tweedaagse van 25 en 26 november is dit met de zeven 1DYK partijen besproken en – vanuit het perspectief van onze opgave – toegelicht. Ik begreep dat de kou hiermee uit de lucht is en het vertrouwen is hersteld. Het mag ook duidelijk zijn dat Wetterskip Fryslân geen keus heeft om af te wachten en dus door moet met het voorbereiden en invullen van onze wettelijke opgave.

Met u is afgesproken dat we separaat daaraan zo veel als mogelijk transparant zijn op het grondverwervingsdossier. In dat kader is het goed om te weten dat wij op dit moment gesprekken voeren met grondeigenaren om tot minnelijke verwerving te komen. Het betreffen hier mogelijkheden in beide gemeenten. Wij merken op dat deze stap voor ons essentieel is om de projectmijlpalen te kunnen behalen. Mijlpalen waaraan we ons ook hebben gecommitteerd richting het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). We zullen als wetterskip vanuit onze wettelijke taak te allen tijde de dijk moeten versterken (“de dijk gaat door”) en daarbij gronden nodig hebben.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er vragen zijn dan hoor ik dat graag.

Groetnis,

Frank Jorna

Lid DB Wetterskip Fryslân

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:15:59

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 9 Dec 2024 13:57:01

Aan: [REDACTED] [REDACTED]@fryslan.frl [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea)

Cc: [REDACTED] [REDACTED]@fryslan.frl [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: IIP 1DYK | Agenda en actielijst PT tweedaagse 16&17 december

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste 1DYK Programmabureau-partners,
Zijn jullie allemaal goed de Sinterklaas-perikelen doorgekomen? Op naar de Kerst en de jaarwisseling dan maar! Voor de meesten zal het nog 2 weken knallen zijn en dan ligt er even een reces/vakantie in het vooruitzicht. Voordat het zover is nog wel een 1DYK IIP tweedaagse in Leeuwarden en kort daarop een 1DYK Stuurgroep. Genoeg werk dus....

Agenda

Als Programmabureau hebben we op hoofdlijnen een agenda opgesteld. Het tempo, de diepgang en volgordelijkheid blijven natuurlijk onderwerp van gesprek en worden door jullie in gezamenlijkheid bepaald. Waar we nu aan denken:

Maandag 16 & Dinsdag 17 december

- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Opening, mededelingen, vaststellen agenda
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Presentatie door [REDACTED] ter inspiratie en als handreiking
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Inhoudelijke rondgang op thema's en bepalen van de succesfactor
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Constatering wat we wel/niet hebben aan ingrediënten
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Gezamenlijk bepalen van werkvorm om verder te komen
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Inhoudelijke rondgang op inhoud, rolopvatting en proces
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Doorkijk vervolgproces
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Beginnen aan verslaglegging (penvoerderschap, status van document, stuurgroep)
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·Communicatie en woordvoering

Om onze verwachtingen op het bovenstaande verder in te kleuren willen we als PB graag een rondje bellen langs alle partijen. Jullie kunnen dus een telefoontje verwachten via één van ons.

Huiswerk

Naast de agenda nog even 3 acties zoals gezamenlijk opgesteld en doorgenomen aan het einde van 26november:

- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·ALLEN Maak als 1DYK partij zelf een IIP-schets.
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·ALLEN Maak tijd voor bestuurlijke afstemming.
- *\pn\pnlvlblt\pnf1\pnindent240\pnql\pntxtb·ALLEN Oproep om de tabel met maatregelen nog eens door te nemen.

Het zou heel fijn zijn om documenten, uitgewerkte acties en andere materialen voor het weekend te ontvangen zodat wij die toe kunnen voegen aan de agenda.

Doorkijk

Aan het einde van dinsdag de 17 hebben we de balans op te maken. Tot waar zijn jullie als 1DYK partijen gekomen? Wat ligt er wel op tafel en waar vinden partijen elkaar niet? Welke status heeft dat product en wat willen we de 7 bestuurders teruggeven? Op donderdagochtend 19 december vindt er dan een Stuurgroep plaats waarin we namens

het PT een status update moeten geven. Wie is daarvoor penvoerder en hoe stellen we ons op? Hoe ziet een eventuele bestuurlijke vervolgoedracht eruit en wat willen we in Q1 2025 dan verder uitwerken? Zomaar een handvol vragen die we met elkaar beet moeten pakken volgende week.

Het zal dus zeker niet saai gaan worden 💎💎

Tot slot

Maandag 16 december zien we elkaar in het Boutiquehotel Catshuis (Nieuwestad 49, 8911 CJ Leeuwarden). Het hotel heeft geen eigen parkeerterrein. Parkeren kan het beste in de naastgelegen parkeergarage de Oldehove. Deze bevindt zich op 2 minuten lopen (210 meter) door een van de mooiste straten van Nederland, de Kleine Kerkstaat. Dineren doen we dan vervolgens bij Restaurant Wannee, Rengerslaan 8, 8917 DD Leeuwarden

Als er vragen zijn, aarzel dan niet om contact op te nemen.

Met vriendelijke groet,

■

■ | **WesselinkVanZijst BV**

■

O: +31 ■

M: +31 6 ■

E: ■@wesselinkvanzijst.nl

W: www.wesselinkvanzijst.nl

Trainingsvoornemens voor 2024? Overweeg eens onze opleiding [SOM Basis](#) of [SOM Professional](#).

Interesse in MGA en SOM? Meldt u zich dan [hier](#) aan voor onze nieuwsbrief!

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:05:55
Van: [REDACTED]
Verzonden: Mon, 9 Dec 2024 09:45:11
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Aantekeningen 2-daagse 25/26 november jl.
Urgentie: Normal
Precisie: None

Mogge [REDACTED]! Hierbij nog mijn aantekeningen van de afgelopen IIP-tweedaagse. Vr gr, [REDACTED]

Mijn samenvatting van DAG 1:

Grondverwerving WF

Allereerst kwam de grondverwerving van WF ter sprake; WF heeft grondposities nodig

Landbouw wil dit niet; respecteren dat grondeigenaar niet wil verkopen

WF blijft verkennende gesprekken voeren; het was niet de opdracht om grond voor klutenplassen te verwerven

Mea culpa van WF over het gebruik van de term “klutenplas” in dit verband; communicatie hieromtrent zal worden verbeterd

Presentatie Waterschap Noorderzijlvest (Groningen)

Afwegingskader meekoppelkansen:

- Initiatief/maatregel heeft fysieke relatie met dijk
- Initiatief/maatregel heeft duidelijke initiatiefnemer
- Initiatief/maatregel is betaalbaar (investering is maatschappelijk verantwoord)
- Initiatief/maatregel is vergunbaar

Schets van verloop proces: werken van intentieovereenkomst naar samenwerkingsovereenkomst naar uitvoeringsovereenkomst

“Vier gezamenlijke mijlpalen!”

Huur extern bureau in voor communicatie

Presentaties

NAV:

Land blijft in boerenhand i.p.v. verkopen

Geen ‘olievlekwerking’ door maatregelen

Groen-blauwe diensten op eigen (agrarisch) land

Zomerpolders zijn van belang voor bedrijfsrendement, dus die worden niet ‘ingeleverd’

Provincie:

30-40 hectare beschikbaar

IKW gelden inzetten via provinciale opgaven FPW

Groen-blauwe dooradering is feitelijk IIP 'in het klein'

Natuuropgaven: inrichting 349 ha; functiewijziging 152 ha.

NNN = Natura2000 + overige natuur(bestemmingen)

It Fryske Gea:

Kwedders niet afgraven; beheer door goed te sturen op begrazing

Zomerpolders stapsgewijs verkwelderen

Begroeibare verharding op de dijk i.p.v. asfalt?

Rijkswaterstaat:

Habitats Waddenzee worden geraakt door dijkversterking

Verkweldering realiseren buitendijks

Ecologische plus realiseren binnendijks: hoogwatervluchtplaatsen

Dit zijn PAGW maatregelen die zijn overgebleven uit eerdere sessies

Mijn indruk: het gaat tot nu toe vooral over hoe we hier ecologisch beter uitkomen (ecologische plus).

De vraag die zodoende mij rijst: hoe gaan we hier als gemeente economisch beter uitkomen (brede welvaart)?

Volgens ■■■ moeten we uit eigen belang kiezen voor samenwerking (???)

Constatering: er is geen trekker van de zoetwateropgave!

Ons standpunt: realisatie HVP binnendijks afhankelijk van geografische locatie en mag geen beperkingen opleveren voor economische activiteiten

Mijn samenvatting van DAG 2:

Het lijkt erop dat we met deze samenwerking meer te verliezen hebben dan te winnen

Partijen moeten beter hun 'huiswerk' doen: Wat is mogelijk? Wat is *niet* mogelijk? Om welk ruimtebeslag gaat het?

De opzet is te ambitieus geweest.

Belangen zijn niet verenigbaar; partners kunnen los van elkaar hun doelen realiseren via andere 'tafels'

WF heeft nek uitgestoken voor realisatie groene dijk, maar risico van zo doorgaan is te groot

Waterveiligheidsopgave blijft bestaan en dus gaat dijkversterking sowieso door

Wat verliezen we (mogelijk) als de samenwerking stopt?

De gebiedsopgaven blijven bestaan, maar zullen mogelijk blijven liggen

Het tijdspad rijdt ons in de wielen, partijen hebben tijd nodig om hun huiswerk goed te doen

Vanuit het Rijk kot er mogelijk 500 miljoen Euro voor agrarisch natuurbeheer

Er is 380 miljoen Euro voor de dijkversterking; een percentage hiervan mag worden opgevoerd als co-financiering voor bijv. IKW aanvraag

We moeten ons niet weer, onder tijdsdruk, in een intentieverklaring laten 'rommelen' (vgl. Holwerd aan Zee).

ACTIES:

- Onze bevoegd gezegde rol uitwerken / duidelijk maken in relatie tot het IIP (bijv. RO, bestemmingswijzigingen etc)
- Bestuurlijke houding jegens het IIP helder maken; wat is er nog mogelijk m.b.t. die nagtef scores in de Excel tabel?
- RWS: is een HVP zonder bestemming 'natuur' ook een optie?
- Elke partner maakt/tekent eigen versie van gebiedsplan

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Cluster Omjouwing & Ekonomy

✉ [Redacted email]@noardeast-fryslan.nl

👤 werkdagen: [Redacted]

GEMEENTE
NOARDEAST FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:27:37

Van: [REDACTED]

Verzonden: Wed, 11 Dec 2024 15:17:41

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Hoi [REDACTED],

Het was bekend dat [REDACTED] en [REDACTED] bij een overleg over de vergunningverlening aanwezig zouden zijn. Op nadrukkelijk verzoek van WF aan de gemeente om mensen te leveren, hebben [REDACTED] en ik een gesprek met hen gehad over de vergunningverlening.

Ik heb vanmiddag een mondelinge terugkoppeling van [REDACTED] gehad. [REDACTED] en [REDACTED] steken dit, voor de gemeente, goed in. Provincie wilde de gehele vergunningverlening over de schutting gooien. Daarmee is de gemeente er verantwoordelijk voor dat alle deelvergunningen tijdig worden verleend. [REDACTED] heeft aangegeven dat iedere partij haar eigen vergunningen verleend/of niet verleend en daar zelf verantwoordelijk voor is. Partijen moeten onderling de afstemming zoeken wat de procedures betreft. [REDACTED] zijn insteek past bij wat Witteveen+Bos WF heeft geadviseerd te doen. We wachten af. Over 6 weken hebben ze weer overleg.

Je andere punten moeten, daar waar het de contractvorming TPM raakt, direct na de kerstvakantie oppakken.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 11 december 2024 15:51

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Goede middag,

Ik heb de tekening aangepast. De tekening is een benadering maar ik hoop dat jullie er genoeg aan hebben.

Nog even wat punten uit het overleg Op paad-KLM.

- [REDACTED] en [REDACTED] van de gemeente zijn bij een overleg geweest met de bevoegde gezagen. Was dat bekend? Is het een idee om hen voortaan ook mee te nemen in onze overleggen?
- Ik maakte een opmerking over roosters op de eventuele asfaltdijk en er kwam naar voren dat ze gewoon uitgaan van de groene dijk, er is ambtelijk niemand bezig met de optie asfaltdijk.
- Er wordt wel serieus gekeken naar de wensen van IFG, die vinden dat er een buitendijkse teensloot moet komen. Wat weer extra Natura 2000 m2 oplevert. (SBB is nog niet mee gesproken, oost van de pier is namelijk geen teensloot buitendijks).
- Uitvoering groene dijk 2028/2029 en 4 jaar (dus een jaar later dan TPM en even lang)
- Ter hoogte van de Peazummerlannen verandert aan de oostkant mogelijk iets met binnen en of buitendijks

fietsen op verzoek van IFG. Dan nog met IFG overleggen of we aan de west kant bij het dorp wel een stukje buitendijks kunnen.

- De intentie is overgang bij de veerdam ook in groen uit te voeren, dat betekent mogelijk nog een stuk niet buitendijks fietsen. Er komt na een eerste overleg met RWS een werkgroepje voor deze maatwerkplek.
- Aan de achterkant komt in TPM overal een langsafrastering, binnendijks komen ook rasters afhankelijk van of er stroken kruidenrijk gras komen (dus ook bij de nieuwe Nesserwei komt een raster)
- Er werd genoemd dat de natuurinrichting van het extra water bij de Nesserwei hielp in de compensatie. Dus dan kan blauw groene dooradering en natuurinrichting van bestaande dijkspuiten wel helpen?
- Voor Op paad betekent dat laatste minder roosters, we zijn niet concreet uit het hoe met de extra dijkopgangen moet. Ze worden nu 4 meter breed ontworpen en berekend. Ze moeten naar de gemeente in eigendom maar voor ons zou voor fietsen een breedte van 2,4 meter ook voldoende zijn bijvoorbeeld.

Bij Wierum waarschijnlijk geen extra grond meer aan te kopen en bij PM kijken bij aankopen grond naar een oplossing met watercompensatie voor TPM, parkeren voor museum en tijdelijk gebruik door aannemer.

In het napetear

- Hoe gaan we om met toeristische routes in de 4 jaar uitvoering. Ook onze wegen benoemd die 4 jaar gebruikt worden, er komt een gesprek met ons over. (Waadhoeke is al besproken)
- KLM wil praten met de gemeente over locaties van Waddentribunes tijdens het werk in combinatie met natuurbeleefplekken van Op paad maar die combi zien we vanuit Op paad nog niet.

Voor de verbaasde gezichten over de eventuele harde oplossing als de groene dijk niet door gaat is voor maandag goed om mee te nemen. Ambtelijk gaat KLM voor de Groene dijk, het is vooral een juridisch Natura 2000 spel lijkt het.

Ik probeer de komende tijd wat vrije dagen op te maken en even afstand te nemen. Voor als ik jullie niet meer tegenkom goede dagen een goed uiteinde en begin van 2025.

Groeten, [REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: woensdag 11 december 2024 08:49

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

[REDACTED]

Kan jij die tekening aanpassen?

Ik heb van [REDACTED] de opdracht gekregen een uitvraag voor [REDACTED] te schrijven.

Groet,

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: dinsdag 10 december 2024 17:29

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED]

<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Hoi

onder 7 mag van mij klei uit de rillen slatmodder verstaan worden. (In de praktijk kun je de zware klei meer in de zomerpolders vinden en dan deel je de lasten met IFG in een toekomstbestendig wisselpoldersysteem maar dat zien we later wel.)

Groeten, [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: dinsdag 10 december 2024 17:10

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
[redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Hoi [redacted],

Ik mis de zoetwaterbeschikbaarheid langs de gehele kuststrook (dus vanaf Hallum tot aan Lauwersmeer). Nu is die ingetekend op een bepaalde plek. Zoetwaterbeschikbaarheid kan namelijk ook ondergrondse zoetwateropslag zijn wat mij betreft.

Onder 7 wordt er gesproken over kleiwinning uit de zomerpolders. Dit is niet hoe we het hebben besproken. De zomerpolders blijven zomerpolders. Ook vanwege het belang voor weidevolgels. We hebben wel gesproken over kleiwinning uit de kwelders en daarvan gezegd dat dit ok is. Vanuit IFG wordt gesproken over klei uit rillen en slatmodder, bedoelen jullie dit? Graag aanpassen aub.

Kunnen jullie dit nog aanpassen?

Groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: dinsdag 10 december 2024 16:47

Aan: [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
[redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted]
<[redacted]@noardeast-fryslan.nl>; [redacted] <[redacted]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Hallo [redacted],

Op de R-schijf heb ik de verbeelding neergezet. Deze heb ik met [redacted] besproken. Je kunt hem vinden onder 1DYK – IIP – 3^e gespreksronde.

doet eerst kort verslag van de 2-daagse sessie op 25 en 26 november jl. en (als vervanger van) waren aanwezig. Bij diverse andere partners ligt de nadruk vooral op de ecologische plus; als gemeente hebben we aangegeven dat er ook een economische plus moet zijn; nu lijken de voorgestelde maatregelen vooral ten koste te gaan van landbouwgrond en mogelijk ook van toerisme & recreatie. De belangen lijken moeilijk verenigbaar, maar andere partners geven geen alternatieven. RWS en provincie lijken vooral aangehaakt om hun PAGW en NNN doelstellingen te kunnen realiseren. Feitelijk is er nu een patstelling en partners hebben opdracht gekregen om uit te zoeken en te bespreken wat er nog wel mogelijk is.

- Gemeentes en provincie werken uit wat hun rol is als bevoegd gezag: duidelijk maken wat onze rol is in relatie tot het IIP (bijv. RO, bestemmingswijzigingen etc)
- Gemeente Noardeast verschaft helderheid over bestuurlijke houding jegens het IIP;
- Elke partner bespreekt wat er nog wel mogelijk is m.b.t. die maatregelen negatief scoren in de maatregelen-matrix (Excel tabel)?
- Rijkswatersaat zoekt uit of een hoogwatervluchtplaats (HVP) zonder bestemming 'natuur' ook mogelijk is
- Elke partner maakt/tekent eigen versie van gebiedsplan

Een aantal van deze punten staat op de agenda van dit overleg, deze worden dus verderop besproken.

■■■■ zal onze versie van het gebiedsplan maken, op basis van wat we hebben ingebracht in de maatregelen-matrix.

3. Bespreken IIP-maatregelen matrix (Excel tabel).

Naar aanleiding van de 2-daagse van 25/26 november heeft het Programmabureau de maatregelen matrix aangepast. Waar negatief wordt gescoord, is de betreffende maatregel blauw gemaakt. Zodoende houden we overzicht van waar de conflicterende belangen liggen. Iedere partner moet intern bespreken wat nog wél mogelijk is. Als gemeente hebben we dit al aangegeven in de 2-daagse; dit komt verder onder punt 4 aan bod.

4. Bespreken inzet 2-daagse 16 en 17 december

■■■■ geeft nog een toelichting op de opsomming van risico's die hij eerder heeft ingebracht

In de vorige 2-daagse hebben we als gemeente aangegeven: binnendijs geen maatregelen ten koste van landbouwgrond en toerisme/recreatie en buitendijs geen verkweldering van zomerpolders; we hebben ook alternatieven aangedragen, zoals natuurontwikkeling nabij Lauwersmeer en groen-blauwe dooradering.

Er zijn ook voorbeelden van buitendijkse maatregelen die hebben geleid tot hogere Natura-2000 status, zoals Terp van de Toekomst.

Onze inzet voor komende 2-daagse:

- Duidelijkheid over het binnendijkse ruimtebeslag dat nodig is voor de compensatie van verlies aan Natura-2000 habitat buitendijs;
- Natuurmaatregelen (w.o. HVP/"klutenplas") kunnen maar zijn afhankelijk van geografische locatie
- Geen verkweldering van zomerpolders
- Geen natuurmaatregelen binnendijs die beperkingen opleveren voor economische activiteiten
- Geen Natura-2000 status binnendijs
- (dit is vorige week ook gecommuniceerd door Pieter Braaksma naar aanleiding van vragen van de raad);
- Ook willen we meer duidelijkheid over de technische impact van maatregelen (verzilting, schaduwwerking) voordat we akkoord kunnen gaan.

5. Vorbereiding stuurgroep 19 december 2024

Op 19 december is het de bedoeling dat de Stuurgroep een akkoord geeft op het gebiedsplan en tot een besluit komt om een intentieverklaring te tekenen in Q1 2025. Dit lijkt in de huidige omstandigheden en met de huidige planning te ambitieus. Waarschijnlijk zal ■■■■, namens het IDYK Programmteam, een presentatie van mogelijke scenario's gaan geven aan de Stuurgroep.

Woensdag a.s hebben ■■■■ en ■■■■ hierover nog overleg met Pieter. Hierna volgt mogelijk overleg met de betrokken wethouder van Waadhoeke.

6. Wat verder ter tafel komt (w.v.t.t.k.)

Komt groen-blauwe dooradering nog wel aan bod als optie voor natuurontwikkeling? Is wel ingebracht door ons in de afgelopen 2-daagse, maar provincie geeft weinig support.

Nog checken of NNN buitendijs juridisch wel mogelijk is

■■■■ zou gesprek met ■■■■ (Wetterskip) hebben over contractvorming m.b.t. TPM met ■■■■ ■■■■; dit wordt verplaatst naar 6 januari

■■■■ gaat na waarom er nog geen nieuwsbrief is verstuurd terwijl de tekst al op website staat.

■■■■ heeft woensdag overleg over Op Paad lans it Waad; hij zal ook namens 1DYK inbreng hebben

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024
Urgentie: Normal
Precisie: None

Passen jullie dit dan nog even aan in de tekst? Ik kan de tekst niet aanpassen namelijk. Het is namelijk niet wenselijk dat we zaken inbrengen die later weer anders uitgelegd/geïnterpreteerd kunnen worden door anderen. Anderzijds is ons bestuur duidelijk in wat ze wel en niet willen.

Kunnen jullie dit nog aanpassen voor 11.00 vanochtend? Dan neem ik de plaat nog mee in het overleg met Pieter.

Groet,

onder 7 mag van mij klei uit de rillen slatmodder verstaan worden. (In de praktijk kun je de zware klei meer in de zomerpolders vinden en dan deel je de lasten met IFG in een toekomstbestendig wisselpoldersysteem maar dat zien we later wel.)

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>
Verzonden: dinsdag 10 december 2024 17:10
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>;
[REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>
Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Hoi

Onder 7 wordt er gesproken over kleiwinning uit de zomerpolders. Dit is niet hoe we het hebben besproken. De zomerpolders blijven zomerpolders. Ook vanwege het belang voor weidevolgels. We hebben wel gesproken over kleiwinning uit de kwelders en daarvan gezegd dat dit ok is. Vanuit IFG wordt gesproken over klei uit rillen en slatmodder, bedoelen jullie dit? Graag aanpassen aub.

Groet,

Onderwerp: RE: Verslag overleg 9/12/2024

Op de R-schijf heb ik de verbeelding neergezet. Deze heb ik met [REDACTED] besproken. Je kunt hem vinden onder 1DYK – IIP – 3^e gespreksronde.

Ik twijfel eraan of deze verbeelding duidelijker is dan die [REDACTED] en [REDACTED] hebben gemaakt. Kijk maar even of hij voor jullie wel duidelijk is.

Punt 4: volgens mij heb je verwoord zoals we het gister besproken hebben.

Groet,

Onderwerp: Verslag overleg 9/12/2024

Beste collega's,

Hieronder stuur ik jullie mijn verslaglegging van ons interne 1DYK overleg gisteren.

Zouden jullie hier z.s.m. op kunnen reageren, vooral wat betreft punt 4? Morgenochtend hebben [REDACTED] en ik om 9:00 uur overleg

met [REDACTED]. Dan willen we onze inzet ook bespreken, dus daar moet dan intern geen ruis meer op de lijn zitten ??

Ook graag z.s.m. de overige acties, die staan genoemd, opvolgen.

Bij voorbaat dank!

[REDACTED]

Bijeenkomst 1DYK/IIP Programmateam d.d. 9 december 2024

Aanwezig: [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (online), [REDACTED], [REDACTED] (voorzitter), [REDACTED], [REDACTED] (verslag).

[REDACTED] doet eerst kort verslag van de 2-daagse sessie op 25 en 26 november jl. [REDACTED] en [REDACTED] (als vervanger van [REDACTED]) waren aanwezig. Bij diverse andere partners ligt de nadruk vooral op de ecologische plus; als gemeente hebben we aangegeven dat er ook een economische plus moet zijn; nu lijken de voorgestelde maatregelen vooral ten koste te gaan van landbouwgrond en mogelijk ook van toerisme & recreatie. De belangen lijken moeilijk verenigbaar, maar andere partners geven geen alternatieven. RWS en provincie lijken vooral aangehaakt om hun PAGW en NNN doelstellingen te kunnen realiseren. Feitelijk is er nu een patstelling en partners hebben opdracht gekregen om uit te zoeken en te bespreken wat er nog wel mogelijk is.

1. Invulling 1Dyk vanwege wegvallen [REDACTED]

Voor korte termijn zijn we akkoord met verdeling van werk in huidige projectgroep; voor lange termijn persoon nodig met totaaloverzicht en ca. 16-24 uur per week beschikbaar; voorkeur voor inhuur; de naam van [REDACTED] wordt genoemd (momenteel betrokken bij Dongeradielen); ook om koppelingen te leggen met TPM en voor proces van besteding middelen Holwerd aan Zee; [REDACTED] koppelt dit terug naar [REDACTED]

2. 'Huiswerk' n.a.v. IIP 2-daagse

Als huiswerk van de afgelopen 2-daagse op 25/26 november staan de volgende punten op de lijst:

- Gemeentes en provincie werken uit wat hun rol is als bevoegd gezag: duidelijk maken wat onze rol is in relatie tot het IIP (bijv. RO, bestemmingswijzigingen etc)
- Gemeente Noardeast verschaft helderheid over bestuurlijke houding jegens het IIP;
- Elke partner bespreekt wat er nog wel mogelijk is m.b.t. die maatregelen negatief scoren in de maatregelen-matrix (Excel tabel)?
- Rijkswatersaat zoekt uit of een hoogwatervluchtplaats (HVP) zonder bestemming 'natuur' ook mogelijk is
- Elke partner maakt/tekent eigen versie van gebiedsplan

Een aantal van deze punten staat op de agenda van dit overleg, deze worden dus verderop besproken.

[REDACTED] zal onze versie van het gebiedsplan maken, op basis van wat we hebben ingebracht in de maatregelen-matrix.

3. Bespreken IIP-maatregelen matrix (Excel tabel).

Naar aanleiding van de 2-daagse van 25/26 november heeft het Programmabureau de maatregelen matrix aangepast. Waar negatief wordt gescoord, is de betreffende maatregel blauw gemaakt. Zodoende houden we overzicht van waar de conflicterende belangen liggen. Iedere partner moet intern bespreken wat nog wél mogelijk is. Als gemeente hebben we dit al aangegeven in de 2-daagse; dit komt verder onder punt 4 aan bod.

4. Bespreken inzet 2-daagse 16 en 17 december

[REDACTED] geeft nog een toelichting op de opsomming van risico's die hij eerder heeft ingebracht

In de vorige 2-daagse hebben we als gemeente aangegeven: binnendijs geen maatregelen ten koste van landbouwgrond en toerisme/recreatie en buitendijs geen verkweldering van zomerpolders; we hebben ook alternatieven aangedragen, zoals natuurontwikkeling nabij Lauwersmeer en groen-blauwe dooradering.

Er zijn ook voorbeelden van buitendijkse maatregelen die hebben geleid tot hogere Natura-2000 status, zoals Terp van de Toekomst.

Onze inzet voor komende 2-daagse:

- Duidelijkheid over het binnendijkse ruimtebeslag dat nodig is voor de compensatie van verlies aan Natura-2000 habitat buitendijks;
- Natuurmaatregelen (w.o. HVP/"klutenplas") kunnen maar zijn afhankelijk van geografische locatie
- Geen verkwelding van zomerpolders
- Geen natuurmaatregelen binnendijks die beperkingen opleveren voor economische activiteiten
- Geen Natura-2000 status binnendijks
- (dit is vorige week ook gecommuniceerd door Pieter Braaksma naar aanleiding van vragen van de raad);
- Ook willen we meer duidelijkheid over de technische impact van maatregelen (verzilting, schaduwwerking) voordat we akkoord kunnen gaan.

5. Voorbereiding stuurgroep 19 december 2024

Op 19 december is het de bedoeling dat de Stuurgroep een akkoord geeft op het gebiedsplan en tot een besluit komt om een intentieverklaring te tekenen in Q1 2025. Dit lijkt in de huidige omstandigheden en met de huidige planning te ambitieus. Waarschijnlijk zal [REDACTED], namens het 1DYK Programmteam, een presentatie van mogelijke scenario's gaan geven aan de Stuurgroep.

Woensdag a.s hebben [REDACTED] en [REDACTED] hierover nog overleg met Pieter. Hierna volgt mogelijk overleg met de betrokken wethouder van Waadhoeke.

6. Wat verder ter tafel komt (w.v.t.t.k.)

Komt groen-blauwe dooradering nog wel aan bod als optie voor natuurontwikkeling? Is wel ingebracht door ons in de afgelopen 2-daagse, maar provincie geeft weinig support.

Nog checken of NNN buitendijks juridisch wel mogelijk is

[REDACTED] zou gesprek met [REDACTED] (Wetterskip) hebben over contractvorming m.b.t. TPM met [REDACTED]; dit wordt verplaatst naar 6 januari

[REDACTED] gaat na waarom er nog geen nieuwsbrief is verstuurd terwijl de tekst al op website staat.

[REDACTED] heeft woensdag overleg over Op Paad lans it Waad; hij zal ook namens 1DYK inbreng hebben

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:48:55

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Cc: [Braaksma, Pieter](#) [REDACTED]

Onderwerp: 1Dyk/IIP

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste Minsken,

Vanochtend hebben [REDACTED] en ondergetekende een overleg met [REDACTED] gehad, procesbegeleider 1Dyk. We hebben een prettig gesprek gehad en als gemeente (nogmaals) uitgelegd dat er veel informatie ontbreekt en onduidelijkheden zijn binnen het 1Dyk/IIP-proces. Zo is het Wetterskip (nog steeds) niet met exacte omvang van compensatie/maatregelen van de groene dijk gekomen. Ook [REDACTED] is dit inmiddels opgevallen. Ook hebben we geconcludeerd dat we in een proces zitten waar niet alleen de dijkversterking maar ook andere processen/opgaven zijn geïntegreerd zoals de provincie met NNN en RWS met PAGW. Dit alles maakt het onoverzichtelijk, complex en spelen er belangen die weinig van doen hebben met de realisatie van een groene zeedijk.

Met z'n drieën hebben we ook geconcludeerd dat gemeente NEF de laatste overleg tweedaagse onterecht in een 'hoek' is gedrukt als partij die vooral niks wil. Er zijn meer partijen die grenzen stellen maar dit niet expliciet benoemen. We zijn het ook eens dat wij als gemeente een aantal maatregelen hebben ingebracht die een mooie ecologische+ kunnen realiseren zonder dat dit ten koste gaat van de economie. Bijvoorbeeld getijdpoelen langs de stukken waar asfalt op de dijk zit, groenblauwe dooradering d.m.v. inzet overheidsgronden en opvaarten en de groene dijk zelf. Conclusie is dat door het ontbreken van essentiële gegevens vanuit WF en de hoge tijdsdruk vanuit WF en vele onduidelijkheden het feitelijk onmogelijk maken om tot een breed gedragen gebiedsplan te komen.

Zoals vanochtend met [REDACTED] besproken lijkt het erop dat de komende tweedaagse (16&17 december) een stuk opgesteld gaat worden voor richting de stuurgroep. Hierin wordt dan vastgelegd de ervaringen tot dusver en obstakels en haken en ogen die we zijn tegengekomen. Conclusie zoals we die vanochtend hebben besproken zal dan waarschijnlijk zijn dat we er niet uit zijn gekomen en dat het 1Dyk/IIP-proces voor wat betreft het gebiedsplan (IIP) zal stoppen voor dit moment. Iedere 1Dyk partner zal dan voor zichzelf moeten kijken hoe en met welke partner(s) de verschillende maatregelen te bereiken.

Door deze aanpak komt de verantwoordelijkheid van een groene dijk te liggen bij WF. Voor eventuele compensatie zullen ze dan naar de relevante stakeholders moeten om tot een gedragen plan en overeenstemming te komen.

[REDACTED] belt nog met WF en andere partners om zijn bevindingen voor te leggen. Maandag aanstaande wordt dan duidelijk hoe de hazen werkelijk gaan lopen.

Bovenstaande, onze ideeën m.b.t. het verder proces en het verslag van de interne werkgroep van maandag jl. hebben [REDACTED] en ondergetekende vanochtend besproken met wethouder Braaksma.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

 (06) [REDACTED]

 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:20:53

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 16 Dec 2024 09:46:17

Aan: [Bestuurssecretariaat NF](#) [REDACTED]

Onderwerp: RE: Agenda en stukken stuurgroepvergadering 19 december a.s.

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 19 december 2024_annotatie.pdf](#);

Hoi [REDACTED],

[REDACTED] en ik hebben nog een annotatie weten te maken.

Zie bijlage.

Groet,

[REDACTED]

Van: Bestuurssecretariaat NF

Verzonden: donderdag 12 december 2024 19:28

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: FW: Agenda en stukken stuurgroepvergadering 19 december a.s.

Hoi heren,

Ben ik bij jullie op de juiste plaats voor een geannoteerde agenda voor Stuurgroep 1 Dyk? Graag 16 december dan kunnen ze het nog bespreken in het college de 17^e.

Nu [REDACTED] uit de running is.

Vriendelijke groet ,

[REDACTED]

Secretariaat Bestjoer

Cluster Yntern Advys en Stipe

☎ 0519-[REDACTED] / 06-[REDACTED]

✉ bestuurssecretariaat@noardeast-fryslan.nl

Aanwezig; [REDACTED]

Van: Waddenzeekust <waddenzeekust@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: donderdag 12 december 2024 13:38

Aan: Frank Jorna <fjorna@wetterskipfryslan.nl>; Henk de Vries <h.devries@itfryskegea.nl>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@rws.nl](mailto:[REDACTED]@rws.nl)>; Dijkstra, Jan <j.dijkstra@waadhoeke.nl>; tdvries@ltonoord.nl; 's.knol@fryslan.fr!'; Braaksma, Pieter <p.braaksma@noardeast-fryslan.nl>
CC: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@fryslan.fr](mailto:[REDACTED]@fryslan.fr)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@ltonoord.nl](mailto:[REDACTED]@ltonoord.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@waadhoeke.nl](mailto:[REDACTED]@waadhoeke.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@noardeast-fryslan.nl](mailto:[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@rws.nl](mailto:[REDACTED]@rws.nl)>; [REDACTED] (Gast - It Fryske Gea) <[\[REDACTED\]@itfryskegea.nl](mailto:[REDACTED]@itfryskegea.nl)>; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[\[REDACTED\]@wesselinkvanzijst.nl](mailto:[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@fryslan.fr](mailto:[REDACTED]@fryslan.fr)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)>; [REDACTED] <[\[REDACTED\]@fryslan.fr](mailto:[REDACTED]@fryslan.fr)>; Bestuur Waadhoeke <bestuur@waadhoeke.nl>; Bestuurssecretariaat NF <bestuurssecretariaat@noardeast-fryslan.nl>; Secretariaat Bestuurdirectie <secretariaatbestuurdirectie@wetterskipfryslan.nl>; mail <[mail@\[REDACTED\].nl](mailto:mail@[REDACTED].nl)>
Onderwerp: Agenda en stukken stuurgroepvergadering 19 december a.s.

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van waddenzeekust@wetterskipfryslan.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Goedemiddag,

Bijgaand ontvangt u de agenda en stukken voor de Stuurgroepvergadering 1Dyk van **19 december**.

Verzoek aan de programmamleden 1Dyk om de agenda incl. de stukken te delen met de collega's in de eigen achterban.

Met vriendelijke groet,

namens 1Dyk

[REDACTED]

[REDACTED]

Werkdagen: [REDACTED]

06 [REDACTED]

[REDACTED] [\[REDACTED\]@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)

Wetterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.wetterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Agenda 28^e Stuurgroepoverleg 1Dyk

Datum: Donderdag 19 december 2024
Tijd: 10.00 – 12.00 uur
Locatie: Kantoor WF, zaal De Leijen

1. **Opening - [REDACTED] [5 min]**
Sijbe Knol is afwezig (buitenlandbezoek).
2. **Actualiteiten en mededelingen [10 min]**
3. **Ingekomen stukken [..]**
4. **Verslag Stuurgroepvergadering 1Dyk, 4 en 11 november jl. (bijlage A, A1 en B) [10 min]**
[Besluitvorming] Verslag: geen opmerkingen. [REDACTED] is uit de running. De vraag aan Braaksma is of hij wil kijken of hij in beide verslagen zijn inbreng goed is verwoord.
5. **Update dijkversterking Ternaard – Paesens Moddergat ([REDACTED]) [20 min]**
[Informatief] 3 inloopdagen in Ternaard, Wierum en Peazens-Moddergat. Zijn goed verlopen. Grote opkomst. Veel vragen gesteld. Duidelijke uitleg door zowel technenuten als omgevingmanagers.

Presentatie Voorlopig Ontwerp en terugkoppeling inloopbijeenkomsten week 48 door projectmanager [REDACTED].
6. **Integraal Inrichtingsplan 1DYK ([REDACTED], namens Programmabureau)**
 - a. **Update IIP 1DYK [35 min]**
[Beeldvormend]
Incorporerende de ambtelijke tweedaagse van 16 en 17 december zal het Programme team 1DYK een ambtelijk terugkoppeling geven op de stand van zaken in het IIP. Daarbij is oog voor de inhoudelijke onderdelen evenals het doorlopen proces en de doorkijk naar eventuele vervolgstappen.
 - b. **Vaststelling van bestuurlijke vervolgoopdracht richting Programme team [20 min]**
[Besluitvormend]
Ongeacht de inhoudelijke uitkomst heeft het PT behoefte aan een bestuurlijke koers over het vervolg. Zij vragen de SG een vervolgoopdracht te formuleren om de opbrengsten uit het proces te laten stollen in documentatie en zorg te dragen voor een ordentelijk proces.

a. Udate IIP 1DYK

IIP: gaat veel over de natuurcompensatie terwijl nog steeds niet duidelijk is wat de opgave is voor compensatie. Misschien valt het mee of valt het tegen. WF heeft de opdracht dit uit te zoeken. Gemeente is ten onrechte in een hoek gedrukt dat die niks wil. Andere partijen stellen ook grenzen, maar dat wordt niet expliciet benoemd. Braaksma heeft een gesprek gehad met de procesmanager ([REDACTED]) gehad. E.e.a. is over en weer uitgesproken. Het wordt spannend wat er in het IIP wordt opgenomen. En welk voordeel iedere partij eruit weet te halen. Na de 2-daagse van 16 en 17 december komt er een stuk naar de stuurgroep over het IIP. Daar is nu nog niets over te zeggen.

b. Vaststelling van bestuurlijk vervolgoopdracht richting Programme team

Dit is besluitvormend, maar er zijn geen stukken over. Advies: eerst de stukken ambtelijk voorleggen, dan naar de stuurgroep ter vaststelling. Maar wel eens dat er een duidelijke opdracht moet komen.

c. Communicatie en achterbandynamiek [10 min]

[Besluitvormend]

Het PT geeft een ambtelijk advies op woordvoering en mogelijke (pers)vragen. Het geeft rust als er bestuurlijke afspraken komen over de periode tot het eerstvolgende SG.

Ook hier zijn geen stukken van. Hier kan dus ook niets over besloten worden. Hoogstens informatief. De afspraak van de Communicatiewerkgroep 1Dyk is van 10 december verplaatst naar 18 december. De tweedaagse serie is dan afgerond. We bespreken 18 december met de werkgroep Communicatie of en hoe communicatie wordt ingezet. Dit hangt ook af van de uitkomsten. Het lijkt mij niet evident dat de uitkomst van dit overleg, de volgende dag ter besluitvorming aan de SG wordt ingebracht. Daarvoor mist tijd voor afstemming en mandaat college.

7. Rondvraag

Volgend overleggen zijn inmiddels tot en met april ingepland.

8. Sluiting

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:15:54

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 12 Dec 2024 10:48:04

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Hoogwatervluchtplaats - planologische mogelijkheden/onmogelijkheden

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Memo HVP 3 NS.docx](#);

Hallo [REDACTED] en [REDACTED],

Bijgaand vinden jullie een uiteenzetting over de planologische mogelijkheden/onmogelijkheden van een HWVP ten oosten of ten westen van Wierum. Dit kunnen jullie meenemen naar de 2-daagse, als jullie daar al aan toe komen.

Korte samenvatting: een HWVP past niet binnen de bestaande bestemming. Daarvoor is een zwaardere procedure (BOPA) nodig. Voor oostelijk van Wierum geldt nog dat daar een hele deugdelijke ruimtelijke onderbouwing bij moet omdat oostelijk van Wierum sprake is van kruinige percelen. Westerlijk zijn die in mindere mate aanwezig en hoeft daar geen rekening te worden gehouden met kruinige percelen.

Ik heb nog geen stukken gezien voor de stuurgroep van 19 december. Maar zodra die komen, dan kan dit stuk daaraan toe worden gevoegd.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Omgeving en Economy

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

GEMEENTE
**NOARD
EAST** FRYSLÂN

Postbus 13, 9290 AA Kollum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:27:08

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 17 december 2024 12:45:57

Aan: [Braaksma, Pieter](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: RE: Update 1Dyk/IIP

Urgentie: Normal

Precisie: None

Allen,

Een helder verhaal. Ik begrijp dat aan de stuurgroep het volgende wordt meegegeven:

1. Gebrek aan concreetheid vanuit WF

- WF heeft geen helder plan kunnen presenteren over oppervlaktes, compensatie-eisen en uitvoering. De genoemde "minimale vereisten" zijn nog onvolledig, waardoor de financiële en ruimtelijke impact niet goed te beoordelen is.
- De compensatie-eis van 1:1 (zowel voor Natura 2000-gebied als KRW-maatregelen) is onzeker en kan leiden tot aanzienlijke ruimteclaims en kosten.

2. Financieel risico voor de gemeente NEF

- De nadruk van de andere partijen ligt sterk op ecologie en minder op een integraal perspectief, waarin economische belangen van NEF meegenomen worden.
- Voor de gemeente NEF ontbreekt zicht op voordelen of baten. Integendeel, de huidige maatregelen betekenen voornamelijk een economische min.
- Aanvullende eisen, zoals een "ecologische plus" van WF (verkwelderen zomerpolders en binnendijkse natuurrealisatie), brengen extra kosten met zich mee zonder duidelijk zicht op financiering of rendement.

3. Bestuurlijke onduidelijkheid

- WF, PF en WH hebben aangegeven dat bestuurlijke afstemming nog noodzakelijk is. Dit maakt het voor hen op dit moment onmogelijk om een intentieverklaring te tekenen.
- Alleen de landbouwpartners en gemeente NEF konden bevestigen dat zij met mandaat aan tafel zaten.

4. Conclusie en vervolgstap

Gezien de onduidelijkheden en risico's concluderen wij dat het IIP op dit moment niet uitvoerbaar is:

- De gemeente NEF en de landbouwpartners kunnen onder de huidige voorwaarden geen intentieverklaring tekenen.
- Iedere partij zal afzonderlijk moeten beoordelen wat binnen haar mogelijkheden ligt en hierover in overleg gaan met relevante stakeholders.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

(06) [REDACTED]

 werkdagen: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]
[REDACTED]

Bedankt

Aan: Braaksma, Pieter <p.braaksma@noardeast-fryslan.nl>;
 <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>;
 <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>;
 <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>;
 <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>; <@noardeast-fryslan.nl>;
 <@noardeast-fryslan.nl>

- Duidelijk is dat WF (nog steeds) niet concreet kan maken wat nodig is voor het verkrijgen van een vergunning voor een groene dijk. Dit ondanks een duidelijke opdracht en verzoek vanuit de andere 1Dyk-partners. Gistermiddag kwamen de mensen van WF onder enige druk tot een lijstje met minimale vereisten. De nadruk werd op minimaal gelegd, er komt waarschijnlijk nog meer bij. Onderstaande de belangrijkste punten van de minimale vereisten die WF denkt nodig te hebben voor het vergunnen van een groene dijk:

- WF heeft niet inzichtelijk welke 'schade' er vanuit waterkwaliteit (KRW-perspectief) nog gecompenseerd moet gaan worden. Er ligt sowieso een opgave voor de KRW. Ook dit moet minimaal 1:1 gecompenseerd worden. Dit komt er nog bovenop. WF geeft aan dit niet helder te hebben op dit moment.
- Er is geen garantie aan de voorkant te geven m.b.t. tot de vergunbaarheid van de groene dijk als men aan bovenstaande minimale vereisten zou voldoen. Redenatie van WF is dan ook om hier nog een ecologische plus op te zetten. En die plus moet dan komen uit verkwelderen buitendijkse zomerpolders en binnendijkse natuurrealisatie met natuurbestemming.

Voor alle duidelijkheid: bovenstaande minimale vereisten zijn vanuit WF voor de aanleg van een groene dijk. Dit is dus buiten PAGW en NNN die RWS en PF hebben ingetekend. Ook komen er nog KRW-maatregelen bij. Gisteren was het daarom belangrijk om te kijken of de 1Dyk-partners eruit konden komen gekeken vanuit alleen de dijkversterking met een groene dijk.

Conclusies op basis van alles wat gisteren op tafel is gekomen:

1. WF, RWS, PF, IFG en deels ook Waadhoeke kijken vooral vanuit het ecologische perspectief en weinig/niet integraal (wat juist de bedoeling was) naar het gebied en wat daar allemaal meer speelt en belangrijk is. Al hetgeen wat nu op tafel ligt betekent een economische min voor onze gemeente. Ook mist de concreetheid bij genoemde partijen om een juist beeld en inschatting te kunnen maken over de mogelijke gevolgen. Alle door gemeente NEF ingebrachte alternatieven zijn onbespreekbaar omdat er geen natuurbestemming op kan.
2. WF kan nog steeds geen concreet plan presenteren m.b.t. tot oppervlaktes, hoeveelheden en uitvoering. Alle gegevens, zoals schade aan habitattypen, zijn gebaseerd op een talud van 1:8 terwijl een talud van 1:7 technisch mogelijk en daarmee wenselijk is vanwege minimaliseren compensatie van Natura 2000. Ook de maatregelen uit het ruimtelijk kwaliteitskader van de dijkverhoging worden niet meegenomen terwijl deze een mooie ecologische plus kunnen realiseren.
3. Ondanks de 'huiswerkopdracht' om bestuurlijke afstemming en bevestiging dat iedere ambtelijke vertegenwoordiger nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel zit bleek dat alleen de landbouwpartners en gemeente NEF dit duidelijk konden bevestigen. Zowel PF, WF als gemeente WH hebben aangegeven dat bestuurlijke afstemming noodzakelijk is om op basis van de bovenstaande minimale vereisten van WF een intentieverklaring te kunnen tekenen. Dit betekent dat WF, PF en WH nog bestuurlijk moeten afstemmen om tot een positief dan wel negatief oordeel te komen. Een juiste bestuurlijke afstemming voor de stuurgroep van aanstaande donderdag is onmogelijk.
4. De door gemeente NEF ingebrachte maatregelen/wensen worden veel kanttekeningen geplaatst en is er geen zicht op een onderliggende financiering. Waadhoeke komt op dit punt tot eenzelfde conclusie. Bijvoorbeeld SWWT ziet het WF niet zitten vanwege de waterkwaliteit en het moeten aanbrengen van een 'harde' oever als er met bootjes gevaren zou worden. Met andere woorden zit er voor onze gemeente geen plus in de potentiële maatregelen die andere partijen wel willen en lijkt het erop dat de door ons ingebrachte wensen lastig binnen het IIP realiseerbaar zijn.
5. WF heeft haar 'huiswerk' nog steeds niet op orde. Alle informatie, minimale vereisten en conclusies in acht nemende en overwegende kunnen zowel de landbouwpartners als gemeente NEF geen intentieverklaring tekenen voor de realisatie van een groene dijk. Voor zowel WF, PF en WH is bestuurlijke afstemming nog niet op orde en daarmee ook niet bekend of deze partijen bestuurlijk zullen instemmen met de minimale vereisten voor een groene dijk.

Kort gezegd betekent dit dat we er met het Integrale Inrichtingsplan (IIP) niet zijn uitgekomen. Iedere partij zal afzonderlijk moeten kijken naar wat wel mogelijk is en overeenstemming moeten vinden met de relevante stakeholders. Vandaag zal er een verslag opgesteld worden met een ambtelijke terugkoppeling op de stand van zaken in het IIP welke donderdag aan de stuurgroep IIP zal worden voorgelegd.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:01:16

Van: [REDACTED]

Verzonden: Tue, 17 Dec 2024 16:35:02

Aan: [Braaksma, Pieter](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Update 1Dyk/IIP - deel 2

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste collega's,

In navolging van ons bericht van vanochtend zijn onze conclusies vandaag niet veranderd.

[REDACTED] en ik hebben een ambtelijke samenvatting gemaakt. Die delen we hierbij met jullie en **is dus ter aanvulling** op wat we vanochtend (zie bericht hieronder) en in eerdere terugkoppelingen hebben gedeeld.

Deze samenvatting is **alleen voor interne communicatie en intern gebruik**:

We zijn er als 7 IDyk-partners niet in geslaagd om in dit korte tijdsbestek tot een integraal en breed gedragen gebiedsplan te komen. Door inweving van andere programma's en opgaven zoals PAGW en NNN is het proces complex en ondoorzichtig geworden. Ook geldende wet- en regelgeving werpt barrières op om te komen tot een plan met consensus van alle partners.

Wel zijn we erin geslaagd om samen met alle partners een lijst met concrete maatregelen samen te stellen. Van een aantal van deze maatregelen heeft de gemeente aangegeven dat ze onder voorwaarden gerealiseerd kunnen worden.

Daarnaast is er aantal alternatieven gepresenteerd door ons als gemeente. Hierbij is een ecologische plus voor de gemeente net zo belangrijk als de economische plus. Bij diverse andere partners ligt de nadruk vooral op de ecologische plus. De ambities en belangen, die zijn gekoppeld aan de maatregelen, zijn hierdoor onverenigbaar.

Procesmatig stelt de gemeente vraagtekens in hoeverre andere partners met bestuurlijk mandaat aan tafel zitten. Dit resulteert in aannames en onzekerheden waarop de gemeente geen akkoord kan geven.

Los van dit proces zien we veel mogelijkheden om de gemeentelijke ambities waar te maken.

Aanstaande donderdag zal het Programmabureau, namens alle partners van de ambtelijke werkgroep 1DYK/IIP, een presentatie geven aan de Stuurgroep. Hierna zullen we als gemeente ons moeten beraden of en hoe we verder gaan met dit proces.

Met vriendelijke groet, ook namens [REDACTED].

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning & Ekonomy

06 [REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

- HWVP van minimaal 30 hectare oppervlakte wordt nodig geacht. Dit is nog niet helemaal duidelijk vanwege dat niet bekend is waar de grens van het eigendom van WF buitendijs ligt. Dit is volgens de WF-mensen ook lastig te bepalen. Daarmee is onbekend hoeveel ruimtebeslag in N2000-gebied nodig is. De 30 hectare is zonder de PAGW-maatregelen meegerekend en dus puur t.b.v. dijkversterking.
- Verkwelding van de zomerpolders in NFB.
- Ruimtebeslag buitendijs moet minimaal 1:1 binnendijs worden gecompenseerd. Maar ook de 1:1 staat niet vast en moet nog door WF nader worden uitgezocht.
- Habitatkwaliteit in plaats van kwantiteit compenseren is lastig zo niet onmogelijk. Een hectare buitendijs is dus minimaal een hectare binnendijs ook al zou je een 'hogere' habitatscore kunnen realiseren. Dit is overigens een vreemde redenatie omdat je buitendijkse habitattypen moeilijk binnendijs kunt verwachten. Hier werd verwezen naar de hoek van Bant. Het natuurterrein van natuurmonumenten heeft schijnbaar zilte invloeden. Men gaf te kennen dat dit ook voor de HWVP/klutenplassen/waddenplassen de bedoeling zou zijn en dat op die manier gecompenseerd kan worden.
- WF heeft niet inzichtelijk welke 'schade' er vanuit waterkwaliteit (KRW-perspectief) nog gecompenseerd moet gaan worden. Er ligt sowieso een opgave voor de KRW. Ook dit moet minimaal 1:1 gecompenseerd worden. Dit komt er nog bovenop. WF geeft aan dit niet helder te hebben op dit moment.
- Er is geen garantie aan de voorkant te geven m.b.t. tot de vergunbaarheid van de groene dijk als men aan bovenstaande minimale vereisten zou voldoen. Redenatie van WF is dan ook om hier nog een ecologische plus op te zetten. En die plus moet dan komen uit verkwelderen buitendijkse zomerpolders en binnendijkse natuurrealisatie met natuurbestemming.

Voor alle duidelijkheid: bovenstaande minimale vereisten zijn vanuit WF voor de aanleg van een groene dijk. Dit is dus buiten PAGW en NNN die RWS en PF hebben ingetekend. Ook komen er nog KRW-maatregelen bij. Gisteren was het daarom belangrijk om te kijken of de 1Dyk-partners eruit konden komen gekeken vanuit alleen de dijkversterking met een groene dijk.

Conclusies op basis van alles wat gisteren op tafel is gekomen:

1. WF, RWS, PF, IFG en deels ook Waadhoeke kijken vooral vanuit het ecologische perspectief en weinig/niet integraal (wat juist de bedoeling was) naar het gebied en wat daar allemaal meer speelt en belangrijk is. Al hetgeen wat nu op tafel ligt betekent een economische min voor onze gemeente. Ook mist de concreetheid bij genoemde partijen om een juist beeld en inschatting te kunnen maken over de mogelijke gevolgen. Alle door gemeente NEF ingebrachte alternatieven zijn onbespreekbaar omdat er geen natuurbestemming op kan.
2. WF kan nog steeds geen concreet plan presenteren m.b.t. tot oppervlaktes, hoeveelheden en uitvoering. Alle gegevens, zoals schade aan habitattypen, zijn gebaseerd op een talud van 1:8 terwijl een talud van 1:7 technisch mogelijk en daarmee wenselijk is vanwege minimaliseren compensatie van Natura 2000. Ook de maatregelen uit het ruimtelijk kwaliteitskader van de dijkverhoging worden niet meegenomen terwijl deze een mooie ecologische plus kunnen realiseren.
3. Ondanks de 'huiswerkopdracht' om bestuurlijke afstemming en bevestiging dat iedere ambtelijke vertegenwoordiger nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel zit bleek dat alleen de landbouwpartners en gemeente NEF dit duidelijk konden bevestigen. Zowel PF, WF als gemeente WH hebben aangegeven dat bestuurlijke afstemming noodzakelijk is om op basis van de bovenstaande minimale vereisten van WF een intentieverklaring te kunnen tekenen. Dit betekent dat WF, PF en WH nog bestuurlijk moeten afstemmen om tot een positief dan wel negatief oordeel te komen. Een juiste bestuurlijke afstemming voor de stuurgroep van aanstaande donderdag is onmogelijk.
4. De door gemeente NEF ingebrachte maatregelen/wensen worden veel kanttekeningen geplaatst en is er geen zicht op een onderliggende financiering. Waadhoeke komt op dit punt tot eenzelfde conclusie. Bijvoorbeeld SWWT ziet het WF niet zitten vanwege de waterkwaliteit en het moeten aanbrengen van een 'harde' oever als er met bootjes gevaren zou worden. Met andere woorden zit er voor onze gemeente geen plus in de potentiële maatregelen die andere partijen wel willen en lijkt het erop dat de door ons ingebrachte wensen lastig binnen het IIP realiseerbaar zijn.
5. WF heeft haar 'huiswerk' nog steeds niet op orde. Alle informatie, minimale vereisten en conclusies in acht nemende en overwegende kunnen zowel de landbouwpartners als gemeente NEF geen intentieverklaring tekenen voor de realisatie van een groene dijk. Voor zowel WF, PF en WH is bestuurlijke afstemming nog niet op orde en daarmee ook niet bekend of deze partijen bestuurlijk zullen instemmen met de minimale vereisten voor een groene dijk.

Kort gezegd betekent dit dat we er met het Integrale Inrichtingsplan (IIP) niet zijn uitgekomen. Iedere partij zal afzonderlijk moeten kijken naar wat wel mogelijk is en overeenstemming moeten vinden met de relevante stakeholders. Vandaag zal er een verslag opgesteld worden met een ambtelijke terugkoppeling op de stand van zaken in het IIP welke donderdag aan de stuurgroep IIP zal worden voorgelegd.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[Redacted signature]

[Redacted name]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [Redacted email]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [Redacted phone]

👤 werkdagen: [Redacted workdays]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:16:11

Van: [REDACTED]

Verzonden: Tue, 17 Dec 2024 13:31:03

Aan: [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) [REDACTED] @fryslan.frl [REDACTED]
[REDACTED] @fryslan.frl [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: input voor terugkoppeling terugblik en vooruitblik

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste mensen,

Hierbij mijn terugblik en vooruitblik IIP. Ik stuur het nu op, maar moet misschien nog even reviseren. Ik heb behoefte aan een disclaimer “gedachten in ontwikkeling”.

Voor de lange termijn zijn in de noordelijke kleischil van Fryslân grote thema's aan de orde: veiligheid, natuur, voedselvoorziening en leefbaarheid van het platteland. Op al deze thema's is urgentie vanwege ontwikkelingen die zich voordoen. Dat motiveerde It Fryske Gea en verwante natuurorganisaties om de problemen die de natuur ondervindt in samenhang met de andere thema's te willen oplossen. Terugkijkend op het verloop van het IIP proces hebben we de volgende conclusies:

1. We hebben dezelfde motivatie herkend bij de andere deelnemers.
2. Er blijken daadwerkelijk kansen te zijn om, gekoppeld aan de dijkversterking, belangrijke projecten te realiseren en uitvoering van bestaand beleid te versnellen op het gebied van natuur.
3. In de loop van het proces bleken sommige partijen het realiseren van natuur primair als bedreiging te zien, waardoor in onze beleving één van de drie pijlers in het gebiedsdocument “verzachten van de randen van het Wad” ter discussie werd gesteld.
4. We hebben vanuit de sector natuur meerdere pogingen gedaan om de natuuragenda beter op andere belangen af te stemmen. Een voorbeeld daarvan is het doorontwerpen van de klutenplas naar een multifunctionele hoogwatervluchtplaats die tevens dient als meebewegende waterberging die door boeren beheerd kan worden. We zijn dankbaar voor de kans om elkaar beter te maken in dit opzicht.
5. Er is wel meer inzicht opgedaan maar geen consensus bereikt over het programma.

Vooruitkijkend:

- Wij hebben nog steeds de intentie om de natuuragenda integraal op te pakken. Wel hebben we behoefte om snel concreet te worden. Daarvoor zien we de grootste kansen in het uitwerken en uitvoeren van een aantal projecten op her raakvlak van natuur en veiligheid. Daarin hebben we wat te bieden en wat te vragen.
- Mogelijk kunnen kleinere samenwerkingsverbanden met een kleinere scope en ruimtelijk werkgebied daarbij slagvaardiger opereren op deelopgaven of deeltrajecten dan wanneer we alles met alle 1Dyk partners samen proberen te doen.
- Er lijkt maatschappelijk behoefte te zijn aan ruimtelijke duidelijkheid meer dan aan het vervlechten van alle opgaven overal:
 - binnendijks het primaat voor wereldklasse voedselproductie en zoet water,
 - buitendijks het primaat voor wereldklasse natuur, voor de Waddenzee.
 - daartussen de dijk als wereldklasse waterkering, die de veiligheid combineert met een natuurlijke begroeiing (groen waar het kan, begroeibare verharding waar het moet) en het faciliteren van de waterhuishouding (zout water keren, vis doorlaten, wateraanvoer en afvoer via de teensloot).
 - *(deze tekst is nog niet af of helemaal goed) De 1Dyk opgaven volgen dan deze logica, maar worden ook niet meer tegengehouden. Bijvoorbeeld: Buitendijks betekent dat ruimte voor natuurlijke processen en invulling*

van natura2000, met een landbouwkundig gebruik dat de natuurdoelen volgt en helpt om deze doelen te realiseren door middel van begrazing. Binnendijks op de hoge kleigronden betekent dat: faciliteren van de landbouwkundige functie in waterbeheer, bestemming, ondersteuning van ondernemerschap. Natuur in deze zone (b.v blauwgroene dooradering) is volgend op de landbouwfunctie. Mogelijk past op relatief laag gelegen grond een hoogwatervluchtplaats als ware het een mega plasdras in agrarisch natuurbeheer stijl.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

\itap3It Fryske Gea

Postbus 3

9244 ZN Beetsterzwaag

0512 - 38 14 48

www.itfryskegea.nl

\itap3 06 - [Redacted]

[Redacted] [@itfryskegea.nl](mailto:[Redacted]@itfryskegea.nl)

\itap2

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:16:20

Van: [REDACTED] (RWS NN)

E-mailbericht ontvangen om: Tue, 17 Dec 2024 13:39:45

Verzonden: Tue, 17 Dec 2024 13:39:39

Aan: [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) [REDACTED] @fryslan.frl

[REDACTED] @fryslan.frl [REDACTED]

Cc: [REDACTED] (RWS NN)

Onderwerp: input voor terugkoppeling terugblik en vooruitblik RWS

Urgentie: Normal

Precisie: None

Omdat de keuze van woorden er toe doen een disclaimer.

Terugkijken:

- Belang RWS: Verbeteren van de Wadden natuur gekoppeld aan de dijkversterking: Herstellen natuurlijke processen, leefgebieden en verbindingen
- Verkenning doorlopen die begon bij een waterkerend landschap met wisselpolders en zoet/zout overgangen uitgekomen bij een overzichtelijke set aan maatregelen met KRW en PAGW doelbereik
- Uitgekomen op (i) hvp en broedgelegenheid voor vogels binnendijs, (ii) visverbindingen (nieuw en optimaliseren) en (iii) kwaliteitsverbetering en behoud van zomerpolders en kwelders.
- Dit was de insteek aan het begin van het IIP.
De IDyk partners hebben afgelopen maanden goed naar elkaar geluisterd
- De lange lijst met eerder opgehaalde maatregelen is korter en herkenbaarder geworden.
- De maatregelen die er nog opstaan hebben we met elkaar concreter en scherper weten te krijgen.
- Scherper gekregen dat buitendijs het hoofddoel natuur is en binnendijs de functie (zoetwater) landbouw is. Je zou de dijk daarin kunnen zien als ordenend principe.
- Er is een gereedschapskist ontstaan tav het hoe: zoals impactanalyse uitvoeren, denken vanuit grondposities, samen met boeren logica van de plek bepalen, boeren een rol geven in het beheer en dat binnendijs hoofdfunctie landbouw invullen met natuur een denkbaar model is.
- Als PAGW zien we toekomstperspectief in het combineren van maatregelen. Denk bijvoorbeeld aan de “mee fluctuerende waterberging met doelbereik voor Waddenvogels” (HVP en broedgelegenheid). Maar ook een dijkversterking met natuur combineren zijn onlosmakelijk (werk met werk maken).
- RWS wil als goede samenwerkingspartner meegeven dat ze risico's zien tav een vergunbare brede dijk (N2000 en KRW).

Vooruitkijkend:

- Nu een stap vooruit zetten: en nu verder.
- Keuzen maken waar gaan we mee verder en waarmee niet.
- De opgehaalde oogst verdelen in logisch projectorganisaties met de criteria: technisch uitvoerbaar, juridisch haalbaar, budget beschikbaar
- Voor RWS belang in ieder geval inrichten van twee strakke (bestuurlijke) projectorganisaties voor: (i) buitendijs NNN en kweldertotaal beeld en (ii) dijkversterking plus koppelmaatregelen (voor PAGW zijn dat HVP en vispassages)
- Oproep gebruik te maken van de kans op financiering vanuit IKW voor in ieder geval brede welvaart.

Agenda 28^e Stuurgroepoverleg 1Dyk

Datum: Donderdag 19 december 2024
Tijd: 10.00 – 12.00 uur
Locatie: Kantoor WF, zaal De Leijen

1. **Opening - [REDACTED] [5 min]**
Sijbe Knol is afwezig (buitenlandbezoek).
2. **Actualiteiten en mededelingen [10 min]**
3. **Ingekomen stukken [..]**
4. **Verslag Stuurgroepvergadering 1Dyk, 4 en 11 november jl. (bijlage A, A1 en B) [10 min]**
[Besluitvorming]
5. **Update dijkversterking Ternaard – Paesens Moddergat ([REDACTED]) [20 min]**
[Informatief]

Presentatie Voorlopig Ontwerp en terugkoppeling inloopbijeenkomsten week 48 door projectmanager [REDACTED].

6. **Integraal Inrichtingsplan 1DYK ([REDACTED], namens Programmabureau)**
 - a. **Update IIP 1DYK [35 min]**
[Beeldvormend]
Incorporerende de ambtelijke tweedaagse van 16 en 17 december zal het Programmateam 1DYK een ambtelijk terugkoppeling geven op de stand van zaken in het IIP. Daarbij is oog voor de inhoudelijke onderdelen evenals het doorlopen proces en de doorkijk naar eventuele vervolgstappen.
 - b. **Vaststelling van bestuurlijke vervolgoopdracht richting Programmateam [20 min]**
[Besluitvormend]
Ongeacht de inhoudelijke uitkomst heeft het PT behoefte aan een bestuurlijke koers over het vervolg. Zij vragen de SG een vervolgoopdracht te formuleren om de opbrengsten uit het proces te laten stollen in documentatie en zorg te dragen voor een ordentelijk proces.

c. Communicatie en achterbandynamiek [10 min]

[Besluitvormend]

Het PT geeft een ambtelijk advies op woordvoering en mogelijke (pers)vragen. Het geeft rust als er bestuurlijke afspraken komen over de periode tot het eerstvolgende SG.

7. Rondvraag

Volgend overleggen zijn inmiddels tot en met april ingepland.

8. Sluiting

Verslag 26^e Stuurgroepoverleg 1DYK

Datum: Maandag 4 november 2024
Tijd: 16.30 – 18.00 uur
Locatie: Kantoor WF, zaal Fluessen
Aanwezig: Frank Jorna (Wetterskip Fryslân) (vz), Henk de Vries (It Fryske Gea), [REDACTED] (RWS), Jan Dijkstra (gemeente Waadhoeke), Tineke de Vries (LTO Noord), Sybe Knol (Provincie Fryslân), Pieter Braaksma (gemeente NOF),
Afwezig: n.v.t.
Aanwezig: [REDACTED] (Wetterskip Fryslân), [REDACTED] (RWS), [REDACTED] (Wetterskip Fryslân), [REDACTED] (gemeente NOF), [REDACTED] (onafhankelijk procesbegeleider 1DYK), [REDACTED] (Provincie Fryslân), [REDACTED] (onafhankelijk ontwerpleider 1DYK, digitaal), [REDACTED] (Wetterskip Fryslân, notulist)

1. Opening - Frank Jorna

Frank opent de vergadering en heet een ieder welkom. Twee nieuwe aanwezigen stellen zich voor.

2. Actualiteiten en mededelingen

[REDACTED] geeft aan dat [REDACTED] per half november een andere baan heeft. Formele rol programma secretaris neemt [REDACTED] nu over en hierbij wordt hij ondersteund door [REDACTED] die de verslaglegging zal doen.

[REDACTED] benoemt nog dat punt 6 van de agenda Stand van zaken rondom dijkversterkingsprojecten wordt doorgeschoven naar de volgende keer. Update van de dijkversterkingsprojecten t.o.v. de vorige keer is niet heel veel veranderd.

3. Ingekomen stukken

N.v.t.

4. Verslag Stuurgroepvergadering 1DYK, 5 sep jl. (bijlage A, 1, 2 en 3)

[Besluitvorming]

Pagina 1: -

Pagina 2:

Punt 5 en dan het volgende stukje:

[REDACTED] geeft nog aan dat het aan partijen is om ook de achterban te raadplegen/consulteren t.a.v. de plannen; iedereen heeft een uitdaging om dat wat je aan de onderhandelingstafel bespreekt, ook met de achterban te delen. Dat kan niet pas op het laatste moment.

Toevoeging bij bovenstaand:

Algemene communicatie naar buiten toe gebeurt via organisatie 1DYK (Communicatieoverleg 1DYK). Communicatie naar achterban doet eenieder voor zich wanneer dit nodig is. Er is een communicatieoverleg met alle 1DYK partners waar de communicatieadviseurs de strategie en de momenten van communicatie met elkaar afstemmen en delen om elkaar ook niet te verrassen.

Pagina 2 -

Pagina 3 -

Pagina 4 -

Pagina 5:

Punt 5 en dan laatste stukje voor punt 6:

██████ merkt op, dat er voor de geografische locatie Holwerd, als onderdeel van 1DYK, gesprekken zijn ingepland in het kader van het IIP.

Toevoeging bij bovenstaand:

Doel van de gesprekken: met name dat er gekeken wordt naar kansen van het doelbereik van het IIP.

Pagina 6 -

Pagina 7 -

Pagina 8 -

Henk de Vries geeft nog aan dat de paginanummers ontbreken bij het verslag, goed om dit voor het volgend verslag wel toe te voegen.

Verslag is hierbij vastgesteld.

5. **Integraal Inrichtingsplan 1DYK – toelichting** ██████

██████ geeft het volgende aan: deze extra stuurgroep is ingepland om een update te geven over het integraal inrichtingsplan. ██████ geeft aan dat er de laatste drie weken een aantal ontvlammingsfactoren is geconstateerd die hoog oplaaien. Vraag is daarom of het verstandig is om nu een gedetailleerde presentatie te geven met terug- en vooruitblik of dat het belangrijker is om eerst de voornoemde spanning op het proces te bespreken.

Besloten wordt om gelijk in te gaan op de spanning in het proces. De leden van de stuurgroep ontvangen nog wel de presentatie met de desbetreffende stukken achteraf zodat deze informatie beschikbaar is voor eenieder.

██████ neemt de stuurgroep mee in de observaties van het programmabureau en legt dit langs de bestuurlijke afspraken van 14 februari 2024.

De vragen die worden gesteld zijn:

1. Staat een ieder nog achter de bestuurlijke afspraken van februari 2024 en de wil om hier samen uit te komen?
2. Is het haalbaar om de komende maanden een concept akkoord te maken waarbij u als bestuurder kan zeggen: hier kan ik mee thuiskomen, om uiteindelijk een winnaarsspeech te kunnen geven?

Frank Jorna geeft aan dat de vragen die ■■■ stelt helder zijn en stelt voor om iedere bestuurder het woord te geven op basis van de gestelde vragen.

Gemeente Waadhoeke (Jan Dijkstra)

De gemeente Waadhoeke zit enthousiast in het proces, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Alhoewel het voor de gemeente soms wel ingewikkeld is om uit te leggen wat de absolute meerwaarde van deelname aan het proces is, ook gezien de opgave aan de dijk in het gebied van Waadhoeke van 10 naar 3 kilometer is gegaan. Uiteindelijk zal de Raad de vraag wel stellen wat de gemeente uit het proces heeft gehaald. Daar zullen betrokkenen van de gemeente in dit proces dus ook extra scherp op zijn. Meerwaarde is en blijft wel dat we aan tafel zitten.

Provincie Fryslân (Sybe Knol)

Persoonlijk voelt Sybe Knol niet veel spanning. De heer Knol voelt wel dat de spanning er is en belangrijk ook dat het nu op tafel komt. Het is vooral aan anderen om zaken op tafel te leggen zodat we wel het goede gesprek met elkaar hebben.

LTO/Landbouw (Tineke de Vries)

Vorige week (31-10) vond de bijeenkomst met de landbouwachterban plaats waar ■■■ en ■■■ vragen beantwoordden en een presentatie hielden. "Het werd voor ons toen pas voor het eerst duidelijk dat er grond vanuit de landbouw opgeofferd moet worden en ook dat de landbouw de enige partij is die grond moeten leveren". Het voelt voor LTO niet goed dat er in onderhandelings sessies gepuzzeld gaat worden met grond van individuele eigenaren: LTO gaat daar gewoonweg niet over.

Tineke de Vries: "Daarom een stevige trap op de rem: niet akkoord met proces zoals die nu wordt voorgesteld (3x2 dagen puzzelen)".

■■■ vraagt of LTO nog steeds wel als dé partij gezien kan worden die in de stuurgroep zit voor het hele collectief agrariërs. Tineke de Vries bevestigt dat dit het geval is maar dat de achterban nu niet achter procesdeelname staat.

Gemeente Noard-East Fryslân (Pieter Braaksma)

Veiligheid staat voorop; dijkversterking is geen probleem, maar we moeten er wel de gezamenlijk meerwaarde uit zien te halen. Als we een succesverhaal willen vertellen, moeten we ook de voordelen benadrukken. Voor de gemeente Noard-East Fryslân is het essentieel om duidelijke meerwaarde voor het gebied te realiseren.

Pieter Braaksma: "Als gemeente zijn we tegen een klutenplas in het akkerbouwgebied, de groenblauwe dooradering en de waterkwaliteit vinden we daarentegen wel belangrijk. Voor een klutenplas denken wij meer aan het Lauwersmeergebied en bij de Bantshoek". Pieter Braaksma benadrukt ook nog dat hij de compensatieregels niet altijd snapt. We halen asfalt weg en toch moeten we nog meer compenseren. Frank Jorna geeft aan dat dit vraagstuk bij meerderen speelt.

It Fryske Gea/Natuur (Henk de Vries)

Het Fryske Gea is vol enthousiasme ingestapt in dit proces "omdat we geloofden dat er mooie meekoppelkansen zouden zijn voor natuur". Het is nu nog wat onduidelijk hoe

het uiteindelijk écht vorm krijgt. Dit gaat bijvoorbeeld ook over waar klutenplassen een plek in het gebied krijgen.

Drie punten die belangrijk zijn voor IFG:

1. Klutenplas is geen doel op zich voor IFG, maar wel een mooie bijvangst is de klei die vrijkomt die we vervolgens lokaal kunnen winnen.
2. De groene dijk leidt tot impact op wettelijk beschermd natuurgebied. Dat moet gecompenseerd worden. Dat zijn nu eenmaal regels in Nederland en Europa. We kijken samen naar de mogelijk- en onmogelijkheden maar waar de compensatie nu precies landt is voor IFG niet duidelijk.
3. Er wordt regelmatig gesproken over dat er geen landbouwgrond ingeleverd mag worden voor natuur. Sinds 1990 is een aantal delen van het buitendijks gebied als toekomstig natuurgebied benoemd.

Reactie Tineke de Vries: In het gebiedsproces Ferwerderadeel is geprobeerd dit te realiseren. Buitendijkse grond is minder waard. Zolang we te maken hebben met rigide wetgeving en staatsteun, kunnen we geen vooruitgang boeken.

Henk de Vries had gehoopt dat dit nu als een kans zou worden gezien om deze stap te zetten. Het zou mooi zijn om dit concreet te maken. Dan kun je ook afblijven van grond binnendijks.

Tineke de Vries benadrukt nog dat het vaak voorkomt dat als er nieuwe natuur wordt gemaakt, dit zorgt voor externe beperking en daar krijgt de landbouw het benauwd van. Zolang het natuurbeleid zo rigide wordt ingevuld, belemmert dat ook veel zaken. Het zou helpen om hier creatiever mee om te gaan, maar dat is vaak niet mogelijk. De andere bestuurders bevestigen dat.

De lusten van deelname worden door It Fryske Gea nog niet gezien of zijn op z'n minst wel uitdagend te noemen.

Rijkswaterstaat ([REDACTED])

[REDACTED] is zeer tevreden met het feit dat zaken concreet worden. Er is veel waardering voor het vele werk dat is verricht om de inhoud op tafel te krijgen.

Er is een wens om naar het realiseren van 20-30 onderdelen te gaan. Alles hangt met elkaar samen en we streven naar een integrale aanpak, iets wat volledig ondersteund wordt. Uiteindelijk moet het project echter uitgevoerd worden, en het zou mooi zijn om een paar zaken in de slipstream mee te nemen die voor iedereen aan tafel meerwaarde hebben. We moeten bij elke partij inventariseren welke maatregelen zij als succesvol beschouwen. Daarbij hanteren we als uitgangspunt dat we moeten proberen bij te dragen aan het succes van de ander.

“Wat absoluut niet haalbaar is, moeten we snel afstrepen en kijken naar wat wel mogelijk is”.

Henk de Vries: stel dat een heleboel natuuropgaven niet mee kunnen, PAGW blijft dan toch gewoon?

[REDACTED] geeft aan dat er budget gekoppeld is aan dit gebied, maatregelen in beeld gebracht zijn die kansrijk en financieerbaar zijn. Het betreft maatregelen met een zo

groot mogelijk doelbereik. We zoeken echt naar koppeling met de dijkversterking dus op gegeven moment is het ook einde verhaal, als het niet mee gaat, dan stopt het.

Tineke de Vries: we hebben het al heel lang over het Lauwersmeer, daar is veel natuurwinst te behalen door een grote zoet/zout overgang te creëren. Waarom stapelen we daar niet dat soort gelden? Daar is het mogelijk om in 1 keer een groot doelbereik te halen i.p.v. elke keer weer te bespreken hoe het in dit gebied gekoppeld kan worden.

█ geeft aan dat ze het verhaal snapt, maar er wordt naar de hele kustlijn gekeken vanuit PAGW en combinatie van maatregelen die uiteindelijk zorgen voor versterking van natuur.

Tegelijkertijd – Lauwersmeer is echt nog ver weg, daar zitten we nog aan het begin van een proces: bij Lauwersmeer kunnen we substantieel iets doen maar niet voor uitruil van dit gebied.

Wetterskip Fryslân (Frank Jorna)

Perspectief Wetterskip: in 2021 VKA vastgesteld met als onderdeel daarvan de groene dijk. Daar gaan we ook voor en het betreft een afspraak met het AB.

Samenvattend na deze ronde: er liggen zeker veel kansen om zaken samen een stap verder of tot uitvoer te brengen. In het gesprek van zonet 'zoeken' we al naar meerwaarde voor elkaar. Dat is mooi om te zien.

Frank Jorna benoemt wel en wil daar ook duidelijk in zijn: de dijkversterking gaat er uiteindelijk wel komen. Hij stelt wel een aantal prioriteiten daarbij:

1. Prioriteit 1: planuitwerking en realisatie binnen tijdsbestek wat daarvoor staat.
2. Prioriteit 2: bij voorkeur een groene dijk.
3. Prioriteit 3: met zoveel mogelijk koppelkansen zodat dat leidt tot meerwaarde voor het gebied.

Pieter Braaksma geeft nog aan dat er bij de koppelkansen niet moeilijk moet worden gedaan over bijvoorbeeld kosten en hoe het komt met een opgang. Belangrijk om het dan ook echt met elkaar te doen. Frank Jorna bevestigt dit.

Sybe Knol: goed dat de spanning en issues op tafel komen. Belangrijk om dit nu ook goed uit te spreken m.b.t. het proces, voordat we verder kunnen. Puur inhoudelijk is de heer Knol content hoe dit nu gaat en de provincie blijft het proces ook ondersteunen op basis van de eerder gemaakte afspraken.

█ benadrukt nog dat er duidelijkheid moet komen over het volgende. Er zijn twee opties te benoemen: we blijven het samen doen (maar onder punt 1) of we kiezen voor een andere vorm (onder 2). █ licht zijn beide punten toe.

1. Kiest u voor het blijven werken conform de afspraak van februari 2024? Daarin is er door 7 partijen opdracht gegeven om een integraal inrichtingsplan op te starten. Eenieder is hier eigenaar van en iedere 1DYK partij is gelijkwaardig in rechten en plichten om te komen tot een akkoord. Partijen zijn daarmee dus ook samen verantwoordelijk voor het hele pakket en ook allemaal voor 1/7 eigenaar voor het proces dat men doorloopt.

2. Of kiest u ervoor om geconsulteerd te worden in het dijkversterkingsproject van Wetterskip Fryslân? Daarmee blijft de kans om meekoppelkansen toe te voegen maar ligt verantwoordelijkheid voor het eindresultaat exclusief bij Wetterskip.

Frank Jorna geeft aan dat wat hem betreft het nog steeds punt 1 is. Hij hoort nog heel veel kansen, zo interpreteert hij het als voorzitter. Landbouw benoemt twijfels te hebben bij het proces (kan niet de belangen van een individuele grondeigenaar behartigen) en overweegt zich terug te trekken uit het onderhandelingsproces. Frank Jorna vraagt aan [REDACTED] om hier procesmatig op te reageren.

[REDACTED] geeft het volgende aan:

“Niemand van u kan verantwoorden te puzzelen met grond van een ander: geen van de 7 1DYK partijen heeft de intentie om te onderhandelen over iemand anders zijn grond. Dat kan ook niet in het onderhandelingsproces: voor het maken van een ordentelijk akkoord moeten we bij de individuele grondeigenaar zijn. Daar waren we ons bij de start van het proces ook van bewust.

Tegelijkertijd is het wel belangrijk om keuzes te maken in de initiatieven (gebiedsplan) die er nu zijn. Ideeën zijn nu vaak te vaag en onvoldoende concreet om mensen in het gebied mee te confronteren. Het is aan 1DYK partijen om ideeën bij elkaar brengen en verantwoordelijkheid te nemen om daarin de achterban te vertegenwoordigen. Daar is de 1DYK governance structuur voor gebouwd. Waar kun je elkaar wel vinden en waar niet, dat is het doel van de sessies in november/december.

In de 3 keer 2 dagen moeten we beslissingen maken waar we al vijf jaar met elkaar over praten. Lijst van mogelijkheden: wat kan wel, wat kan niet, wat is vergunbaar, financierbaar etc. Belangrijk om tot de kern te komen zodat we verder kunnen”.

[REDACTED] haalt in herinnering dat we in februari 2024 het te doorlopen pad besproken hebben (incl. akkoord), dat dit in juni 2024 is bevestigd en het te volgen spoor een aantal maanden van tevoren expliciet aangekondigd is in onder meer stuurgroep en programmteam 1DYK. We zijn met 7 partijen dit echt stap voor stap aan het verkennen geweest. Hij benadrukt nog dat er veel druk zit op het proces en in deze fase zit daar logischerwijs ook spanning op, maar het is belangrijk om concreet te worden en te staan voor het proces dat is afgesproken.

Tineke de Vries geeft het volgende aan: “We komen nu in een fase in proces waar spanning op zit. Het is belangrijk om concreet te worden. Waar wil je klutenplas, waar wil je de natuurcompensatie regelen. We moeten die ruimtelijke puzzel leggen, dus ergens neerleggen en dus op een stuk grond van een of ander”.

[REDACTED] legt in reactie op Tineke de Vries uit dat het proces al geruime tijd in de steigers staat, dus niemand zou verrast moeten zijn. Door de bestuurlijke druk om binnen driekwart jaar klaar te zijn schuurt het soms wel. Normaal gesproken duren gebiedsprocessen twee tot drie jaar. Onder druk van onder andere de dijkversterking moet er echter vaart worden gemaakt. We wisten allemaal dat het na de zomer spannend zou worden. Het is nu belangrijk om concreet te worden en straks een pakketdeal te hebben waar voor iedereen voldoende in zit. Met dat pakket kunnen we dan verder in gesprek met de individuele grondeigenaren en maatregelen bespreken. Juist vanuit de lokale afstemming kwam de boodschap: “Klop bij ons aan als je een

concreet voorstel hebt." Als we alles tegelijk zouden doen, zou dat juist voor extra onrust zorgen.

Frank Jorna geeft aan dat hij als 1DYK partner behoefte aan heeft dat landbouw aan boord blijft. Hij zou het heel jammer vinden indien dit niet lukt.
Wat moeten we daarvoor doen?

█ reageert: "Het representeren van het collectieve landbouw belang is echt wat anders dan het praten over/namens individuele grondeigenaren. Volgens mij stelden we samen vast dat niemand die laatste rol kan pakken. Kunnen we wel zeggen dat landbouw via LTO nog collectief gerepresenteerd worden en de belangen brengt en haalt van achterban naar overlegtafel?"

Tineke de Vries: "dat zou kunnen. Je moet puzzelstukken leggen, ook ruimtelijk, en normaal gesproken heb je een grondpot zodat er geruild kan worden en iedereen er voordeel van heeft. Meestal heb je dan ook tijd. Dit gaat zo snel en misschien heb ik dat onderschat."

Frank Jorna benadrukt dat het proces ons moet dienen. █ reageert hierop door te stellen dat we juist de opgave dienen; de zeven 1DYK-partijen willen het eens worden en daarvoor creëren we een proces. Jullie hebben gezamenlijk aangegeven dat jullie tot overeenstemming willen komen.

De sessies in november en december 2024 zijn bedoeld om zaken met elkaar te bespreken en uit te werken. Het grond dossier is complex en ondoorzichtig, en we moeten hier gezamenlijk in het proces mee omgaan. Door samen te blijven zitten, kunnen we bepalen wanneer iets goed genoeg is.

█: "Het is essentieel om de landbouw aan tafel te hebben, ook vanwege de kennis over verzilting en de beschikbaarheid van zoet water. Deze thema's komen in algemene bewoording steeds naar voren, maar missen de detailinformatie die voor een akkoord wel noodzakelijk zou zijn. Het is hard nodig om hierover met elkaar te sparren".

Vraag aan landbouw door █: help ons door concreet aan te geven waar zit de plus voor jullie. Integratie gebiedsaanpak is de ambitie, wat zijn dan zaken die geregeld kunnen worden omdat je toch aan die dijk sleutelt ook vanuit landbouw perspectief en ambitie. Dat is het IIP verhaal.

Henk de Vries geeft nog aan dat de bedoeling van de 2 daagse volgens hem is om een goed plan te maken met elkaar waar nog steeds zaken in staan die misschien toch niet kunnen. De naam onderhandelen zorgt hier voor wat verwarring.

Frank Jorna: "Wat heeft LTO/landbouw nog nodig om aan tafel te blijven?" Alle 1DYK partners snappen dat grond een issue is. Pieter Braaksma geeft aan dat hij de inbreng van landbouw niet wil missen. In brede zin, we hebben elkaar nodig. Elk 1/7 inbreng moet er zijn, anders zit er een gat.

Ook Jan Dijkstra benadrukt dit en ook dat zijn partij zich volledig zal inzetten om er wat moois van te maken. De gemeente Waadhoeke staat nog steeds achter de bestuurlijke

afspraken. Blij dat het nu concreet wordt en ook duidelijk waar de pijn zit. Oproep aan de landbouw: blijf aan tafel en laten we proberen om verder te gaan.

Tineke de Vries geeft aan dat ze tijd nodig heeft om dit met de achterban te bespreken. Het grondverhaal blijft een lastig issue ook voor de achterban.

adviseert dat het verstandig is om na deze sessies als 1DYK een boodschap naar buiten uit te dragen. adviseert om aan te geven dat het randvoorwaardelijk is dat het doorgaat omdat de grondeigenaar ook akkoord moet zijn.

Met elkaar het resultaat presenteren naar grondeigenaren dus niet alleen landbouw: voorstel Frank Jorna.

In het communicatieteam van 1DYK zal een gezamenlijke boodschap worden geformuleerd. Het collectieve besluit van 1DYK is dat we samen de puzzel moeten leggen en concreet moeten worden. Een randvoorwaarde hierbij is het gesprek met de grondeigenaren. Dit moet iets zijn dat alle zeven partijen uitdragen, zodat we zeker weten dat we elkaar kunnen ondersteunen wanneer het spannend wordt.

Hoe nu verder?

Afgesproken wordt dat er volgende week een teamsessie van een half uur wordt ingepland zodat Tineke de Vries terugkoppeling kan geven van het gesprek met de achterban en of ze wel of niet aan boord blijven.

vraagt nog of er 11 en 12 november wel gestart kan worden met de onderhandelingen? Frank Jorna bevestigt als voorzitter dat dit akkoord is vanuit de stuurgroep 1DYK.

Tineke de Vries geeft nog aan dat capaciteit bij hun een probleem is en mochten ze er bij blijven, ze niet kan garanderen dat er continue iemand vanuit LTO aanwezig is.

geeft aan dat meerdere partijen tegen dit probleem aanlopen.

: "bestuurlijk heeft u als stuurgroep aangegeven landbouw er graag bij te willen. U geeft ons groen licht om te beginnen, met integriteit en zorgvuldigheid. Het is belangrijk om landbouwonderwerpen niet te bespreken als de betrokkenen er niet bij zijn. Het is onze plicht om degenen die aan tafel komen vanuit de landbouw, op vlieghoogte te brengen zodra zij aanwezig zijn"

vult aan: "de oproep van om te streven naar het bijdragen aan het succes van een ander is een essentiële mindset en streven voor alle partijen en is ook wat ik vanmiddag bij meerdere SG leden hoor. De potentie zit er gewoon in, houd dat vast ook richting de aankomende 2 dagen".

Samenvatting van gesprek

Landbouw moet nadenken hoe zij aan tafel kunnen blijven/komen. Zit vooral in tijd en menskracht. Ook het praten over gronden van een ander is een no-go voor hen.

Het proces van november/december gaat erom maatregelen te filteren op haalbaarheid. Dat vraagt concreetheid en eerlijke keuzes. Een verhaal, een lijst, een perspectief.

Wat je dan vervolgens moet laten landen in het gebied gaat natuurlijk over het gesprek met de grondeigenaren. Je kan niet over mensen hun grond beslissen, maar moet er uitkomen mét hen.

1DYK partners stellen vast dat het rand voorwaardelijk is om grondeigenaren te betrekken bij de ideeën die landen in een eindproduct. Je kan echter ook niet met vage plannen bij partijen langsgaan dus first things first.

Er is geen enkele partij aan tafel gelegitimeerd om te spreken namens individuele grondeigenaren. Ook LTO niet.

1DYK partijen willen samen het signaal geven naar de buitenwereld (en dus ook grondeigenaren): we nemen geen beslissingen over mensen/gronden/bedrijven, maar moeten wel kijken waar we elkaar bestuurlijk kunnen vinden. We lopen niet weg voor de verantwoordelijkheid om concreet te worden. Uiteindelijk delen we het perspectief wat we zien natuurlijk met de buitenwereld

Punt 7 is hierbij ook behandeld geeft Frank Jorna aan.

6. Stand van zaken dijkversterkingsprojecten

Dit punt is niet besproken en wordt doorgeschoven naar de volgende vergadering.

7. Capaciteit en beschikbaarheid aanbrekende fase

Dit punt is niet apart besproken maar meegenomen in punt 5.

8. Rondvraag

Jan Dijkstra vraagt wanneer we met communicatieboodschap naar buiten treden?

█ geeft aan dat er een communicatieteam is waar mee afgestemd wordt. Pro actieve communicatie, ook reactief dat we elkaar opzoeken zodat er 1 redeneerlijn wordt gegeven.

9. Sluiting

Punt 6 wordt doorgeschoven naar de volgende keer.

Frank Jorna sluit de vergadering om 17.54 uur en dankt de deelnemers voor hun afwezigheid

Volgende vergadering is op 19 december van 10.00 – 12.00 uur.

UPDATE STUURGROEP 1DYK

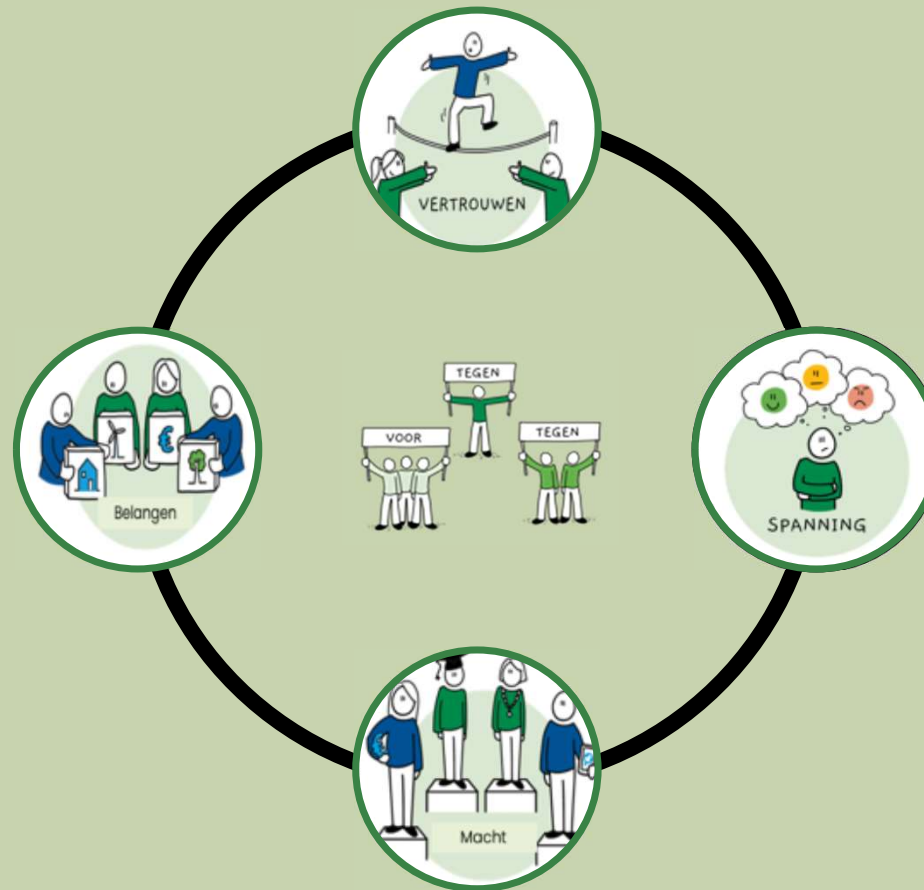
STAND VAN ZAKEN 4 NOVEMBER 2024 / PROGRAMMABUREAU

Inhoud

- Altijd de opgave voorop
- Terugblik op afgelopen periode
- Tussentijdse resultaten in het ontwerpproces
- Vooruitblik op Q4 2024/Q1 2025
- Capaciteit en beschikbaarheid aanbrekende fase

Ontvlammingsfactoren IIP 1DYK

Tombola van Macht en Vertrouwen ©

Observaties Programmabureau

- Jullie worden, na jaren van praten, concreter. Dat geeft spanning
- Ontvlammingsfactoren laaien op: belangen, spanning, macht en vertrouwen
- Het proces kan zeker beter, maar het begint met intenties
- Zijn bestuurlijke afspraken van februari 2024 voldoende?
 - Heldere scope en verwachtingen over de opgaves?
 - De wil om er, in consensus, uit te komen?
 - De vaststelling :alle belangen met mandaat aan tafel?
 - Achterbanrepresentatie en de lusten/lasten van deelname?
 - Een uitlegbaar eindproduct met oog voor objectieve criteria?

1DYK

ALTIJD DE OPGAVE VOOROP

Opgave

Q1 2025 ligt er een akkoord op het integraal inrichtingsplan voor 47 km dijkverbetering Koehool – Lauwersmeer waarbij samenhangende initiatieven uit het Gebiedsdocument 1DYK, PAGW maatregelen, het Ecologisch Perspectief en andere raakvlakprojecten zijn meegenomen waar mogelijk.

Hierbij is rekening gehouden met 3 kernelementen:

- Dijk versterkt - Hoogwaterveiligheid
- Randen verzacht- Ecologisch herstel waddengebied
- Gebied verrijkt – meerwaarde rondom de dijk

Doorkijk:

- Eind 2025 zijn integrale effectstudies inclusief maatregelen IIP klaar.
- Begin 2026 start de procedure projectbesluit (Project Groen). Eind 2026 ligt er een projectbesluit voor Project Groen met het IIP als onderlegger.

Een proces van jaren

Een gezamenlijk gebiedsdocument

Drie dragers / Zes thema's:

- Randvoorwaardelijk dat wat voor alle thema's en initiatieven meegewogen dient te worden: Ruimtelijke Kwaliteit, Grond/ Bodem/Slib mogelijkheden
- Inhoudelijk dat wat bijdraagt aan de inhoudelijke kwaliteit op verschillende plekken in het gebied: Natuurlijke Kwaliteit, Duurzaam Toerisme, Zoetwaterbeschikbaarheid, Vitale Kust

Thema's zijn:

- zoetwaterbeschikbaarheid
- natuurlijke kwaliteit
- grond/bodem/slib
- vitale kust
- duurzaam toerisme
- ruimtelijke kwaliteit

Heel veel projecten en initiatieven!

Met 7 eigenaren

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

provinsje fryslân
provincie fryslân

GEMEENTE
NGARD
EAST FRYSLÂN

en een afvaardiging van
landbouw- en terrein-
beherende organisaties

De 1DYK organisatie

Stuurgroep 1DYK

Programmateam 1DYK

PB

Werkplaatsen:
Participatieve werkvormen om
oplossingen te vinden

Lokale consulten:
Participatieve werkvormen met
oog voor regionale dynamiek

Digitale en analoge informatievoorziening

TERUGBLIK OP AFGELOPEN PERIODE

Planning wk 36-52

	Week 36	Week 37	Week 38	Week 39	Week 40	Week 41	Week 42
Bijzonderheden	Intensieve Werkplaats-periode verwacht!					Bundeling van mogelijkheden	
Stuurgroep	5-sep						
Programmateam				27-sep			ntb
Programmabureau		12-sep	19-sep	26-sep	3-okt	10-okt	18-okt
Communicatieoverleg			16-sep				
Werkplaatsen	<i>bilateraal ontwerpen</i>		<i>bilateraal ontwerpen</i>		<i>buffer</i>	<i>Plenair delen. Datums ntb</i>	
Lokale konsulten							

Organiseren van vervolgproces

- Overleggen met andere opgaves (scope)
- IIP > dijkversterking (scope)
- Componenten concretiseren (zie werkplaats)
- Belangen herhalen (zie gedeelde belangen)
- Governance bewaken (spanning op mandaat)
- Opbouwen van een pakketonderhandeling (integraliteit)

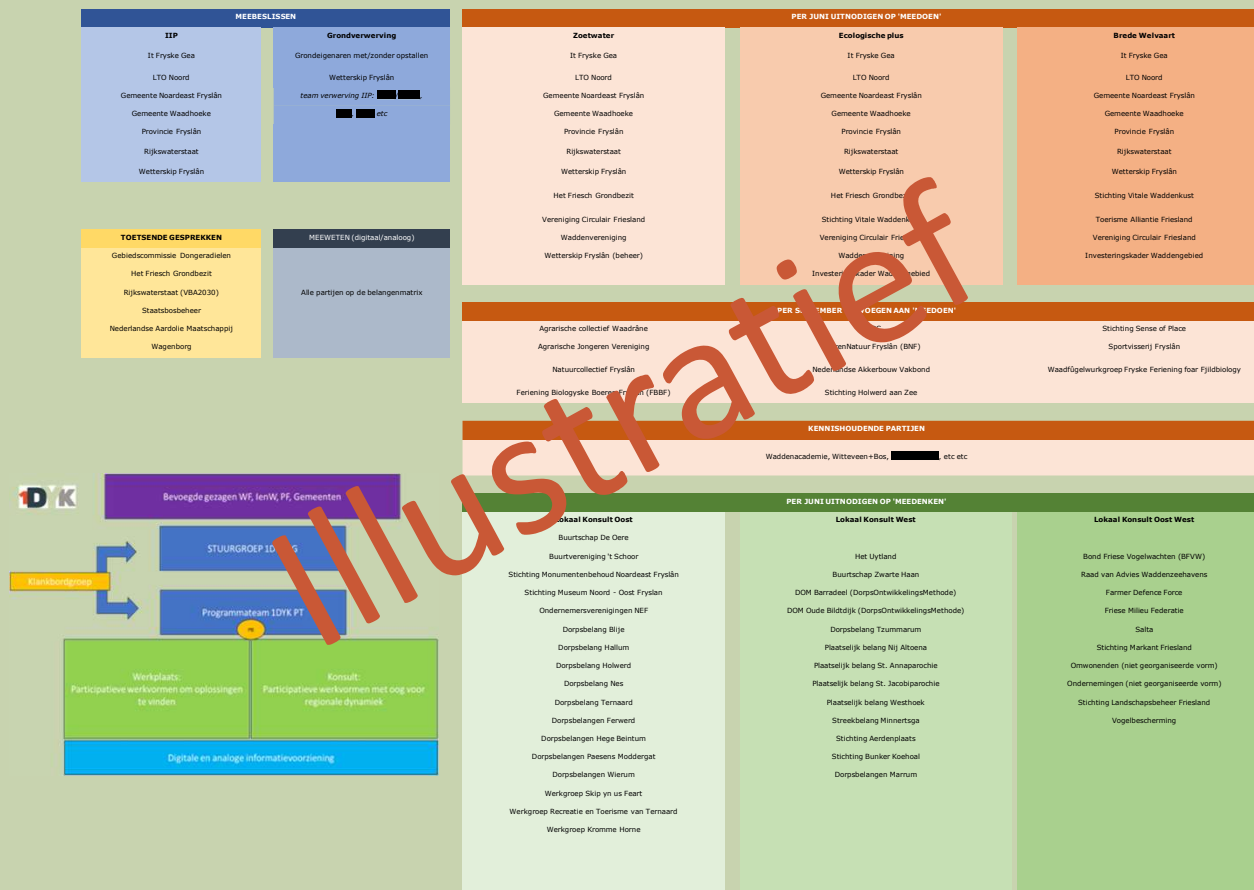

Oog voor elkaars belang

- Helpt om het eigen belang helder te omschrijven
- Het belang van de ander te doorgronden
- Zorgt voor rijkere oplossingen...
- ...en een winnaarsspeech voor alle partijen
- Grote kans dat een eenzijdig plan geen stand zal houden

Bijschaven van de dialoogstructuur

TUSSENTIJDSE RESULTATEN ONTWERPPROCES

Terugblik

Werkplaatsen

Gebiedsdocument

1e ronde - plenair (juni):

- ecologische plus
- zoetwater
- brede welvaart

2e ronde - 1 op 1- (sept):

Prv. Fryslân (zoetwater)
It Fryske Gea
Holwerd aan Zee
Wetterskip
Gem. Waadhoeke
RWS-PAGW
Waddenvereniging
Gem. Noardeast Fryslân
Dongeradielen

IIP - Gebiedsplan

'23

Q2-Q3 '24

Q4 '24

Q1 '25

Oogst

- *Integrale ambities*
- *Verschil in tempo*
- *Mate van concreetheid*
- *Grond*
- *Kennis*
- *Geld*
- *Context & afbakening*

Algemene bevindingen

OPGAVE

BOUWSTENEN

KOPPEL - KANSEN

DENKRICHTINGEN

dijk

natuur

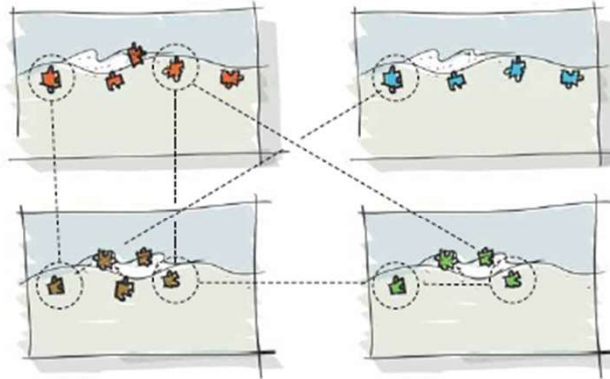
landbouw &
water

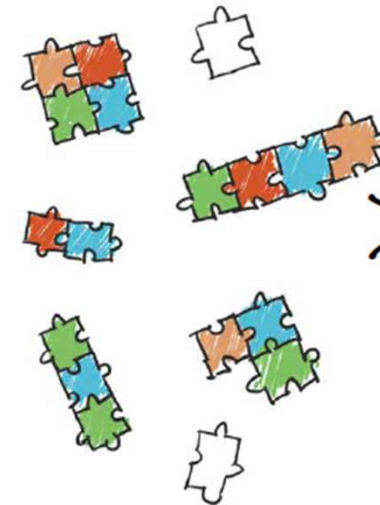
recreatie &
toerisme

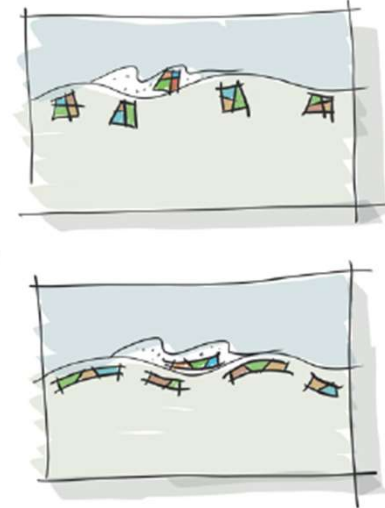
Mogelijke
maatregelen

Logica van
de plek

Samenhang door
combinaties van
maatregelen

Samenhang op
landschapsniveau

'randen verzachten'

verbeteren natuurkwaliteit
buitendijks

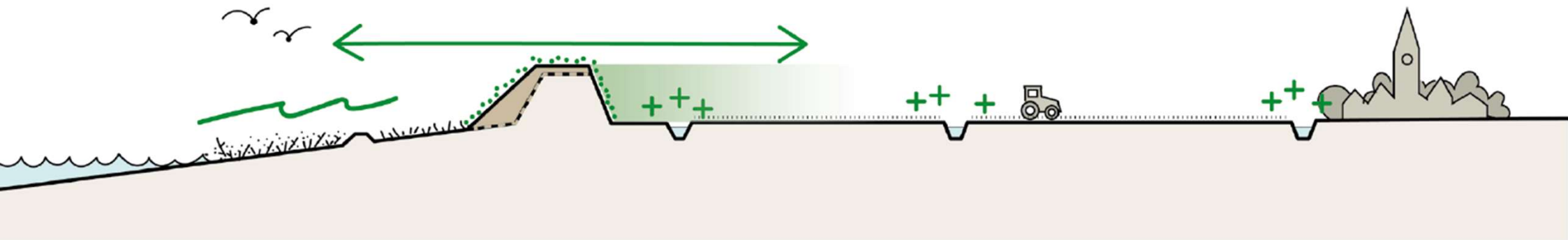
zoet-zout overgang
& vispassages

verbeteren natuurkwaliteit
binnendijks

groenblauwe dooradering

vergroten dynamiek

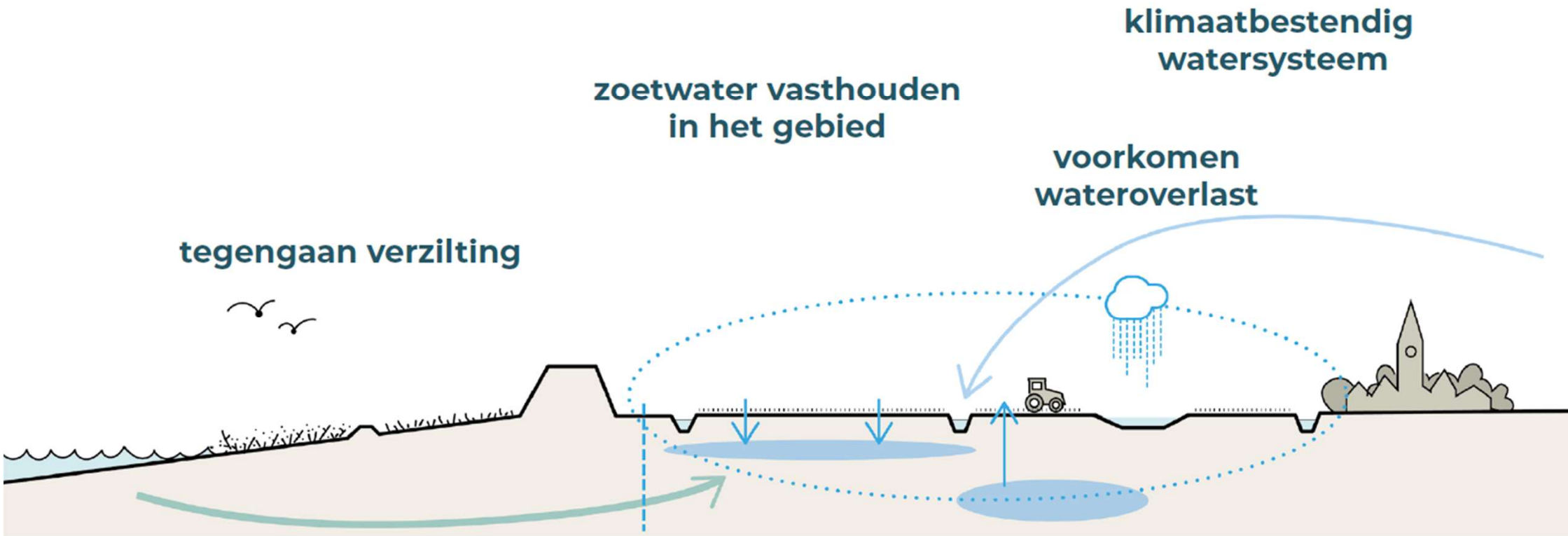
verzachten
randen waddenkust

- VOORBEELD -

‘toekomstbestendige landbouw’

Bouwstenen - VOORBEELD -

Buitendijks

Verbeteren kwaliteit
kwelder

Verkwelderen
zomerpolders

Kwelders
ontwikkelen

Realisatie
NNN-opgave

Vergroten buitendijks
areaal

Dijk

Bloem- en
kruidenrijke dijk

Natuurvriendelijke
harde buitenbekleding

Natuurvriendelijke
oevers teensloot

Optimaliseren
vispassages

Nieuwe vispassages

Binnendijks

Hoogwatervluchtplaat-
sen en broedeilanden

Natuurvriendelijke
oevers (gbd)

Bloem- en kruidenrijke
bermen (gbd)

Bouwstenen - VOORBEELD -

Landbouw & water

Zoetwater - systeem

Verbreden
watergangen

Waterberging t.b.v.
zoetwater

Peilverhoging

Zoetwater - perceel

Verbeteren
bodemkwaliteit

Anti-verziltingsdrainage
(pilot)

Water op perceel
vasthouden (pilot)

Zoetwater - lokaal

Verticale drainage
(pilot)

Ondergrondse
wateropslag (pilot)

Waterafvoer

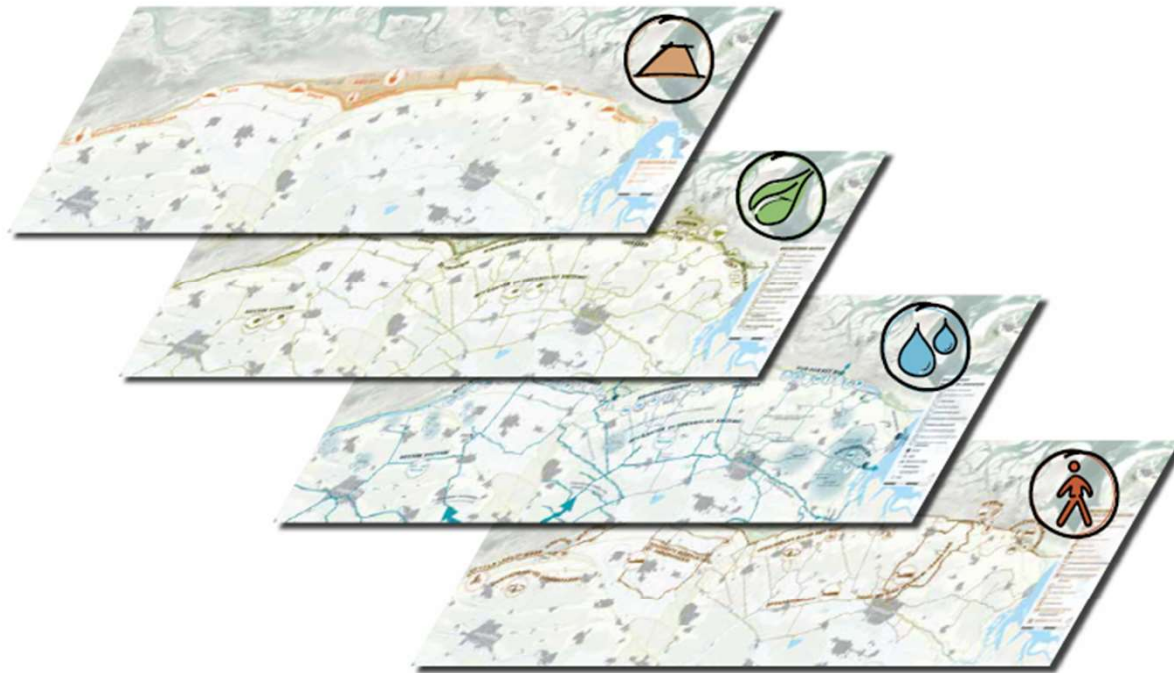

Waterberging ter
voorkoming overlast

Bouwstenen - VOORBEELD -

Mogelijke koppelkansen

Groene dijk

Kwelder

Klutenplas

Opvaarten

Pleisterplaatsen

Kwesties

Beheer groene dijk - bloemrijk vs begrazing ?

Kleiwinning kwelder - i.c.m. natuurontwikkeling ?

Verkwelderen zomerpolders - gradient vs mozaiek ?

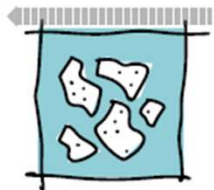
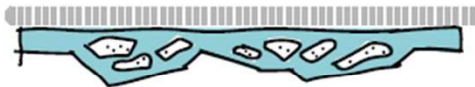
Inpassing klutenplas - compact vs langgerekt ?

Meekoppelen klutenplas - waterberging, recreatie, klei ?

Zoet-zout overgangen - effectiviteit / kansrijksheid vispassages ?

Opvaarten - bijdrage aan doelen water en natuur ?

Pleisterplaatsen - passend programma, profiel ?

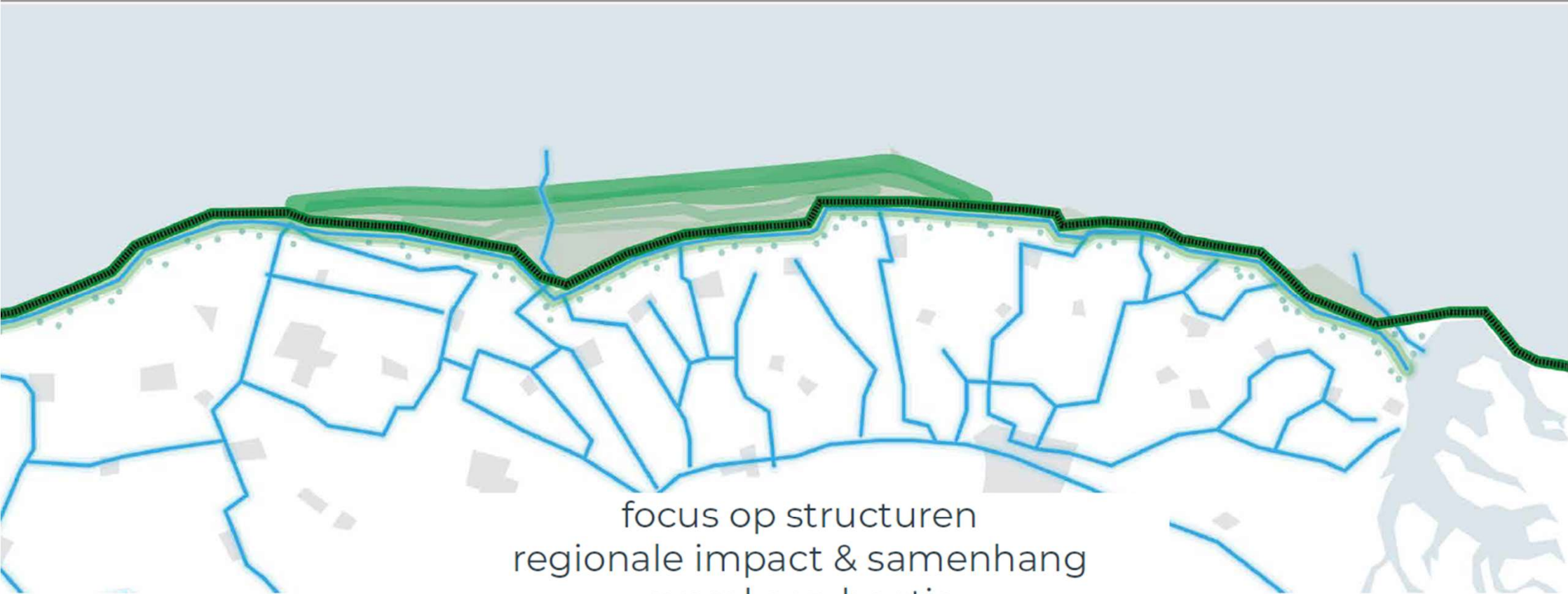

focus op plekken
lokale impact & samenhang
locaties transformeren
vernieuwen
raakt enkelen maar substantieel

Denkrichtingen

Lange lijnen

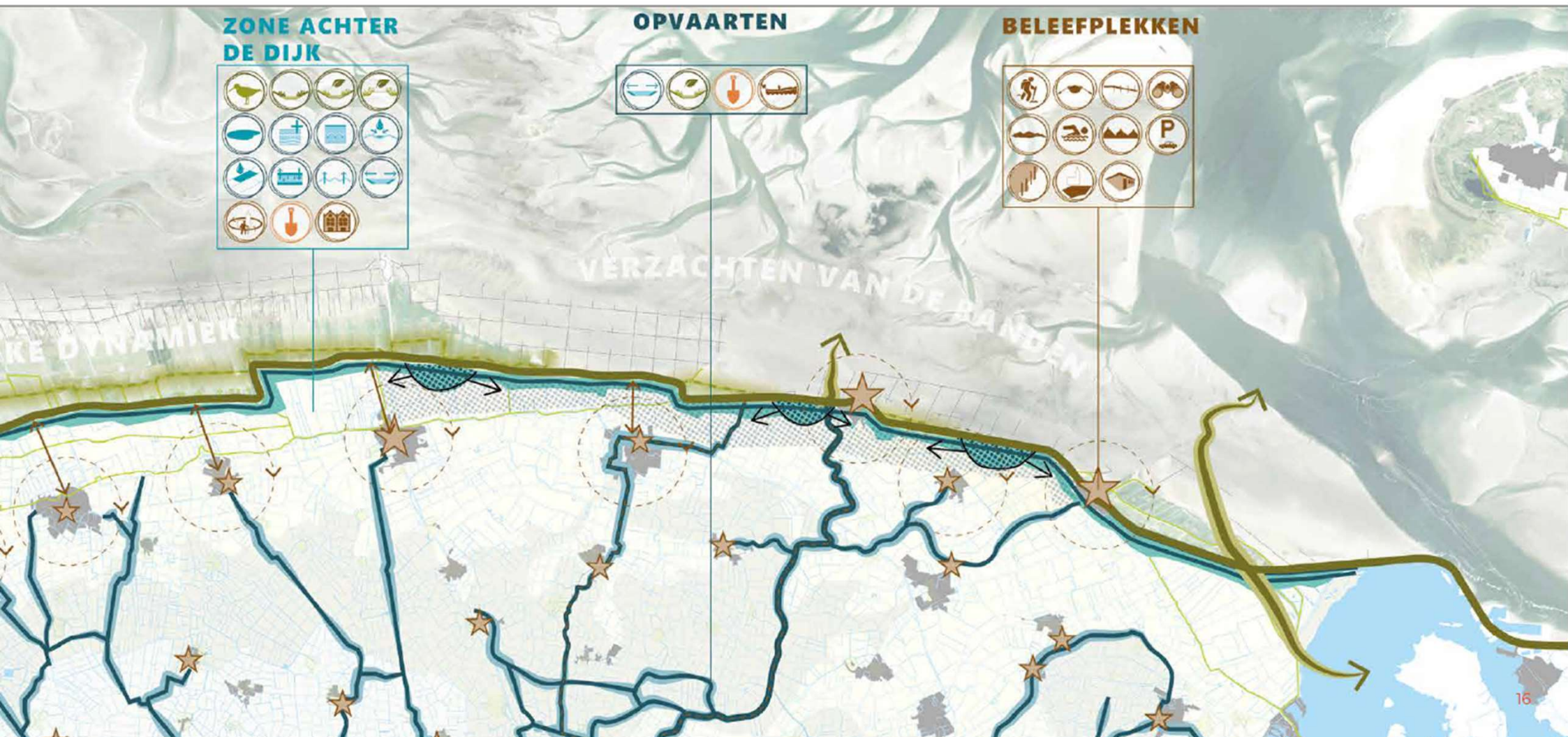
focus op structuren
regionale impact & samenhang
overal een beetje
aansluiten bij het bestaande
raakt velen maar beperkt

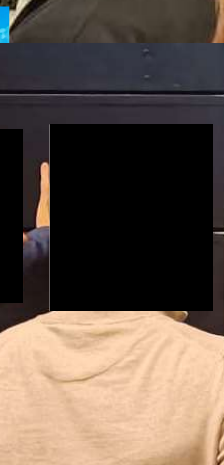
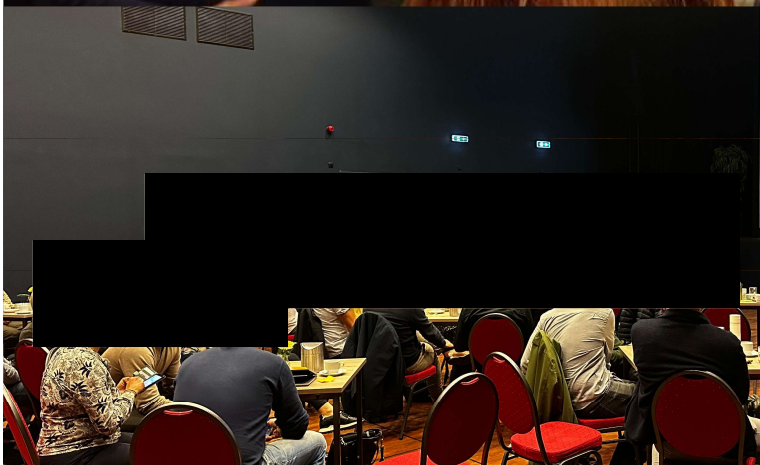
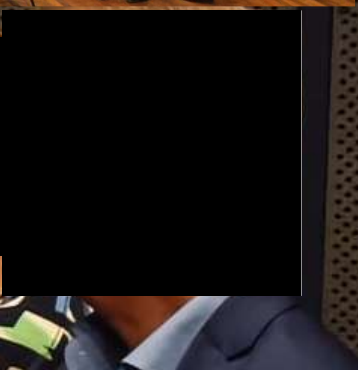
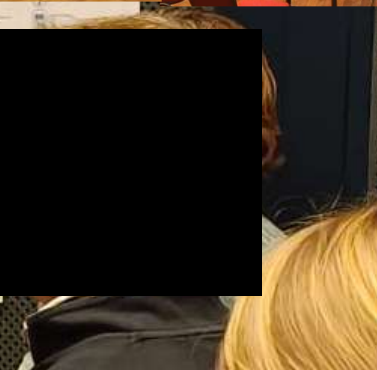
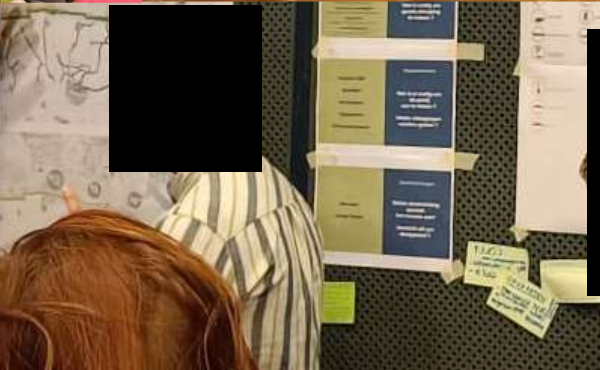
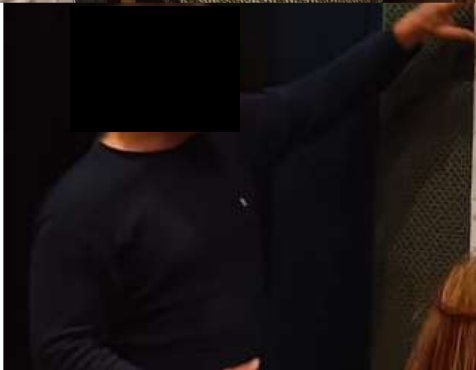
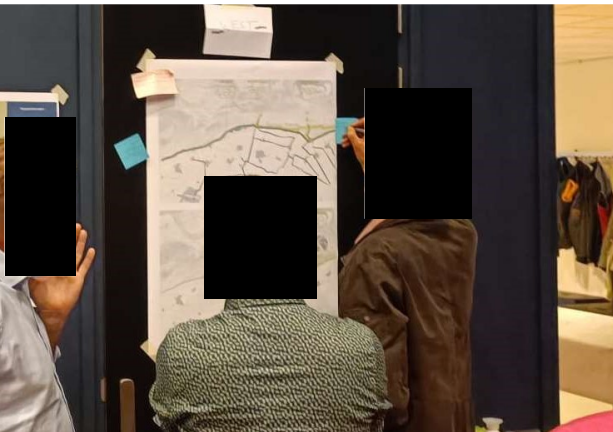
- VOORBEELD -

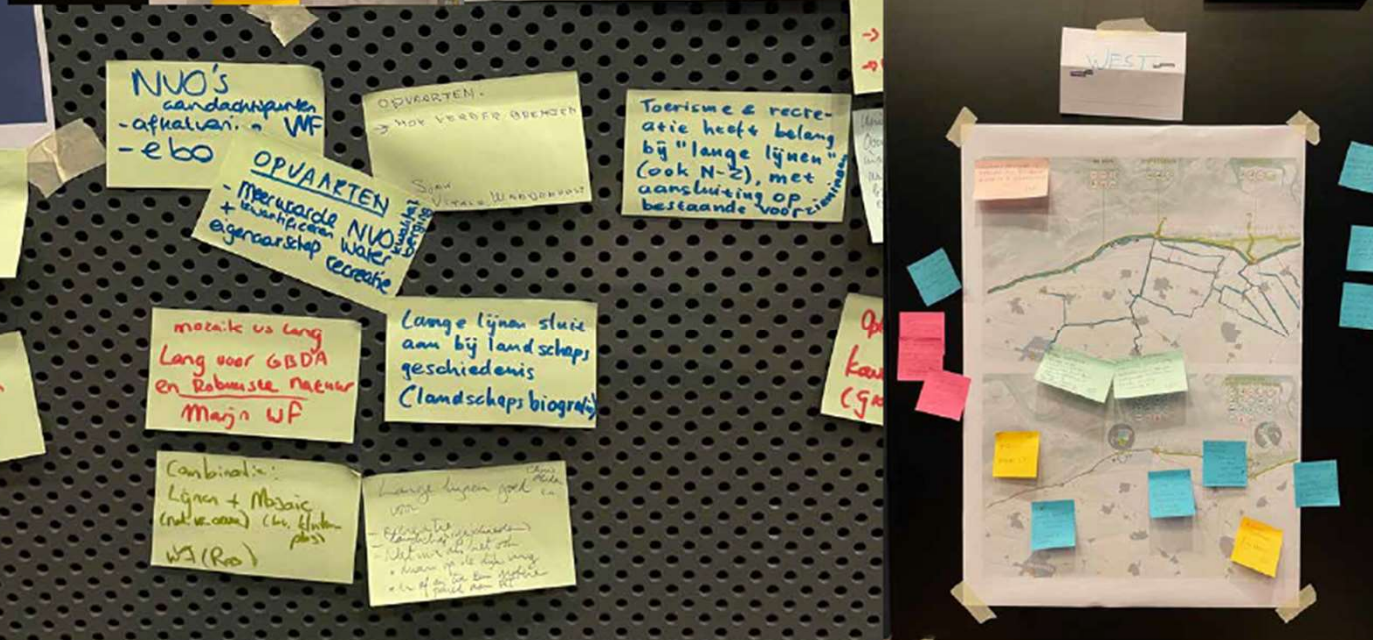
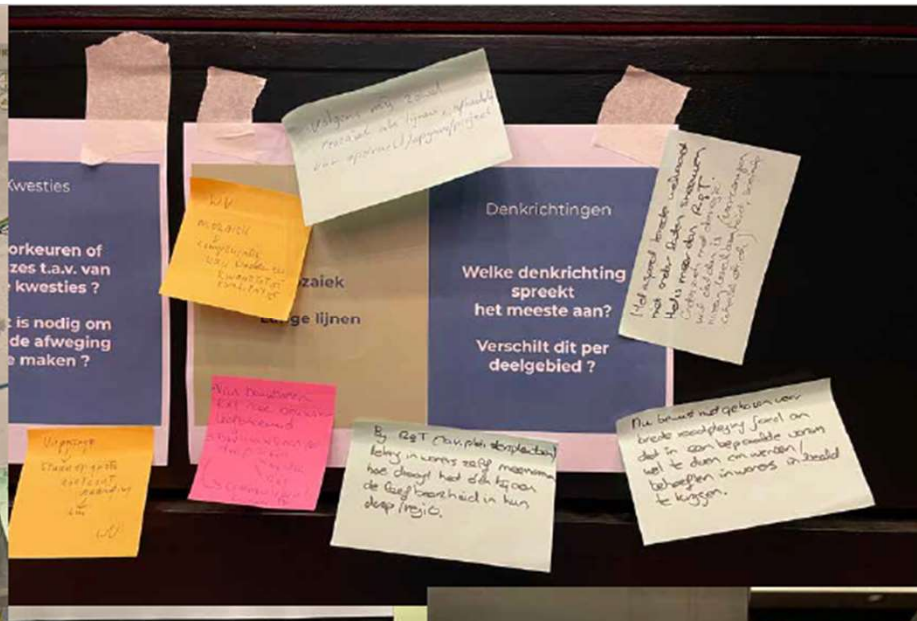
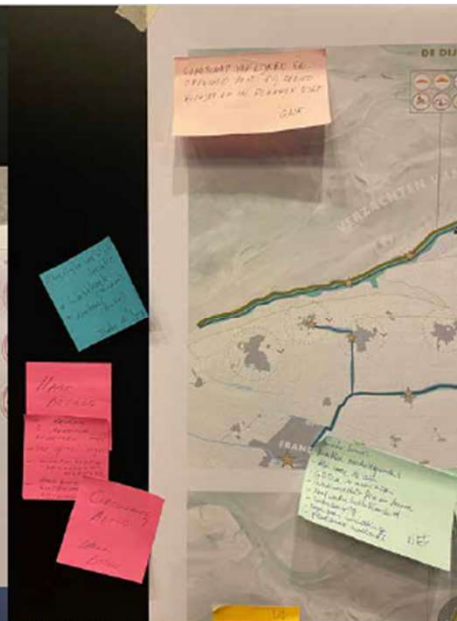
Denkrichtingen

- VOORBEELD -

2. Lange lijnen

VOORUITBLIK Q4 2024 – Q1 2025

Planning

	Week 45	Week 46	Week 47	Week 48	Week 49	Week 50	Week 51	Week 52	Week 01
	Intensieve Programmateam-periode					Uitwerking concept-akkoord		Kerstreces	
Stuurgroep	4-nov						19-dec		
Programmateam		11-nov+12-nov		25-nov+26-nov			16-dec+17-dec		
Programmabureau	7-nov	14-nov	21-nov	28-nov	5-dec	12-dec	17-dec		
Communicatieoverleg	5-nov					10-dec			
Werkplaatsen									
Lokale konsulten									

Procesvervolg

- Vaststelling dat we een volgende fase binnengaan
- Aanscherping spelregels
- Uitleg over de criteria. Ingangscriteria vs. toetsingscriteria
- Opbouw pakketonderhandeling
- Logica der dingen onder begeleiding van ontwerpleiding. Wat zijn de kwesties waar nu iets te kiezen valt? Waar zit discussie?
- Oog voor belangen en de wil om iedereen een winnaarsspeech te bieden
- Klaar hebben staan van specialisten zodat partijen vermogend aan het gesprek kunnen deelnemen

Gebruik maken van objectieve criteria

Knock-out criteria:

- Een akkoord moet juridisch en wettelijk haalbaar zijn (denk aan vergunbaarheid)
- Een akkoord moet technisch realiseerbaar zijn binnen een afzienbare termijn (5 jaar).
- Een akkoord moet betaalbaar zijn, c.q. er moet door een of meerdere partijen voor betaald willen worden.
- Een akkoord moet controleerbaar en handhaafbaar zijn.

Wenselijkheidscriteria:

- Oplossingen met daarin de meeste belangen verwerkt hebben de voorkeur.
- Concretere oplossingen zijn beter dan abstracte opties.
- Oplossingen gebaseerd op feiten hebben de voorkeur, boven oplossingen waar feitelijke onderbouwing ontbreekt
- Oplossingen hebben een eigenaar/initiatiefnemer
- Oplossingen die toekomstgericht en duurzaam zijn hebben de voorkeur.

Rijkswaterstaat

- Vanuit N2000, KRW zijn de wettelijke verplichting om (Waddenzee)natuur te verbeteren.
- Als N2000/KRW beheerder wettelijk verplicht om verslechtering te voorkomen. Bijv. tegenover zeewaartse uitbreiding moet een grote plus voor de natuur komen te staan.
- Uitlegbaarheid van het IIP i.h.k.v. precedentwerking naar andere gebiedsprocessen.
- Uitvoering van PAGW-maatregelen stimuleren. PAGW is een beleidsopdracht.
- In de opdracht van IenW/LNV naar WF inzake de PAGW maatregelen zit de randvoorwaarde dat RWS inhoudelijke experts levert.
- Heldere afspraken over grondeigenaren en EBO-afspraken. 'Eigendom volgt beheer'.

- Opkomen voor de belangen van eigen achterban en het versterken van de regionale belangenbehartiging.
- Toekomstbestendigheid en verdienmodel: het bieden van perspectief op ondernemen en het bijbehorende verdienmodel.
- Schoon en voldoende water: de huidige beschikbaarheid en kwaliteit zoetwater (in oppervlaktewater) behouden of eventueel verbeteren. Verzilting tegengaan.
- Voldoende beschikking over gronden (m²), houden wat er is.
- Bijdragen en stimuleren van kennis en innovatie op gebied van verzilting.
- Het bijdragen aan een goed imago van agrariërs in lokale, regionale en landelijke context.

Wetterskip Fryslân

- Als waterveiligheidsbeheerder wettelijke taak om de waterveiligheid te borgen.
- Tijdig opleveren van IIP. Planning en budget zijn cruciaal voor beschikking HWBP. Planning niet halen, kost geld.
- Borging van waterkwaliteit en kwantiteit, duurzaam zoetwaterbeheer, KRW.
- Toekomstbestendig relatiebeheer, zichtbaar en transparant in het proces.
- Plek voor PAGW-maatregelen welke WF uitwerkt in planstudiefase (opdrachtnemer van PAGW).
- Een plan dat haalbaarheid vergunning Wet natuurbescherming, o.a. voor groene dijk vergroot/garandeert.
- Zicht op realisatie van het totaalplaatje 'Dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt'.
- Heldere afspraken EBO en uitlegbare financiering. Een beheerbare dijk.

It Fryske Gea

- Bijdragen aan de bescherming en ontwikkeling van natuur, erfgoed en landschap in de provincie Fryslân; zilte vitaliteit als uitgangspunt.
- Verwerving, ontwikkeling en beheer van natuurterreinen is de belangrijkste kerntaak.
- Waddenzee doelen N2000 worden behouden of verbeterd.
- Plus op natuur Waddenzee (buitendijks, binnendijks, PAGW)
- Afmaken NNN-opgave buitendijks, heldere afspraken trekker en uitvoering bestaand beleid.
- Zoveel mogelijk ecologische functies van de rand van het Wad realiseren.
- Heldere zakelijke afspraken over EBO.
- Behouden eigen gronden t.b.v. eeuwigheidswaarde.

Provincie Fryslân

- Uitvoering geven aan het Coalitieakkoord "Oparbeidzjen" (2023-2027)
- Uitvoering geven aan Provinciale Omgevingsvisie(s) waar onder meer de Blauwe Omgevingsvisie 2050 en de plattelandsvisie voor Fryslân 2050 valt en daarbij invulling geven aan de thema's en opgaven genoemd in het Frysk Programma Landelijk Gebied en Fryslan Klimaatbestendig 2050+.
- Het bijdragen aan het versterken van het sociaal economisch perspectief van de provincie.
- Het vervolmaken van het NatuurNetwerk Nederland (wettelijke taak) en bijdragen aan het FPLG.
- Uitvoeren van de wettelijke taken voor onder meer de Natuur Netwerk procedure Wet natuurbescherming (Wnb), Kaderrichtlijn Water en Natura2000.
- Bijdragen aan de lange termijn kustontwikkeling, Waddenagenda 2050 en de Uitvoeringsagenda Wadden 21-26.
- Het veiligstellen van de beschikbare gelden –waaronder IKW- voor impuls in de provincie en kustlandschappen.
- Het oeg houden voor de bescherming van belangrijke landschapselementen

Gemeente Noardeast-Fryslân

- Uitvoering geven aan het Coalitieakkoord Ferbûn mei de Mienskip (2022-2026)
- Uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie Noardeast-Fryslân (2024)
- Het zoveel mogelijk behouden van het unieke karakter van het cultuurhistorische landschap en de dorpen.
- Het verbeteren van de Ruimtelijk Kwaliteit en de bereikbaarheid.
- Het bijdragen aan onderlinge verbondenheid binnen de Mienskip.
- Een (verkeers)veilige gemeente en veilige uitvoering van het project.
- Stimuleren van lokale werkgelegenheid t.b.v. onder anderen landbouw, recreatie en toerisme.
- Het leveren van maatschappelijke meerwaarde en of een economische plus op gemeente.
- Een wettelijke taak bij het verlenen van vergunningen in het kader van de Omgevingswet.

Gemeente Waadhoeke

- Uitvoering geven aan het Coalitieakkoord Sun Werkje oan 'e Takomst (2022-2026). Vanuit UP 21-26 rol in R&T.
- Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat met een landschap dat uitnodigt om te wandelen, te fietsen en te sporten.
- Een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem voor iedereen en voor alle vervoersmiddelen.
- Ondernemers krijgen ruimte en kansen voor duurzame ontwikkeling waar mogelijk met maatwerk.
- Een wettelijke taak bij het verlenen van vergunningen in het kader van de Omgevingswet.
- Verbeteren van de bereikbaarheid en de toeristische voorzieningen in de kuststrook.
- Versterken samenwerking agrariërs en verbeteren biodiversiteit in gemeente.
- Wil beter gebruik maken van het Waddenfonds en de eventuele opvolger daarvan.

Opzet proces november/december

VERTREKPUNT

- Vaststellen nieuwe fase incl. spelregels/ criteria
- Doorleven van het algemene verhaal en de integraliteit
- Verhouding tot andere 'tafels' binnen het gebied (Dongeradielen, Kwelder-totaalbeeld)
- Presentatie ontwerp [REDACTED] &co

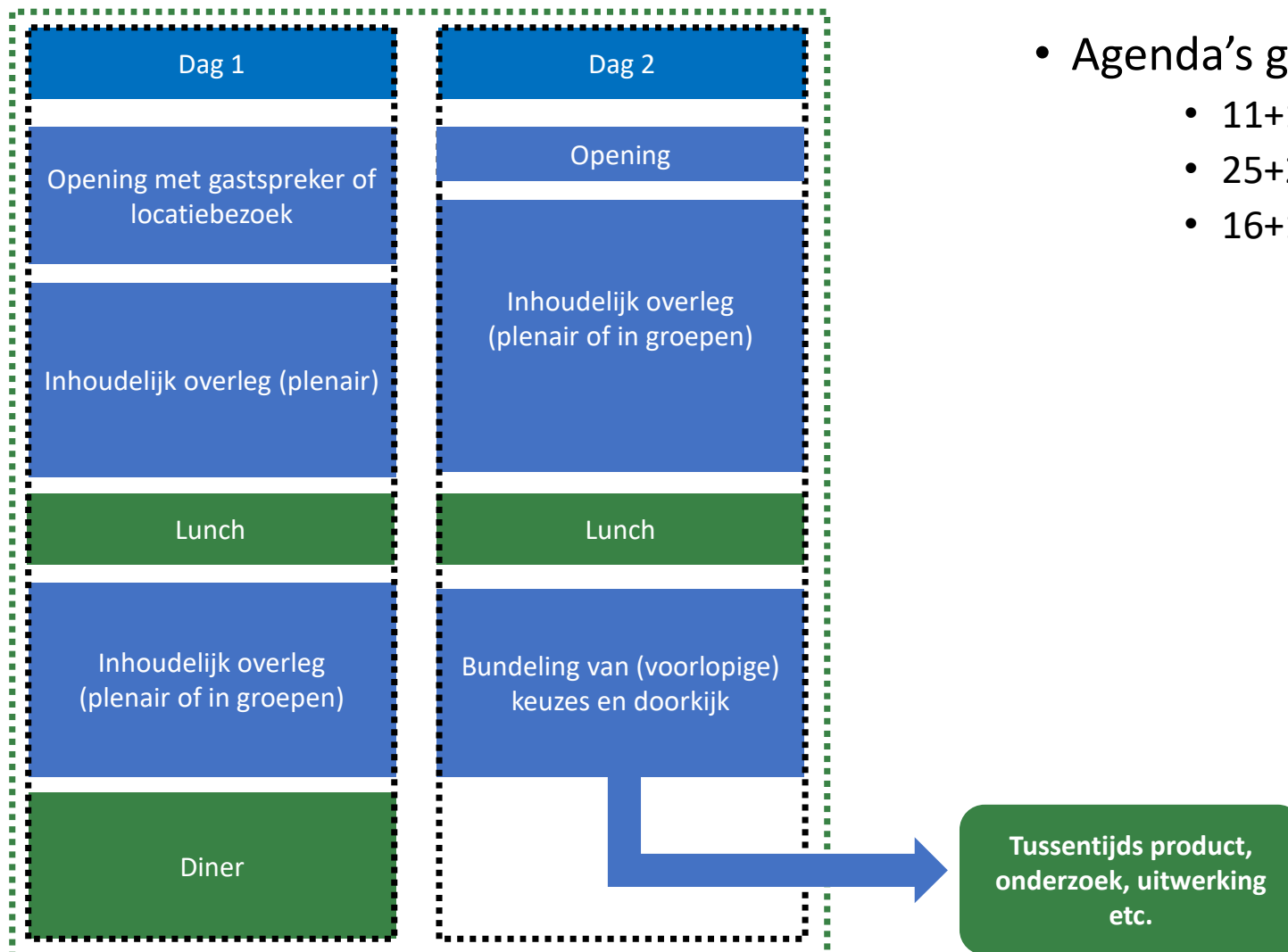
MAATREGELEN (volgorde is onderwerp van gesprek)

- Ontwerp dijkversterking + impact op natuur
- Ecologische maatregelen
- PAGW maatregelen
- Waterbeschikbaarheid – op systeemniveau, polderniveau en perceels niveau
- Welvaartsmaatregelen o.a. i.h.k.v toerisme, recreatie
-
- 'Lijn'/netwerk maatregelen (Op paad lâns it Waad, Opvaarten/bermen van Braaksma)
- 'Hub'hotspot maatregelen (Waar komen dingen samen? Denk aan Zwarte Haan, Swiet Wetter Wierum Ternaard, Buitendyks, Paesens Moddergat)
- 'Stip maatregelen' – diverse maatregelen die op verschillende locaties een plek kunnen krijgen

BORGING

- Bundeling van (voorlopige) keuzes
- Wat moet en willen we nu, wat kan later? (Niet mee in het IIP betekent niet nooit meer doen)
- Noodzakelijke afspraken en toezeggingen over en weer
- One-text-benadering + kaart + overzicht met maatregelen

Opzet tweedaagse

- Agenda's gereserveerd:

- 11+12 november
- 25+26 november
- 16+17 december

Opbouw

SESSIE 1 HET VERHAAL

- Wat hebben we gemeen?
- Het plan begint met het verhaal
- Kracht in integraliteit
- Over generaties heen samenwerken
- Dijk en de ambities die zich daartoe verhouden
- Spelregels, criteria

SESSIE 2 DE COMBINATIES

- Uit het gebied, perspectief van buitenaf
- HWBP, PAGW, KRW
- Natuurdossiers geven de meeste spanning
- Doorwerking in landbouw
- Waterbeschikbaarheid
- Welvaart en welzijn
- Som der delen

SESSIE 3 BORGING

- Perspectief met ambities
- Toezeggingen en afspraken
- Uitwerking in de tijd
- Het laten stollen in een akkoord

1DVK

TER OVERWEGING EN AFSTEMMING

Observaties Programmabureau

- We worden, na jaren van praten concreter. Dat is spannend.
- Ontvlammingsfactoren: belangen, spanning, macht en vertrouwen
- Zijn bestuurlijke afspraken van februari 2024 voldoende?
 - Heldere scope en verwachtingen over de opgaves?
 - De wil om er, in consensus, uit te komen?
 - Uit eigen belang kiezen voor samen?
 - Alle belangen op tafel, met mandaat aan tafel?
 - Achterbanrepresentatie en de lusten/lasten van deelname?
 - Een uitlegbaar eindproduct met oog voor objectieve criteria?

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

provinsje fryslân
provincie fryslân

GEMEENTE
NGARD
EAST FRYSLÂN

en een afvaardiging van
landbouw- en terrein-
beherende organisaties

Verslag 27^e Stuurgroepoverleg 1DYK

Datum: Maandag 11 november 2024
Tijd: 9.00 uur – 9.30 uur
Locatie: Online, ambtelijke ondersteuning samen online op locatie Het Lage Noorden
Aanwezig: Frank Jorna (Wetterskip Fryslân) (vz), Henk de Vries (It Fryske Gea), [REDACTED] (RWS), Jan Dijkstra (gemeente Waadhoeke), Tineke de Vries (LTO Noord), Sybe Knol (Provincie Fryslân), Pieter Braaksma (gemeente NOF).
Afwezig (MK): Henk de Vries (IFG)

Aanwezig: [REDACTED] (Wetterskip Fryslân), [REDACTED] (gemeente Waadhoeke), [REDACTED] (RWS), [REDACTED] (Wetterskip Fryslân, notulist), [REDACTED] (gemeente NOF), [REDACTED] (onafhankelijk procesbegeleider 1DYK), [REDACTED] (Provincie Fryslân), [REDACTED] (onafhankelijk ontwerpleider 1DYK).

1. Opening - Frank Jorna

Terugkoppeling van LTO aan 1DYK partners naar aanleiding van Stuurgroep 27. Dat is het enige agendapunt voor vandaag.

Tineke de Vries

Tineke geeft aan dat na overleg met de landbouw achterban, besloten is om door te gaan met het proces 1DYK. Er zijn wel veel zorgen in de landbouw achterban, zowel binnen- en buitendijks. Grotere zorgen liggen wel buitendijks. Het standpunt in algemene zin is ook wel: als we er niet bij zitten gaat het ook door dus kun je maar beter aansluiten, want dan heeft landbouw een stem aan tafel.

Concreet betekent dit dat [REDACTED] en [REDACTED] zullen aansluiten.

Frank Jorna vraagt na de mededeling van Tineke wie van de aanwezige bestuurders om hierop wil reageren.

Jan Dijkstra: "blij met de mededeling, verreweg de beste conclusie. De zorgen zijn niet weggenomen, dus we moeten met elkaar zorgen dat er een oplossing komt".

Pieter Braaksma: "blij dat landbouw aan boord blijft. Het achterliggende signaal is dat we scherp moeten zijn dat we rekening houden met mensen in de omgeving. En we moeten ook zorgen dat de mensen die schade ondervinden gecompenseerd worden".

Frank Jorna: "blij met de terugkoppeling". Frank vraagt nog wel: "wat heb jij (Tineke) verder nog van ons nodig? Tineke: "ik vind het vooral belangrijk dat er goed geluisterd wordt wat er zich achter de dijk plaatsvindt. Pachters en eigenaren hebben zorgen, we

spreken naar mijn idee te vaak over het gebied en niet met het gebied. Suggestie: neem de landbouw mee met bv excursies, zij weten goed wat er gebeurt onder meer de aangroei rondom de kwelder. Tineke vervolgt: "mensen maken zich ook zorgen over de toekomstige beleidsontwikkeling. Als dit klaar is, komt er weer een volgende visie".

■ geeft aan: "morgen (12-11) gaan we het gebied in met een lokale ondernemer, ambtelijk is het signaal afgegeven (en afgesproken) dat we dit samen moeten doen. Het proces is hierop geacommodeerd. Fijn dat landbouw aansluit op dag 1 en 2, maar ook wel benieuwd hoe vervolg eruit ziet uit?

Tineke: "dag 3 tm 6 moeten we nog invullen. Deze eerste twee daagse is wel vrij bepalend voor het vervolg. ■ en ■ vragen we 'het gevoel van deze dagen' met ons te delen.

■: "het zou mooi zijn in deze dagen dat landbouw zelf haar maatregelen kan concretiseren. Uitdagingen zitten rondom zoetwater en verzilting en de kunst is dat te vertalen en concrete zaken. Dat draagt namelijk bij aan het verkrijgen van een evenwichtig totaalpakket."

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:49:10

Van: [REDACTED]

Verzonden: Tue, 17 Dec 2024 16:04:25

Aan: [REDACTED] [REDACTED] ([Gast - It Fryske Gea](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED])

[REDACTED]

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: 1DYK IIP | Terugkoppeling 17dec24

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[241217 IIP 1DYK - Ambtelijk uitwisseling VERTROUWELIJK.pdf](#);

Beste 1DYK partners,

Hierbij de denkoefening die we vanmiddag deden. De aantekeningen van eenieder rondom de IIP situatie nu en mogelijk een doorkijk naar de toekomst.

Het zijn ambtelijke opvattingen waar geen rechten aan te ontleen vallen en dit document is zowel vertrouwelijk als niet verder te verspreiden.

Zijn er zaken onduidelijk: bevraag elkaar dan vooral. Hopelijk is het document een instrument om af en toe eens in de schoenen van een ander te staan en beter te begrijpen hoe de wereld er vanuit dat perspectief uitziet.

Hartelijke groet en wellicht tot donderdag

[REDACTED]

WF

Intensief proces: Veel van geleerd, scherpere gekregen die we nodig hadden, en hebben scherper wat partijen beweegt).

WF bestuurlijke moed getoond en concessies gedaan: i) IIP proces geïnitieerd, ii) alles aan gedaan om impact vanuit de versterking voor natuur en landbouw te beperken.

Zoekgebied vergroot, aandachtspunten in beeld gebracht (o.a. planologische schaduwwerking), alternatieven verkend en afgewogen.

Er niet uitgekomen. Geen consensus. WF kan niet door zonder binnendijkse mitigatie van de versterking (verlies m2). Risicoprofiel vergunbaarheid anders te hoog. Niet alle partijen konden vanuit hun belang meegaan in binnendijkse mitigatie.

Winst: Meerdere maatregelen in lijst waar geen spanning op zat. Ingrediënten voor gebiedsverrijking aanwezig. Aandachtspunten opgehaald.

WF nu heroriënteren op opdracht. Mitigatieopgave is niet zwart wit. WF houdt altijd bepaald risico, maar moet wel door.

Provincie Fryslân

We hebben de afgelopen jaren vanuit een ambitie voor een toekomstbestendige Waddenkust met elkaar samengewerkt. Daarin met elkaar commitment dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt omarmd en ons ingezet voor een groene dijk als voorkeursalternatief. Eerst waren we als regievoerder betrokken in de voorverkenning bij het opstellen van het gebiedsdocument. Aan het einde van deze fase hebben we de governance geëvalueerd. In de planuitvoeringsfase heeft Wetterskip Fryslân een stap naar voren gedaan en het IIP proces geleid. Provincie ziet in deze fase een rol voor zichzelf als facilitator en om de eigen en overkoepelende opgaves in te brengen. Daarnaast wil provincie een IKW-aanvraag te coördineren voor integrale kustontwikkeling aan de Friese kust.

Het IIP zien we als een belangrijke basis voor de integrale ontwikkeling van de Friese Waddenkust, zoals benoemd in de Agenda voor het Waddengebied 2050 en bijbehorend Uitvoeringsprogramma 21-26. We willen graag onderzoeken hoe we ondanks de verschillende inzichten een zo rijk mogelijk plan kunnen maken en of er nog mogelijkheden zijn voor een groene dijk. Ook als we geen akkoord bereiken in het IIP blijven de opgaves voor het Waddengebied bestaan en zullen partijen moeten afstemmen. We willen op basis van wat er nu ligt onderzoeken hoe we zo optimaal mogelijk verder kunnen, zowel qua proces voor een IKW-aanvraag als uitvoering van de dijkversterking. Dit helpt ons bij onze ambitie richting een veilig, vitale en veerkrachtige Friese Waddenkust.

Landbouw:

- Wij zien mogelijkheden om de natuurcompensatie op een andere manier te realiseren dan persé met een klutenplas op landbouwgrond binnendijs. Het is ons ook nog steeds onduidelijk welke maatregelen voldoende mitigatie bieden, maar we hebben een aantal mogelijkheden genoemd waarvan wij denken dat ze bijdragen aan het doelbereik:
 - Kwelderaanwas ten westen van Zwarte Haan
 - HWVP op kwelder
 - Beter beheer kwelders door langjarige pachtcontracten
 - Mechanisch ophogen zomerpolders, waardoor deze niet hoeven te verkwelderen. Zomerpolders zijn beter voor weidevogels dan kwelders.
 - Zoute tong in het Lauwersmeer
 - HWVP/retentieplas op laag gelegen perceel
 - Verbeteren van ontwatering, watertoevoer en natuurwaarden door nu doodlopende watergangen te verbinden en natuurvriendelijke oevers te realiseren
- Agrariërs kunnen bijdragen aan de natuurdoelen door het nieuwe Agrarisch Natuur Beheer (ANB) en agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANlb) met 20-jarige contracten. Dat heeft het voordeel dat de grond agrarische bestemming houdt en dat er geen schaduwwerking/beperkingen op omringende boerderijen/percelen komt te liggen.
- De zoetwaterlens is essentieel voor de landbouw dus activiteiten die dat in gevaar brengen en verzilting mogelijk stimuleren zijn voor ons een no-go. Wij gaan er van uit dat de ondertekenaars van de Waddenagenda zich ook houden aan de daar gemaakte afspraken.

Toekomst: momenteel is in onze opinie nog onvoldoende onderzocht hoeveel/welke mitigerende maatregelen voldoende mogelijkheden bieden. Ook NEF heeft een aantal alternatieven aangedragen.

WH

Terugblik

- Samenwerking versterkt, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Korte lijnen tussen de gebiedspartners
- Vanaf de start positief-kritisch geweest over meerwaarde voor Waadhoeke. BATNA was te overzien.
- Gebied is onvoldoende betrokken

AMBTELIJK UITWISSELING VAN GEDACHTES RONDOM HET IIP
Hier vallen geen rechten aan te ontlenen/niet verder verspreiden

- Gemiste kans om geen budget te reserveren voor gebiedsontwikkeling
- Kaders vooraf stellen voordat je initiatieven gaat ophalen
- Gemiste kans dat er geen groene dijk komt (vanuit duurzaamheid betere optie)
- Te lang vrijblijvend geweest, concretiseringsslag had eerder gemaakt moeten worden

Vooruitblik

- **Hoe gaan we samenwerken in vervolg**

Welke gevolgen heeft deze uitkomst voor de samenwerking. Benieuwd naar procesvoorstel Wetterskip Fryslân samenwerking Waddenkustgebied, denk bijvoorbeeld aan Gebiedsproces Zurich-Harlingen-Koehool of de PAGW-maatregelen.

- Waadhoeke gaat door met initiatieven
- Vaarrondje gaat door
- Op paad gaat door
- Wellicht bunker Koehool?
- Waadhoeke gaat Perspectief Waddenkust schrijven

Visievorming: ecologie, economie, ruimtelijk/landschap, leefbaarheid

- **BELANG: IKW-aanvraag:** verschillende themalijnen, verkennen of initiatieven Regiodeal gekoppeld kunnen worden aan IKW. Zien mogelijkheden voor cofinanciering.

NEF

We zijn er als 7 1Dyk-partners niet in geslaagd om in dit korte tijdsbestek tot een integraal en breed gedragen gebiedsplan te komen. Door inweving van andere programma's en opgaven zoals PAGW en NNN is het proces complex en ondoorzichtig geworden. Ook geldende wet- en regelgeving werpt barrières op om te komen tot een plan met consensus van alle partners.

Wel zijn we erin geslaagd om samen met alle partners een lijst met concrete maatregelen samen te stellen. Van een aantal van deze maatregelen heeft de gemeente aangegeven dat ze onder voorwaarden gerealiseerd kunnen worden.

Daarnaast is er aantal alternatieven gepresenteerd door ons als gemeente. Hierbij is een ecologische plus voor de gemeente net zo belangrijk als de economische plus. Bij diverse andere partners ligt de nadruk vooral op de ecologische plus. De ambities en belangen, die zijn gekoppeld aan de maatregelen, zijn hierdoor onverenigbaar.

Procesmatig stelt de gemeente vraagtekens in hoeverre andere partners met bestuurlijk mandaat aan tafel zitten. Dit resulteert in aannames en onzekerheden waarop de gemeente geen akkoord kan geven.

Los van dit proces zien we veel mogelijkheden om de gemeentelijke ambities waar te maken.

Hier vallen geen rechten aan te ontlenen/niet verder verspreiden

RWS

Terugkijken:

- Belang RWS: Verbeteren van de Wadden natuur gekoppeld aan de dijkversterking: Herstellen natuurlijke processen, leefgebieden en verbindingen
- Verkenning doorlopen die begon bij een waterkerend landschap met wisselpolders en zoet/zout overgangen uitgekomen bij een overzichtelijke set aan maatregelen met KRW en PAGW doelbereik
- Uitgekomen op (i) hvp en broedgelegenheid voor vogels binnendijks, (ii) visverbindingen (nieuw en optimaliseren) en (iii) kwaliteitsverbetering en behoud van zomerpolders en kwelders.
- Dit was de insteek aan het begin van het IIP.
De 1Dyk partners hebben afgelopen maanden goed naar elkaar geluisterd
- De lange lijst met eerder opgehaalde maatregelen is korter en herkenbaarder geworden.
- De maatregelen die er nog opstaan hebben we met elkaar concreter en scherper weten te krijgen.
- Scherper gekregen dat buitendijks het hoofddoel natuur is en binnendijks de functie (zoetwater) landbouw is. Je zou de dijk daarin kunnen zien als ordenend principe.
- Er is een gereedschapskist ontstaan tav het hoe: zoals impactanalyse uitvoeren, denken vanuit grondposities, samen met boeren logica van de plek bepalen, boeren een rol geven in het beheer en dat binnendijks hoofdfunctie landbouw invullen met natuur een denkbaar model is.
- Als PAGW zien we toekomstperspectief in het combineren van maatregelen. Denk bijvoorbeeld aan de “mee fluctuerende waterberging met doelbereik voor Waddenvogels” (HVP en broedgelegenheid). Maar ook een dijkversterking met natuur combineren zijn onlosmakelijk (werk met werk maken).
- RWS wil als goede samenwerkingspartner meegeven dat ze risico's zien tav een vergunbare brede dijk (N2000 en KRW).

Vooruitkijkend:

- Nu een stap vooruit zetten: en nu verder.
- Keuzen maken waar gaan we mee verder en waarmee niet.
- De opgehaalde oogst verdelen in logisch projectorganisaties met de criteria: technisch uitvoerbaar, juridisch haalbaar, budget beschikbaar
- Voor RWS belang in ieder geval inrichten van twee strakke (bestuurlijke) projectorganisaties voor: (i) buitendijks NNN en kweldertotaal beeld en (ii) dijkversterking plus koppelmaatregelen (voor PAGW zijn dat HVP en vispassages)

- Oproep gebruik te maken van de kans op financiering vanuit IKW voor in ieder geval brede welvaart.

Natuur

Voor de lange termijn zijn in de noordelijke kleischil van Fryslân grote thema's aan de orde: veiligheid, natuur, voedselvoorziening en leefbaarheid van het platteland. Op al deze thema's is urgentie vanwege ontwikkelingen die zich voordoen. Dat motiveerde It Fryske Gea en verwante natuurorganisaties om de problemen die de natuur ondervindt in samenhang met de andere thema's te willen oplossen. Terugkijkend op het verloop van het IIP proces hebben we de volgende conclusies:

1. We hebben dezelfde motivatie herkend bij de andere deelnemers.
2. Er blijken daadwerkelijk kansen te zijn om, gekoppeld aan de dijkversterking, belangrijke projecten te realiseren en uitvoering van bestaand beleid te versnellen op het gebied van natuur.
3. In de loop van het proces bleken sommige partijen het realiseren van natuur primair als bedreiging te zien, waardoor in onze beleving één van de drie pijlers in het gebiedsdocument "verzachten van de randen van het Wad" ter discussie werd gesteld.
4. We hebben vanuit de sector natuur meerdere pogingen gedaan om de natuuragenda beter op andere belangen af te stemmen. Een voorbeeld daarvan is het doorontwerpen van de klutenplas naar een multifunctionele hoogwatervluchtplaats die tevens dient als meebewegende waterberging die door boeren beheerd kan worden. We zijn dankbaar voor de kans om elkaar beter te maken in dit opzicht.
5. Er is wel meer inzicht opgedaan maar geen consensus bereikt over het programma.

Vooruitkijkend:

- Wij hebben nog steeds de intentie om de natuuragenda integraal op te pakken. Wel hebben we behoefte om snel concreet te worden. Daarvoor zien we de grootste kansen in het uitwerken en uitvoeren van een aantal projecten op het raakvlak van natuur en veiligheid. Daarin hebben we wat te bieden en wat te vragen.
- Mogelijk kunnen kleinere samenwerkingsverbanden met een kleinere scope en ruimtelijk werkgebied daarbij slagvaardiger opereren op deelopgaven of deeltrajecten dan wanneer we alles met alle 1Dyk partners samen proberen te doen.
- Er lijkt maatschappelijk behoefte te zijn aan ruimtelijke duidelijkheid meer dan aan het vervlechten van alle opgaven overal:
 - binnendijs het primaat voor wereldklasse voedselproductie en zoet water,
 - buitendijs het primaat voor wereldklasse natuur, voor de Waddenzee.
 - daartussen de dijk als wereldklasse waterkering, die de veiligheid combineert met een natuurlijke begroeiing (groen waar het kan, begroeibare verharding waar

AMBTELIJK UITWISSELING VAN GEDACHTES RONDOM HET IIP
Hier vallen geen rechten aan te ontlenen/niet verder verspreiden

het moet) en het faciliteren van de waterhuishouding (zout water keren, vis doorlaten, wateraanvoer en afvoer via de teensloot).

- *(deze tekst is nog niet af of helemaal goed) De 1Dyk opgaven volgen dan deze logica, maar worden ook niet meer tegengehouden. Bijvoorbeeld: Buitendijks betekent dat ruimte voor natuurlijke processen en invulling van natura2000, met een landbouwkundig gebruik dat de natuurdoelen volgt en helpt om deze doelen te realiseren door middel van begrazing. Binnendijks op de hoge kleigronden betekent dat: faciliteren van de landbouwkundige functie in waterbeheer, bestemming, ondersteuning van ondernemerschap. Natuur in deze zone (b.v. blauwgroene dooradering) is volgend op de landbouwfunctie. Mogelijk past op relatief laag gelegen grond een hoogwatervluchtplaats als ware het een mega plasdras in agrarisch natuurbeheer stijl.*

Hier vallen geen rechten aan te ontlenen/niet verder verspreiden

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 14:49:03

Van: [REDACTED]

Verzonden: Wed, 18 Dec 2024 16:56:45

Aan: [REDACTED] [REDACTED] ([Gast - It Fryske Gea](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED])

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: 1DYK IIP | SG 19dec2024 - slides

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[241219 IIP 1DYK SG Presentatie \[REDACTED\] - \[REDACTED\] - final.pdf](#);

Beste IIP 1DYK partners,

In het kader van "elkaar niet verrassen" hierbij even ter informatie de slides waarlangs [REDACTED] en ik het verhaal zullen doen in de Stuurgroep morgen.

De slides hebben we compact/eenvoudig gehouden. Uiteindelijk zit de essentie natuurlijk in de mondelinge toelichting. We houden graag de vrijheid ons mee te bewegen op het tempo, de sfeer en het detailniveau aan tafel.

Voor de meesten: tot morgen!

Hartelijke groet,

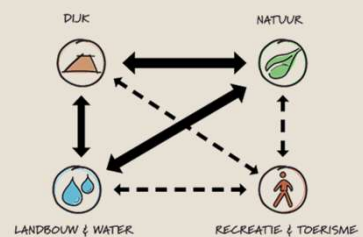
[REDACTED]

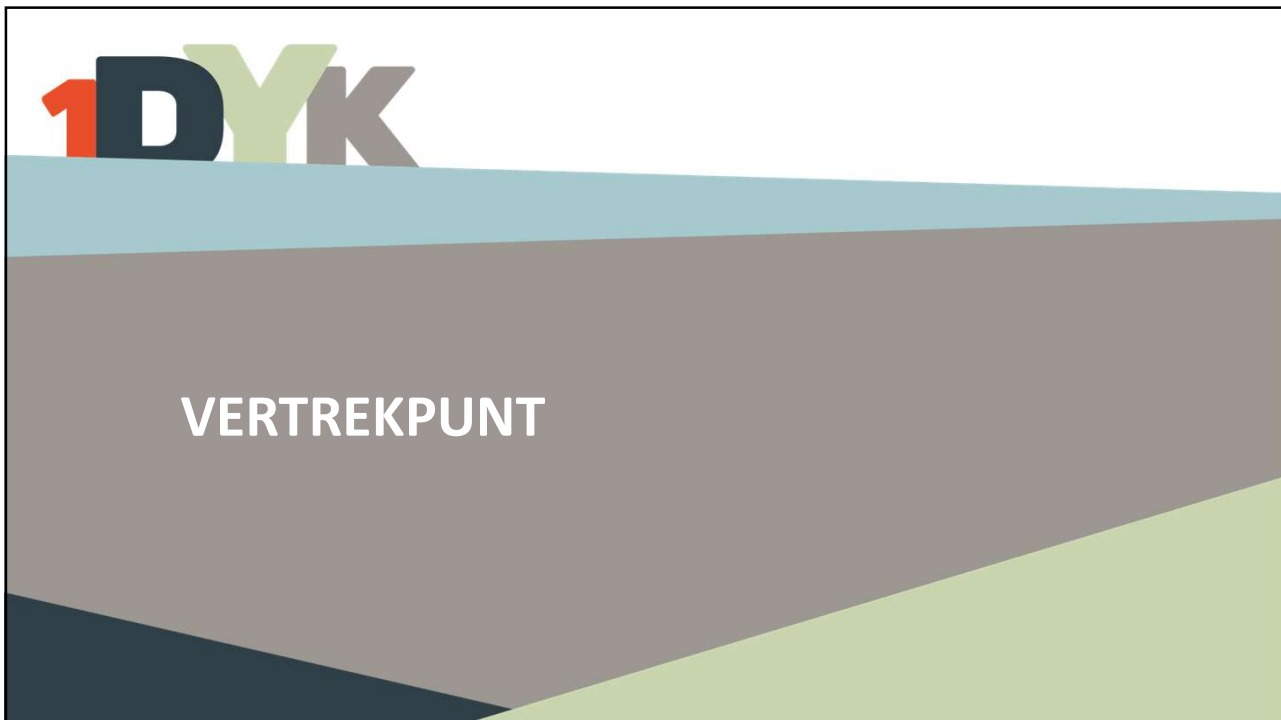
1

Opbouw

- Vertrekpunt van de samenwerking
- Proces op hoofdlijnen
- Ontwerpen op de inhoud
- Constateringen
- Doorkijk
- Vragen aan de Stuurgroep

2

3

De gezamenlijk opgave voorop

- Bestuurlijke opdracht (feb 2024):
- Dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt
- 1DYK organisaties hebben aandacht voor het aspect van integraliteit.
- In het IIP proces geldt dat alles met alles verbonden is, integraliteit moet blijken uit de pakketdeal aan het einde.
- Eerst waarde creëren en dan verdelen. Zo krijgen we meer ideeën, opties en oplossingen op tafel en werden pas keuzes gemaakt als er voldoende waarde werd gevonden.

4

Kaders

Een duidelijke opgave:

- Helder vertrekpunt, een scope met oog voor aanpalende opgaves in het gebied en duidelijke deadlines

Het eindproduct voorop:

- Een IIP met uitgeschreven perspectief, concrete keuzes incl. eigenaren en financiering en een geografische uitwerking.
- Het startpunt voor planologische, juridische en technische trajecten

Bestuurlijke ambities:

- Een uitgesproken en gedocumenteerde ambitie om tot consensus te komen
- Met 1DYK partijen die representatief, gelegitimeerd en gemandateerd zijn.

5

De 1DYK organisatie

Stuurgroep 1DYK

Programmateam 1DYK

PB

Werkplaatsen:

Participatieve werkvormen om oplossingen te vinden

Lokale consulten:

Participatieve werkvormen met oog voor regionale dynamiek

Digitale en analoge informatievoorziening

6

Planning

Gezamenlijke planning om koers te houden

Meebewegen met ontwikkelingen

Interne/Externe balans

Partners betrokken

Goede samenwerking

1DYK

7

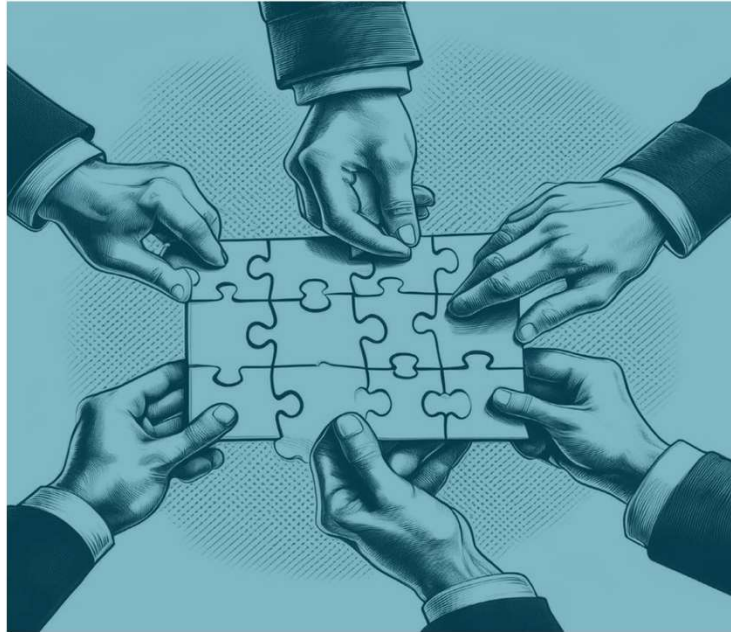

ONTWERPPROCES & INHOUD

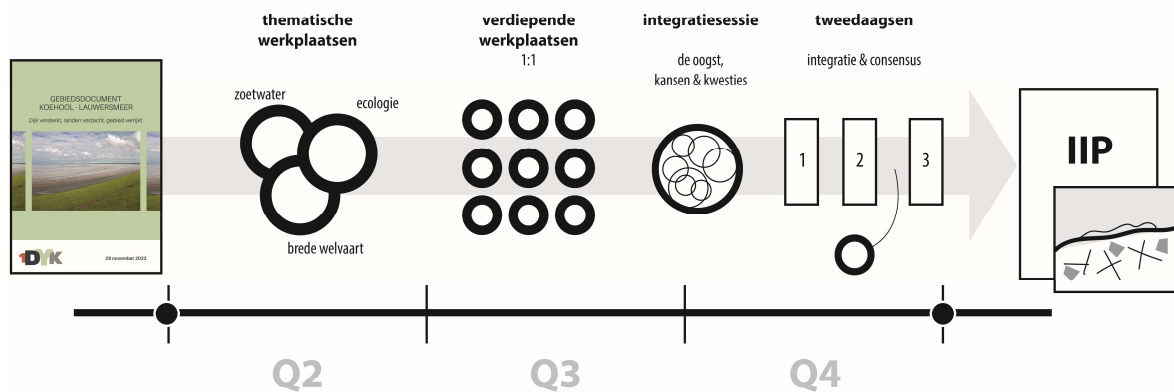
1DYK

8

Waardecreatie: naar een integraal inrichtingsplan

9

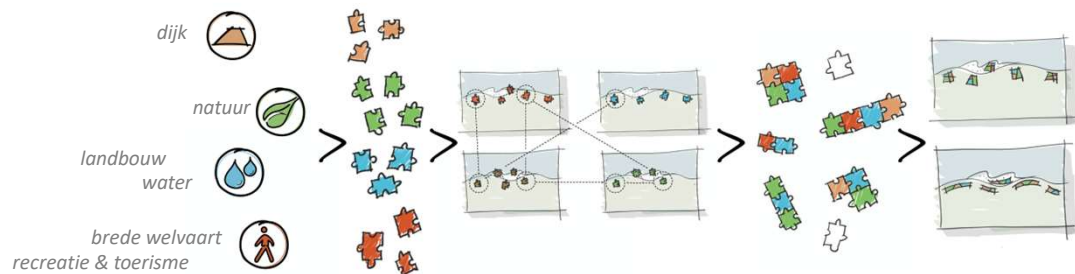

Ontwerpproces

10

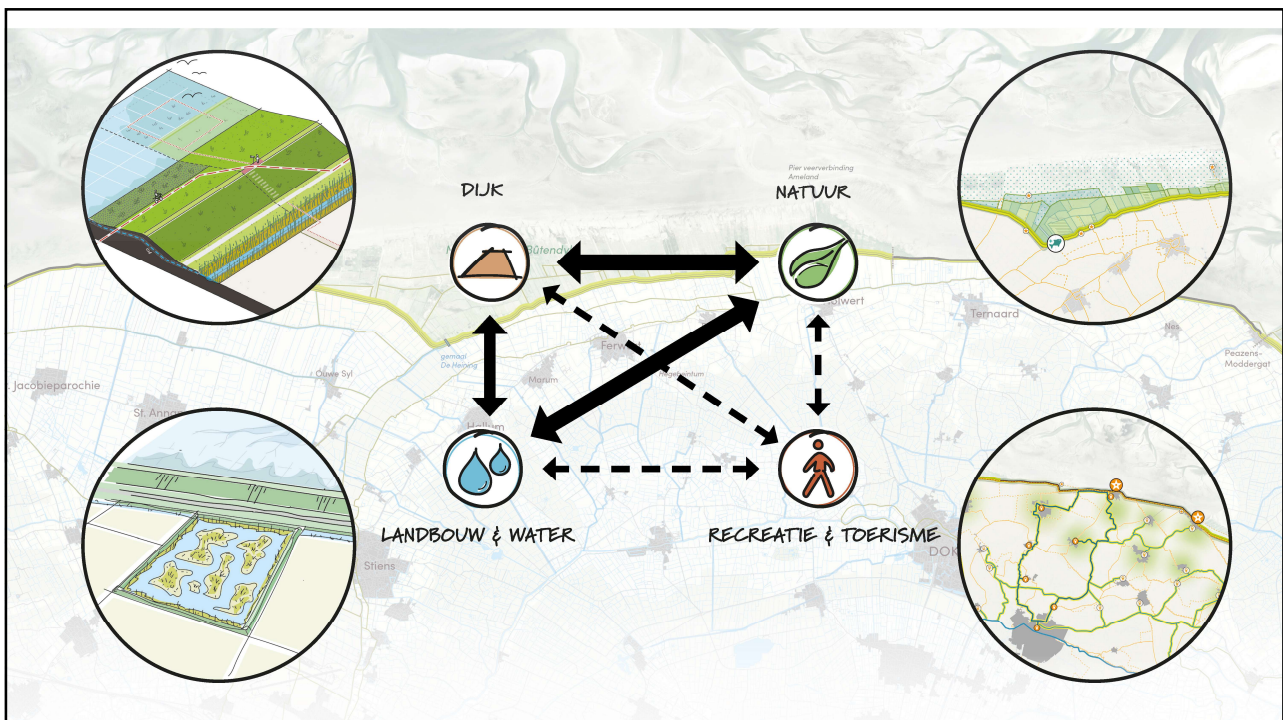
'De dijk versterkt, de randen verzacht, het gebied verrijkt'

OPGAVE > BOUWSTENEN > KOPPELKANSSEN > DENKRICHTINGEN

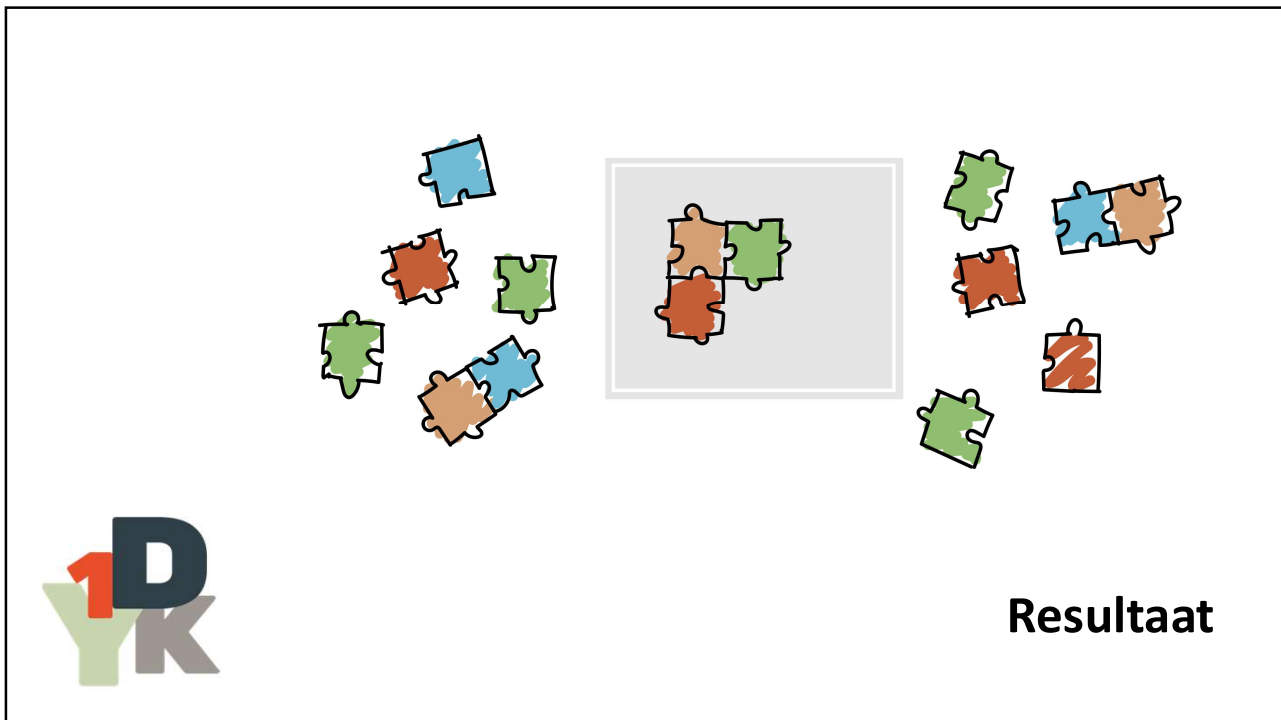

Ontwerpinhoud

11

12

13

14

Constateringen

- Veel waardevolle ideeën opgehaald
- Uitdagend: van standpunt naar belang en oplossingen
- Tijden veranderen en (beleid)kaders ook
- Er is één IIP, maar wel diverse opgaves, ieder met eigen kansen en knelpunten
- Het IIP staat niet op zichzelf. Er zijn veel overlegtafels
- Allemaal 1/7e eigenaar geeft lusten en lasten
- De som der delen moest meer zijn dan het geheel
- Ambtelijk momenteel geen consensus

15

Consensus niet bereikt

- De liefde voor het gebied verbindt
- Vertrouwen in personen goed, jegens instanties minder
- Concreetheid: spannend bij aan-/afwezigheid
- Gezamenlijke, partijspecifieke en tegengestelde belangen
- De combinatie van concreetheid, te bieden perspectief en beleidsruimte geeft onvoldoende ruimte om elkaar toezeggingen te doen en comfort te bieden.

16

Wat brengt ons dit

- De gezamenlijke puzzel is niet gelegd, maar biedt wel kansen
- Dijkversterking gaat door incl. nevendoelstellingen
- Opdracht PAGW staat nog
- NNN & Kweldertotaalbeeld gaan verder
- IKW aanvraag met minder integrale onderbouwing
- Potentiële 1DYK-maatregelen vragen om vervolg
- Gezamenlijk eigenaarschap IIP ontbreek, maar paden kruisen elkaar wel steeds
- Diverse thema's gaan aan andere tafels verder

17

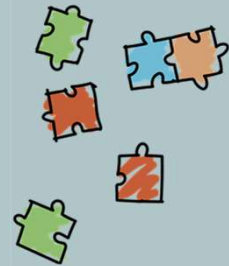
18

Doorkijk mogelijk proces

19dec SG Update PT, beeldvorming

15jan SG Bijpraten/verwachting delen, oordeelsvorming

10 feb SG Presentaties, besluitvorming. Bijv:
WF: Procesvoorstel dijk
RWS: PAGW herijking
PF: IKW aanvraag

19

Communicatie & woordvoering

Aanbevelingen PT:

- Rust bewaren om samen door te gaan op tal van dossiers
- Geen voorbarige conclusies
- Elkaar niet verrassen met uitingen
 - Briefing voor algeheel gebruik
 - Gezamenlijke FAQ
- Advies om geen publiekscommunicatie in te zetten voordat bekend is welke besluiten er genomen worden

20

21

Het PT vraagt de stuurgroep:

1. Ziet u bestuurlijk ruimte om de ontbrekende consensus alsnog te bereiken?
 - a. Wat zou (zonder gezamenlijk IIP) het leidende proces zijn voor de opgaves in het gebied?
 - b. Is er zonder IIP nog sprake van gezamenlijke sturing? Of transformeert de SG dan naar een BO?
2. Kunt u, op basis van vraag 1, het PT opdracht geven een procesvoorstel uit te werken t.b.v. samenwerking en governance?

nb. Bestuurlijk wellicht te bespreken februari 2025

22

23

24

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:19:44

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 19 Dec 2024 15:05:59

Aan: [REDACTED]

Cc: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]@fryslan.frl [REDACTED]

Onderwerp: Re: 1DYK IIP | SG 19dec2024 - slides

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste [REDACTED],

Bedankt voor je Email.

Vanmorgen was het gelijk vanaf het ontbijt volle bak en ik heb het bericht dus pas gelezen na de Stuurgroep.

We hebben het vanmiddag even besproken binnen het Programmabureau en herkennen het beeld dat je schetst en de conclusies die jij trekt overigens niet. Laten we 13 januari aanstaande gebruiken om op PT-niveau hierover bij te praten.

Ondertussen hebben we natuurlijk de Stuurgroep gehad en gaan we volgend jaar verder. Belangrijkste conclusie van vandaag: bestuurders zien, na de ambtelijke uiteenzetting, toch wel ruimte om door te praten en willen in januari graag kijken hoe samenwerking mogelijk is. Volgens mij een goede poging om er samen het beste van te maken.

Voor nu: hele fijne feestdagen toegewenst met de mensen om je heen en geniet van een paar weken reces.

Hartelijke groet,
Ook namens andere PB'ers

[REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 19 december 2024 08:53

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: 1DYK IIP | SG 19dec2024 - slides

Goedemorgen [REDACTED],

Dank voor de presentatie. In het kader van elkaar niet verassen zijn wij wel verast door pagina 8: Ambtelijk momenteel geen consensus. Dit is niet in overeenstemming met de feiten. We hebben maandag kunnen constateren dat alleen de landbouwpartners en gemeente Noardeast-Fryslân met bestuurlijk mandaat aan tafel zaten. Een duidelijke afspraak was (zie jouw mail van 29-11): *'ALLEN neem tijd voor bestuurlijke afstemming. Dit om rolopvatting, houding jegens IIP-opgave en belang te (her)bevestigen. Zitten we nog steeds vermogend en met voldoende mandaat aan tafel? Terugkoppeling naar andere partijen is essentieel.'* Deze afspraak zijn alleen gemeente Noardeast-Fryslân en de landbouwpartners nagekomen. De meeste andere partners zaten tegen de afspraken in zonder bestuurlijk mandaat aan tafel te onderhandelen. Nog afgezien van het niet nakomen van afspraken is van onderhandelen met mandaat geen enkele sprake geweest. Het is belangrijk dat de stuurgroep dit medegedeeld wordt.

Een ander punt van aandacht is dat ondanks de gemaakte afspraken WF tot op heden niet voldoende concreet is geworden over de bandbreedtes van de consequenties van een groene dijk. Dit hebben we de tweede tweedaagse wel met elkaar afgesproken. Maandagmiddag is door de ambtenaren van WF 'voor de vuistweg' (dus niet voorbereid) een lijst met minimale vereisten voor de groene dijk opgesomd. Hierbij werd aangegeven dat bestuurlijke afstemming nog nodig was.

Bovenstaande heeft naar onze mening mede impact gehad op de uitkomst van de 'onderhandelingen'. We gaan ervan uit dat jij als procesbegeleider de stuurgroep hiervan van op de hoogte gaat brengen. Want de conclusie dat we ambtelijk geen consensus hebben bereikt is veel te smal.

Alvast bedankt voor je medewerking en tot straks.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

Cluster Omjouwing en Economy (OenE)

✉ [redacted]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [redacted]

👤 werkdagen: [redacted]

GEMEENTE

Postbus 1, 9100 AA Dokkum

(0519) 29 88 88

(06) 120 830 46 | WhatsApp

info@noardeast-fryslan.nl

www.noardeast-fryslan.nl

Van: [redacted]

Verzonden: woensdag 18 december 2024 17:57

Aan: [redacted]; [redacted] (Gast - It Fryske Gea; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted])

[redacted]

CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]

Onderwerp: 1DYK IIP | SG 19dec2024 - slides

Beste IIP 1DYK partners,

In het kader van "elkaar niet verrassen" hierbij even ter informatie de slides waarlangs [redacted] en ik het verhaal zullen doen in de Stuurgroep morgen.

De slides hebben we compact/eenvoudig gehouden. Uiteindelijk zit de essentie natuurlijk in de mondelinge toelichting. We houden graag de vrijheid ons mee te bewegen op het tempo, de sfeer en het detailniveau aan tafel. Voor de meesten: tot morgen!

Hartelijke groet,

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:19:04

Van: [REDACTED]

Verzonden: Thu, 19 Dec 2024 09:07:02

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Q&A aanvullend op Redeneerlijn IIP deadline donderdag 12 uur

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Q&A december 2024.docx](#);

Hoi [REDACTED],

Dank voor je terugkoppeling. Mag ik concluderen dat we voor nu akkoord zijn op de redeneerlijn?

Ook heb ik de Q&A binnen. Deze probeer ik zo tussen de afspraken te lezen. (mijn ochtend beslaat heel onhandig met externe overleggen tot 12 uur 😞)

Willen jullie deze ook goed doornemen?

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 18 december 2024 17:45

Aan: [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]

Onderwerp: RE: Redeneerlijn IIP deadline donderdag 12 uur

Hoi [REDACTED],

Ik heb net met Pieter gebeld. Ons standpunt is nog steeds zoals verwoord in de mails van gisterochtend en gistermiddag die de bevindingen van [REDACTED] en mij verwoorden. Dit is ook nog tussentijds afgestemd met Pieter. Ons punt is dat er vooral focus is op ecologie en weinig/geen aandacht voor economie (gebied verrijkt?). Dat zal morgen ook in de stuurgroep gedeeld worden. De redeneerlijn IIP is vaag, maar dat wilden de meeste partijen graag. Er is/komt als het goed is ook een Q&A bij. Afsproken is om iedereen via dezelfde lijn te laten communiceren. Echter als via Waadhoeke het e.e.a. in de media terecht komt weet ik niet hoe het dan gaat lopen. Maar dat moeten we eerst maar even afwachten.

Hoop dat het zo lukt. Heb je nog vragen, laat het me dan even weten.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Verzonden: woensdag 18 december 2024 16:17

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: Redeneerlijn IIP deadline donderdag 12 uur

Hallo [REDACTED] en [REDACTED] en [REDACTED],

Ter afstemming Bijgevoegd de voorgestelde 'redeneerlijn' voor de boodschap over het IIP/Gebiedsplan. Deadline hiervoor

Ik begrijp van [REDACTED] (Wetterskip) dat er morgen twee smaken voorliggen: poging tot bestuurlijke consensus of bekijken welke zaken nog wel in samenwerking kunnen vervolgen en welke niet.

Er vindt iig geen actieve publiekscommunicatie plaats. Dit kan veranderen doordat Waadhoeke een raadvraag over het verloop van het proces deze week moet beantwoorden.

In de laatste alinea staat dat de partners in januari verder bespreken of en in welke vorm een integraal plan mogelijk is.

Hoe staan wij in dit hele verhaal?

Groeten [REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: woensdag 18 december 2024 14:43

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.frl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] || Stabijcommunicatie <[REDACTED]@stabijcommunicatie.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@itfryskegea.nl>

Onderwerp: Boodschap

Dag allen,

Bijgevoegd vinden jullie een concept versie van de boodschap over het IIP / Gebiedsplan.

Aan jullie de vraag om morgen (donderdag 19 dec) voor 12.00 uur te reageren (en af te stemmen met de collega's die betrokken zijn bij dit proces.

Hoe ziet het proces er uit:

- Donderdag 19/12 van 10-12 is de Stuurgroep 1DYK. Op basis van de uitkomsten van de stuurgroep wordt de Q&A gefinaliseerd. Van 13.00-13.30 uur geeft [REDACTED] terugkoppeling aan [REDACTED] hoe de SG is gegaan.
- Voor alle partijen is na de stuurgroep de FAQ beschikbaar voor intern gebruik. Doel is om in ieder geval tot 15 januari rust te bewaren, en elkaar niet te verrassen.

Groet en alvast dank voor jullie reactie!

[REDACTED]

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Q&A – Gebiedsplan

Waarom ligt er geen resultaat op tafel? Waarom duurt het zo lang? Wat is het probleem?

Het afgelopen half jaar werkten de partijen op basis van het eerder opgestelde gebiedsdocument aan een concreet gebiedsplan. Tijdens lokale konsulten, werkplaatsen en ontwerpessies zijn belanghebbenden uit het gebied hierbij betrokken. Sinds de zomer zijn de 1DYK organisaties met elkaar in gesprek om overeenstemming te krijgen over één gebiedsplan waarin het zoeken is naar een balans tussen dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt. De partijen hebben de gezamenlijke ambitie dat het gebiedsplan een plus op moet leveren voor iedereen. Daarin zijn het betrekken van de omgeving en het uitwerken van lastige keuzes essentieel. Het is nog niet gelukt een plan te maken dat past binnen deze ambitie.

Hoe nu verder? Wanneer kunnen we meer verwachten? Hoe ziet het proces eruit? Wat kunnen we verwachten? Wanneer schep in de grond?

Met het gebiedsplan voor Koehool – Lauwersmeer werken de partijen samen aan de inrichting van het gebied. Zij richten zich daarbij op het hier en nu. Maar ook op het ontwikkelen van een toekomstbestendige Waddenzeekust. De 1DYK partijen hebben met elkaar afgesproken om in januari verder te bespreken of en in welke vorm één integraal gebiedsplan mogelijk is. De voorgenomen planning is om in maart 2025 een besluit te nemen of de partijen tot een akkoord komen.

Planning Dijkverbetering

Koehool – Zwarte Haan

Uit nader onderzoek is gebleken dat onderhoudswerkzaamheden op het dijkdeel Koehool Zwarte Haan volstaan. In augustus en september 2024 voerde Wetterskip Fryslân onderhoudswerkzaamheden uit aan de steenbekleding. Dit gebeurde over een lengte van 1,5 kilometer tussen Koehool en het Statenhoofd. Van oktober 2024 tot april 2025 kijken we of er zout water de dijk binnendringt via de steenbekleding en het asfalt. Op basis van de uitkomsten weten we of we aanvullend 3 kilometer asfalt moeten versterken.

Ternaard | Peazens - Moddergat

De realisatiefase voor Ternaard | Peazens - Moddergat start naar verwachting in 2026/27.

Groen / Fryslân Bûtendyks

De aanbestedingsfase voor het laatste dijktraject start eind 2025 (precieze planning staat 1DYK website bij planning).

Is het geklapt? Zijn partijen uiteengegaan? Hoe zat xxx in de wedstrijd?

Nee, het is niet geklapt. Het is nog niet gelukt om consensus te krijgen over één integraal akkoord vanuit de ambitie dijk versterkt, randen verzacht, gebied verrijkt. Alle partijen zijn nog in overleg.

We doen geen uitspraken over hoe specifieke partijen in de wedstrijd zaten

Wanneer praten jullie met de mensen (ipv over de mensen)? Gaan jullie het gebied in? Wat is er gedaan met alle inbreng/participatie

Naar verwachting informeren we de inwoners, ondernemers en belangstellenden voor het gebiedsplan / IIP in het voorjaar. Vanuit het project dijkversterking Ternaard-Paesens Moddergat lopen lokaal gesprekken en zijn er recent informatiemomenten geweest. Wetterskip Fryslân voert op dit moment gesprekken met grondeigenaren om tot minnelijke verwerving te komen. Deze stap is voor de dijkversterking essentieel om de planning te halen.

Wat is er gedaan met alle inbreng voor het gebiedsplan? (...):

Alle inbreng voor het IIP is verzameld, gedocumenteerd en afgewogen. Dit is door het onafhankelijk ontwerpteam en de 1DYK partners gebruikt als input voor een integraal plan. We verwachten mensen die ideeën en kansen hebben ingebracht voor het gebiedsplan hierover in het voorjaar van 2025 te informeren.

Komt er nu wel/niet een groene dijk?

Daar kunnen we in deze fase nog niets over zeggen. We zijn nog bezig met de onderzoeken naar de kansrijkheid van de vergunbaarheid van de groene dijk.

Hoe verhouden IIP keuzes zich tot de**Waddenagenda/Dongeradielen/Kweldertotaalplan/HaZ/andere opgaves?**

We proberen een zo goed mogelijke samenhang te vinden om de opdrachten en programma's zo integraal mogelijk op te pakken voor een toekomstbestendige Waddenkust.

Is maatregel x nog in beeld? Wat is het ontwerp van maatregel x en waar komt het? Welke maatregelen gaan mee en hoe zien die eruit? (voor alle vormen van maatregelen).

Het afgelopen half jaar werkten de partijen op basis van het eerder opgestelde gebiedsdocument aan een concreet gebiedsplan. Voor we een ontwerp kunnen maken moet er eerst overeenstemming zijn over welke maatregelen we nemen. Die overeenstemming is er nu nog niet.

Hoe zit het nu met verhoudingen IIP/Groen/TPM/KZH/...? Daar zijn toch al info avonden geweest?

Het IIP gaat over het hele gebied. Maatregelen die in beeld zijn voor dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt maken onderdeel uit van dit gebiedsplan. Deze maatregelen dragen bij aan de vergunbaarheid van een (groene) dijk.

Aanvullende vragen van [REDACTED]:**Op welke maatregelen is het stuk gelopen?**

De partijen hebben de gezamenlijke ambitie dat het gebiedsplan een plus op moet leveren voor iedereen. Daarin zijn het betrekken van de omgeving en het zoeken van de balans tussen dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt, essentieel. Dat vraagt om het uitwerken van lastige keuzes. Het is nog niet gelukt een plan te maken dat past binnen deze ambitie.

Welke belangen botsen?

We zoeken naar een balans tussen dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt. Die balans is nog niet gevonden.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:07:11

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 19 december 2024 15:54:22

Aan: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Concept nieuwsbrief/ Kerstflits 1Dyk

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[1DYK kerstflits 2024.docx](#);

Collega's,

Bij deze de concept Kerstflits voor 1Dyk.

Mochten er nog aanvullingen, correcties nodig zijn, laat het voor morgenochtend 9 uur weten.

Groeten, [REDACTED]

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 19 december 2024 15:38

Aan: [REDACTED] (RWS NN) ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] || Stabijcommunicatie ; [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED]@nav.nl ; [REDACTED]

CC: [REDACTED] ; [REDACTED] ; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) ; [REDACTED] ; mail

Onderwerp: kerstflits

Dag allen,

Bijgevoegd vinden jullie de tekst voor de nieuwsflits. Jullie reactie / aanvullingen ontvang ik graag voor **morgenochtend (Vrijdag 19 december) 09.00 uur**, daarna maken we de nieuwsflits op en wordt deze verstuurd. Dank alvast!

Hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

06-[REDACTED] / [REDACTED][@wetterskipfryslan.nl](mailto:[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl)

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

1DYK kerstflits

Beste lezer,

Het jaar 2024 ligt al weer bijna achter ons en de feestdagen zijn in aantocht. Een moment om terug te blikken op het afgelopen jaar. Een jaar waarin we met elkaar de plannen voor het verbeteren van de dijk, het herstellen van de natuur en het verrijken van het gebied tussen Koehool en Lauwersmeer verder hebben uitgewerkt.

Koehool – Zwarte Haan

Op het dijkdeel Koehool-Zwarte Haan zijn dit jaar onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan de steenbekleding. Uit onderzoek bleek dat een dijkversterking op dit deel niet nodig is. Over een lengte van 1,5 kilometer tussen Koehool en het Statenhof zijn steentjes en aangespoelde materialen tussen de huidige basaltblokken verwijderd. Vervolgens zijn de ruimtes gevuld met gietasfalt en afgedekt met een toplaag van breuksteen. Tot en met april 2025 kijken we of zeewater de dijk binnendringt. Op basis van de uitkomsten weten we of we aanvullend 3 kilometer asfalt moeten versterken.

Ternaard | Peazens-Moddergat

Eind november presenteerden we tijdens inloopmomenten het voorlopig ontwerp voor de dijkverbetering tussen Ternaard en Peazens-Moddergat. Tijdens de inlopen gingen we met ruim 120 geïnteresseerden in gesprek. Wat een mooie betrokkenheid! Het ontwerp voor de dijk is nog niet helemaal klaar. Door de dijkverbetering worden bijvoorbeeld sommige sloten smaller. Daarom onderzoeken we hoe we dat kunnen opvangen. Voor de effecten die de dijkverbetering heeft op het milieu stellen we een Milieu Effect Rapportage op. Dit is nodig voor het aanvragen van de vergunning. In het najaar van 2025 wordt het voorlopig ontwerp definitief vastgesteld.

Groene dijk

Voor de brede groene dijk tussen Zwarte Haan en de pier bij Holwerd en bij de Peazemerlannen werken we toe naar een voorlopig ontwerp. De afgelopen periode onderzochten we hoe we het ontwerp voor de groene dijk kunnen verbeteren, zodat we minder ruimte nodig hebben. Naar verwachting is het voorlopig ontwerp voor de groene dijk in het voorjaar van 2025 gereed. We presenteren deze dan tijdens informatiebijeenkomsten.

Gebiedsplan

Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, gemeente Waadhoeke en Noardeast-Fryslân en een afvaardiging van landbouw – en natuurorganisaties hebben met elkaar de ambitie uitgesproken om met het verbeteren van de dijk, de natuur te herstellen en het gebied te verrijken. Samen werken zij daarom aan een gebiedsplan. Sinds deze zomer zijn de 1DYK organisaties met elkaar in gesprek om overeenstemming te krijgen over een gebiedsplan. Dat heeft nog niet geleid tot een plan. De partijen hebben met elkaar afgesproken om daar in januari over verder te praten.

***Dank voor uw vertrouwen en betrokkenheid bij 1DYK dit jaar.
Wij wensen u hele fijne feestdagen en een gezond en veilig 2025!***

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>

Onderwerp: FW: Redeneerlijn + Q&A gebiedsplan 1DYK

Goedemiddag ,

Bijgaand de def. Redeneerlijn n.a.v. de afgeronde SG.

Haz staat nog steeds genoemd in de FAQ-lijst. Dit is vanuit een mogelijke externe vraag gesteld en wordt niet extern geplaatst.

Groeten [REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>

Verzonden: donderdag 19 december 2024 13:54

Aan: [REDACTED] (RWS NN) <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] <[REDACTED]@noardeast-fryslan.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@waadhoeke.nl>; [REDACTED] ||
Stabijcommunicatie <[REDACTED]@stabijcommunicatie.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@itfryskegea.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@nav.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@ltonoord.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@fryslan.fr>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; [REDACTED] (Gast - Wesselink van Zijst) <[REDACTED]@wesselinkvanzijst.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@wetterskipfryslan.nl>; mail <mail@[REDACTED].nl>

Onderwerp: Redeneerlijn + Q&A gebiedsplan 1DYK

Dag allen,

Vanmorgen is de stuurgroep bij een geweest. Afgesproken is om in een besloten bestuurlijk overleg te kijken of en welke mogelijkheden er zijn om tot een gebiedsplan te komen.

Bijgevoegd vinden jullie op basis van de uitkomsten van vanmorgen de definitieve versies van de redeneerlijn / boodschap en Q&A voor het gebiedsplan. De redeneerlijn kan gebruikt worden om jullie achterban (o.a. raden) te informeren. De Q&A is bedoeld om antwoord te kunnen geven op mogelijke vragen die je krijgt. Zodat we allemaal hetzelfde antwoord geven.

Wat nog volgt (morgenvroeg) is een korte 1DYK kerstflits. Hierin blikken we kort terug op het afgelopen jaar, vertellen we over de stand van zaken van het gebiedsplan (onderhandelingen hebben nog niet geleid tot een plan, maar de partijen hebben met elkaar afgesproken om daarover in januari verder te praten). Deze tekst stuur ik jullie einde middag met het verzoek om zsm te reageren.

Tot zover! Bij vragen, onduidelijkheden of aanvullingen bel, mail of app gerust!

Voor wie ik niet meer spreek alvast fijne dagen gewenst!

Hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

06-[REDACTED] / [REDACTED]@wetterskipfryslan.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:09:08
Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 31 december 2024 09:53:50
Aan: 'info@[REDACTED].nl'
Onderwerp: FW: 1Dyk/IIP i.r.t. Noard Fryslân Bûtendyks
Urgentie: Normal
Precisie: None
Bijlagen:
[Memo 1Dyk en IIP i.r.t. Noard Fryslân Butendyks 20122024.pdf](#)

Ter informatie

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 31 december 2024 09:52
Aan: Braaksma, Pieter
Onderwerp: 1Dyk/IIP i.r.t. Noard Fryslân Bûtendyks

Moarn Pieter,

Zo op de valreep van 2024 nog even een memo m.b.t. 1Dyk/IIP in relatie tot de gewenste natuuringrepen van Wetterskip Fryslân, RWS en provincie Fryslân.

Alvast een fijne jaarwisseling toegewenst en we zien elkaar vast snel in het nieuwe jaar

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
**NOARD
EAST FRYSLÂN**

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Memo Noard Fryslân Bûtendyks: gevolgen verlies landbouwbestemming en verkweldering zomerpolders

Zaaknummer:

Portefeuillehouder: P.L. Braaksma

Behandelaar: [REDACTED] (adviseur landbouw, tuinbouw en visserij)

Datum: 20-12-2024

In het kader van het dijkverhogingsproject 1Dyk wordt er gekeken naar het realiseren van een zogenoemde groene dijkvariant op het traject Koehool-Lauwersmeer. Op een aantal plekken ligt nu een asfaltdijk die men graag wil vervangen. Vanwege het ruimtebeslag in Natura 2000 gebied bij een groene dijkvariant is een van de vereisten, aangegeven vanuit Wetterskip Fryslân, het verkwelderen/ontpolderen (afgraven) van de zomerpolders in Noard Fryslân Bûtendyks.

Noard Fryslân Bûtendyks is een groot gebied en bestaat uit ongeveer 2.800 hectare zomerpolders en kwelders en 1.650 hectare slikvelden. It Fryske Gea heeft meer dan 4.200 hectare in bezit en/of beheer. Ongeveer 165 hectare is in particulier bezit¹. Jaarlijks groeit het gebied door aanslibbing aan met 30-40 hectare.

Het gebied is belangrijk voor zowel landbouw, cultuurhistorie als ecologie. In het geldende bestemmingsplan heeft het gebied de bestemming 'Agrarisch'. Daarnaast is Noard Fryslân Bûtendyks een Natura 2000-gebied. Landbouw en natuur gaan daardoor al decennia hand in hand². It Fryske Gea verpacht de door haar beheerde en/of in eigendom zijnde gronden aan zo'n 33 pachters³. Deze pachters zijn met name veehouders. Daarnaast zijn er nog 12 particuliere grondeigenaren die hun gronden gebruiken voor agrarische doeleinden zoals veehouderij en zilte teelten.

Wetterskip Fryslân geeft aan dat voor een groene dijkvariant verkweldering, c.q. ontpoldering, van de zomerpolders vereist is. De reden hiervan in relatie tot de dijkversterking is onduidelijk. Binnen het 1Dyk-project ziet Rijkswaterstaat kansen om een aantal PAGW-maatregelen uit te voeren en provincie Fryslân om een deel van hun opgave NNN (Natuurnetwerk Nederland) te realiseren. Genoemde partijen proberen binnen het project 1Dyk hun natuurwensen en opgaven gerealiseerd te krijgen. Hierdoor is het dijkversterkingsproject 1Dyk onoverzichtelijk en complex en is er ogenschijnlijk meer aandacht voor ecologie dan economie.

Realisatie van vorenstaande 'natuurwensen' betekent dat de landbouwbestemming zal moeten komen te vervallen. Hiertegen is om verschillende redenen veel weerstand vanuit de landbouw en streekbewoners⁴ maar ook vanuit het (weide)vogelbeheer⁵. Welke consequenties heeft het eventueel vervallen van de landbouwbestemming van Noard Fryslân Bûtendyks voor de landbouw, economie en ecologie?

Deze memo geeft een blik vanuit de perspectieven landbouw/economie en ecologie voor wat betreft de gevolgen van het eventueel verdwijnen van de agrarische bestemming en het ontpolderen van de zomerpolders in Noard Fryslân Bûtendyks. De memo is niet uitputtend en kijkt vooral naar de mogelijke gevolgen voor het buitendijkse gebied. Het is goed voor te stellen dat ook de binnendijkse landbouw nu of in de toekomst de effecten van een eventuele verkweldering en wegvallen van de agrarische bestemming parten zal spelen. De memo is informatief en kan gebruikt worden voor oordeelsvorming.

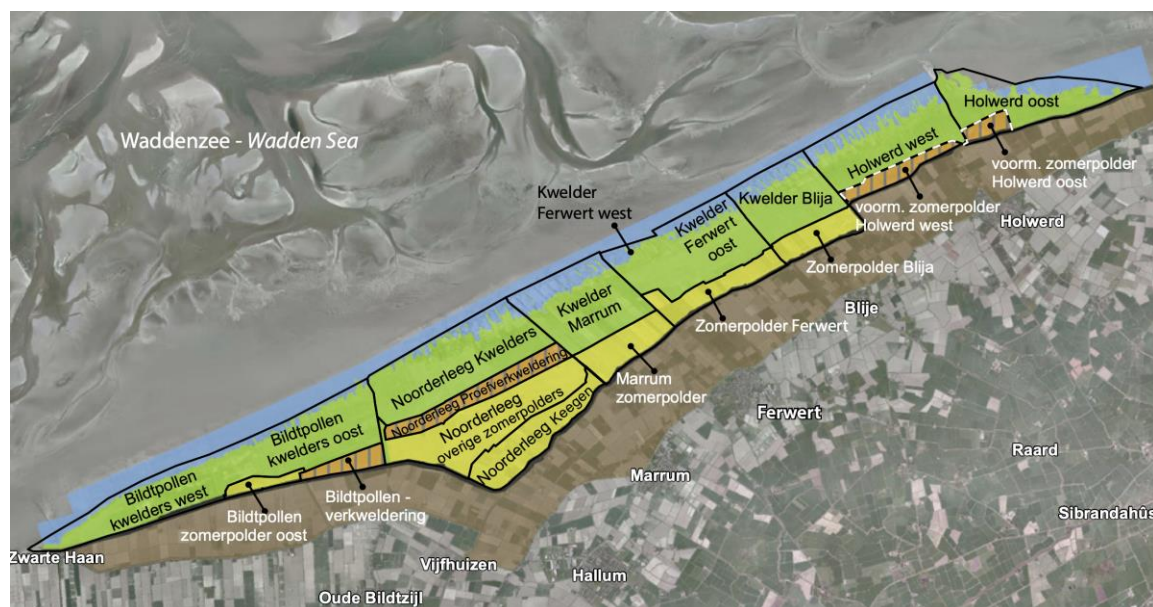
¹ <https://ferwertonline.nl/images/fryskegea/NoardFryslanButendyks.pdf>

² https://www.waddenzee.nl/publish/library/27/kwelderbrochurewfpproject_nl_web.pdf

³ https://www.veldwerkplaatsen.nl/Uploaded_files/Infobladen/infobladbeweidingsvankwelders19092013.8c5005.pdf

⁴ [https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_\[REDACTED\].aug_2013_web.pdf](https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_[REDACTED].aug_2013_web.pdf)

⁵ https://www.itfryskegea.nl/wp-content/uploads/2017/11/NL_Broch_10jrProefverkweldering_WEB.pdf

Overzichtskartaal Noard Fryslân Bûtendyks

Landbouw en economie

Het vervallen van de landbouwbestemming en verkweldering van de zomerpolders in Noard Fryslân Bûtendyks heeft aanzienlijke directe en indirecte economische gevolgen voor veehouders, pachters en grondeigenaren. Veehouders zijn grondgebonden, wat betekent dat hun bedrijfsvoering direct afhankelijk is van de hoeveelheid land die ze bezitten. Het verlies van landbouwgrond in Noard Fryslân Bûtendyks heeft grote gevolgen voor het voortbestaan van deze bedrijven.

Ten eerste zal de winstgevendheid sterk afnemen, doordat veehouders minder grond tot hun beschikking hebben voor weiden en veevoer, wat leidt tot hogere kosten voor voerinkoop en lagere opbrengsten. Door verlies van gronden zullen de toeslagrechten verminderen, aangezien deze afhankelijk zijn van de hoeveelheid landbouwgrond; veehouders zullen hierdoor minder subsidie-inkomsten ontvangen.

Het verlies van landbouwgrond betekent ook dat veehouders minder mest kunnen plaatsen, wat extra kosten met zich meebrengt voor mestafzet of het inkrimpen van de veestapel. De financiering van het bedrijf wordt hierdoor problematisch vanwege het moeilijker verkrijgen van leningen of om bestaande schulden te herfinancieren. Door het vervallen van de derogatie worden deze problemen versterkt⁶.

Daarnaast komt er minder ruimte voor grondruil met akkerbouwers, die voor de teelt van poot aardappelen grasland ruilen. Dit beperkt de mogelijkheden voor kostenefficiëntie in de bedrijfsvoering, aangezien veehouders minder flexibel worden in het verkrijgen van het benodigde land voor veevoer en mestplaatsing. Het verlies van de landbouwgrond maakt het voor veehouders moeilijker om hun bedrijfsstructuur te behouden, wat leidt tot hogere kosten en minder winstgevendheid. Al deze factoren zetten de levensvatbaarheid van veel veehouderijbedrijven ernstig onder druk. Het verlies van de landbouwbestemming dwingt veehouders tot een herstructurering van hun bedrijf of leidt tot bedrijfsbeëindiging.

Navolgend worden belangrijke aspecten van Noard Fryslân Bûtendyks voor de landbouw/economie beschreven.

1. Voedselproductie

De landbouw in dit gebied levert niet alleen betaalbaar en duurzaam geproduceerd voedsel voor de gemeenschap in de regio zelf. Ook Nederland en Europa profiteren van het hoogwaardige voedsel uit gemeente Noardeast-Fryslân. Boeren uit Noardeast-Fryslân dragen daarmee bij aan een sterke regionale en nationale economie. Landbouw in de gemeente Noardeast-Fryslân is belangrijk voor de voedselsoevereiniteit van

⁶ <https://www.melkveebedrijf.nl/wet-en-regelgeving/derogatie/afbouw-derogatie-dit-is-de-economische-impact/>

Nederland en Europa. Door geopolitieke spanningen en klimaatverandering wordt onze hoogproductieve en innovatieve landbouw steeds belangrijker.

2. Ecologisch evenwicht

Het gebied van Noard Fryslân Bûtendyks heeft ook een belangrijke ecologische waarde in relatie tot weidevogels⁷. De extensieve veeteelt en het natuurbeheer gaan hand in hand, waardoor een duurzaam gebruik van het landschap wordt gerealiseerd. Dit is belangrijk voor het ecologische evenwicht, aangezien goed beheerde graslanden bijdragen aan de biodiversiteit en tegelijkertijd nuttig zijn voor landbouwproductie.

In de huidige context van de Europese en nationale milieuregels, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de natuurwetgeving, is er een toenemende nadruk op duurzaam landgebruik. Agro-ecologische praktijken die gericht zijn op het behouden van natuurwaarden (zoals al jaren toegepast in de zomerpolders en kwelders van Noard Fryslân Bûtendyks) versterken het ecologische evenwicht in het gebied door zowel landbouwproductie als agrarisch natuurbeheer te combineren.

3. Klimaatverandering

Het gebied speelt een belangrijke rol bij klimaatverandering en klimaatdoelen. De natuurlijke graslanden in de zomerpolders helpen bij het vastleggen van koolstof, wat een belangrijke bijdrage levert aan de klimaatdoelen. Het agrarische beheer, landbouwkundige landinrichting en kaden van de zomerpolders verbeteren de zoet/zout waterhuishouding, maken het gebied tot een belangrijke buffer tegen verzilting en zijn belangrijk voor zowel de landbouw binnendijks als voor de bescherming van het gebied tegen overstromingen.

4. Economische Waarde

De landbouw is een van de belangrijkste economische pijlers van de gemeente Noardeast-Fryslân. Het betreft niet alleen de productie van gezond en betaalbaar voedsel, maar ook werkgelegenheid, sociaaleconomische toegevoegde waarde in de regio, landschap- en natuurwaarden en de brede welvaart:

- **Werkgelegenheid:** De agrarische sector biedt werkgelegenheid voor een significant aantal mensen in de gemeente, van boeren tot medewerkers in de verwerking en verkoop van landbouwproducten⁸.
- **Sociaaleconomisch:** Boeren in het gebied kopen producten en diensten van lokale bedrijven, zoals onder andere mechanisatiebedrijven en machinefabrieken, loonwerkers, dierenartsen, accountants en toeleverende bedrijven van zaden en bemesting. Anderzijds verkopen veel boeren hun gewassen direct aan de lokale bevolking. Dit versterkt de lokale en regionale economie en draagt bij aan de brede welvaart van de regio.
- **Landschap- en natuurwaarden:** Boeren zijn onmisbaar bij het onderhouden en in stand houden van het landschap en natuur. Steeds meer boeren doen aan agrarisch natuurbeheer wat de omgeving verrijkt en een grote ecologische impact heeft.
- **Duurzaam geproduceerd en betaalbaar voedsel:** Door geopolitieke spanningen en klimaatverandering staat de voedselsoevereiniteit van Nederland onder druk en zijn voedselprijzen de laatste jaren enorm gestegen. Een sterke landbouw zorgt voor de beschikbaarheid van lokaal duurzaam geproduceerd en betaalbaar voedsel voor de gemeenschap.
- **Toerisme en recreatie:** Het agrarisch landschap in Noardeast-Fryslân speelt een rol in het toerisme. Het agrarisch natuurbeheer, uitgestrekte polderlandschap en de aanwezigheid van weidevogels zijn aantrekkelijk voor toeristen, wat een economisch voordeel oplevert voor de regio.

Directe economische waarde landbouwgrond

Naar schatting levert een hectare landbouwgrond in Noard Fryslân Bûtendyks een omzet van EUR 7.000,00 tot EUR 10.000,00 op voor veehouders. Dit bedrag kan verder oplopen wanneer een veehouder binnendijkse gronden verhuurt aan een akkerbouwer voor de teelt van pootaardappelen. Navolgend een indicatieve berekening.

⁷ <https://natuurtijdschriften.nl/pub/555601/TWR2007018002002.pdf>

⁸ <https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2023-03/11350%20NOF%20Factsheet%20landbouw%20en%20visserij%20%281%29.pdf>

Indicatieve financiële opbrengsten per hectare Noard Fryslân Bûtendyks

Mestplaatsing +/- 40m ³ /ha x EUR 35,00 =	EUR 1.400,00 per ha
Maaisnede ca. 3.500 kg d.s. x 4 = 14.000 kg/d.s./ha x EUR 0,25 =	EUR 3.500,00 per ha
GLB-gelden basis =	EUR 200,00 per ha
Extra toeslag GLB eco/goud =	EUR 221,00 per ha
Toeslag duurzame melkstroom ca. 15.000 kg/melk/ha x EUR 0,05 =	EUR 750,00 per ha

Extra kosten bij verlies hectares landbouwgrond

Mestafzet bij 1 koe 2m³ per maand x 8 maanden x 35,00 euro = EUR 560,00 per koe

Bij gem. 2,5 GVE (grootvee eenheid) koeien en jongvee/ha = 2,5 x 560,00 = EUR 1.400,00 per ha

Gemiddelde opbrengst 1 hectare Noard Fryslân Bûtendyks = EUR 7.471,00 per ha*

*Het bedrag is indicatief en exclusief opbrengsten uit verhuur binnendijs land voor pootaardappelen, opbrengsten uit andere teelten, opbrengsten uit agrarisch natuurbeheer en tegemoetkoming ganzen-/faunaschade.

Waarom is buitendijkse landbouwgrond nog meer belangrijk:

- Buitendijks land is mede basis voor bedrijfsfinanciering en vergunningen.
- Minimale norm 80% grasland per bedrijf noodzakelijk (vereiste vanuit overheid).
- Minimale hoeveelheid eiwit van eigen land (vereiste vanuit overheid).
- Door buitendijks grasland binnendijs akkerbouw ruil mogelijk (tussen 3.000,00 en 5.000,00 EUR/ha).
- Unieke mogelijkheden zilte teelten en proefomgeving verzilting (geeft extra financiële opbrengsten).
- Zomerpolders zijn belangrijk broedgebied in Fryslân voor wad-, en weidevogels (opgave Natura 2000).
- Door landbouwbestemming zomerpolders extra buffer voor schaduwwerking Natura 2000 binnendijs.
- Zachte overgang tussen natuur en landbouw. Ook van belang m.b.t. gebruik gewasbeschermingsmiddelen.
- Achterland veiliger door huidige zomerpolders (voorland) minder golfslag op de primaire dijk.

Mogelijke andere nadelen verlies landbouwbestemming en verkweldering Noard Fryslân Bûtendyks?

- Wegvallen buitendijks landbouwgrond zal 'grondhonger' en daarmee de grondprijzen binnendijs doen toenemen, zeker nu pootaardappeltelers hun vruchtwisselrotatie van 1:3 naar 1:4 brengen.
- Hogere CO₂ en stikstofuitstoot extra transport bewegingen (mest en voer).
- Minder/geen vastlegging koolstof in bodem door verkweldering graslanden.
- Overlast door distels wanneer boeren zomerpolders niet meer beheren⁹.
- Door verkweldering meer kans op verzilting binnendijkse landbouwgronden en verlies unieke zoet/zoutovergang.
- Zonder zomerpolders als ganzenfoerageergebied verplaatsing overlast naar akkerbouw binnendijs.

Jongvee van veehouder in zomerpolders Noard Fryslân Bûtendyks bij Marrum en drinkt water uit de Ryd nabij het sluisje. De zomerpolders bij Marrum zijn een belangrijke buffer tussen zoet en zoutwater. De polder is hiermee ook een belangrijke buffer tegen verzilting van binnendijkse gronden.

⁹ https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_█.aug_2013_web.pdf

Ecologie

De zomerpolders in Noard-Fryslân Bûtendyks zijn naast de landbouw ook belangrijk vanuit ecologisch perspectief. Weidevogels staan in onze provincie, naast hun waarde vanuit natuuroogpunt, symbool voor de beleving van het Fryske cultuurhistorische landschap en zijn daardoor verankerd in de Fryske identiteit¹⁰. Het gebied is daarnaast van grote cultuurhistorische- en landschappelijke waarde.

Het gebied ontleent haar landschappelijke waarde aan de openheid en grootschaligheid. Daarnaast zorgen gradiënten in de hoogteligging, de waterhuishouding en het beheer voor een kleurrijk geheel van afwisselende vegetatiepatronen. De inpoldering is nog steeds goed in het gebied zichtbaar in de vorm van dijken en kaden, ontwateringssloten, greppels, sluizen en spoorlijnen¹¹.

Door de agrarisch beheerde graslandvegetatie zijn de zomerpolders van groot belang als broedgebied voor wad- en weidevogels¹², waarvan een aantal op de rode Lijst staan¹³ zoals de boerenwaluw¹⁴. Plannen om de zomerpolders te verkwelderen stuiten dan ook op onbegrip bij de wadvogelwerkgroep van de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF). Vrijwilligers van deze werkgroep tellen al decennialang de broed- en trekvogels in het buitendijkse gebied. Dat verkwelderen een afname betekent van een aantal broedvogels gaat hen aan het hart. Zij vrezen dat er voor grutto's, kluten en andere broedvogels minder plaats is. *'Als werkgroep zijn wij het niet met de verkweldering eens. Verkwelderen gaat onmiskenbaar ten koste van de broedvogels. De zomerpolders zijn de dichtst bezette broedvogelgebieden van Noard Fryslân Bûtendyks'*, vertelt [REDACTED] van de FFF. Hij is ook excursieleider bij It Fryske Gea¹⁵.

Noard Fryslân Bûtendyks heeft een type gebied dat een geschikt leefgebied biedt voor verschillende vogelsoorten die afhankelijk zijn van graslandachtige omgevingen voor broeden, foerageren en migreren. De specifieke kenmerken van de zomerpolders en begreppeling maken ze een essentieel onderdeel van de weidevogelhabitat in Fryslân. De uitvoering van begreppeling en grondwerk op kwelders, zoals in het verleden toegepast, is een factor die ertoe doet, omdat de ondiepe slikrijke slootjes die zo ontstaan een passende, fijnmazig verdeelde bron van voedsel zijn voor opgroeiende steltloperkuikens¹⁶, en omdat ze de toegankelijkheid voor grondpredatoren beperken.

Begreppeling op kwelders is ten behoeve van natuurontwikkeling gestopt, met uitzondering van de kwelders bij Ferwert. Deze kwelders zijn in particuliereigendom van een boer die deze kwelders landbouwkundig gebruikt. Landbouwkundige begreppeling, slootonderhoud, grondwerk, bemesting, beweiding en maaien zorgt voor een voor broedvogels optimale vegetatiestructuur¹⁷. Dit is een belangrijke reden dat Kluten zich vooral op Ferwert in de kwelders nog weten te handhaven ten opzichte van natuurlijk beheerde kwelders. Natuurlijk beheerde kwelders herbergen een lagere dichtheid aan primaire weidevogels¹⁸ dan de voor agrarische doeleinden gebuikte zomerpolders en kwelders bij Ferwert. Een afname van de aantallen primaire weidevogels is dan ook te verwachten bij verdere verkweldering.

Vergroting van de zoutinvloed door het verkwelderen van zomerpolders zal de vegetatie en het overstromingsregime veranderen, en daarmee ook de vestigingsomstandigheden voor broedvogels. Verkweldering leidt daarmee tot het ontstaan van een groot oppervlak secundaire pioniervegetatie die voor broedvogels vrij onaantrekkelijk is. Verkweldering zal bovendien het overstromingsrisico van legfels verhogen en het broedsucces negatief beïnvloeden. Het leidt verder tot veranderingen in de morfologie, de voedselbeschikbaarheid en de vegetatiestructuur en –samenstelling van het gebied¹⁹.

¹⁰ https://www.boerenlandvogelsnederland.nl/Uploaded_files/Naslagwerk/aenw-rapport-1651-weidevogelcompensatie-in-fryslan.852273.pdf

¹¹ https://www.planviewer.nl/imro/files/NL.IMRO.1722.1311604-VA01/t_NL.IMRO.1722.1311604-VA01.html#_8_Economischeuitvoerbaarheid

¹² https://pub.sovon.nl/static/publicaties/Limosia_88-1-2015_31-42_Bos.pdf

¹³ [https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_\[REDACTED\]_aug_2013_web.pdf](https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_[REDACTED]_aug_2013_web.pdf)

¹⁴ <https://natuurtijdschriften.nl/pub/555601/TWR2007018002002.pdf>

¹⁵ https://www.itfryskegea.nl/wp-content/uploads/2017/11/NL_Broch_10JrProefverkweldering_WEB.pdf

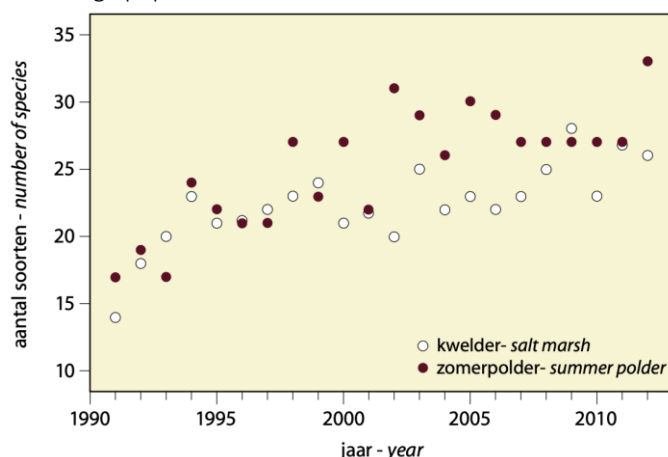
¹⁶ <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/2715796/thesis.pdf>

¹⁷ <https://natuurtijdschriften.nl/pub/555601/TWR2007018002002.pdf>

¹⁸ [https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_\[REDACTED\]_aug_2013_web.pdf](https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/06-wadweten/Scripties/gras_upt_werp_[REDACTED]_aug_2013_web.pdf)

¹⁹ https://pub.sovon.nl/static/publicaties/Limosia_88-1-2015_31-42_Bos.pdf

Grasland in de zomerpolders heeft gemiddeld een hogere broedvogeldichtheid dan enig ander vegetatietype op Noard Fryslân Bûtendyks (zie navolgende afbeelding). De zomerpolders zijn dan ook een van de beste broedvogelgebieden voor weidevogels in Fryslân²⁰. Het aantal weidevogels in Nederland neemt af, ook in het weidenrijke Fryslân. De weidevogelpopulatie weer laten groeien is dan ook hard nodig. De zomerpolders in Noard Fryslân Bûtendyks dragen in belangrijke mate bij aan de instandhouding en het laten groeien van de weidevogelpopulatie.

Aantallen broedvogelsoorten per jaar in zomerpolders en op kwelders.

Agrarisch beheer van de zomerpolders is cruciaal voor het behoud van wad- en weidevogels. Maar ook velduilen en andere zeldzame soorten worden er gezien. Het beheer kan bestaan uit begreppeling, sloten schonen, grondwerk, landbouwkundig bemesten, maaien en begrazing. Dit helpt om de zomerpolders en kwelders in Noard Fryslân Bûtendyks geschikt te houden voor weidevogels.

Afweging en advies

Noord-Fryslân Bûtendyks is een belangrijk gebied voor de landbouw, economie en ecologie. De zomerpolders en kwelders vormen een cruciaal onderdeel voor de levensvatbaarheid van veel landbouwbedrijven terwijl de zomerpolders tegelijkertijd een grote ecologische, cultuurhistorische en hydrologische waarde hebben. De huidige inrichting van de zomerpolders trekt veel broedvogels waarvan een aantal bedreigde soorten.

Gezien de grote druk op landbouwgronden, gemeentelijk^{21&22} en provinciaal²³ beleid, geopolitieke spanningen en klimaatverandering is het belang Noard Fryslân Bûtendyks voor de landbouw de laatste jaren groter geworden. Daarbij komen andere zaken als vergroten van de vruchtwisseling van binnendijkse akkerbouwers, afbouwen van de derogatie en het extensiveren van de landbouw. Het is daarom belangrijk om een grondige afweging te maken van de impact van ontpolderen van de zomerpolders en het vervallen van de landbouwbestemming op:

- buitendijkse als binnendijkse landbouw/economie, zoet/zoutovergang en verzilting.
- de impact op korte en lange termijn op weidevogels en biodiversiteit.
- technische haalbaarheid en de gevolgen voor het waterbeheer en veiligheid.
- kosten en baten uitvoering, beheer en onderhoud op de korte en lange termijn.

Het vervallen van de landbouwbestemming en het ontpolderen van de zomerpolders in Noard Fryslân Bûtendyks is gezien het economische, cultuurhistorisch en ecologische belang en diverse andere (geopolitieke) omstandigheden onwenselijk. Door de juiste alternatieven kunnen klimaat- en andere opgaven gerealiseerd worden en blijft de uniekheid van de combinatie van landbouw en natuur van Noard Fryslân Bûtendyks in stand. Concentratie van maatregelen in het Lauwersmeergebied, aanleggen van natuurvriendelijke oevers en natuurlijke bermen en oevers zijn hiervan voorbeelden. Voorstaande draagt bij aan de (landbouw)economie, zoetwaterstrategie, tegengaan van verzilting, natuur en verschillende (klimaat)opgaven.

²⁰ <https://natuurtijdschriften.nl/pub/555601/TWR2007018002002.pdf>

²¹ https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2024-07/Omgevingsvisie_Bijlage%20C%20-%20Omgevingsvisie%201.0%20NF%20-%20vast%20te%20stellen.pdf

²² <https://app.box.com/s/5mnps68fust8ajt2mb5hj8lj9epyp59c/file/32286717843>

²³ https://cuatro.sim-cdn.nl/fryslan/uploads/beleidsbrief_landbouw_provincie_fryslan_0.pdf?cb=q7kftzMU

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:16:58

Van: [REDACTED]

Verzonden: vrijdag 3 januari 2025 16:09:30

Aan: 'info@[REDACTED].nl'

Cc: [Braaksma, Pieter](#)

Onderwerp: Memo Noard Fryslân Bûtendyks i.r.t. 1Dyk/IIP

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Memo 1Dyk en IIP i.r.t. Noard Fryslân Butendyks 20122024.pdf](#)

Beste Minsken,

Allereerst de beste wensen voor 2025!

Onlangs heeft wethouder Braaksma mij gevraagd om een memo te schrijven m.b.t. landbouweconomische en ecologisch belang van Noard Fryslân Bûtendyks i.r.t. 1Dyk/IIP die graag de zomerpolders willen verkwelleren en een NNN-gebied realiseren wat als gevolg heeft dat de agrarische bestemming zal moeten verdwijnen. In de bijlage de memo.

In de 1Dyk stuurgroep vergadering van 19 december jl. is door [REDACTED] medegedeeld dat er ambtelijk geen consensus is bereikt m.b.t. het IIP. Het Wetterskip houdt bij monde van Frank Jorna nog steeds vast een groene dijkvariant. Dit in tegenstelling met eerdere uitspraken dat een asfaltdijk hem even lief is. De minimale vereisten voor de groene dijk m.b.t. natuur zijn voor zowel gemeente Noardeast-Fryslân en de landbouw geen optie. Dus lukt het niet om iedere 1Dyk-partner een overwinningsspeech te geven. Dit is altijd wel het uitgangspunt geweest maar lijkt nu minder van belang dan natuurontwikkeling (groene dijk, PAGW en NNN).

Omdat er ambtelijk (bij NEF is dit met bestuurlijke dekking in tegenstelling tot Wetterskip en provincie) geen consensus is wil Frank Jorna 15 januari (volgende stuurgroep vergadering) met alleen de 7 bestuurders, dus zonder ambtelijke ondersteuning, bij elkaar gaan zitten om er alsnog uit zien te komen. Gezien de tegenstellingen (ecologie en economie zijn ver uit balans en hierdoor het gebied niet verrijkt maar verarmt) en onduidelijkheden (Wetterskip komt nog steeds niet met concretisering) die er nu liggen lijkt dit een onmogelijke opgave. Ook begint de politiek zich intussen zorgen te maken en zijn er door PS schriftelijke vragen ingediend en roert AB Wetterskip zich inmiddels ook.

Inmiddels ligt er een bestuurlijk verzoek vanuit Wetterskip Fryslân voor een spoedoverleg met ons college. Dit zal naar alle gedachten niet eerder dan 28 januari aanstaanden in de agenda passen. Betekent wel dat om een of andere reden het Wetterskip vasthoudt aan een groene dijk. De sociaaleconomische gevolgen van een dergelijke dijk gecombineerd met de noodzakelijke compensatie, gewenste PAGW-maatregelen en NNN-wens van de provincie zijn niet te overzien en zeer nadelig voor onze gemeente.

Het is daarom een goede zaak om de komende week hier de nodige aandacht aan te besteden.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:14:35

Van: [REDACTED]

Verzonden: Mon, 6 Jan 2025 11:35:15

Aan: [REDACTED] [REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: FW: Verslag overleg 9/12/2024

Urgentie: Normal

Precisie: None

Dag [REDACTED],

We kennen elkaar nog niet, maar ik begreep dat jij het “1DYK/IIP dossier” op je gaat nemen.

Na het wegvallen van [REDACTED] hebben [REDACTED] en ik tijdelijk de honneurs waargenomen. In het licht daarvan vind je hier onderaan het verslag van het laatste **interne** overleg van december vorig jaar.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwning & Ekonomy

06 [REDACTED]

werkdagen: [REDACTED]

Bijeenkomst 1DYK/IIP Programmateam d.d. 9 december 2024

Aanwezig: [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (online), [REDACTED] [REDACTED] (voorzitter), [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED] (verslag).

[REDACTED] doet eerst kort verslag van de 2-daagse sessie op 25 en 26 november jl. [REDACTED] en [REDACTED] (als vervanger van [REDACTED]) waren aanwezig. Bij diverse andere partners ligt de nadruk vooral op de ecologische plus; als gemeente hebben we aangegeven dat er ook een economische plus moet zijn; nu lijken de voorgestelde maatregelen vooral ten koste te gaan van landbouwgrond en mogelijk ook van toerisme & recreatie. De belangen lijken moeilijk verenigbaar, maar andere partners geven geen alternatieven. RWS en provincie lijken vooral aangehaakt om hun PAGW en NNN doelstellingen te kunnen realiseren. Feitelijk is er nu een patstelling en partners hebben opdracht gekregen om uit te zoeken en te bespreken wat er nog wel mogelijk is.

1. Invulling 1DYK vanwege wegvallen [REDACTED]

Voor korte termijn zijn we akkoord met verdeling van werk in huidige projectgroep; voor lange termijn persoon nodig met totaaloverzicht en ca. 16-24 uur per week beschikbaar; voorkeur voor inhuur; de naam van [REDACTED] wordt genoemd (momenteel betrokken bij Dongeradielen); ook om koppelingen te leggen met TPM en voor proces van besteding middelen Holwerd aan Zee; HB koppelt dit terug naar [REDACTED]

2. ‘Huiswerk’ n.a.v. IIP 2-daagse

Als huiswerk van de afgelopen 2-daagse op 25/26 november staan de volgende punten op de lijst:

- Gemeentes en provincie werken uit wat hun rol is als bevoegd gezag: duidelijk maken wat onze rol is in relatie tot het IIP (bijv. RO, bestemmingswijzigingen etc)
- Gemeente Noardeast verschaft helderheid over bestuurlijke houding jegens het IIP;
- Elke partner bespreekt wat er nog wel mogelijk is m.b.t. die maatregelen negatief scoren in de maatregelen-matrix (Excel tabel)?
- Rijkswatersaat zoekt uit of een hoogwatervluchtplaats (HVP) zonder bestemming 'natuur' ook mogelijk is
- Elke partner maakt/tekent eigen versie van gebiedsplan

Een aantal van deze punten staat op de agenda van dit overleg, deze worden dus verderop besproken.

■■■■ zal onze versie van het gebiedsplan maken, op basis van wat we hebben ingebracht in de maatregelen-matrix.

3. Bespreken IIP-maatregelen matrix (Excel tabel).

Naar aanleiding van de 2-daagse van 25/26 november heeft het Programmabureau de maatregelen matrix aangepast. Waar negatief wordt gescoord, is de betreffende maatregel blauw gemaakt. Zodoende houden we overzicht van waar de conflicterende belangen liggen. Iedere partner moet intern bespreken wat nog wél mogelijk is. Als gemeente hebben we dit al aangegeven in de 2-daagse; dit komt verder onder punt 4 aan bod.

4. Bespreken inzet 2-daagse 16 en 17 december

■■■■ geeft nog een toelichting op de opsomming van risico's die hij eerder heeft ingebracht

In de vorige 2-daagse hebben we als gemeente aangegeven: binnendijs geen maatregelen ten koste van landbouwgrond en toerisme/recreatie en buitendijs geen verkweldering van zomerpolders; we hebben ook alternatieven aangedragen, zoals natuurontwikkeling nabij Lauwersmeer en groen-blauwe dooradering.

Er zijn ook voorbeelden van buitendijkse maatregelen die hebben geleid tot hogere Natura-2000 status, zoals Terp van de Toekomst.

Onze inzet voor komende 2-daagse:

- Duidelijkheid over het binnendijkse ruimtebeslag dat nodig is voor de compensatie van verlies aan Natura-2000 habitat buitendijs;
- Natuurmaatregelen (w.o. HVP/"klutenplas") kunnen maar zijn afhankelijk van geografische locatie
- Geen verkweldering van zomerpolders
- Geen natuurmaatregelen binnendijs die beperkingen opleveren voor economische activiteiten
- Geen Natura-2000 status binnendijs
- (dit is vorige week ook gecommuniceerd door Pieter Braaksma naar aanleiding van vragen van de raad);
- Ook willen we meer duidelijkheid over de technische impact van maatregelen (verzilting, schaduwwerking) voordat we akkoord kunnen gaan.

5. Vorbereiding stuurgroep 19 december 2024

Op 19 december is het de bedoeling dat de Stuurgroep een akkoord geeft op het gebiedsplan en tot een besluit komt om een intentieverklaring te tekenen in Q1 2025. Dit lijkt in de huidige omstandigheden en met de huidige planning te ambitieus. Waarschijnlijk zal ■■■■ namens het IDYK Programmteam, een presentatie van mogelijke scenario's gaan geven aan de Stuurgroep.

Woensdag a.s hebben ■■■■ en ■■■■ hierover nog overleg met ■■■■. Hierna volgt mogelijk overleg met de betrokken wethouder van Waadhoeke.

6. Wat verder ter tafel komt (w.v.t.t.k.)

Komt groen-blauwe dooradering nog wel aan bod als optie voor natuurontwikkeling? Is wel ingebracht door ons in de afgelopen 2-daagse, maar provincie geeft weinig support.

Nog checken of NNN buitendijs juridisch wel mogelijk is

■ zou gesprek met ■ (Wetterskip) hebben over contractvorming m.b.t. TPM met ■; dit wordt verplaatst naar 6 januari

■ gaat na waarom er nog geen nieuwsbrief is verstuurd terwijl de tekst al op website staat.

■ heeft woensdag overleg over Op Paad lans it Waad; hij zal ook namens 1DYK inbreng hebben

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:06:41

Van: [REDACTED]

Verzonden: dinsdag 7 januari 2025 10:56:15

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]

Cc: [REDACTED]

Onderwerp: Agenda overleg Kuststrook NEF woensdag 8-1

Urgentie: Normal

Precisie: None

Bijlagen:

[Verslag projectgroep intern 9 dec 2024.docx](#); [Agenda 8 januari 2025.docx](#);

Bêste Minsken,

Zie als bijlage de agenda voor ons kuststrookoverleg van woensdag 8 januari van 14.00-15.30uur. Zijn er nog zaken van jullie kan, dan kunnen die ter vergadering toegevoegd worden.

Ook als bijlage het verslag van het vorige overleg.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
NOARDEAST
FRYS
LÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Gearchiveerd: dinsdag 28 januari 2025 15:21:02

Van: [REDACTED]

Aan: 'Waddenzeekust' s.knol@fryslan.frl [REDACTED] [Henk de Vries](#) [Dijkstra, Jan](#) [Braaksma, Pieter](#) [Frank Jorna](#) tdvries@ltonoord.nl

Cc: [REDACTED] [\(Gast - It Fryske Gea\)](#) [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [\[REDACTED\]@nav.nl](mailto:[REDACTED]@nav.nl) [\(Gast - Wesselink van Zijst\)](#) [mail](#) [REDACTED]

Bcc: [info@\[REDACTED\].nl](mailto:info@[REDACTED].nl)

Onderwerp: RE: Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 15 januari 2025

Urgentie: Normal

Precisie: None

Beste mensen,

In de stuurgroep van 19 december 2024 is kort gesproken over de stuurgroep vergadering van 15 januari. Zowel de landbouw als gemeente Noardeast-Fryslân hebben aangegeven dat het niet wenselijk is dat er externen aanwezig zijn bij deze vergadering. Door voorzitter Jorna is toegezegd dat er geen externen bij de vergadering aanwezig zullen zijn. Wij gaan er dan ook vanuit dat volgende week woensdag **uitsluitend** de zeven bestuurders met elkaar vergaderen. Dit om een eerlijk proces te garanderen zonder invloed van ambtenaren en externe adviseurs.

Wij zien graag een bevestiging van bovenstaande tegemoet.

Met vriendelijke groet, mei freonlike groetnis,

[REDACTED]

[REDACTED]

Cluster Omjouwing en Ekonomy (OenE)

✉ [REDACTED]@noardeast-fryslan.nl

☎ (06) [REDACTED]

👤 werkdagen: [REDACTED]

GEMEENTE
NOARDEAST FRYSLÂN

Postbus 1, 9100 AA Dokkum
(0519) 29 88 88
(06) 120 830 46 | WhatsApp
info@noardeast-fryslan.nl
www.noardeast-fryslan.nl

Van: Waddenzeekust

Verzonden: donderdag 9 januari 2025 12:48

Aan: s.knol@fryslan.frl; [REDACTED]; [Henk de Vries](#); [Dijkstra, Jan](#); [Braaksma, Pieter](#); [Frank Jorna](#); tdvries@ltonoord.nl

CC: [redacted]; [redacted]; [redacted] (Gast - It Fryske Gea); [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted] (Gast - Wesselink van Zijst); mail; [redacted]

Onderwerp: Agenda Stuurgroepoverleg 1Dyk 15 januari 2025

Beste leden van de stuurgroep,

In de bijlage stuur ik u de agenda voor het extra stuurgroepoverleg van 15 januari. Tijdens dit overleg zal er **geen** ambtelijke ondersteuning aanwezig zijn.

Hiermee hoop ik u voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Namens 1Dyk

[redacted]

[redacted]

Werkdagen: [redacted]

o6 [redacted]

[redacted]@weterskipfryslan.nl

Weterskip Fryslân 058 – 292 2222 | Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

www.weterskipfryslan.nl

EN WAT DOEN WE MORGEN MET WATER?

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.